

แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

นางวิมลรัตน์ จันทร์ยาง

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภอวาปีปทุม วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ตำแหน่งเลขที่ 1751

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ

ชื่อเรื่อง : แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงาน กศน.จังหวัดมหาสารคาม

ผู้วิจัย : วิมลรัตน์ จันทร์ยาง

ปีที่วิจัย : 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงาน กศน.จังหวัดมหาสารคาม 2) พัฒนาแนวทางระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม 3) ประเมินแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาจังหวัดมหาสารคาม โดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม ประจำปี พ.ศ.2563 รวมทั้งสิ้น 38 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแนวทางระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา สถานศึกษาละ 1 คน รวม 3 คน ครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน สถานศึกษาละ 1 คน รวม 3 คน จากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน จำนวน 3 แห่ง ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และผู้ทรงคุณวุฒิ ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 7 คน โดยการใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ขั้นตอนที่ 3 ประเมินแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม ประจำปี พ.ศ.2565 จำนวน 38 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการบริหารกิจการนักศึกษา การบริหารกิจการนักเรียน องค์กรนักศึกษา หรือด้านการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน จำนวน 7 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้น 45 คน

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ในภาพรวมมีการปฏิบัติเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน คือ ด้านการส่งเสริมผู้เรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล ด้านการคัดกรองผู้เรียน และด้านการส่งต่อผู้เรียน ตามลำดับ

2. สภาพที่พึงประสงค์ ของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ในภาพรวมมีความต้องการพัฒนาเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความต้องการพัฒนายอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหผู้เรียน ด้านการส่งเสริมผู้เรียน ด้านการคัดกรองผู้เรียน ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล และด้านการส่งต่อผู้เรียน ตามลำดับ

3. แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วยหลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของแนวทาง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีแนวทางในการพัฒนา 9 ประเด็น 2) ด้านการคัดกรองผู้เรียน มีแนวทางในการพัฒนา 8 ประเด็น 3) ด้านการส่งเสริมผู้เรียน มีแนวทางในการพัฒนา 7 ประเด็น 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหผู้เรียน มีแนวทางในการพัฒนา 8 ประเด็น 5) ด้านการส่งต่อผู้เรียน มีแนวทางในการพัฒนา 6 ประเด็น กลไกการดำเนินงาน ใช้กลไกการดำเนินงานตามหลักการแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA และเงื่อนไขความสำเร็จ

4. ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน และผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม เฉลี่ยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคามเล่มนี้สำเร็จได้ด้วยดีจากการได้รับความร่วมมือจาก
ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา บุคลากรทุกคนในสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม ทุกคนที่ได้ให้ความร่วมมือในการเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ค้นคว้าจนทำให้รายงานการวิจัยดังกล่าวสำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานิตย์ อาษานอก นางสาวนพกนก บุรุษนันท์
ดร.นุชรรัตน์ ประสิทธิศิลป์ชัย ดร.วิเชียรโชติ โสอุบล และนายบุญส่ง ทองเชือก ที่ให้ความอนุเคราะห์
เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งให้คำปรึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้กำลังใจ
ในการดำเนินการวิจัยจนสำเร็จลุล่วง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ดร.อัจฉรา สากระจาย นางนลินี ศรีสารคาม จันทรีตรี นายสุรติ วิภักดิ์
นายคมสัน สารแสน นายศุภชัย วันนิตย์ นายครรชิต ศรีกุลคร และนางวิจิตราวลิน พรปัญญาภัทร
ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม และร่วมมือสนับสนุนการดำเนินการวิจัยใน
ครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ไว้ ณ โอกาสนี้

ท้ายที่สุดสิ่งดีงามของงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บุพการีและคณาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่าน
รวมไปถึงครอบครัว ญาติพี่น้องทุกคน ที่คอยให้กำลังใจ และสนับสนุนช่วยเหลือผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

วิมลรัตน์ จันทร์ยาง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพประกอบ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ความสำคัญของการวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
การบริหารสถานศึกษา	12
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียน	15
แนวคิดเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	23
แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรนักศึกษา สำนักงาน กศน.	51
แนวคิดเกี่ยวกับคู่มือการปฏิบัติงาน	59
แนวคิดและทฤษฎีการประเมินแนวทาง	61
แนวคิดและหลักการของวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA)	66
บริบทสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม	70
บริบทของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม	73
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	86
กรอบแนวคิดของการวิจัย	94
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	96
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์	98
ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม	
ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแนวทางระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม	103
ขั้นตอนที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือ ผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม	109
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	116
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	118
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม	118
ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแนวทางระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม	137
ขั้นตอนที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือ ผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม	179
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	184
สรุปผลการวิจัย	184
อภิปรายผล	186
ข้อเสนอแนะ	190
บรรณานุกรม	193

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	200
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	201
ภาคผนวก ข คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	220
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ เผยแพร่ ผลงานทางวิชาการ	228
ภาคผนวก ง รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ และรายชื่อ ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม รายชื่อสถานศึกษา ที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) คำสั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการยกร่างคู่มือและยกร่างเกณฑ์ การประเมินคู่มือการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอวาปีปทุม	246
ประวัติผู้วิจัย	252

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง 1	จำนวนบุคลากรสังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม จำแนกตามประเภทตำแหน่งและระดับการศึกษา	75
ตาราง 2	สถานที่จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม	76
ตาราง 3	ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม	78
ตาราง 4	ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม	81
ตาราง 5	ความถี่และร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามข้อมูลทั่วไป	119
ตาราง 6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้าน	120
ตาราง 7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล	121
ตาราง 8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการคัดกรองผู้เรียน	124

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตาราง 9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการส่งเสริมผู้เรียน	127
ตาราง 10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน	130
ตาราง 11	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการส่งต่อผู้เรียน	133
ตาราง 12	ความถี่ ข้อเสนอแนะของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด มหาสารคาม	136
ตาราง 13	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบ ดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI _{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบ	137
ตาราง 14	ดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI _{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการคัดกรองผู้เรียน	139

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตาราง 15	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบ ดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI _{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการส่งเสริมผู้เรียน	141
ตาราง 16	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบ ดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI _{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน	143
ตาราง 17	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบ ดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI _{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการส่งต่อผู้เรียน	145
ตาราง 18	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบ ดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI _{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็น ในภาพรวม	147
ตาราง 19	ผลการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน	154
ตาราง 20	บทสรุปการตรวจสอบยืนยัน ร่างแนวทางการพัฒนาระบบดูแล ช่วยเหลือผู้เรียน ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)	158
ตาราง 21	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินความเหมาะสมของ แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของ ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม	180
ตาราง 22	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินความเหมาะสมของ คู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม	181

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตาราง 23	ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ความคิดเห็นสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบดูแล ช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม	221
ตาราง 24	ค่าความเชื่อมั่นของแบบแบบสอบถามความคิดเห็นสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม	224
ตาราง 25	ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมิน แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดมหาสารคาม	226
ตาราง 26	ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมิน คู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม	227

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	27
ภาพประกอบ 2 แผนภูมิแสดงกระบวนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	33
ภาพประกอบ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย	95
ภาพประกอบ 4 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	97
ภาพประกอบ 5 แผนภาพวงจรคุณภาพ PDCA กระบวนการดำเนินงานแนวทางการพัฒนา ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล	173
ภาพประกอบ 6 แผนภาพวงจรคุณภาพ PDCA กระบวนการดำเนินงานแนวทางการพัฒนา ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการคัดกรองผู้เรียน	174
ภาพประกอบ 7 แผนภาพวงจรคุณภาพ PDCA กระบวนการดำเนินงานแนวทางการพัฒนา ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการส่งเสริมผู้เรียน	175
ภาพประกอบ 8 แผนภาพวงจรคุณภาพ PDCA กระบวนการดำเนินงานแนวทางการพัฒนา ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน	176
ภาพประกอบ 9 แผนภาพวงจรคุณภาพ PDCA กระบวนการดำเนินงานแนวทางการพัฒนา ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการส่งต่อผู้เรียน	177

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 1 จุดมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 กำหนดว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” ทั้งนี้โดยยึดแนวการจัดการศึกษาในหมวด 4 มาตรา 23 ที่ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมและในมาตรา 24(4) ได้กำหนด กระบวนการเรียนรู้โดยจัดกระบวนการสอนผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกรายวิชา ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561–2580) ที่เน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรมและมีความรอบรู้พร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคงและพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ จึงเป็นการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ บทบาทของการศึกษาคือ การพัฒนาบุคคลในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม ทำให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของประเทศในทุก ๆ การศึกษาจึงมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เพื่อให้มีความสุขในการดำเนินชีวิตในสังคม และการที่สังคมปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การดำรงชีวิตต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคหลายอย่างตามสภาพความซับซ้อนของสังคม ทำให้ผู้คนในสังคมปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นเด็ก หรือผู้ใหญ่ ต้องประสบกับปัญหานานัปการ ซึ่งหากไม่มีการป้องกันแก้ไข จะเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาประเทศ ประกอบกับการมีเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยรวดเร็ว ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตและจิตใจของผู้คนอย่างมากเยาวชนได้รับผลกระทบอย่างหนักหน่วง จึงต้องการความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ต้องการคำแนะนำปรึกษาอย่างมีเทคนิควิธี การดูแลช่วยเหลือให้ผู้เรียนรู้จักการดำเนินชีวิต เพื่อให้มีชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขท่ามกลางภาวะสังคมที่เปลี่ยนแปลง จึงเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของสถานศึกษาในการป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553)

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์พร้อมอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนให้มีทักษะในการดำรงชีวิต จึงจำเป็นที่ทุกสถานศึกษาต้องรับผิดชอบในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้เรียน และแก้วิกฤตสังคม จึงควรรนำระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนมาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเป็นระบบหนึ่งที่จะช่วยในการแก้ปัญหาผู้เรียนดังกล่าว ซึ่งมาตรฐานการแนะแนว กรมวิชาการร่วมกับกรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดแนวทางในระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนไว้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองผู้เรียน 3) การส่งเสริมผู้เรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน และ 5) การส่งต่อผู้เรียน การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด จึงมีบทบาทหน้าที่ตามแนวทางการดำเนินงาน คือ การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีการศึกษาเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ คัดกรองผู้เรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด สรุปผล จำแนกผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม ดำเนินการส่งเสริมพัฒนาและจัดกิจกรรม การป้องกันและแก้ไขปัญห การช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเหมาะสม การดูแลช่วยเหลือผู้เรียน มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนทุกคน ดังนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทุกฝ่าย ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เป็นระบบที่ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างครู กับผู้เรียน เป็นไปด้วยดี (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2550)

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กำหนดนโยบาย ให้หน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษา กศน. จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา สถานศึกษาและชุมชน นอกเหนือจากภารกิจ การจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยกำหนดให้สถานศึกษา มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังแนวทางปฏิบัติให้แก่ผู้เรียน เพื่อช่วยลดปัญหาพฤติกรรมในด้านความประพฤติของผู้เรียนได้โดยมีกฎข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ ตลอดจนวินัยในสถานศึกษาที่ได้กำหนดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีของผู้เรียน อีกทั้งได้กำหนดให้ดำเนินการ จัดตั้งองค์กรนักศึกษา กศน. เพื่อทำหน้าที่ด้านการบริหารงานและเป็นศูนย์ประสานงานในการจัด กิจกรรมทั้งภายในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาและให้ถือว่าเป็นงานที่สำคัญ ซึ่งจะทำให้นักศึกษา กศน. ได้เรียนรู้ทั้งด้านการศึกษาและ การพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นการเพิ่มพูนความรู้และเสริมสร้าง ทักษะประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน ให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และส่งเสริมการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งจะทำให้นักศึกษามีความรู้ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2560)

การดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็งมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีทักษะในการดำรงชีวิตจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาของผู้เรียน ตลอดจนการสร้างระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ โดยต้องอาศัยความร่วมมือจาก ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยเฉพาะครูในการให้การดูแลช่วยเหลือผู้เรียนในการป้องกันและแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ผู้เรียนสามารถเลือกและตัดสินใจได้อย่างฉลาดและถูกต้องเหมาะสม รู้จักพัฒนาตนเองให้เป็น บุคคลที่มีคุณภาพแต่ที่ผ่านมาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนยังไม่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหา พฤติกรรมผู้เรียนซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นเท่าที่ควร เหตุสำคัญเพราะครูมีภาระงานอื่นที่มาก จนไม่มีเวลา เอาใจใส่ผู้เรียนอย่างเต็มที่ ประกอบกับการที่สถานศึกษายังไม่มีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่เข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้เรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครูอย่างทั่วถึงโดยมีผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม มีแนวทางในการปรับเปลี่ยนบทบาทและเจตคติของ ผู้บริหารและครูให้ส่งเสริมดูแลพัฒนาผู้เรียนทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาอารมณ์และสังคม มีการวาง ระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่าผู้เรียนทุกคนมีครูคอยให้ความช่วยเหลือดูแลอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง มีการประสานงานระหว่างสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจุบันร่วมกันเป็น เครือข่ายเฝ้าระวังดูแลช่วยเหลือผู้เรียน และมีกระบวนการส่งต่อและรับช่วงการแก้ไขส่งเสริมพัฒนา ผู้เรียนในรูปแบบสหวิทยาการ (เกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา, 2550)

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม เป็นสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่มีบทบาทหน้าที่จัด การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในทุกรูปแบบให้บริการกลุ่มเป้าหมายประชาชน ผู้พลาดโอกาสและผู้ด้อยโอกาส อย่างมีคุณภาพให้ทั่วถึงและเท่าเทียม จากบริบทของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายในการจัด การศึกษาที่ต้องตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียน ทั้งในด้านวัย วุฒิการศึกษา อาชีพ และ สภาพสังคมเศรษฐกิจ ผู้เรียนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอิสระและมีภาระหน้าที่หลายด้าน ทำให้ การเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาและการพัฒนาตนเองขาดความต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน สถานศึกษา ยังขาดกลไกการติดตามความก้าวหน้าและความเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็น ระบบ โดยเฉพาะการจัดการข้อมูลและการประสานความร่วมมือจากเครือข่ายชุมชนและองค์กรภาคี ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน การใช้กระบวนการวิจัยจึงเป็น แนวทางสำคัญที่จะช่วยค้นหาแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่มีความเหมาะสมกับบริบท ของสถานศึกษา (ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม, 2563)

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม ได้ดำเนินการจัดให้มี ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนประกอบด้วย ครูวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลจากนั้นนำข้อมูลผู้เรียน

รายบุคคลนำมาใช้จัดทำแผนการเรียนรู้รายบุคคลที่สอดคล้องกับสภาพความต้องการและสภาพความเป็นอยู่ของผู้เรียน การกำหนดให้ครูจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านผู้เรียนและจัดทำรายงานสรุปผลการเยี่ยมบ้านผู้เรียนรายบุคคล กรณีมีผู้เรียนที่มีปัญหาสถานศึกษาจะดำเนินการประสานงานกับภาคีเครือข่ายเพื่อให้คำปรึกษา แนะนำและหาแนวทางช่วยเหลือ นอกจากนี้สถานศึกษายังมีกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง อาทิ การจัดตั้งชมรมนักศึกษา กศน. การกิจกรรมโครงการสถานศึกษาสีขาว กิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนด้านกีฬาและดนตรีและศิลปะ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียน แต่ก็ยังพบว่าในการเรียนนักศึกษาบางส่วนก็ยังไม่ได้ให้ความสนใจและตั้งใจในการเรียนอย่างเต็มที่โดยพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและการจบหลักสูตรตามเกณฑ์ของผู้เรียน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของสถานศึกษาที่ผ่านมา ยังไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เนื่องจากขาดความต่อเนื่องและการมีส่วนร่วมจากเครือข่าย และชุมชน อีกทั้งยังไม่มีระบบการติดตามและประเมินผลที่ชัดเจน ทำให้ความสามารถในการช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนยังไม่บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ (ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม, 2563)

ผลการศึกษาสภาพปัญหาผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุมที่ผ่านมา พบว่า นักศึกษาส่วนมาก ครอบครัวประกอบอาชีพเกษตรกรรมรับจ้างทั่วไป และค้าขาย ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี มีปัญหาความยากจนหรือความไม่มั่นคงในอาชีพซึ่งส่งผลต่อโอกาสและคุณภาพชีวิตของผู้เรียน นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เรียนมีปัญหาจากสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมในสังคม และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ อาทิ ปัญหาสภาพครอบครัวที่แตกแยก ปัญหาการติดเกม ปัญหาพฤติกรรมการขับซัดจกรยานยนต์โดยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร ปัญหาการใช้ความรุนแรงปัญหาขัดแย้งทะเลาะวิวาท จับกลุ่มรวมตัวกันสร้างปัญหาในชุมชน ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์และตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม ปัญหาโรคติดต่อจากเพศสัมพันธ์ ปัญหาการเข้าถึงและใช้สารเสพติด พฤติกรรมเลียนแบบการใช้สารเสพติด และปัญหาผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญของหลักศาสนา ปัญหาดังกล่าวจึงส่งผลต่อผู้เรียนทั้งด้านการเข้าเรียนความสนใจเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จนถึงด้านการจบตามหลักสูตร จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งมีบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการศึกษา ดูแลผู้เรียน จึงมีความต้องการที่จะศึกษาและพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม ให้เป็นนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เป็นกลไกในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ที่จะช่วยผู้เรียนที่เป็นเยาวชนพัฒนาตนเอง มีการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมอารมณ์สติปัญญา มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อันเป็นประโยชน์สูงสุดต่อเยาวชน ครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน และประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อพัฒนาแนวทางระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำไปพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
2. ได้แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม เพื่อเป็นข้อเสนอสู่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนโดยใช้ให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษา แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัย ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ได้แก่ กรมสุขภาพจิต (2551), กระทรวงศึกษาธิการ (2551), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552), สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา (2552) และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2560) แล้วสังเคราะห์ออกมาได้ องค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่เป็นกรอบในการวิจัยครั้งนี้ 5 ด้าน ดังนี้

- 1.1 ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล
- 1.2 ด้านการคัดกรองผู้เรียน
- 1.3 ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียน
- 1.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน
- 1.5 ด้านการส่งต่อผู้เรียน

2. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ผู้บริหาร และครูในสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ประจำปี พ.ศ.2563 รวมทั้งสิ้น 38 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา

การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการศึกษาระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ.2563 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ.2563

ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ได้แก่ กรมสุขภาพจิต (2551)

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแนวทางระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

การพัฒนาแนวทางระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยมีกระบวนการและวิธีการศึกษาดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาการดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาการดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามกรอบแนวคิด 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองผู้เรียน 3) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน และ 5) ด้านการส่งต่อผู้เรียน โดยศึกษาจากสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ประกอบด้วย

- เป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

- เป็นสถานศึกษาที่มีผลงานในด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่ดี ได้รับการยอมรับ หรือสถานศึกษาได้รับรางวัลในด้านที่เกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนจากหน่วยงานต่าง ๆ หรือมีผู้บริหารสถานศึกษา หรือครูที่รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนได้รับรางวัลที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกสถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง ประกอบด้วย 1) ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอน้ำพอง สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น 2) ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าคันโท สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ และ 3) ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสว่างแดนดิน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด

2. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาการดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา สถานศึกษาละ 1 คน รวม 3 คน ครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน สถานศึกษาละ 1 คน รวม 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 6 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา

ขั้นตอนการศึกษาการดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการศึกษาระหว่างเดือนเมษายน พ.ศ.2564 ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2564

ตอนที่ 2 การยกร่างและตรวจสอบยืนยันร่างแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การยกร่างแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ตามองค์ประกอบของแนวทาง ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 3.1) ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล 3.2) ด้านการคัดกรองผู้เรียน 3.3) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียน 3.4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน และ 3.5) ด้านการส่งต่อผู้เรียน 4) กลไกการดำเนินงาน และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ

2. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการบริหารกิจการนักศึกษา การบริหารกิจการนักเรียน องค์กรนักศึกษา หรือด้านการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ในการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 7 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา

ขั้นตอนการยกร่างและตรวจสอบยืนยันร่างแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการศึกษาระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ.2564 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ.2564

ตอนที่ 3 การจัดทำคู่มือและตรวจสอบยืนยันคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การจัดทำคู่มือและตรวจสอบยืนยันคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ตามแนวทางและวิธีปฏิบัติใน

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองผู้เรียน 3) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน 5) ด้านการส่งต่อผู้เรียน

2. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ที่ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในการวิจัยตอนที่ 2

3. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา

ขั้นตอนการจัดทำคู่มือและตรวจสอบยืนยันคู่มือ ใช้ระยะเวลาในการศึกษาระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ.2564 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ.2564

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยมีกระบวนการและวิธีการศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การประเมินแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย

1.1 ประเมินตามองค์ประกอบของแนวทาง ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 3.1) ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล 3.2) ด้านการคัดกรองผู้เรียน 3.3) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียน 3.4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน และ 3.5) ด้านการส่งต่อผู้เรียน 4) กลไกการดำเนินงาน และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ

1.2 ประเมินคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

2. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ประจำปี พ.ศ.2565 รวมทั้งสิ้น 38 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการบริหารกิจการ

นักศึกษา การบริหารกิจการนักเรียน องค์กรนักศึกษา หรือด้านการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน จำนวน 7 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้น 45 คน

3. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา

ขั้นตอนการประเมินแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการศึกษาระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ.2565 ถึง เดือนมีนาคม พ.ศ.2565

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเพื่อศึกษา แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะไว้ ดังต่อไปนี้

1. ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม พัฒนาขึ้นเพื่อดูแล ช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประกอบด้วย 5 ด้าน คือ การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองผู้เรียน การจัดกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน และการส่งต่อผู้เรียน ตามแบบแผนที่สถานศึกษากำหนด

1.1 การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง กิจกรรมเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน (ด้านครอบครัว สุขภาพ ความสามารถ และพฤติกรรม) ด้วยเครื่องมือที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินพฤติกรรม และแบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน เพื่อใช้วางแผนส่งเสริมและแก้ไขปัญหาผู้เรียน

1.2 การคัดกรองผู้เรียน หมายถึง กิจกรรมวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนที่รวบรวมได้ เพื่อตรวจสอบและจำแนกผู้เรียนเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มพิเศษ โดยบันทึกผลตามแบบฟอร์มของสถานศึกษา

1.3 การส่งเสริมผู้เรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมที่สนับสนุนพัฒนาผู้เรียนทุกกลุ่มให้มีคุณลักษณะและทักษะที่ดี เช่น กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมองค์กรนักศึกษา การเยี่ยมบ้าน การประชุมผู้ปกครอง และกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน พร้อมบันทึกและประเมินผลกิจกรรม

1.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมและให้คำปรึกษาเฉพาะกับผู้เรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มพิเศษ เช่น กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน และการประสานผู้ปกครอง เพื่อลดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์

1.5 การส่งต่อผู้เรียน หมายถึง การประสานส่งผู้เรียนที่ปัญหาไม่สามารถแก้ไขได้ไปยังผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา ตามกระบวนการที่กำหนด

2. สภาพปัจจุบัน หมายถึง ระดับการดำเนินงานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม ในการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนทั้ง 5 ด้าน ที่ประเมินจากข้อมูลแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูล

3. สภาพที่พึงประสงค์ หมายถึง ระดับความต้องการและความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูลต่อการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนใน 5 ด้าน ที่ประเมินจากข้อมูลแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูล

4. แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน หมายถึง วิธีการและกระบวนการที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้เสริมสร้างระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม ให้มีประสิทธิภาพ โดยมีองค์ประกอบ 5 ส่วน ได้แก่ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน กลไกการดำเนินงาน และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยมีคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติ

5. คู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน หมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางและวิธีปฏิบัติในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนทั้ง 5 ด้าน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม เพื่อให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องใช้ดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง

6. แนวทางการจัดทำคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน หมายถึง ขั้นตอน วิธีการ และรูปแบบที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม เพื่อให้การจัดทำคู่มือมีความชัดเจน ครบถ้วน และนำไปใช้ได้จริง

7. การประเมินแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน หมายถึง กระบวนการรวบรวม วิเคราะห์ และพิจารณาข้อมูลเพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความครบถ้วน และความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่จัดทำขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพ

8. ครูที่ปรึกษา หมายถึง ครูที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบดูแลผู้เรียนทั้งด้านการเรียน ความประพฤติ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

9. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม ที่มีหน้าที่กำกับดูแล บริหารและสนับสนุนการจัดการศึกษาในทุกด้าน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. การบริหารสถานศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียน
3. แนวคิดเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรนักศึกษา สำนักงาน กศน.
5. แนวคิดเกี่ยวกับคู่มือการปฏิบัติงาน
6. แนวคิดและทฤษฎีการประเมินแนวทาง
7. แนวคิดและหลักการของวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA)
8. บริบทของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด

มหาสารคาม

9. บริบทของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
11. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษานั้นถือว่าเป็นหลักการและวิธีการสำคัญในการขับเคลื่อนให้องค์กรเกิดการพัฒนาและประสบความสำเร็จในงานที่ทำได้อย่างดีเยี่ยม การบริหารถือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคมมนุษย์และในการที่คนจากที่ต่าง ๆ มาอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มทำกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งการที่จะทำให้กิจกรรมนั้น ๆ จะบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการบริหารเข้ามาช่วย โดยต้องยึดหลักเกณฑ์และวิธีการนำมาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาแต่ละแห่งเพื่อให้ก่อเกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาสถานศึกษาของตนเอง

1. ความหมายของการบริหาร

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายและลักษณะสำคัญเกี่ยวกับการบริหาร ไว้ดังนี้

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2556) ได้ให้ความหมาย การบริหาร ไว้ว่า เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลาย ๆ อย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนด โดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบและให้ทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

Drucker (2002 ; อ้างถึงใน สุธรรม ธรรมทัศนานนท์, 2554) ให้ความหมาย ไว้ว่า การบริหารเป็นศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น การทำงานต่าง ๆ ให้ลุล่วงไป โดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำภายในสภาพองค์การที่กล่าวนั้น ทรัพยากรด้านบุคคลจะเป็นทรัพยากรหลัก ขององค์การที่เข้ามาร่วมทำงานในองค์การ ซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านวัตถุดิบ ๆ เช่น เครื่องจักร วัตถุดิบ เงินทุน รวมทั้งข้อมูลสนเทศต่าง ๆ เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการออกจำหน่ายและตอบสนองความพอใจให้กับสังคม

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลาย ๆ อย่างที่กำหนด โดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบและให้ทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาไว้ ดังนี้

บังอร จันกรม (2552) ได้สรุปความหมายของคำว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ร่วมกันปฏิบัติ เพื่อเป็นการพัฒนากระบวนการทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่โรงเรียนตั้งไว้ ประกอบด้วย การบริหาร 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและ การบริหารงานทั่วไป ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาศักยภาพและผลผลิตของโรงเรียน คือ นักเรียนที่สำเร็จ ออกไปให้เป็นที่ยอมรับจากภายนอกและภายในอย่างแท้จริง

ทิตินา แคมมณี (2560) ได้ให้ความหมายของการบริหาร สถานศึกษาไว้ว่า คือ กระบวนการบริหารจัดการ ผู้บริหารต้องเปลี่ยนวิธีคิด วิธีทำงานใหม่ เป็นผู้นำทางความคิด การแก้ปัญหา

การตัดสินใจ เป็นครูฝึกฝนและการจูงใจ สร้างบุคลากรในการทำงานได้ อย่างถูกต้อง โดยเป็นบุคลากรที่มีจิตสำนึกแห่งคุณภาพ และเข้าใจการเปลี่ยนแปลง

สมคิด มawang (2554) ได้สรุปว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในทุกด้าน ที่เกิดจากบุคลากรหลาย ๆ คน ร่วมมือกันบริหารจัดการ โดยใช้กระบวนการทำการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ อาศัยวิธีการจัดการองค์การที่เหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาหรือหน่วยงานแต่ละแห่ง

จากที่ได้นำเสนอข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการที่บุคคลหลายฝ่ายร่วมมือกันดำเนินการจัดกิจกรรมโดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหาร เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการศึกษาให้มากที่สุด

3. ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการของผู้บริหารที่จะนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้นักวิชาการได้ให้ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาไว้อย่างหลากหลายดังนี้

สุธี สุทธิสมบุรณ์ และสมาน รังสิโยภุณ (2549) ได้ให้ความสำคัญของการบริหารการศึกษาไว้ว่า มนุษย์เราเป็นสมาชิกของสังคมเมื่อมนุษย์อยู่ร่วมกันมากเป็นหมู่เป็นกลุ่ม มีหัวหน้าปกครองบังคับบัญชา มีการแบ่งงานกันทำตามลักษณะความรู้ความสามารถ ซับซ้อนมาก มนุษย์ก็เริ่มสร้างระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่าง ๆ ขึ้น โดยเรียนรู้จากประสบการณ์และความเชื่อ เพื่อมุ่งหวังให้เกิดความสำเร็จเรียบร้อยเกิดขึ้นในองค์กรและความสุขในสังคมได้ ฉะนั้นความสำคัญ ของการบริหาร สรุปได้ดังนี้

1. การบริหารนั้นได้เจริญเติบโตควบคู่กับการดำรงชีวิตของมนุษย์และเป็นสิ่งช่วยให้มนุษย์ดำรงชีวิตร่วมกันได้อย่างผาสุก
2. จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นผลทำให้องค์กรต่าง ๆ ต้องขยายงานด้านบริหารให้กว้างขวางเพิ่มขึ้น
3. การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม ความก้าวหน้าทางวิทยาการ (Technology) ด้านต่าง ๆ ทำให้การบริหารเกิดการเปลี่ยนแปลง และก้าวหน้าอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น
4. การบริหารเป็นวิธีการสำคัญในอันที่จะนำสังคมและโลกไปสู่ความเจริญก้าวหน้า

5. การบริหารจะช่วยชี้ให้ทราบถึงแนวโน้มทั้งในด้านความเจริญและความเสื่อมของสังคมในอนาคต

6. การบริหารมีลักษณะเป็นการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์กร ความสำเร็จของการบริหารจึงขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมทางการเมือง อยู่เป็นอันดับมาก

7. การบริหารมีลักษณะต้องใช้อำนาจในการบังคับบัญชาและการวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องมือ และการวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหารและความเจริญเติบโต ของการบริหาร

8. ชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวหรือในองค์กรย่อมมีส่วน เกี่ยวพันกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้นการบริหารจึงเป็นเรื่องน่าสนใจและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างฉลาด

9. การบริหารกับการเมืองเป็นสิ่งคู่กัน ไม่อาจแยกจากกันโดยเด็ดขาดดังที่ กล่าวไว้ว่า “การเมืองกับการบริหารนั้นเปรียบเสมือนคนละด้านของเหรียญอันเดียวกัน” (politics and administration are the two sides of a single coin)

สุรัฐ ศิลปอนันต์ (2545) ได้อธิบายถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาในการปฏิรูปการศึกษาเพื่อทำให้สถานศึกษามีคุณภาพไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพผู้บริหารจะต้องแสดงความรับผิดชอบของทีมปรับปรุงสถานศึกษาให้ชัดเจน ผู้นำของทีมนี้จะต้องมีความ แข็งแกร่ง เป็นผู้คิดยุทธศาสตร์ในการทำงานของทีมและของสถานศึกษาเป็นผู้พาตัวเข้าแทรกแซง ในกิจกรรมต่าง ๆ เมื่อจำเป็น

สมยศ นาวิการ (2554) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหาร ดังนี้

1. ช่วยให้งานขององค์กรดำเนินไปอย่างมีทิศทาง
2. ช่วยให้เกิดการใช้ทรัพยากรในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ช่วยให้งานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา สามารถเพิ่มประสิทธิภาพของทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งผลให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาได้อย่างราบรื่นและเกิดความสุขภายในองค์กร

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียน

1. ความหมายของการบริหารกิจการนักเรียน

การอธิบายความหมายของการบริหารกิจการนักเรียนมีนักวิชาการและองค์กรต่าง ๆ ได้

ให้คำนิยามหรือความหมายของการบริหารกิจการนักเรียนไว้หลากหลาย ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545) ได้ให้ความหมายการบริหารกิจการนักเรียน ว่าหมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพสมควรแก่วัย และความแตกต่างระหว่างบุคคล มีทักษะการดำเนินชีวิต มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรม จริยธรรม พัฒนาตนเองสู่โลกแห่งอาชีพ รวมทั้งดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข

สมพิศ โห้งาม (2550) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารกิจการนักเรียน (Student Personnel Administration) ได้แก่ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยไม่เกี่ยวข้องกับการเรียน การสอนในห้องปกติ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เริ่มตั้งแต่ก่อนที่นักเรียนจะเข้าเรียน ระหว่างอยู่ในโรงเรียน กระทั่งออกจากโรงเรียน

ประมวล วิลานันท์ (2555) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ทั้งในทั้งนอกสถานศึกษาที่ไม่ใช่การสอนในชั้นเรียนปกติ ตั้งแต่การสรรหาเข้ามาเรียน การพัฒนาผู้เรียนด้านต่าง ๆ การบริหาร การให้คำปรึกษา การให้ความช่วยเหลือ บังคับทางการศึกษาจนสำเร็จการศึกษา การจัดหางาน และการติดตามผู้สำเร็จการศึกษา

นงลักษณ์ ใจฉลาด (2555) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน หมายถึง การบริหารกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่ไม่ใช่การเรียนการสอนในชั้นเรียน เป็น ภารกิจที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องดำเนินการโดยครอบคลุมงานพัฒนาบุคลิกภาพ งานกิจกรรมสร้าง ลักษณะนิสัย สวัสดิการและบริการนักเรียน และงานด้านปกครอง ระเบียบวินัย เพื่อให้นักเรียนได้มี โอกาสพัฒนา ด้านอารมณ์ สังคมและจิตใจ มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ดีทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เหมาะสมที่จะออกสู่สังคมและไปประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณภาพ

จากความหมายที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนและกิจกรรมของผู้เรียนทั้งหมดที่นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อบริการผู้เรียนโดยจัดกิจกรรมที่หลากหลายตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ครอบคลุมงานพัฒนาบุคลิกภาพ งานกิจกรรมสร้าง ลักษณะนิสัย สวัสดิการและบริการนักเรียน และงานด้านปกครอง ระเบียบวินัย เพื่อความก้าวหน้าและเป็นประโยชน์สูงสุดกับตัวผู้เรียน

2. ความมุ่งหมายของการบริหารกิจการนักเรียน

งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่มุ่งส่งเสริมและเติมเต็มคุณภาพของผู้เรียนนอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติและเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำความรู้ความสามารถที่ได้ไปใช้จริง เป็นการ

นำความรู้ที่ได้สู่การปฏิบัติ มุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพเพียบพร้อมไปด้วยความรู้ คู่คุณธรรม ดังนั้นสถานศึกษาจำเป็นต้องกำหนดความมุ่งหมายของงานกิจการนักเรียนไว้เพื่อเป็น แนวทางการปฏิบัติของบุคลากรผู้รับผิดชอบให้ดำเนินการไปในแนวทางเดียวกันซึ่งจากการค้นคว้า ผู้วิจัย ได้นำเสนอแนวคิดที่เกี่ยวกับความมุ่งหมายของการบริหารงานกิจการนักเรียนที่นักวิชาการหลายท่าน กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2553) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการบริหารงานกิจการนักเรียน ไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมการเรียนรู้และชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนในโรงเรียนให้ดำเนินไปได้ ด้วยดีมีความปกติสุขต่อไป
 2. พัฒนาบุคลิกภาพ การมีวินัยในตนเอง การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม
 3. พัฒนาความสามารถ ความสนใจ และความถนัดเฉพาะของนักเรียนแต่ละคน
- ให้ก้าวหน้าเป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคมให้ได้มากที่สุด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 (2554) อธิบายจุดมุ่งหมายของการ บริหารงานกิจการนักเรียน ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาให้นักเรียนนักศึกษามีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีความสัมพันธ์และ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
2. เพื่อฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบสามารถปกครองตนเองได้
3. เพื่อฝึกความคิดและการตัดสินใจของนักเรียน นักศึกษา
4. เพื่อพัฒนาสติปัญญาของนักเรียน นักศึกษา
5. เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาเพิ่มพูนความรู้ด้านอาชีพในอนาคตและรู้จักใช้เวลาว่างให้ เป็นประโยชน์

6. เพื่อให้นักเรียนนักศึกษารู้จักทักษะทางสังคมเสียสละทำงานให้ส่วนรวม
7. เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาพัฒนาลักษณะนิสัยความกตัญญูและความคิดที่ดี
8. เพื่อให้นักเรียนนักศึกษามีความสามัคคี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 (2555) นำเสนอ จุดมุ่งหมายของการบริหารงานกิจการนักเรียนดังนี้

1. เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนนักศึกษา
2. ช่วยแก้ปัญหาอันจะเกิดขึ้นแก่นักเรียน นักศึกษา

3. ช่วยป้องกันปัญหาอันที่จะเกิดแก่นักเรียน นักศึกษา

อาทิตยา เวชกรณ์ (2559) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการบริหารงานกิจการนักเรียนไว้ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการเรียนการสอนในหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
2. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้ตามความถนัดความสนใจและเต็มศักยภาพ
3. เพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากความมุ่งหมายของการบริหารงานกิจการนักเรียนที่กล่าวมาพอจะสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมการเรียนและชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนในโรงเรียนให้ดำเนินไปด้วยดีมีความปกติสุข
2. เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนนักศึกษา
3. เพื่อให้นักเรียนนักศึกษารู้จักทักษะทางสังคมเสียสละทำงานให้ส่วนรวม
4. เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาพัฒนาลักษณะนิสัยความกตัญญูและความคิดที่ดี
5. เพื่อพัฒนาความสามารถ ความสนใจ และความถนัดเฉพาะของนักเรียนแต่ละคนให้ก้าวหน้าเป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคมให้ได้มากที่สุด

3. ความสำคัญของการบริหารกิจการนักเรียน

งานกิจการนักเรียน มีความสำคัญอย่างยิ่งที่โรงเรียนจะต้องจัดให้มีขึ้น เป็นการเสริมงานทุกงานและมุ่งหวังให้นักเรียนมีคุณลักษณะเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามความเหมาะสมของวัยและความแตกต่างของบุคคล ให้นักเรียนมีทักษะการดำเนินชีวิต มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศิลธรรม จริยธรรม พัฒนาตนเองและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารกิจการนักเรียน ดังนี้

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2553) ได้สรุปถึงความสำคัญของการบริหารกิจการนักเรียนว่าเป็นกิจการนักเรียนเป็นงานหนึ่งที่มีความสำคัญในการบริหารการศึกษาของโรงเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สามารถปรับตัวอยู่ในสังคม และสภาพแวดล้อมได้อย่างเป็นสุข มีวุฒิประสงค์ เพื่อส่งเสริมการเรียนและชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนในโรงเรียนให้ดำเนินไปด้วยดี มีปกติสุข ตลอดไปจนถึงการมุ่งพัฒนาบุคลิกภาพ การมีวินัยในตนเอง การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และพัฒนาความสามารถ ความสนใจ และความถนัด เฉพาะของนักเรียนแต่ละคนให้ก้าวหน้าเป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 (2554) งานกิจการนักเรียนมีความสำคัญต่อนักเรียน ก่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนในเรื่องต่อไปนี้

1. ช่วยให้เด็กมีความรู้กว้างขวางขึ้นจากการเรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่างเกิดขึ้นในห้องเรียน
2. ช่วยให้เด็กได้สำรวจตนเองในด้านความต้องการ ความสนใจ ความถนัดและความสามารถ
3. ช่วยควบคุมพลังงานส่วนเกินของนักเรียน ให้ไปใช้ในทางสร้างสรรค์ได้
4. ช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพและพัฒนาการของเด็กได้เต็มที่
5. เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมรับรู้ในการบริหารโรงเรียน ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ และรู้สึกผูกพันกับโรงเรียนมากขึ้น
6. ช่วยให้ครูได้รู้จักเด็กแต่ละราย ได้ดีขึ้น และช่วยให้เด็กทุกคนมีโอกาสศึกษาเล่าเรียนได้รับประโยชน์สูงสุดอย่างทัดเทียมกัน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 (2555) ได้อธิบายถึงความสำคัญของการบริหารกิจการนักเรียนว่า มีความสำคัญมาก ทั้งนี้เพราะเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับการพัฒนาเยาวชนให้เจริญเติบโตสมบูรณ์ดีพร้อมทั้งอารมณ์ สังคม และจิตใจ การบริหารวิชาการสามารถพัฒนาได้มากทางสติปัญญา และกระทำไ้มาก ในห้องเรียนปกติ การบริหารกิจการนักเรียนที่กระทำนอกห้องเรียนปกติ สามารถพัฒนาเยาวชนได้ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ ซึ่งมีความสำคัญที่ช่วยให้เยาวชนเป็นคนสมบูรณ์สามารถอยู่ร่วมกันกับคนและทำงานร่วมกันกับคนได้ดีในสังคม และช่วยนักเรียนเป็นพลเมืองดีที่ประเทศชาติพึงปรารถนา ความสำคัญของการบริหารกิจการนักเรียนสามารถแยกพิจารณาเป็นประเด็น ๆ ได้ดังนี้

1. ความสำคัญต่อตัวนักเรียนเอง การบริหารกิจการนักเรียนช่วยให้นักเรียนรายบุคคลได้มีโอกาสคลายเครียดจากการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ เพราะมุ่งแต่เรียนและทำงานตามที่ครูมอบหมายจริงจังจนไม่มีเวลาเล่นนั้น ฝืนธรรมชาติของคนวัยเรียน ที่ต้องกระทำทั้งเรียน เล่น และพักผ่อนหย่อนใจ การเรียนและการทำงานอย่างเดียวย่อมทำให้นักเรียนไม่อาจเหมือนคนปกติ
2. ความสำคัญต่อครู อาจารย์ การบริหารกิจการนักเรียนช่วยให้ครูอาจารย์ มีสัมพันธทางกิริยากับนักเรียนรายบุคคล ด้านความสามารถ ความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติและสามารถช่วยเหลือรายบุคคลได้ดียิ่งขึ้น

3. ความสำคัญต่อผู้บริหารโรงเรียน การบริหารกิจการนักเรียนช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนได้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนไว้เป็นระยะ ๆ เพื่อศึกษาและใช้ให้เป็นประโยชน์กับนักเรียน ผู้ปกครอง นายจ้าง และโรงเรียน หรือสถานศึกษาที่สูงขึ้นไป ในกรณีที่ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนไปใช้เพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง

4. ความสำคัญต่อครูแนะแนว การบริหารกิจการนักเรียนช่วยให้ครูแนะแนวที่ไม่มีแบบทดสอบด้านความถนัด ความสนใจ ได้ข้อมูลด้านความถนัด และความสนใจจากการสังเกตและบันทึกข้อมูลประจำวันในการร่วมทำกิจกรรมนักเรียนรายบุคคล ทั้งนี้เพื่อนำไปประกอบการให้คำปรึกษาหารือ นักเรียนในการตัดสินใจวางแผนเลือกอาชีพและเลือกสายการเรียนให้เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด

5. ความสำคัญต่อประเทศชาติ การบริหารกิจการนักเรียนช่วยให้ประเทศชาติได้พลเมืองที่เพียบพร้อมด้วย ปัญญาธรรม สามัคคีธรรม และคารวธรรม ทั้งนี้เพราะกิจกรรมนักเรียนในการบริหารกิจการนักเรียนให้ความรู้และประสบการณ์แก่นักเรียนรายบุคคลภายใต้การควบคุม ดูแลของครู อาจารย์ ที่ใกล้ชิดอย่างเพียงพอ และช่วยให้ผู้เรียนรายบุคคลเติบโตตามปกติ เป็นผู้ใหญ่ที่มีทั้งภูมิรู้ ภูมิธรรม และ ภูมิฐาน คือพลเมืองประเทศชาติที่พึงปรารถนา

อาทิตยา เวชกรณ์ (2559) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานกิจการนักเรียน ดังนี้

1. ส่งเสริมและควบคุมนักเรียนให้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้กว้างขวางยิ่งขึ้นโดยเรียนรู้จากบุคคลเรียนรู้ซึ่งกันและกันมีเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น
3. ส่งเสริมและควบคุมพลังความคิด พลังกายส่วนเกินที่นักเรียนมีอยู่ให้สามารถใช้ในทิศทางที่ถูกต้องและควรจะเป็น
4. ส่งเสริมให้นักเรียนเจริญงอกงามเป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายสติปัญญาสังคมและอารมณ์
5. ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้สึกร่วมมีส่วนร่วม มีความเป็นเจ้าของในการบริหารสถาบัน
6. ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีประสบการณ์เพื่อนำไปสู่อาชีพพรองนอกเหนือจากงานอาชีพหลักที่เรียนในห้องเรียน
7. ส่งเสริม และกระตุ้นให้นักเรียนบูรณาการการเรียนรู้ในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
8. ส่งเสริมความถนัด ความสนใจ และความสามารถของนักเรียนแต่ละคน
9. ส่งเสริมบรรยากาศความเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับการศึกษา

10. ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียน
11. ส่งเสริมจรรยาบรรณอาชีพอันดีในสังคมและเทิดทูนวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ
12. ช่วยประชาสัมพันธ์และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถาบันและชุมชน
13. ส่งเสริมการใช้เวลาว่างของนักเรียนให้เกิดประโยชน์

จากความสำเร็จของการบริหารกิจการนักเรียนที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การบริหารกิจการนักเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งที่โรงเรียนจะต้องจัดให้มีขึ้น เป็นการเสริมงานทุกงานและมุ่งหวังให้นักเรียนมีคุณลักษณะเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามความเหมาะสมของวัยและความแตกต่างของบุคคล ให้นักเรียนมีทักษะการดำเนินชีวิตและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งเป็นภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการ เพื่อให้กิจการนักเรียนสร้างลักษณะนิสัยที่ดีแก่นักเรียนในการอยู่ร่วมกันกับคนอื่น และสามารถสร้างสรรค์ประโยชน์ให้กับโรงเรียนได้

4. ขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียน

การบริหารกิจการนักเรียนจัดเป็นงานที่ประกอบด้วยปัจจัยหลายประการที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนนับตั้งแต่เริ่มเข้าเรียน อันได้แก่ งานทะเบียนและประวัตินักเรียน งานปกครองและ การควบคุมความประพฤติ งานบริหารอื่น ๆ ที่โรงเรียนควรจัดทำรวมไปถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่พึงมี จึงได้มีนักวิชาการและหน่วยงานกำหนดขอบข่ายงานบริหารกิจการนักเรียนไว้ต่าง ๆ ดังนี้

Campbell (1967 ; อ้างถึงในอาทิตยา เวชกรณ์, 2559) ได้กล่าวถึงการบริหารกิจการนักเรียนว่า ควรจะประกอบด้วย องค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ การศึกษาจิตวิทยาเด็ก การบริการแนะแนวและที่ปรึกษา การทดสอบความถนัดความสามารถ การแก้ไขข้อบกพร่องทางการพูดและการฟัง การบริการด้านสุขภาพอนามัย การจัดการศึกษาพิเศษแก่ผู้ที่มีบกพร่องทางกาย ทางจิตใจ อารมณ์ และการส่งเสริมเด็กที่มีพรสวรรค์ เป็นพิเศษ

Faber and Chearron (1970 ; อ้างถึงใน นงลักษณ์ ใจฉลาด, 2555) ได้จัดหมวดหมู่ของงานบริหารกิจการนักเรียนไว้ 7 ประการ ได้แก่

1. การสร้างและรักษาทะเบียนบัญชีนักเรียน
2. การปฐมนิเทศนักเรียน
3. การจัดการบริการแนะแนวและให้คำปรึกษา
4. การจัดบริการด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียน

5.. การจัดดูแลเครื่องใช้ประจำตัวนักเรียน

6. การจัดกระบวนการตรวจสอบความเจริญเติบโตทางร่างกายของนักเรียน

7. การจัดให้มีการปฏิบัติงานด้านความผิดปกติของนักเรียน

ภิญโญ เพ็งดา (2550) ได้กำหนดขอบข่ายของงานกิจการนักเรียนไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. ด้านงานแนะแนวการศึกษาต่อ
2. ด้านกิจการนักเรียน
3. ด้านงานโครงการพิเศษ
4. ด้านงานปกครอง
5. ด้านพยาบาล

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2552) ได้กำหนดขอบข่ายงานกิจการ นักเรียน ตามมาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียน พ.ศ. 2552 แบ่งงานกิจการนักเรียนออกเป็น 6 ภารกิจ ได้แก่

1. การวางแผนงานกิจการนักเรียน
2. การบริหารกิจการนักเรียน
3. การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม
4. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
5. การดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพนักเรียน
6. การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน

อรพิมพ์ ธงไชย (2553) ได้กำหนดขอบข่ายของงานกิจการนักเรียนไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. ด้านงานปกครองและระเบียบวินัย
2. ด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัย
3. ด้านบริการห้องสมุด
4. ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน
5. ด้านการจัดบริการแนะแนว

ปณิธิกฤษณ์ เลิศล้ำ (2555) ได้กำหนดขอบข่ายของงานกิจการนักเรียนไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. ด้านงานบริการ
2. ด้านงานปกครอง
3. ด้านงานแนะแนว
4. ด้านกิจกรรมนักเรียน

ทรงคณะ เลี้ยงรักษา (2557) ได้กำหนดขอบข่ายของงานกิจการนักเรียนไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. งานสำมะโนนักเรียน
2. งานรับและลงทะเบียนนักเรียน
3. งานกิจกรรมนักเรียนเพื่อป้องกันปัญหาเสพติด
4. งานบริการและสวัสดิการนักเรียน
5. งานวินัยและความประพฤตินักเรียน
6. งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียน ประกอบไปด้วย งานแนะแนว งานอนามัย งานกิจกรรม งานส่งเสริมระเบียบวินัยและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

แนวคิดเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ได้มีหน่วยงานและนักวิชาการได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ดังต่อไปนี้ กรมสุขภาพจิต (2546) ได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า เป็นการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายรวมถึง การส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขปัญหา โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด

กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้ระบุไว้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน สอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และการบริหารทั้งระบบโรงเรียน โดยอาศัยศักยภาพและความสัมพันธ์ของนักเรียนที่มีกับครูที่ปรึกษา ครูแนะแนวและฝ่ายปกครอง รวมทั้งมีการประสานระหว่างระบบครอบครัว ระบบโรงเรียน และสาธารณสุขที่ต้องรับส่งต่อปัญหาวัยรุ่นที่สำคัญและเร่งด่วน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้ให้ความหมายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐานคุณภาพและหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ มีครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร และครูทุกคน ซึ่งประกอบด้วย

องค์ประกอบ คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน การป้องกันและแก้ปัญหา และการส่งต่อ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552) ได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ว่าเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ โดยมีครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน ฯลฯ มีส่วนร่วม ในการส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อให้ให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง คุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุน ส่งเสริมจากโรงเรียน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธีและเครื่องมือที่มีมาตรฐานมีคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษาอันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร และครูทุกคนเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และปลอดภัยจากสารเสพติด

2. ความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ได้มีหน่วยงานได้ให้ความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ดังต่อไปนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้สรุปความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรม และวัฒนธรรมใน

การดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และแนวการจัดการศึกษายังได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคน โดยมาตรา 22 ให้ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคน มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษา ตามมาตรา 23 ข้อ 5 ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความ เหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้ดำเนินการ คือเรื่องความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มาตรา 24 กำหนดให้การจัดการเรียนรู้จะต้อง สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน เกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา และประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ให้มีคุณภาพทั้ง เก่ง ดี มีสุข สอดคล้องกับมาตรฐานด้านผลผลิต คือ มาตรฐานผู้เรียนในการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรฐานที่ 1 นักเรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ มาตรฐานที่ 2 มุ่งให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มาตรฐาน ที่ 3 นักเรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

กรมสุขภาพจิต (2546) ได้สรุปไว้ว่า ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้มีกระบวนการทำงานเป็นระบบมีความชัดเจน มีการประสานความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียนรวมทั้งวิธีการ กิจกรรมและเครื่องมือต่าง ๆ ที่มีคุณภาพในการดูแลช่วยเหลือ มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต เพียงแต่ใช้เวลาและวิธีการที่แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละคนมีความเป็นปัจเจกบุคคล ดังนั้นการยึดนักเรียนเป็นสำคัญในการพัฒนา เพื่อดูแลช่วยเหลือทั้งด้านการป้องกันแก้ไขปัญหา หรือการส่งเสริมจึงเป็นสิ่งจำเป็น ความสำเร็จของงานต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ทั้งการร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรของโรงเรียนในทุกระดับ ผู้ปกครองหรือชุมชน กระบวนการช่วยเหลือคนจะมุ่งพิจารณาจากสาเหตุเป็นสำคัญ จากนั้นจึงดำเนินการให้ความช่วยเหลือตามสภาพปัญหานั้น ๆ โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ ช่วยให้นักเรียนช่วยเหลือตนเองได้ เพื่อให้แต่ละคนรู้จักและเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง รู้จักและเข้าใจสภาพแวดล้อมรอบตนเอง สามารถคิดและตัดสินใจเลือกได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

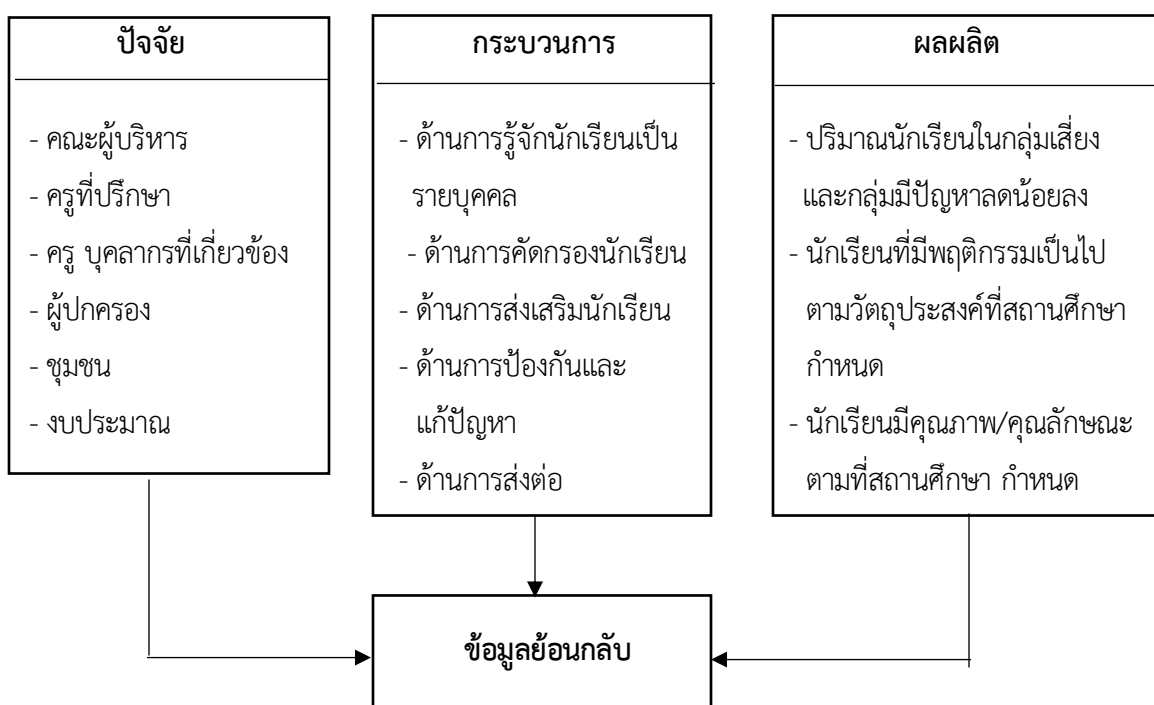
กรมสุขภาพจิต (2547) ได้อธิบายถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ว่า การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้าน ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามสังคมมุ่งหวัง ดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนตาม กระบวนการศึกษานั้นไม่เพียงพออันเนื่องมาจาก สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งด้าน การสื่อสาร เทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้คนใน เชิงบวกและเชิงลบ อันก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ดังนั้นการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนา นักเรียนครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด ด้วยความรักและเมตตาที่มีต่อศิษย์ และภาคภูมิใจในบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชน ให้เติบโตงอกงาม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม ซึ่งครูจะต้องปรับเปลี่ยนการทำงานเพื่อให้ทันต่อ ความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย โดยเฉพาะการทำงานอย่างมีระบบ มีกระบวนการทำงาน มีหลักฐาน การปฏิบัติงาน มีเทคนิค วิธีการ หรือการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียน จนเกิดผลดี ต่อทุกคนทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้กล่าวถึงความสำคัญของระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่า การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังโดยผ่านกระบวนการทาง การศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วใน ทุกมิติ ทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยี ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาครอบครัว ปัญหาการแข่งขันทุกรูปแบบ ก่อให้เกิดความทุกข์ความกังวลใจ ความเครียดซึ่งล้วนแต่เป็นผลเสียต่อ สุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนจนนำไปสู่การเกิดปัญหาและสภาวะวิกฤตทางสังคม ระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน มีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เป็นระบบที่ช่วยป้องกันแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ รวมทั้งยังช่วยเสริมสร้างคุณภาพที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา สังคม ความสามารถมีคุณธรรม จริยธรรมและมีวิถีชีวิตที่เป็นสุข

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา นักเรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่าง มีความสุข

3. องค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้สรุปว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดทำขึ้นตามแนวคิดของการบริหารงานเชิงระบบที่มีโครงสร้างสำคัญ 3 องค์ประกอบ คือ ปัจจัย (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) โดยที่แต่ละองค์ประกอบจะมีรายละเอียดและมีปฏิสัมพันธ์กัน สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงพัฒนาระบบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ปรากฏดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.1 การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ให้ความหมายว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการดำเนินงาน 2 ระดับ ได้แก่ ระดับสถานศึกษา และระดับปฏิบัติการของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ดังนี้

3.1.1 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับสถานศึกษา

เป็นการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาที่ใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) ประกอบด้วย (1) การศึกษาสภาพทิศทางการดำเนินงาน (2) การวางแผนการดำเนินงานจัดระบบ

การดูแลช่วยเหลือนักเรียน (3) การดำเนินงานตามแผนที่กำหนด (4) การนิเทศ กำกับ ติดตาม (5) การประเมินเพื่อทบทวน (ประเมินภายใน) (6) สรุปรายงาน/ประชาสัมพันธ์ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547)

3.1.1.1 ศึกษาสภาพและทิศทางการดำเนินงาน มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1) ศึกษาและทำความเข้าใจนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2) ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา และศักยภาพของสถานศึกษาในการจัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3) ศึกษาวิเคราะห์บริบทของชุมชน

3.1.1.2 การวางแผนการดำเนินงานจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1) การจัดสร้างทีมงานและสร้างความตระหนัก/เจตคติที่ดีในการทำงานในทีมงาน

2) การกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3) กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4) การจัดทำแผนงาน/ปฏิทินปฏิบัติงานตลอดปีการศึกษาให้ครอบคลุมทั้งด้านการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และด้านกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา

5) การจัดทำสื่อ/นวัตกรรม สนับสนุนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.1.1.3 การดำเนินงานตามแผนที่กำหนด มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1) พัฒนาบุคลากรให้มีเจตคติ ความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการดำเนินงานตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2) สนับสนุนให้ครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครอบคลุม ทั้งด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา และด้านการส่งต่อทั้งภายใน-ภายนอก ตลอดจนให้สามารถปฏิบัติงานตามระยะเวลาที่กำหนดอย่างราบรื่นและมีคุณภาพ

3) ผลิตรายหรือจัดหาสื่อ/นวัตกรรม ให้การสนับสนุนกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

3.1.1.4 นิเทศ กำกับ ติดตาม มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และประสานความร่วมมือในการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
- 2) นำเสนอข้อมูล ความรู้ หรือเทคนิควิธีที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน

3) ติดตามผลการดำเนินงานของครูในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

3.1.1.5 ประเมินเพื่อทบทวน (ประเมินภายใน) มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) จัดประเมินผลการดำเนินงานตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู แต่ละระดับชั้น ด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- 2) เน้นการประเมินเพื่อพัฒนา มิใช่การจับผิดตัวบุคคล
- 3) ประเมินด้วยบรรยากาศแบบกัลยาณมิตร
- 4) นำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงส่วนที่เป็นจุดอ่อน และพัฒนาในส่วนที่เป็นที่ยอมรับให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นเพื่อให้มีความเข้มแข็งตลอดไป

3.1.1.6 สรุปรายงาน/ประชาสัมพันธ์ การจัดทำหลักฐานสรุปรายงาน/ประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย จุดประสงค์ เป้าหมาย วิธีการดำเนินงาน ผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค ข้อเสนอแนะ/แนวการพัฒนา การรายงานตลอดจนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547)

สรุปได้ว่า การบริหารงานเชิงระบบมีโครงสร้างสำคัญ 3 องค์ประกอบ คือ ปัจจัย (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) เพื่อให้การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประสบความสำเร็จเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน

3.1.2. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับปฏิบัติการของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ให้ความหมายว่า การดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับปฏิบัติการของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา เป็นกระบวนการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย (1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (2) การคัดกรองนักเรียน (3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน (4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา (5) การส่งต่อ มีรายละเอียดดังนี้

3.1.2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน ที่จะช่วยให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา มีความเข้าใจนักเรียนดีขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัด กรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการป้องกันแก้ไขและช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็น

ข้อมูลเชิงประจักษ์มิใช่การใช้ความรู้สึก หรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหานักเรียน ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือ

3.1.2.2 การคัดกรองนักเรียน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำผลที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนที่สถานศึกษากำหนด การคัดกรองจะจัดกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1) กลุ่มปกติ หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนแล้ว อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ

2) กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา หมายถึง นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือ ป้องกันหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามแต่กรณี ประกอบด้วย ปัญหาด้านความสามารถ ปัญหาด้านสุขภาพ และปัญหาครอบครัว คือ

2.1) ปัญหาด้านความสามารถ ประกอบด้วย ปัญหาด้านการเรียนและปัญหาด้านความสามารถอื่น

2.1.1) ปัญหาด้านการเรียน หมายถึง ผลการเรียนรู้ที่ได้และความเปลี่ยนแปลงของผลการเรียน ความเอาใจใส่ ความพร้อมในการเรียน ความสามารถในการเรียน ความสม่ำเสมอในการมาโรงเรียน เวลาที่มาโรงเรียน การเข้าชั้นเรียน

2.1.2) ปัญหาด้านความสามารถอื่น หมายถึง การแสดงออกถึงความสามารถพิเศษ ความถนัด ความสนใจ และผลงานในอดีตที่ผ่านมา บทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

2.2) ปัญหาด้านสุขภาพ ประกอบด้วย ปัญหาสุขภาพทางร่างกายและปัญหาสุขภาพทางจิตใจและพฤติกรรม หมายถึง

2.2.1) ปัญหาสุขภาพทางร่างกาย หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักกับส่วนสูง ความสะอาดของเครื่องนุ่งห่ม และความสะอาดของร่างกาย

2.2.2) ปัญหาสุขภาพทางจิตใจและพฤติกรรม หมายถึง สภาพอารมณ์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ความประพฤติหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการเรียน ความสัมพันธ์กับเพื่อน/ครู/ผู้ปกครอง

2.3) ปัญหาด้านครอบครัว ประกอบด้วย ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านการคุ้มครองนักเรียน หมายถึง

2.3.1) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ หมายถึง รายได้ในครอบครัวฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ภาระหนี้สิน ความเพียงพอของรายรับกับรายจ่าย

2.3.2) ปัญหาด้านการคุ้มครองนักเรียน หมายถึง ความสามารถของผู้ปกครองในการคุ้มครองดูแลนักเรียนได้อย่างปลอดภัยและเหมาะสม ความเหมาะสมของสภาพที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว

3.1.2.3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน คือ การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ หรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวัง การส่งเสริมและพัฒนาประกอบด้วย กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมโฮมรูม การจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และโครงการพิเศษอื่น ๆ

3.1.2.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหาคือ การไม่ปล่อยปะละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหานั้น จะต้องเอาใจใส่ ดูแลอย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปะละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การป้องกันและการแก้ปัญหให้กับนักเรียนมีหลายเทคนิควิธี เช่น การให้คำปรึกษาเบื้องต้น การจัดกิจกรรมเพื่อการป้องกันและแก้ปัญหา การติดตามดูแลช่วยเหลือ

3.1.2.5 การส่งต่อ หมายถึง กระบวนการดำเนินการกับนักเรียนที่มีปัญหาซึ่งยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ต้องส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป การส่งต่อแบ่งเป็น 2 แบบ คือ การส่งต่อภายใน และการส่งต่อภายนอก แต่ละแบบมีลักษณะ ดังนี้

1) การส่งต่อภายใน คือการที่ครูที่ปรึกษาส่งนักเรียนที่มีปัญหาและยากต่อการช่วยเหลือต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ส่งต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา และฝ่ายปกครอง

2) การส่งต่อภายนอก คือ ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งนักเรียนที่มีปัญหาและยากต่อการช่วยเหลือต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกจากการศึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สรุปได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบ มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธี และเครื่องมือที่มีมาตรฐานมีคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน พร้อมทั้งบุคลากร

ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร และครูทุกคน ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ปัญหา และการส่งต่อ

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. ผู้บริหารโรงเรียนรวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนการดำเนินงาน หรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ

2. ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องต้องมีความตระหนักเห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน และมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน

3. คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะต้องมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดและมีการประชุมในแต่ละคณะอย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด

4. ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักสำคัญในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากโรงเรียน

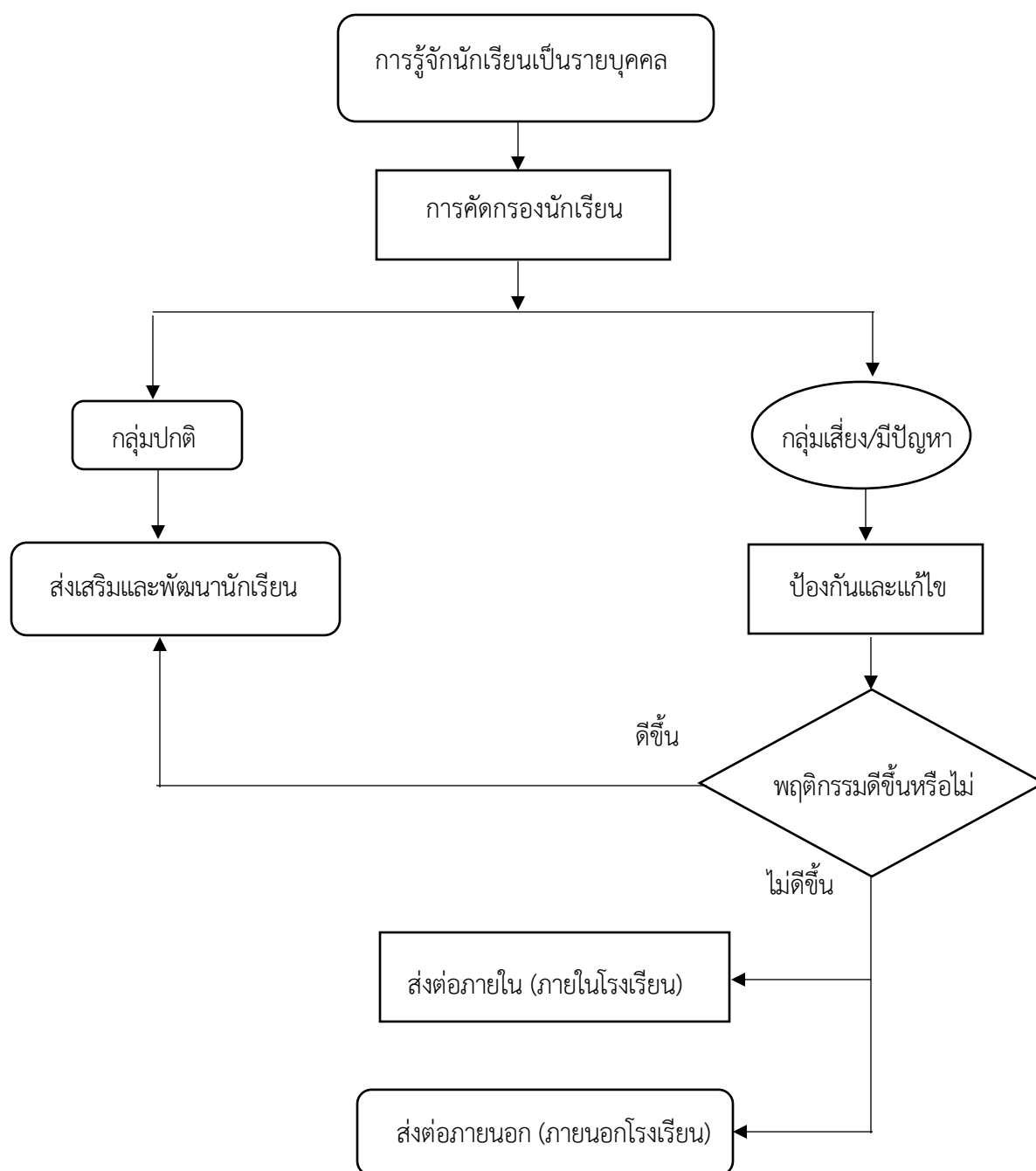
5. การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้แก่ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นสิ่งจำเป็นที่โรงเรียนต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

6. ผู้ปกครองและเครือข่ายร่วมพัฒนาในทุกส่วนของสังคม มีความมุ่งมั่นในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเยาวชนในเชิงบูรณาการอย่างเข้มแข็งจริงจัง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้กำหนดความสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประกอบด้วย (1) การบริหารเชิงระบบ (2) การทำงานเป็นทีม (3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (4) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล

สรุปได้ว่า ปัจจัยความสำเร็จ ประกอบด้วยความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าเป็นผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน ต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานเป็นทีม การบริหารจัดการ ตลอดจนการนิเทศ ติดตามและประเมินผล

กระบวนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู แสดงดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิแสดงกระบวนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือเหลือนักเรียน

3.2 องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

มีหน่วยงานและนักวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ดังนี้

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2551) ได้เสนอกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรในการปฏิบัติงานมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อ

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้เสนอการดำเนินงานตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน
4. การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน
5. การส่งต่อนักเรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552) ได้นำเสนอระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคนมีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้กระบวนการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมพัฒนานักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ได้กล่าวถึงกระบวนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน
4. การป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไข
5. การส่งต่อนักเรียน

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2560) สรุปการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน กศน. ว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ คือ

1. การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล คือ รวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้เรียนในด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว และด้านอื่น ๆ
2. การคัดกรองผู้เรียน เป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน เพื่อการจัดกลุ่ม ซึ่งจะมีประโยชน์ในการส่งเสริม ช่วยเหลือ ป้องกัน แก้ไข ตามแต่กรณีซึ่งจะต้องทำด้วยความระมัดระวังที่จะทำให้ผู้เรียนรับรู้ว่าเป็นตนถูกจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา
3. การส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน เป็นการสนับสนุนผู้เรียน กศน. ทุกคนให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ และเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามที่สถานศึกษาและชุมชนต้องการ โดยจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่สถานศึกษากำหนด
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน เป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้ผู้เรียนในกลุ่มที่มีปัญหาซึ่งต้องดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด โดยให้เกียรติและคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ
5. การส่งต่อผู้เรียน เป็นการส่งต่อนักเรียนในกรณีที่ครูที่ปรึกษาและสถานศึกษายากต่อการช่วยเหลือ หรือไม่สามารถช่วยเหลือได้ โดยส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านให้การช่วยเหลือต่อไปซึ่งรูปแบบการส่งต่อมี 2 รูปแบบ คือ ส่งต่อภายใน และส่งต่อภายนอก

ภัสริญา วรรณอ่อน (2555) ได้สรุปองค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงาน ที่มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ คือ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา

5. การส่งต่อ

จุฑาทิพย์ พงษา (2558) ได้สรุปองค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงาน ที่มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ คือ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อ

ณัฐวิภา คำปันศรี (2559) ได้สรุปการดำเนินงานตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน
4. การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน
5. การส่งต่อนักเรียน

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยได้กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ 5 ด้าน โดยมีรายละเอียดของแต่ละด้าน ดังนี้

3.2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) กล่าวถึงความสำคัญของการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลว่า ด้วยความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหา นักเรียน ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรมีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างน้อย 3 ด้านใหญ่ คือ

3.2.1.1 ข้อมูลนักเรียน ด้านความสามารถ ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ มีรายละเอียดข้อมูลพื้นฐาน ที่ควรทราบ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละวิชา ผลการเรียนรู้ในแต่ละภาคเรียน

พฤติกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ไม่ตั้งใจเรียน ขาดเรียน เป็นต้น ด้านความสามารถอื่น ๆ ได้แก่ บทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน ความสามารถพิเศษ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

3.2.1.2 ข้อมูลนักเรียนด้านสุขภาพ ได้แก่ ด้านร่างกาย ส่วนสูง น้ำหนัก โรคประจำตัว ความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การได้ยิน การมองเห็น ฯลฯ ด้านจิตใจ ได้แก่ พฤติกรรมอารมณ์ซึมเศร้า วิตกกังวล ความประพฤติ พฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น บุคลิกภาพ เก็บตัว ขี้อาย ฯลฯ

3.2.1.3 ด้านครอบครัว ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ รายได้ของบิดา มารดา ผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับในการมาโรงเรียน ฯลฯ ด้านการคุ้มครองนักเรียน จำนวนพี่น้อง บุคคลในครอบครัว สถานภาพของบิดา มารดา บุคคลที่ดูแลรับผิดชอบนักเรียน ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ความเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัว หรือการใช้สารเสพติด การติดสุรา การพนัน เป็นต้น

วิธีการและเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูปรึกษาควรใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพและด้านครอบครัว ที่สำคัญคือ

1. ระเบียบสะสม เป็นเครื่องมือในรูปแบบของเอกสารเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน โดยนักเรียนเป็นผู้กรอกข้อมูล และครูที่ปรึกษานำข้อมูลเหล่านั้น มาศึกษาพิจารณาทำความเข้าใจกับนักเรียนเบื้องต้น หากข้อมูลไม่เพียงพอ หรือมีข้อสังเกตบางประการ ก็ควรหาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสอบถามจากนักเรียนโดยตรง การสอบถามจากครูอื่น ๆ หรือเพื่อน ๆ ของนักเรียน เป็นต้น รวมทั้งการใช้เครื่องทดสอบต่าง ๆ หากครูที่ปรึกษา ดำเนินการได้รูปแบบและรายละเอียดในระเบียบสะสมของแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกันได้ขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละโรงเรียน แต่อย่างน้อยควรครอบคลุมข้อมูลทั้งด้านการเรียน ด้านสุขภาพและด้านครอบครัว ระเบียบสะสม เป็นข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน จึงเป็นความลับและเก็บไว้อย่างดี มิให้ผู้เกี่ยวข้องหรือเด็กอื่น ๆ มารื้อค้นได้ หากเป็นไปได้ควรเก็บไว้กับครูที่ปรึกษาและมีตู้เก็บระเบียบสะสมให้เรียบร้อย ระเบียบสะสมควรเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อย 3 ปีการศึกษา หรือ 6 ปีการศึกษาและส่งต่อระเบียบไปยังครูที่ปรึกษาคนใหม่ในปีการศึกษาต่อไป หรืออาจจัดครูที่ปรึกษาตามดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่อง จนจบมัธยมศึกษาในแต่ละตอน หรือจนจบ 6 ปีการศึกษาก็ได้

2. แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) (โรงเรียนอาจนำเครื่องมืออื่นมาใช้แทนก็ได้) แบบประเมินพฤติกรรมเด็กไม่ได้เป็นแบบวัดหรือแบบทดสอบ แต่เป็นเครื่องมือสำหรับการคัดกรอง

นักเรียนด้านพฤติกรรมการปรับตัว ที่มีผลเกี่ยวเนื่องกับสุขสภาพจิต ซึ่งจะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีแนวการพิจารณานักเรียนด้านสุขสภาพจิตมากขึ้น แบบประเมินพฤติกรรมเด็กเป็นเครื่องมือที่กรมสุขภาพจิตเป็นผู้จัดทำขึ้นโดยพัฒนาจาก The Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) ประเทศเยอรมันนี ซึ่งใช้กันแพร่หลายในแถบยุโรป เพราะมีความเที่ยงและความตรง จำนวนข้อไม่มากนัก คณะผู้จัดทำของกรมสุขภาพจิต โดย พ.ญ.พรรณพิมล หล่อตระกูล เป็นหัวหน้าคณะได้ทำการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ค่าความเที่ยง และความตรงของแบบประเมิน และหาเกณฑ์มาตรฐาน (Norm) ของเด็กไทย แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก มี 3 ชุด คือชุดที่ครูเป็นผู้ประเมินเด็ก ชุดที่พ่อแม่เป็นผู้ประเมินเด็ก และชุดที่เด็กประเมินตนเอง ทั้ง 3 ชุด มีเนื้อหาและจำนวนข้อ 25 ข้อเท่ากัน ทางโรงเรียนอาจเลือกใช้ชุดที่นักเรียนประเมินตนเองชุดเดียว หรือใช้ควบคู่กับชุดที่ครูเป็นผู้ประเมินเพื่อความแม่นยำยิ่งขึ้น โดยระยะเวลาที่ประเมินไม่ควรห่างจากนักเรียนประเมินตนเองเกิน 1 เดือน ซึ่งหากเป็นไปได้ควรใช้แบบประเมินทั้ง 3 ชุด พร้อมกัน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของผลที่ออกมาในกรณีที่ข้อมูลของนักเรียนจากระเบียนสะสมและประเมินพฤติกรรมเด็กไม่พอเพียงหรือเกิดกรณีที่จำเป็นต้องมีข้อมูลเพิ่มเติมอีก ครูที่ปรึกษาอาจใช้วิธีการและเครื่องมืออื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การสังเกตพฤติกรรมอื่น ๆ ในห้องเรียน การสัมภาษณ์และการเยี่ยมบ้านนักเรียน เป็นต้น การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นด่านสำคัญด่านแรกในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนให้ประสบผลสำเร็จ เป็นการสร้างสัมพันธภาพอันดี ระหว่างครูที่ปรึกษากับนักเรียนที่ปรึกษา จึงจำเป็นต้องใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ส่วนบุคคล ในการหาข้อมูลของนักเรียนให้มากที่สุดและทำการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ๆ มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลการเก็บรวบรวมข้อมูลนับเป็นกิจกรรมลำดับแรกที่สำคัญ และจะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีข้อมูลสำหรับการดูแลนักเรียน ซึ่งการเก็บข้อมูลนักเรียนนั้นมีหลายวิธี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 ได้เสนอแนะวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลไว้ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสังเกต เป็นการช่วยเสริมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ช่วยตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ว่าตรงตามความเป็นจริงเพียงใด ช่วยให้การเก็บรวบรวมข้อมูลเที่ยงตรง เข้าใจนักเรียนดีขึ้นและสามารถนำข้อมูลไปประกอบการศึกษาวินิจฉัย เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนต่อไป ลักษณะที่ควรสังเกตคือพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม พฤติกรรมที่บ่งชี้ความสามารถของนักเรียน พฤติกรรมทางอารมณ์ และองค์ประกอบทางด้านร่างกาย โดยสามารถบันทึกพฤติกรรมจากการสังเกตได้ 2 แบบ คือ การบันทึกพฤติกรรมแบบพรรณนา ได้แก่ การบันทึกพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกต โดยวิธีการจดบันทึกของผู้สังเกตเอง และการบันทึกพฤติกรรมอย่างมีระเบียบ ได้แก่

การบันทึกพฤติกรรมโดยการใช้มาตราส่วนประมาณค่า การบันทึกพฤติกรรม แบบกำหนดพฤติกรรม และการบันทึกพฤติกรรมแบบให้คะแนน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์จะช่วยให้เห็นพฤติกรรมของนักเรียนมากขึ้น สามารถนำมาประกอบการพิจารณาในการทำความเข้าใจพฤติกรรมของนักเรียนได้ดีขึ้น นอกจากจะสัมภาษณ์นักเรียนแล้วยังอาจสัมภาษณ์ผู้ปกครอง เพื่อน และครูผู้สอนด้วย ผู้สัมภาษณ์ต้องเตรียมการสัมภาษณ์ให้เรียบร้อย ดำเนินการสัมภาษณ์อย่างมีคุณภาพและควรแจ้งให้นักเรียนผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบถึงวัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่ได้รับ รวมทั้งชี้แจงให้ทราบว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลจะเป็นความลับ ไม่เปิดเผยให้ผู้อื่นทราบ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้สังคมมิติ เป็นวิธีการที่ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน เป็นวิธีการที่ครูใช้เพื่อทราบความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อเพื่อน ๆ นักเรียนด้วยกัน การใช้สังคมมิติมีประโยชน์ต่อครูหลายประการ คือ ช่วยให้ครูทราบว่าเด็กคนใดในชั้น ที่รวมเป็นกลุ่มหรือแยกออกจากกลุ่ม และมีเด็กอยู่จำนวนกี่กลุ่ม ช่วยให้ครูเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนในชั้น และหาทางปรับปรุงให้เด็กมีความสัมพันธ์กันดีขึ้น ช่วยให้ครูทราบว่าเด็กคนใดไม่เข้าสังคม และขาดเพื่อน ครูสามารถนำผลของสังคมมิติไปใช้ในการปกครองชั้นเรียนได้ เป็นต้นว่าสามารถทราบว่าเด็กคนใดที่อาจช่วยยับยั้งเพื่อน ๆ ได้ หรืออาจจัดที่นั่งนักเรียนใหม่ เปิดโอกาสให้เด็กทำความรู้จักกัน ทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างทั่วถึง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวัด เช่น วัดความคิดเห็น ความรู้สึก และอารมณ์ เช่น จิตใจ ความรู้ ความเชื่อ การเห็นคุณค่าในสิ่งต่าง ๆ เป็นต้น การสร้างแบบสอบถามมีหลักการสำคัญ คือ ภาษาที่ใช้ควรกะทัดรัด สื่อความหมายชัดเจน ควรดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน ครอบคลุมสาระที่สำคัญที่ต้องการทั้งหมด ถามเฉพาะข้อมูลที่ต้องการศึกษาเท่านั้น และใช้ภาษาให้เหมาะสมกับระดับที่จะศึกษา โดยสามารถเลือกใช้แบบสอบถามที่มีหลายลักษณะให้เหมาะสม เช่น แบบกำหนดคำตอบให้ แบบให้ตอบเสรีโดยเป็นแบบสอบถามปลายเปิด และแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการไปเยี่ยมเยียนที่บ้าน เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลที่ครูจะได้ข้อเท็จจริง และเข้าใจตัวเด็กมากยิ่งขึ้นในหลายเรื่อง เช่น สภาพทั่วไปของบ้าน ความเป็นอยู่ของเด็ก และครอบครัว เจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อครู และโรงเรียน เจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อเด็กทั้งในปัจจุบันและอนาคต วัตถุประสงค์ที่สำคัญในการเยี่ยมบ้านของเด็ก ก็เพื่อจะปลูกฝังความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างครู และผู้ปกครอง มิใช่เพื่อจะวินิจฉัยว่าสภาพแวดล้อมทางบ้านเหมาะสมหรือไม่ เพราะครูคือผู้แนะแนว

มิได้มีหน้าที่ที่จะไปเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางบ้านของเด็ก แต่ควรจะมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ทางบ้านของเด็ก เพื่อตนจะได้รู้จักเด็กของตนดีขึ้น และสามารถช่วยเด็กแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น การศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลจึงเป็นการศึกษาเกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อทราบความสนใจ ความสามารถ ความถนัด เจตคติ ลักษณะนิสัย อารมณ์ ฯลฯ พร้อมทั้งสิ่งแวดล้อมของนักเรียน เช่น สภาพความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในบ้าน อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้ครูรู้จักนักเรียน และนักเรียนรู้จักตนเองมากขึ้น เพื่อนำเอารายละเอียดดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานต่อไป

3.2.2 การคัดกรองนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2551) ได้กล่าวถึงความสำคัญ และแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียน ไว้ดังนี้

การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม

1. กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนแล้ว อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ

2. กลุ่มเสี่ยง / มีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือ ป้องกันหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามแต่กรณีการจัดกลุ่มนักเรียนที่มีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหามาให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้นและมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหามีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่างๆ ซึ่งหากครูที่ปรึกษาไม่ได้คัดกรองนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มแล้ว ความชัดเจนในเป้าหมายของการแก้ไขปัญหานั้นจะน้อยลง มีผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือ ซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วนครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ทำให้นักเรียนรับรู้ได้ว่า ตนถูกจัดกลุ่มอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มปกติ โดยเฉพาะนักเรียนวัยรุ่นที่มีความไวต่อการรับรู้ (sensitive) แม่นักเรียนจะรู้ตัวว่า ขณะนี้ตนมีพฤติกรรมอย่างไรหรือประสบกับปัญหาใดก็ตามและเพื่อเป็นการป้องกันการล้อเลียนในหมู่เพื่อนอีกด้วย ดังนั้น ครูที่ปรึกษาต้องเก็บผลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับ นอกจากนี้หากครูที่ปรึกษามีการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียน ก็ควรระมัดระวังการสื่อสารที่ทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกว่าบุตรหลานของตน ถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ผิดปกติ แตกต่างจากเพื่อน นักเรียนอื่นๆซึ่งอาจมีผลเสียต่อนักเรียนในภายหลังได้ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนนั้น ให้อยู่ในดุลยพินิจของครูที่ปรึกษาและยึดถือเกณฑ์การคัด

ครองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย ดังนั้น โรงเรียนจึงควรมี การประชุมครู เพื่อการพิจารณาเกณฑ์ การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน เพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกัน เป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียน รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่า ความรุนแรง ความถี่ของพฤติกรรมเท่าใด จึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา สำหรับประเด็นการพิจารณาเพื่อจัดทำเกณฑ์การคัดกรองและ แหล่งข้อมูลเพื่อคัดกรองนักเรียนแต่ละด้าน ตัวอย่างดังต่อไปนี้

ในด้านความสามารถในการเรียน พิจารณาจากผลการเรียนที่ได้ และความเปลี่ยนแปลงของผลการเรียน ความเอาใจใส่ ความพร้อมในการเรียน ความสามารถในการเรียน ความสม่ำเสมอในการมาโรงเรียน เวลาที่มาโรงเรียน การเข้าชั้นเรียน แหล่งข้อมูล ได้แก่ ระเบียบสะสมหรือวิธีการอื่น ๆ เช่น การสังเกตพฤติกรรมนักเรียน การได้ข้อมูลจากครูที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เป็นต้น ส่วนด้านความสามารถอื่นพิจารณาจากการแสดงออกถึงความสามารถพิเศษที่มีความถนัด ความสนใจ และผลงานในอดีตที่ผ่านมา บทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ แหล่งข้อมูลได้แก่ ระเบียบสะสม วิธีการอื่นๆ เช่น การได้ข้อมูลจากเพื่อนนักเรียน แฟ้มสะสมผลงาน พฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียน เป็นต้น

ในด้านสุขภาพ ได้แก่ ด้านร่างกาย พิจารณาจากความปกติ ความพิการ หรือความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การมองเห็น การได้ยิน โรคประจำตัว ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักกับส่วนสูง ความสะอาดของร่างกาย ระเบียบสะสม วิธีการอื่น ๆ เช่น การสังเกต การสอบถามจากครูพยาบาล จากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพด้วยตนเอง สำหรับนักเรียน ม.1 - ม.6 เป็นต้น

ในด้านจิตใจ พิจารณาจากพฤติกรรมสภาพอารมณ์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ความวิตกกังวล หรือซึมเศร้า ความประพฤติ พฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการเรียน ความสามารถพิเศษและการปรับตัวของนักเรียน เช่น พฤติกรรมที่อยู่นิ่ง สมาธิสั้น ความสัมพันธ์กับเพื่อน ครู ผู้ปกครอง การใช้สารเสพติด การลักขโมย การทำร้ายตนเอง พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ระเบียบสะสม แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) วิธีการอื่น ๆ เช่น การสังเกตพฤติกรรม การได้ข้อมูลจากเพื่อนนักเรียน จากแบบสอบถาม เป็นต้น

ในด้านครอบครัว ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ พิจารณาจากผู้หารายได้ให้ครอบครัว ความเพียงพอของรายรับกับรายจ่าย จำนวนเงินที่นักเรียนได้รับและใช้จ่ายในแต่ละวัน

ในด้านการคุ้มครองนักเรียน แก่ความสามารถในการดูแลนักเรียนได้อย่างปลอดภัยและเหมาะสมกับผู้ปกครอง ความเหมาะสมของสภาพที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว เช่น อบอุ่นหรือมักทะเลาะเบาะแว้ง ใช้ความรุนแรงในการตัดสินแก้ไขปัญหา ซึ่งมีผลกระทบ

ต่อพฤติกรรมของนักเรียน เช่น ซึม เหม่อลอย แสดงออกถึงอาการไม่อยากกลับบ้าน เป็นต้น การใช้สารเสพติด สุรา หรือเล่นการพนัน รวมถึงความเจ็บป่วยเรื้อรังรุนแรงของสมาชิกในครอบครัว การคัดกรองนักเรียนเป็นกิจกรรมในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ครูที่ปรึกษาต้องทำอย่างรอบคอบ และควรกำหนดช่วงเวลาของข้อมูลการคัดกรอง กล่าวคือหากข้อมูลต่าง ๆ ของนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ควรทบทวนข้อมูลการคัดกรองใหม่และควรใช้ข้อมูลจากหลาย ๆ จุด เพื่อความเที่ยงในการคัดกรองนักเรียน

3.2.3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ได้กล่าวถึงความสำคัญ และวิธีการส่งเสริมนักเรียนว่า การส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษา ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน กลุ่มปกติ หรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามโรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป การส่งเสริมนักเรียน มีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้แต่มีกิจกรรมหลักที่สำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ

3.2.3.1 การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Home room) กิจกรรมโฮมรูมเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มก็ได้ ซึ่งสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมโฮมรูมอาจเป็นที่ห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน ให้มีบรรยากาศเสมือนบ้านที่มีครูที่ปรึกษาและนักเรียนเป็นดั่งสมาชิกในครอบครัวเดียวกันและมีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนด้านต่าง ๆ เช่น การรู้จักตนเองของนักเรียน การรู้จักผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม มีทักษะการตัดสินใจ ทักษะการปรับตัวและการวางแผนชีวิต เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ครูและนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้วยกันประโยชน์ของการจัดกิจกรรมโฮมรูมจะช่วยให้ครูที่ปรึกษารู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมความสามารถ และป้องกันปัญหาของนักเรียนได้อีกด้วย แนวดำเนินการจัดกิจกรรมโฮมรูมดำเนินการโดยกำหนดกิจกรรมโฮมรูมสำรวจความต้องการของนักเรียนหรือให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้น ๆ เป็นเรื่องที่ทันสมัย การจัดกิจกรรม โฮมรูมแต่ละครั้งควรมีการดำเนินการเป็นหลักฐาน ทั้งก่อนดำเนินการและหลังดำเนินการ ซึ่งอาจเขียนในรูปแบบของบันทึกการจัดกิจกรรมหรืออื่น ๆ รวมทั้งให้มีการบันทึกสรุปผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมทุกครั้งซึ่งการบันทึกอาจบันทึกในแผนการจัดกิจกรรมหรือในแบบฟอร์มบันทึกที่แยกออกมาต่างหากก็ได้ ครูที่ปรึกษาควรประเมินผลการจัดกิจกรรมและจัดทำรายงานด้วย ส่วนโรงเรียนควรกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูมหรือมีคู่มือในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง โดยมีจุดมุ่งหมาย เนื้อหา สาระที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียน ครูที่ปรึกษา

ก็ดำเนินการตามนั้น แต่ให้มีความยืดหยุ่นในการกำหนดหัวข้อและวิธีการดำเนินกิจกรรมเหมาะสมและทันสมัยได้ด้วย

3.2.3.2 การจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (classroom meeting)

การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน เป็นการพบปะกันระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียน ที่ครูที่ปรึกษาดูแลอยู่ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันและร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างบ้าน โรงเรียน และผู้ปกครองด้วยกัน การประชุมผู้ปกครองดังกล่าวจะทำให้ให้นักเรียนได้รับความรัก ความเอาใจใส่ ดูแลจากผู้ปกครองมากขึ้น ทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณภาพ ความสามารถมากยิ่งขึ้น หรือร่วมมือกับทางโรงเรียนในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาของนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรจัดอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ซึ่งการประชุมนี้มีใช้การรายงานสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มากขึ้น ดังนั้น สิ่งสำคัญที่ควรตระหนักในการจัดกิจกรรมประชุมคือ การเตรียมการ ครูที่ปรึกษาควรเตรียมความพร้อมก่อนการประชุมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะข้อมูลของนักเรียนแต่ละคน และกิจกรรมที่จะดำเนินการ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน การสื่อสาร ครูที่ปรึกษาควรระมัดระวังคำพูดที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบหรือต่อต้านจากผู้ปกครอง เช่น การตำหนินักเรียนหรือผู้ปกครอง การแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียนในที่ประชุม จะเป็นการส่วนตัวก็ตาม แต่ควรเป็นการพูดที่แสดงถึงความเข้าใจในตัวนักเรียน แสดงถึงความห่วงใย ใส่ใจของครูที่มีต่อนักเรียนทุกคนและอาศัยกิจกรรมที่จะทำให้ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบ ต้องการปรับปรุงหรือแก้ไขในส่วนที่บกพร่องของนักเรียน การจัดกิจกรรมในการประชุม การที่จะทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประชมนั้น จำเป็นต้องใช้กิจกรรมต่าง ๆ โดยเริ่มด้วยการสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้ปกครองด้วยกันก่อน จึงจะมีกิจกรรมอื่น ๆ ให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นสาระที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการสรุปผล บันทึกหลักฐานการประชุมผู้ปกครอง ในการประชุมแต่ละครั้ง ครูที่ปรึกษาควรมีการสรุปผลและจัดทำเอกสารเป็นหลักฐานเพื่อประโยชน์ คือเป็นหลักฐานในการจัดประชุมแต่ละครั้ง เป็นข้อมูลสำหรับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป เป็นข้อมูลสำหรับการจัดประชุมในครั้งต่อไป

1) กิจกรรมสร้างความคุ้นเคย

สาระสำคัญคือ การที่คนเรามาอยู่ร่วมกัน จำเป็นต้องทำความรู้จักคุ้นเคยกันเพื่อเป็นพื้นฐานการสร้างสัมพันธภาพ และปรับตัวให้อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข วัตถุประสงค์ของกิจกรรมสร้างความคุ้นเคย คือ เพื่อให้ครู และนักเรียนได้รู้จัก คุ้นเคยกัน รวมทั้งเพื่อให้นักเรียนได้รู้จักกันและกันมากขึ้น การดำเนินกิจกรรมให้นักเรียนแต่ละคนแนะนำตัวเอง เช่น ชื่อจริง ชื่อเล่น ฯลฯ

1.1) ให้นักเรียนจับคู่ สัมภาษณ์เพื่อน แล้วจับกลุ่มสัมภาษณ์เพิ่มขึ้น จาก 2 เป็น 4 เป็น 8

1.2) ให้นักเรียนบอกประโยชน์ที่ได้รับเพิ่มเติมจากการร่วมกิจกรรมในห้องเรียนที่นักเรียนรู้จักกันแล้ว อาจมีการเปลี่ยนกิจกรรมที่มีรายละเอียดเพิ่มมากขึ้น ตามที่ครูที่ปรึกษาจะเห็นสมควร

2) กิจกรรมความดี และความสามารถที่มี

สาระสำคัญคือ การที่บุคคลได้มองเห็นความดี สิ่งที่ดีหรือความสามารถพิเศษของตนเอง จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป วัตถุประสงค์ของกิจกรรมความดี ความสามารถที่มีคือ เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความดีและความสามารถพิเศษของตน และเพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

การดำเนินกิจกรรม

2.1) ให้นักเรียนแต่ละคนเล่าถึงงานอดิเรกของตนเอง โดยอาจเสนอเป็นการเล่าเรื่อง หรือแสดงท่าทางโดยใช้ภาษาใบ้ แล้วให้เพื่อนทาย

2.2) ให้นักเรียนแต่ละคนเล่าถึงความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ ของตนเอง หากไม่มีครูและเพื่อนนักเรียนช่วยกันให้กำลังใจ และช่วยกันบอกถึงกิจกรรมหรือสิ่งที่นักเรียนทำได้ดี

2.3) ให้นักเรียนเล่าการกระทำของตนที่รู้สึกประทับใจ หรือประสบการณ์ที่ทำให้ภาคภูมิใจ

2.4) ให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงข้อคิดที่ได้จากการร่วมกิจกรรมครั้งนี้

3) กิจกรรมเฝ้ารู้เฝ้าเรียน

สาระสำคัญคือโลกปัจจุบันเป็นโลกของข้อมูลข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จำเป็นที่เราทุกคน โดยเฉพาะเด็กวัยเรียนจะต้องติดตามข่าวสารเพื่อให้มีความรู้ ข้อมูลใหม่ ๆ รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และสามารถนำข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียน และการดำเนินชีวิตประจำวัน วัตถุประสงค์ของกิจกรรมเฝ้ารู้เฝ้าเรียนคือเพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญในการเฝ้าหาข้อมูล ความรู้ที่เป็นประโยชน์นอกตำราเรียนและเพื่อให้นักเรียนรู้จักวิธีการแสวงหา และเลือกใช้ข้อมูลข่าวสารอย่างเหมาะสม

การดำเนินกิจกรรม

3.1) ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงข้อดี-ข้อเสีย ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

3.2) ให้นักเรียนนำข่าว หรือข้อมูลความรู้จากสิ่งตีพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หรืออื่น ๆ มาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อคิดที่ได้ แล้วครูนำมาอภิปรายซักถาม

3.3) ให้นักเรียนที่มีประสบการณ์จากการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตมาเล่าประโยชน์หรือสิ่งไม่ดีที่ได้รับจากการใช้อินเทอร์เน็ต และให้อภิปรายร่วมกันถึงข้อควรระมัดระวังในการใช้อินเทอร์เน็ต

3.4) ให้นักเรียนร่วมกันสรุปประโยชน์ที่ได้รับจากการมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน และรักการแสวงหาความรู้อันเป็นประโยชน์นอกตำราเรียน

4) กิจกรรมการพัฒนาดนเองด้านการเรียน

สาระสำคัญ คือ การส่งเสริมให้นักเรียนได้สำรวจและรู้จักตนเองในเรื่องการเรียน จะช่วยให้นักเรียนมองเห็นแนวทางในการพัฒนาดนเองด้านการเรียนให้ประสบผลสำเร็จ วัตถุประสงค์ของกิจกรรมการพัฒนาดนเองด้านการเรียน คือ เพื่อให้นักเรียนได้ประเมินตนเองด้านการเรียน และสามารถบอกวิธีที่จะพัฒนาดนเองในการเรียน

การดำเนินกิจกรรม

4.1) ครูอธิบายเกณฑ์การจบหลักสูตร

4.2) ให้นักเรียนรายงานการแก้ไข 0 ร มส และ มผ สำหรับนักเรียนที่มีผลการเรียนดังกล่าว

4.3) ให้นักเรียนรายงานผลการเรียนเฉลี่ยรายวิชาแต่ละภาคเรียนโดยเสนอเป็นกราฟ

4.4) ให้นักเรียนที่ได้ผลการเรียนดีในแต่ละรายวิชาเล่าวิธีการเรียนที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ

4.5) ครูนำอภิปรายเรื่องการแบ่งเวลาในการทำการบ้าน การดูหนังสือ การทำกิจกรรมนอกหลักสูตร การอ่านและบันทึกย่อ การช่วยงานผู้ปกครอง ฯลฯ

5) กิจกรรมคลายความเครียด

สาระสำคัญ คือ ความเครียดเกิดขึ้นได้กับทุกเพศ ทุกวัย ซึ่งหากนักเรียนรู้เท่าทันและขจัดออกไปได้อย่างเร็วเท่าไร ก็จะทำให้สุขภาพจิตดีขึ้นเท่านั้น แต่หากปล่อยไว้สะสมมากขึ้นจะส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและจิตใจ ทำให้ขาดความสุขในการดำเนินชีวิต และความสามารถในการเรียนลดลง ตลอดจนส่งผลกระทบต่อคนรอบข้างได้อีกด้วย วัตถุประสงค์ของกิจกรรมการผ่อนคลาย

ความเครียด คือ เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการผ่อนคลายความเครียด และรู้วิธีการ
ผ่อนคลายความเครียด

การดำเนินกิจกรรม

5.1) ขออาสาสมัครนักเรียนเล่าถึงสถานการณ์ที่ตนเองเกิดความเครียด และ
วิธีการจัดการกับความเครียดนั้น แล้วอภิปรายร่วมกันถึงสาเหตุ และผลของความเครียด รวมทั้งแนวทาง
การจัดการความเครียด

5.2) ครูนำเสนอเทคนิคการผ่อนคลายความเครียดเบื้องต้น และให้นักเรียนฝึก
ปฏิบัติตามครู แล้วนำไปใช้กับตนเอง เช่น การผ่อนคลายกล้ามเนื้อ การฝึกหายใจเพื่อคลายเครียด เป็นต้น
ทั้งการจัดกิจกรรมโฮมรูม การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน และการจัดกิจกรรมส่งเสริม
ในรูปแบบอื่น ๆ ที่หลากหลาย ถือเป็นกิจกรรมการส่งเสริมนักเรียน ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่
สำคัญมาก ครูที่ปรึกษาจึงควรมีการวางแผนการจัดกิจกรรม การดำเนินกิจกรรมที่ต้องกระชับทั้งเนื้อหา
เวลา อีกทั้งต้องทำหลักฐานการปฏิบัติงานในส่วนนี้ และทำการประเมินผลการจัดกิจกรรมด้วย

3.2.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหา

กรมสุขภาพจิต (2551) ได้กล่าวถึงความสำคัญวิธีการและเครื่องมือเพื่อการป้องกันและ
แก้ไขปัญหา ว่าในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรให้ความดูแลเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่า
เทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหานั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่าง
ใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปะละเลยนักเรียนจน
กลายเป็นปัญหาของสังคม การป้องกันและแก้ปัญหานักเรียนจึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่า
อย่างมาก ในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป การป้องกันและแก้ไข
ปัญหาให้กับนักเรียนนั้นมีหลายเทคนิค วิธีการ แต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการ มี 2 ประการ คือ

3.2.4.1 การให้คำปรึกษาเบื้องต้น การให้คำปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียน เป็นการ
ช่วยเหลือ ผ่อนคลายปัญหาให้ลดน้อยลง ทั้งด้านความรู้สึก ความคิดและการปฏิบัติตนของนักเรียนใน
ทางที่ไม่ถูกต้อง โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามหรือพึงประสงค์
ปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้คำปรึกษาเบื้องต้นมีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรมีความรู้
และทักษะพื้นฐานต่าง ๆ จิตวิทยาวัยรุ่น ได้แก่ ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ทั้งร่างกายและจิตใจ
กระบวนการและทักษะการปรึกษาเบื้องต้นสำคัญ ๆ ได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพ การใช้คำถาม การรับฟัง
ทั้งเนื้อหาและความรู้สึกรวมถึงแนวทางการแก้ปัญหาของนักเรียนในแต่ละลักษณะปัญหา เช่น
ด้านการเรียน สุขภาพ ครอบครัว หรือการใช้สารเสพติด การพนัน หนีเรียน เป็นต้น ซึ่งศึกษาค้นคว้าได้

จากเอกสารของหน่วยงานต่าง ๆ ดังนั้น ครูที่ปรึกษาควรมีความพร้อมในเรื่องการให้คำปรึกษาช่วยเหลือ นักเรียนด้วยความรู้สึที่ดีต่อนักเรียน ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบการศึกษา โดยมีกระบวนการในการปรึกษาโดยการสร้างสัมพันธภาพ พิจารณาและทำความเข้าใจปัญหา กำหนดวิธีการและดำเนินการแก้ไขปัญหายุติการปรึกษาและการเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่ดีมีคุณภาพนั้นครูที่ปรึกษาควรจะต้องปฏิบัติโดยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรึกษาหรือวิธีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งอาจรับการอบรมจากหน่วยงานภายนอก หรือโรงเรียนจัดอบรม ให้หมั่นฝึกฝนทักษะการปรึกษาและพัฒนาตนเองสม่ำเสมอ ศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการหรือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษาการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน

3.2.4.2 การดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน นอกจากจะให้การปรึกษาเบื้องต้นแล้ว การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการช่วยเหลือนักเรียนก็สำคัญ เพราะจะทำให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจของครูทุกคน และผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาสามารถคิดพิจารณากิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหานักเรียนได้หลายแนวทาง ซึ่งในที่นี้สรุปไว้ 5 แนวทางที่จำเป็น คือการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร การใช้กิจกรรมในห้องเรียน การใช้กิจกรรมเพื่อช่วยเพื่อน การใช้กิจกรรมซ่อมเสริม และการใช้กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง และในการจัดกิจกรรมเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น การพิจารณาเลือกใช้กิจกรรมครูที่ปรึกษาควรคำนึงถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะปัญหา บุคลิกลักษณะของนักเรียนแต่ละคน และสภาพของชั้นเรียน โรงเรียน ชุมชน ข้อที่พึงตระหนักในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน คือการรักษาความลับ เรื่องราวข้อมูลของนักเรียนที่ต้องช่วยเหลือแก้ไข ไม่ควรนำไปเปิดเผย ยกเว้นเพื่อขอความช่วยเหลือนักเรียนกับบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยไม่ระบุ ชื่อ-สกุลจริงของนักเรียน และการเปิดเผยควรเป็นไปในลักษณะที่ให้เกียรตินักเรียนรวมถึงบันทึกข้อมูลการช่วยเหลือนักเรียน ควรเก็บไว้ในที่เหมาะสม และสะดวกในการเรียกใช้ การรายงานการช่วยเหลือนักเรียน ควรรายงานในส่วนที่เปิดเผยได้โดยให้เกียรติและคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ (กรมสุขภาพจิต, 2551)

3.2.4.3 การจัดกิจกรรมการป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน กรมสุขภาพจิต (2551) ได้เสนอแนะการจัดกิจกรรมการป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน ไว้ดังนี้คือ

1) กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นการจัดกิจกรรมนอกเวลาเรียน ไม่ใช่คาบเรียน โดยส่วนใหญ่จึงเป็นเวลาเช้ามืดก่อนเข้าแถว หรือเวลาเย็นหลังเลิกเรียนแล้ว การจัดกิจกรรมอาจจัดทำเป็นชมรมเป็นโครงการ หรือเป็นงานของโรงเรียน โดยมีครูที่ปรึกษากับนักเรียนร่วมกันพิจารณาเลือกกิจกรรมให้เหมาะสมกับตัวนักเรียน และความต้องการของนักเรียน โรงเรียนควรมีกิจกรรมให้นักเรียนได้เลือกอย่าง

หลากหลาย ซึ่งนักเรียนอาจเข้าร่วมกิจกรรมในฐานะสมาชิก หรือผู้ร่วมกิจกรรม หรือเป็นผู้รับผิดชอบกิจกรรมเองโดยมีครูเป็นที่ปรึกษา การที่โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่จะใช้ศึกษาค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเอง ก็จะเอื้ออำนวยให้การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นไปอย่างกว้างขวางมากขึ้น และหากโรงเรียนมีเทคโนโลยีทันสมัย ก็จะจูงใจให้นักเรียนมาร่วมกิจกรรมมากขึ้นด้วย วัตถุประสงค์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตร คือ นักเรียนได้ใช้เวลาว่างอย่างมีคุณค่า เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และส่วนร่วม นักเรียนเห็นคุณค่า ภาคภูมิใจในตนเอง จากการแสดงออกถึงความสามารถที่ตนมี รวมทั้งช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะทางสังคมที่ดี

2) กิจกรรมในห้องเรียน เป็นการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมกลุ่มที่ช่วยให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วม มีบทบาทในกลุ่ม และได้เรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา การจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (child center) หรือการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (participatory learning) จึงเป็นส่วนสำคัญของการจัดกิจกรรมในห้องเรียน วัตถุประสงค์ของกิจกรรมในห้องเรียนคือ ช่วยให้นักเรียนเพิ่มพูนทักษะทางสังคม นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันทำให้มีการเรียนรู้ที่เร็วขึ้น และนักเรียนเกิดความรู้สึกรักภูมิใจในตนเอง จากการได้ทำกิจกรรมกลุ่ม หรือได้ช่วยงานครูในห้องเรียน

3) กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นกิจกรรมที่ครูที่ปรึกษาต้องพิจารณาจับคู่ให้นักเรียนให้เหมาะสมกัน ทั้งด้านความสามารถบุคลิกภาพ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือกันได้จริง และไม่มีปัญหาในการจับคู่หรือ ถูกข่มขู่ถูกแกล้งจากเพื่อนที่ตนดูแล นักเรียนทั้งคู่ต้องสมัครใจที่จะจับคู่กัน และยินดีให้หรือรับการช่วยเหลือจากเพื่อนอีกคนหนึ่ง ครูที่ปรึกษาต้องสังเกตพฤติกรรมของทั้งคู่อยู่เสมอว่า ช่วยเหลือกันได้หรือไม่มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร รวมทั้งควรมีการสอบถาม หรือให้คำแนะนำในการจับคู่เพื่อการช่วยเหลือกันอย่างสม่ำเสมอ วัตถุประสงค์ของกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน คือ เพื่อให้นักเรียนที่มีความสามารถหรือมีจุดเด่นจุดแข็งในด้านต่าง ๆ ได้ดูแลช่วยเหลือเพื่อนที่ด้อยกว่าและนักเรียนได้เรียนรู้การใส่ใจ เอื้อเฟื้อต่อกันและกัน รู้จักการให้และการรับด้วยไมตรี

4) กิจกรรมซ่อมเสริม เป็นการแก้ปัญหาด้านการเรียนของนักเรียน ซึ่งครูในระดับชั้นเดียวกันจำเป็นต้องร่วมมือร่วมใจกันวางแผนการสอนซ่อมเสริมให้แก่นักเรียนที่เรียนอ่อน หรือเรียนรู้ช้า เรียนไม่ทันเพื่อน ครูที่ปรึกษาควรมีการประสานงานขอความร่วมมือจากครูประจำวิชาก่อนส่งนักเรียนไปติดต่อเพื่อขอเรียนซ่อมเสริม วัตถุประสงค์ของกิจกรรมซ่อมเสริมคือ เพื่อช่วยให้นักเรียนที่มีผลการเรียนไม่ดี ได้เรียนเพิ่มเติมจากครูประจำวิชาที่ตนเรียนอ่อน เรียนไม่ทันเพื่อน เพื่อให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบตนเองในเรื่องการเรียน และเพื่อให้นักเรียนได้ใส่ใจการเรียนของตนเองมากขึ้น

5) กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครองเป็นการช่วยเหลือนักเรียนโดยอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครอง ซึ่งครูที่ปรึกษาควรมีทักษะการสื่อสาร และควรบอกถึงความรู้สึกห่วงใยของครูที่มีต่อนักเรียน จากพฤติกรรมที่สังเกตเห็นแทนการแจ้งว่านักเรียนมีปัญหาในเรื่องใด เพื่อไม่ให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกต่อต้าน ไม่พอใจโรงเรียน ครูที่ปรึกษา หรือแม้แต่ตัวนักเรียนเอง วัตถุประสงค์ของกิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครองคือ เพื่อให้ผู้ปกครองได้เกิดความตระหนัก และมีความใส่ใจดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากขึ้น และรับทราบปัญหาของนักเรียนที่พบในโรงเรียน การช่วยเหลือป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ต้องพิจารณาหาสาเหตุของปัญหาให้ครบถ้วน และหาวิธีการช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสาเหตุ นั้น ๆ เพราะปัญหาไม่ได้เกิดจากสาเหตุเพียงสาเหตุเดียว แต่อาจจะเกิดจากหลายสาเหตุที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ปัญหาที่เหมือนกันของนักเรียนแต่ละคนไม่จำเป็นต้องเกิดจากสาเหตุที่เหมือนกัน และวิธีการช่วยเหลือที่ประสบความสำเร็จกับนักเรียนคนหนึ่ง ก็อาจไม่เหมาะกับนักเรียนอีกคนหนึ่ง เนื่องจากความแตกต่างของบุคคล ดังนั้นการช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะการให้คำปรึกษาจึงไม่มีสูตรการช่วยเหลือสำเร็จตายตัวเพียงแต่มีแนวทาง กระบวนการหรือทักษะการช่วยเหลือที่ครูแต่ละคนสามารถเรียนรู้ ผักผ่อน เพื่อการนำไปใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละปัญหาของนักเรียนแต่ละคน

3.2.5 การส่งต่อ

ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น ปัญหาของนักเรียนบางคนไม่สามารถแก้ไขได้จากครูที่ปรึกษาเพียงคนเดียว มีความจำเป็นต้องมีการส่งต่อไปยังผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น ครูแนะแนว ครูประจำวิชา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ได้กล่าวถึงความสำคัญ แนวทางการพิจารณาการส่งต่อโดยครูที่ปรึกษา และแนวทางการดำเนินการส่งต่อนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนโดยครูที่ปรึกษาตามกระบวนการในข้อ 4 นั้น อาจมีบางกรณีที่ปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็ว หากปล่อยให้เป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษา หรือครูคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้น หรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข การส่งต่อ แบ่งเป็น 2 แบบ คือ

3.2.5.1 การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง เป็นต้น

3.2.5.2 การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก

สำหรับการส่งต่อภายใน หากส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองจะเป็นการแก้ไขปัญหายากต่อการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น ปัญหาเกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก และพฤติกรรมที่ซับซ้อนหรือรุนแรง เป็นต้น ครูที่รับต่อต้องมีการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ และประสานการทำงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ แต่หากเกิดกรณียากต่อการช่วยเหลืออีกก็ต้องส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกเช่นเดียวกัน

แนวทางการพิจารณาในการส่งต่อโดยครูที่ปรึกษา

การส่งนักเรียนไปพบครูอื่น ๆ เพื่อให้การช่วยเหลือต่อไปนี้มีแนวทางการพิจารณาในการส่งต่อสำหรับครูที่ปรึกษา ดังนี้

- 1) นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิมหรือไม่ดีขึ้น หรือแย่ลง แม้ว่าครูที่ปรึกษาจะดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการใด ๆ
- 2) นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น นัดให้มาพบแล้วไม่มาตามนัดอยู่เสมอ ให้ทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือก็ไม่ยินดีร่วมกิจกรรมใด ๆ เป็นต้น
- 3) ปัญหาของนักเรียนที่เป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความซับซ้อนของสภาพจิตใจที่จำเป็นต้องให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดและได้รับการบำบัดทางจิตวิทยา ควรพิจารณาส่งต่อให้ผู้มีความรู้เฉพาะทางเพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือต่อไป

แนวดำเนินการส่งต่อนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ได้เสนอแนะวิธีในการดำเนินงานส่งต่อนักเรียน ไว้ดังนี้

- 1) ครูที่ปรึกษาประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนต่อ เพื่อให้ทราบล่วงหน้าก่อนโดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้รับนักเรียนต่อได้เตรียมการในการช่วยเหลือนักเรียน
- 2) สรุปข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมา รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือนั้นผู้ที่รับการช่วยเหลือนักเรียนทราบโดยมีแบบบันทึกการส่งต่อ หรือแบบประสานงานขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้รับการช่วยเหลือนักเรียนต่อทราบข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียนและการทำงานของครูที่ปรึกษาที่ผ่านมา ทำให้สะดวกในการวางแผนช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
- 3) ครูที่ปรึกษาควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อ โดยใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ ระมัดระวังมิให้นักเรียนเกิดความรู้สึกผิด กังวล หรือโกรธเป็นต้น แต่ให้นักเรียนมี

ความรู้สึกที่ดีจากการส่งต่อและยินดีไปพบครูที่จะช่วยเหลือตามแต่กรณีที่ครูที่ปรึกษาพิจารณาว่าเหมาะสม เพื่อให้นักเรียนเกิดความสุขสบายใจ ยินดีรับการช่วยเหลือจากครูอื่น ๆ เช่น ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ครูประจำวิชา เป็นต้น

4) ครูที่ปรึกษานัดแนะวัน เวลา สถานที่นัดพบกับครูที่รับช่วยเหลือนักเรียนและส่งต่อให้เรียบร้อย เพื่อรับรู้วัน เวลา สถานที่ที่พบกัน

5) ติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทราบความก้าวหน้าในการช่วยเหลือนักเรียน และความเปลี่ยนแปลงของนักเรียน

การส่งต่อนักเรียน เป็นกิจกรรมสุดท้ายในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แต่ไม่ได้หมายความว่า ครูที่ปรึกษาหมดภาระกับนักเรียนที่ส่งต่อไปแล้วทันที แต่เป็นหน้าที่ของครูที่ปรึกษาที่ต้องคอยสอบถาม ติดตาม ดูแล นักเรียนที่ได้ส่งต่อไปนั้นด้วยสรุปขั้นตอนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นความรับผิดชอบของครูที่ปรึกษาตลอดกระบวนการโดยมีการประสานงานหรือรับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ครูที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ปกครองนักเรียนทุกคน ครูที่ปรึกษาจึงต้องศึกษารายละเอียดต่าง ๆ จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเพิ่มพูนทักษะ และประสิทธิภาพในการทำหน้าที่ครูที่ปรึกษาที่ดีตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการศึกษาและจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังกล่าว ให้ประสบผลสำเร็จด้วยดี

แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรนักศึกษา สำนักงาน กศน.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2560) ได้อธิบายถึงแนวทางการดำเนินงานองค์กรนักศึกษา สำนักงาน กศน. เพื่อให้หน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดได้นำไปปฏิบัติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ที่มาของการดำเนินงานองค์กรนักศึกษา กศน.

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน นักศึกษา โดยส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียน นักศึกษา ได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสามารถในการสื่อสาร คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานเป็นกลุ่มได้อย่างเป็นกัลยาณมิตร และยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จึงมีนโยบายให้หน่วยงาน และสถานศึกษาในสังกัดทุกแห่ง ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษา กศน. จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา สถานศึกษาและชุมชน โดยกำหนดให้ดำเนินการจัดตั้งองค์กรนักศึกษา กศน. เพื่อทำหน้าที่ด้านการบริหารงานและเป็นศูนย์ประสานงานในการจัดกิจกรรมทั้งภายในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาและให้ถือว่าเป็นงานที่สำคัญ ซึ่งจะทำให้นักศึกษา กศน. ได้เรียนรู้ทั้งด้านการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นการเพิ่มพูนความรู้และเสริมสร้างทักษะประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งจะทำให้นักศึกษามีความรู้และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษานอกโรงเรียนและเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมต่อไป (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2560)

2. วัตถุประสงค์ขององค์กรนักศึกษา กศน.

สำนักงาน กศน. หน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัด มีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษา กศน. รวมกลุ่มกันจัดเพื่อทำ กิจกรรมร่วมกันในรูปแบบองค์กรนักศึกษา กศน. เป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษา กศน. ได้ใช้ความรู้และประสบการณ์จากการศึกษา มาดำเนินงานองค์กรนักศึกษา กศน. ซึ่งจะเป็นการสร้างภาวะผู้นำ และผู้ตามที่ดี สามารถทำงานร่วมกันโดยใช้รูปแบบวิถีทางประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ตาม “ระเบียบสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยองค์กรนักศึกษา กศน. พ.ศ. 2554” ดังนี้ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2560)

2.1 เพื่อเป็นศูนย์กลาง ในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันของนักศึกษา กศน.

2.2 เพื่อเป็นสื่อกลาง ในการติดต่อประสานงานระหว่างนักศึกษา กศน. กับสถานศึกษาและชุมชน

2.3 เพื่อช่วยเหลือนักศึกษา กศน. ให้มีพัฒนาการเรียนรู้ และจบการศึกษาตามหลักสูตรอย่างมีคุณภาพ

2.4 เพื่อส่งเสริมสนับสนุนนักศึกษา กศน. ให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานและจัดกิจกรรมของสถานศึกษา

2.5 เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษา กศน. มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน

3. บทบาทหน้าที่ขององค์กรนักศึกษา กศน.

องค์กรนักศึกษา กศน. ต้องดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ (ข้อ 6) และปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ (ข้อ 7) ของ “ระเบียบสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยองค์กรนักศึกษา กศน. พ.ศ. 2554” และต้องจัดทำข้อบังคับหรือแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กรนักศึกษา กศน. ให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน ภายหลังจากได้รับการแต่งตั้ง โดยความเห็นชอบของผู้บริหารหน่วยงานและสถานศึกษา (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2560)

3.1 การบริหารองค์กรนักศึกษา กศน.

การจัดตั้งคณะกรรมการองค์กรนักศึกษา กศน. การได้มาซึ่งผู้แทนคณะกรรมการองค์กรนักศึกษา กศน. และการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของคณะกรรมการองค์กรนักศึกษา กศน. ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดใน “คู่มือการดำเนินงานองค์กรนักศึกษา กศน.” ดังนี้

3.1.1 องค์กรนักศึกษา กศน. ตำบลหรือแขวง มีผู้แทนคณะกรรมการองค์กรนักศึกษา กศน. ศรช.ทุกแห่ง ๆ ละไม่น้อยกว่า 1 คน

3.1.2 องค์กรนักศึกษา กศน. อำเภอหรือเขต มีผู้แทนคณะกรรมการองค์กรนักศึกษา กศน.ตำบลหรือแขวง ทุกแห่งๆละไม่น้อยกว่า 1 คน

3.1.3 องค์กรนักศึกษา กศน. สถานศึกษาขึ้นตรงต่อสำนักงาน กศน. มีผู้แทนคณะกรรมการนักศึกษา กศน.จากหน่วยจัด กศน.ในพื้นที่ ทุกแห่งๆละไม่น้อยกว่า 1 คน

3.1.4 องค์กรนักศึกษา กศน. จังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร มีผู้แทนคณะกรรมการองค์กรนักศึกษา กศน.อำเภอหรือเขต หรือสถานศึกษาขึ้นตรงต่อสำนักงาน กศน. ทุกแห่งๆละไม่น้อยกว่า 1 คน

3.2 อำนาจหน้าที่คณะกรรมการองค์กรนักศึกษา กศน.

3.2.1 คณะกรรมการที่ปรึกษา และครูที่ปรึกษามีหน้าที่

3.2.1.1 เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการองค์กรนักศึกษา กศน.

3.2.1.2 กระตุ้น สนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมองค์กรนักศึกษา กศน.

3.2.1.3 ให้คำแนะนำ แก้ไขปัญหาการดำเนินงานกิจกรรมองค์กรนักศึกษา กศน.

3.2.1.4 ให้คำปรึกษา จัดหา สนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ หรือเอกสารวิชาการ ในการขับเคลื่อนองค์กรนักศึกษา กศน.

3.2.1.5 สำหรับครูที่ปรึกษานอกจากปฏิบัติหน้าที่ข้างต้นแล้ว ต้องทำหน้าที่ประสานงานระหว่างองค์กรนักศึกษา กศน. ผู้บริหารหน่วยงาน สถานศึกษา หน่วยงานองค์กรเครือข่าย และบุคคล ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2.2 คณะกรรมการ องค์กรนักศึกษา กศน.มีหน้าที่

3.2.2.1 เป็นตัวแทนของนักศึกษา กศน. ในกิจกรรมต่าง ๆ

3.2.2.2 ประสานงานกับครูที่ปรึกษา คณะกรรมการที่ปรึกษา และหน่วยงานเครือข่ายเพื่อแก้ปัญหาและประสานดำเนินการ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และบทบาทหน้าที่ของ องค์กรศึกษา กศน.

3.2.2.3 จัดทำรายงานผลการดำเนินงานขององค์กรนักศึกษา กศน. เพื่อเสนอต่อ คณะกรรมการองค์กรนักศึกษา กศน. และครูที่ปรึกษา เพื่อเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา

3.2.2.4 จัดทำโครงการเสนอต่อคณะกรรมการองค์กรนักศึกษา กศน. เพื่อบรรจุ ในแผนปฏิบัติงานประจำปี เพื่อขออนุมัติต่อผู้บริหารสถานศึกษา

3.2.2.5 เผยแพร่การดำเนินกิจกรรมของคณะกรรมการองค์กรนักศึกษา กศน. และชมรม

3.2.2.6 ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักศึกษา คณะกรรมการองค์กร นักศึกษา กศน.ผู้บริหารหน่วยงาน สถานศึกษา ครูที่ปรึกษา ผู้นำชุมชน หน่วยงานองค์กรเครือข่ายและ บุคคลหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4. กิจกรรมขององค์กรนักศึกษา กศน.

หน่วยงานและสถานศึกษา กศน. ต้องประสานความร่วมมือกับองค์กรนักศึกษา กศน. ในการจัดกิจกรรมเพื่อนักศึกษา สถานศึกษา สังคมและชุมชน โดยให้องค์กรนักศึกษา กศน. เป็นศูนย์กลาง ในการดำเนินงาน และเป็นสื่อกลางในการประสานงานระหว่างนักศึกษา กศน. สถานศึกษาและชุมชน ส่วนหน่วยงานและสถานศึกษา กศน.เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และอำนวยความสะดวกให้องค์กรนักศึกษา กศน. ให้สามารถดำเนินงานจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพ หน่วยงานหรือสถานศึกษา กศน. อาจสนับสนุนให้องค์กรนักศึกษา กศน. จัดกิจกรรม ที่สอดคล้องกับนโยบาย โครงการ หรือบทบาทภารกิจจากความร่วมมือกับหน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ เช่น กิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามนโยบายเรียนฟรี เรียนดี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ กิจกรรมต่อต้านยาเสพติด กิจกรรมรณรงค์ลดการติดเชื้อ HIV เป็นต้น โดยใช้เงินงบประมาณที่ได้รับการ

อุดหนุนจากนโยบาย โครงการ หรือบทบาทภารกิจนั้น ๆ ในลักษณะองค์กรนักศึกษา กศน. เป็นผู้ดำเนินงาน ส่วนหน่วยงานหรือสถานศึกษา กศน.เป็นรับผิดชอบในการเบิกจ่ายตามระเบียบของทางราชการ โดยมีลักษณะงานและรูปแบบของการจัดกิจกรรมองค์กรนักศึกษา กศน. ดังนี้ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2560)

4.1 กิจกรรมช่วยเหลือนักศึกษา กศน. ให้มีพัฒนาการเรียนรู้ และจบการศึกษาตามโครงสร้างของหลักสูตรอย่างมีคุณภาพ

เป็นกิจกรรมที่องค์กรนักศึกษา กศน. จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือนักศึกษา กศน. ในด้านการเรียน การรู้ตามโครงสร้างของหลักสูตรสำหรับนักศึกษา กศน. ระดับต่างๆ เพื่อให้สามารถเรียนจบการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม พร้อมกับการส่งเสริมสนับสนุนให้ใช้ความรู้และประสบการณ์ในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพหรือพัฒนาอาชีพให้มีความก้าวหน้ามากขึ้น โดยองค์กรนักศึกษา กศน. เป็นผู้ดำเนินงานจัดกิจกรรม การประสานงานกับนักศึกษา การจัดสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ส่วนสถานศึกษาเป็นผู้จ่ายค่าวิทยากร หรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ตามระเบียบการเงิน เป็นต้น แบ่งออกเป็น

4.1.1 กิจกรรมด้านวิชาการ

เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นเพื่อช่วยเหลือนักศึกษา กศน. ให้มีทักษะด้านวิชาการและพัฒนาการเรียนรู้ให้สามารถเรียนจบการศึกษาตามหลักสูตรอย่างมีคุณภาพ โดยประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา กศน. ในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตามนโยบายเรียนฟรี เรียนดี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ ในการจัดกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาด้านวิชาการและกิจกรรมอื่นๆ เช่น การจัดการเรียนปรับพื้นฐานสอนเสริม กิจกรรม ICT การบริการสื่อ เป็นต้น

4.1.2 กิจกรรมด้านให้คำปรึกษาและแนะแนว

เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้นักศึกษา กศน. ได้ให้คำปรึกษาและแนะนำช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องของการเรียนตามโครงสร้างหลักสูตร ระเบียบต่างๆ ของการเรียน การลงทะเบียน วิธีเรียน การพบกลุ่ม การขอจบหลักสูตร ตลอดจนการใช้ชีวิตในช่วงการเป็นนักศึกษา และแนะแนวศึกษาต่อ โดยรุ่นพี่หรือนักศึกษาเก่า ที่มีประสบการณ์ตรงสู่รุ่นพี่นักศึกษาใหม่ เช่น การเยี่ยมบ้านเพื่อนนักศึกษา กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนการจัดตั้งชมรมศิษย์เก่า งานชุมนุมศิษย์เก่า เป็นต้น ส่วนการแนะแนวด้านอาชีพเพื่อให้มีทักษะวิชาชีพ เพิ่มพูนประสบการณ์วิชาชีพในระหว่างการศึกษา ปลุกฝังจิตสำนึกมีศักยภาพในการทำงาน การสร้างอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพอิสระ มีวิธีคิดอย่างเป็นระบบ สามารถนำประสบการณ์ทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพ สามารถแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตได้

4.2 กิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนนักศึกษา กศน. ให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการจัดกิจกรรมของหน่วยงานและสถานศึกษา

เป็นกิจกรรมที่องค์กรนักศึกษา กศน. ร่วมมือกับหน่วยงานและสถานศึกษา กศน. จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนักศึกษา กศน. เพื่อพัฒนาระเบียบวินัย และวัฒนธรรมอันดีงามในการอยู่ร่วมกันในสถานศึกษา สังคมและชุมชน ได้อย่างปลอดภัย และมีความสุข โดยหน่วยงานหรือสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรนักศึกษา กศน. มีส่วนร่วมในการดำเนินงานจัดกิจกรรม การประสานงานกับนักศึกษาการจัดสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ส่วนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ โดยใช้งบประมาณที่ได้รับอุดหนุนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมต่อต้านยาเสพติด กิจกรรมลดผู้ติดเชื้อ HIV ฯลฯ ส่วนสถานศึกษาเป็นรับผิดชอบด้านการเบิกจ่ายเพื่อให้เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ เป็นต้น แบ่งออกเป็น

4.2.1 กิจกรรมสนับสนุนส่งเสริม ความประพฤติ และระเบียบวินัยนักศึกษา

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้องค์กรนักศึกษา กศน. ร่วมกับหน่วยงานหรือสถานศึกษา จัดกิจกรรมหรือดำเนินงานส่งเสริมให้นักศึกษาประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยของสถานศึกษา สังคมและชุมชน เช่น การหลีกเลี่ยงจากสิ่งเสพติดและอบายมุข การลดความขัดแย้งทะเลาะวิวาท การประพฤติและปฏิบัติตนที่เหมาะสมตามวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของไทย เป็นต้น

4.2.2 กิจกรรมส่งเสริมศาสนา คุณธรรมจริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีไทย

เป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการทำนุบำรุงศาสนา การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่ถูกต้อง การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีไทย โดยมุ่งปลูกจิตสำนึกด้านหลักธรรมของศาสนา การทำนุบำรุงศาสนา เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม รักและหวงแหนศิลปวัฒนธรรมและประเพณีไทย เช่น กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา แท้เทียนพรรษา ลอยกระทง การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เป็นต้น

4.2.3 กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสวัสดิภาพและความปลอดภัยของนักศึกษา

เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้นักศึกษา กศน. ในด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัยของนักศึกษา กศน. เพื่อให้สามารถรู้จักการป้องกันตนเองทั้งชีวิต ทรัพย์สิน และการป้องกันอุบัติเหตุต่างๆ เช่น การรณรงค์เพื่อเตรียมความพร้อมภัยพิบัติ การขับขี่ปลอดภัย การสวมหมวกนิรภัย กิจกรรมการเมาไม่ขับ เป็นต้น

4.2.4 กิจกรรมกีฬา นันทนาการ และการส่งเสริมสุขภาพ

เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะในการเล่นกีฬา ออกกำลังกาย เพื่อการส่งเสริมสุขภาพ ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ ความสามัคคี ความเสียสละ มีสุขภาพพลานามัยที่ดี และคุณภาพชีวิต เช่น การแข่งขันกีฬา กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพต่อต้านยาเสพติด การให้ ความรู้ด้านเพศศึกษา การช่วยเหลือผู้ติดเชื้อ HIV เป็นต้น

4.2.5 กิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ กิจกรรมลดโลกร้อน การรณรงค์ประหยัดพลังงานรูปแบบต่างๆ การใช้พลังงานทดแทน การปลูกป่า เป็นต้น

4.2.6 กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย และความเป็นพลเมืองดี

เป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเพื่อความเป็นพลเมืองดี กิจกรรมได้แก่ การรณรงค์สนับสนุนการเลือกตั้งและความเป็นพลเมือง เป็นต้น

4.2.7 กิจกรรมสนับสนุนนโยบายของสำนักงาน กศน. หน่วยงานและสถานศึกษา เป็น

กิจกรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินงานตามนโยบายของสำนักงาน กศน. หน่วยงานและสถานศึกษา เช่น นโยบายสถานศึกษา 3 D นโยบายเรียนฟรี เรียนดี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ อาสาสมัคร กศน. โครงการเทิดพระเกียรติ โครงการรักการอ่าน กิจกรรมลูกเสือ กศน. อาสาเยาวชน กศน. เป็นต้น

4.3 กิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนนักศึกษา กศน. ให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน

เป็นกิจกรรมที่องค์กรนักศึกษา กศน. ร่วมมือกับ ศาสนสถาน องค์กรการกุศลหรือองค์กรเพื่อสาธารณะประโยชน์ในชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์กับคนในชุมชนและสังคม ซึ่งอาจจะได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรการกุศล หรือองค์กรในชุมชนเพื่อดำเนินการแบ่งออกเป็น

4.3.1 กิจกรรมจิตอาสา การบำเพ็ญประโยชน์

เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน โดยการนำความรู้ทางวิชาการของนักศึกษา กศน. ไปใช้ในการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน และเป็นกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักศึกษา กศน. ในการเรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบ้าน รวมทั้งเสริมสร้างประสบการณ์การทำงานและการใช้ชีวิตร่วมกันของนักศึกษาและชุมชน เช่น กิจกรรมอาสาสมัคร

การช่วยเหลือผู้ประสบภัย การรณรงค์ป้องกันโรคติดต่อ การพัฒนาศาสนสถานและสาธารณประโยชน์ กิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เป็นต้น

4.3.2 กิจกรรมที่ส่งเสริมหรือเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาชุมชนและสังคม เพื่อที่จะช่วยส่งเสริมหรือเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และสังคม ในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนจัดขึ้นที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชนและสังคม เช่น การให้ความร่วมมือและช่วยเหลือวัด มัสยิด องค์กรในชุมชนในการจัดกิจกรรม เป็นต้น

4.3.3 กิจกรรมที่ร่วมกับหน่วยงาน และองค์กรในชุมชน

เป็นกิจกรรมที่ร่วมกับหน่วยงาน หรือองค์กรเพื่อการบริหารชุมชนและสังคม เช่น อบต. อำเภอเคลื่อนที่ จังหวัดเคลื่อนที่ กิจกรรมชมรมคุ้มครองผู้บริโภคร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค อนุรักษ์การเลือกตั้งร่วมกับ กกต. องค์กรการกุศล องค์กรอาสาสมัครในชุมชน เป็นต้น

4.3.4 กิจกรรมด้านการพัฒนาสังคมชุมชน

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้องค์กรนักศึกษา กศน. ร่วมกับหน่วยงานหรือสถานศึกษา จัดกิจกรรมหรือดำเนินงานส่งเสริมให้นักศึกษา กศน. นำความรู้ไปใช้ในการวางแผนพัฒนาสังคมและชุมชน เช่น กิจกรรมชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน กิจกรรมต้านโรคเอดส์และยาเสพติด เป็นต้น

จากแนวคิด วัตถุประสงค์และกิจกรรมขององค์กรนักศึกษา เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษา กศน. จัดกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา ทำให้นักศึกษา กศน. ได้เรียนรู้ทั้งด้านการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นการเพิ่มพูนความรู้และเสริมสร้างทักษะประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐาน การศึกษานอกระบบและเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมต่อไปซึ่งมีความสอดคล้องกับกระบวนการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนดีของสังคมและประเทศชาติ ดังนั้นจึงได้นำแนวคิดในเรื่อง องค์กรนักศึกษา กศน. มาร่วมพัฒนาแนวทางระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ร่วมด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับคู่มือการปฏิบัติงาน

1. ความหมายของคู่มือการปฏิบัติงาน

สำนักงาน ก.พ.ร. (2554) ระบุว่า คู่มือการปฏิบัติงาน หมายถึง เอกสารที่กำหนดวิธีการ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน และแนวทางการทำงานที่ชัดเจน เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานยึดถือเป็นมาตรฐานเดียวกัน ลดความคลาดเคลื่อนในการทำงาน และช่วยให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยมหิดล (2563) ระบุว่า คู่มือการปฏิบัติงาน หมายถึง เอกสารหรือสื่อที่จัดทำขึ้น โดยหน่วยงาน เพื่ออธิบายขั้นตอน วิธีการ กฎ ระเบียบ และแนวปฏิบัติในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ มีทั้งบทบาท หน้าที่รับผิดชอบ รูปแบบเอกสารประกอบ (เช่น แบบฟอร์ม แผนภาพ Flow Chart) และข้อควรระวัง ที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานได้ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับมาตรฐานของหน่วยงาน

Schlotthauer (2020) กล่าวว่า คู่มือการปฏิบัติงาน คือ เอกสารที่องค์กรจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้สมาชิกและพนักงานสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพตามสมควร

โดยสรุป คู่มือการปฏิบัติงาน หมายถึง เอกสารหรือสื่อที่จัดทำขึ้นโดยหน่วยงาน เพื่อกำหนด วิธีการ ขั้นตอน และแนวทางการทำงานอย่างเป็นระบบ ชัดเจน และเป็นมาตรฐาน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

2. องค์ประกอบของคู่มือการปฏิบัติงาน

สำนักงาน ก.พ.ร. (2554) ได้กำหนดองค์ประกอบของคู่มือการปฏิบัติงาน ตามมาตรฐานของสำนักงาน ก.พ.ร. ว่าประกอบด้วย วัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงาน ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติเป็นลายลักษณ์อักษร แนวทางตรวจสอบควบคุมคุณภาพ รูปแบบการสื่อสารชัดเจน ช่วยลดความคลาดเคลื่อนในการปฏิบัติงาน

มหาวิทยาลัยมหิดล (2560) ได้นำเสนอ องค์ประกอบคู่มือการปฏิบัติงานในรายงาน “เทคนิคและวิธีสร้างสรรค์คู่มือปฏิบัติงาน” โดยแบ่งเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย บทนำ ชี้ให้เห็นความสำคัญ และที่มาของคู่มือ วัตถุประสงค์-ประโยชน์-ขอบเขต นิยามคำศัพท์หลัก เนื้อหาเชิงปฏิบัติการ ที่ระบุ ขั้นตอน กฎ ระเบียบ แบบฟอร์ม แผนภาพ Flow Chart และการจัดการกับปัญหา: แนะนำแนวทางแก้ไข เมื่อใช้คู่มือเกิดอุปสรรค

Schlotthauer (2020) กล่าวว่า คู่มือการปฏิบัติงานมีองค์ประกอบ คือ ขั้นตอนการปฏิบัติงานมาตรฐาน บทบาทและความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน เครื่องมือและทรัพยากรที่ใช้ในงาน แผนผังลำดับงาน (Flow Chart) แนวทางด้านคุณภาพและความปลอดภัย

โดยสรุป องค์ประกอบของคู่มือการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจน บทบาทหน้าที่ เครื่องมือและทรัพยากร แผนผังลำดับงาน แนวทางควบคุมคุณภาพและความปลอดภัย เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานได้ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และลดความคลาดเคลื่อน

3. แนวทางการพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงาน

แนวทางการพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานเป็นกระบวนการที่ต้องมีแนวคิดและทฤษฎีรองรับอย่างเป็นระบบ มีหน่วยงานและนักวิชาการได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานไว้ดังนี้

สำนักงาน ก.พ.ร. (2554) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาคู่มือว่า คู่มือที่พัฒนาขึ้นควรมีโครงสร้างที่ชัดเจน ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ วิธีการปฏิบัติ ขั้นตอนที่เป็นลายลักษณ์อักษร และระบบควบคุมคุณภาพ เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดความถูกต้อง รวดเร็ว และลดความคลาดเคลื่อน

มหาวิทยาลัยมหิดล (2560) ได้นำเสนอในงาน เทคนิคและวิธีสร้างสรรคู่มือปฏิบัติงานว่าคู่มือที่ดีควรมีบทนำ วัตถุประสงค์ ขอบเขต เนื้อหาปฏิบัติการที่ครอบคลุมขั้นตอน กฎ ระเบียบ แบบฟอร์มและแผนภาพ รวมถึงแนวทางการแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้งานจริง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2553) ได้กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานจำนวน 4 ขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์งานที่ปฏิบัติ ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุ ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์แนวทางแก้ไข และขั้นตอนที่ 4 ขั้ววางแผนกำหนดโครงร่าง (Outline)

Schlotthauer (2020) ได้นำเสนอว่าแนวทางการพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานต้องประกอบด้วยขั้นตอนปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน บทบาทและหน้าที่ เครื่องมือและทรัพยากรที่ใช้ในงาน พร้อมทั้งแผนผังลำดับงานและแนวทางด้านคุณภาพและความปลอดภัย เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถดำเนินงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

สรุปแนวทางการพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงาน ควรมีโครงสร้างชัดเจน ครอบคลุมวัตถุประสงค์ ขั้นตอนปฏิบัติ บทบาทหน้าที่ เครื่องมือ ทรัพยากร และแผนผังลำดับงาน พร้อมระบบควบคุมคุณภาพและแนวทางแก้ปัญหา เพื่อให้การปฏิบัติงานถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

4. การประเมินคู่มือการปฏิบัติงาน

บุญชม ศรีสะอาด (2560) กล่าวถึงการประเมินคู่มือ ว่าควรนำคู่มือไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วน และความสอดคล้องกับรูปแบบ รวมถึงความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม (2558) กล่าวถึงการประเมินคู่มือว่า ควรนำ Logic Model มาประยุกต์ใช้ โดยเชื่อมโยงทรัพยากร กิจกรรม ผลลัพธ์ และผลกระทบในการพัฒนาคู่มือ และใช้การประเมินด้วยผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้งานจริงเพื่อทดสอบความเหมาะสม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา (2560) กล่าวถึง การประเมินคู่มือว่าต้องนำเกณฑ์ประเมินแบบ CIPP Model มาประยุกต์ใช้เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้อง ครอบคลุม และประสิทธิผลของคู่มือ

Guskey (2000) กล่าวถึงการประเมินคู่มือ หลังจากได้รับข้อมูลจากการทดลองใช้และความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ควรปรับปรุงเนื้อหาของคู่มือให้สมบูรณ์ ครอบคลุม และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะเพื่อให้คู่มือที่จัดทำขึ้นสามารถใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการประเมินคู่มือการปฏิบัติงาน เป็นการนำเอาทฤษฎีและโมเดลทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคู่มือให้เกิดประสิทธิภาพและตอบโจทย์การนำไปใช้จริง

แนวคิดและทฤษฎีการประเมินแนวทาง

ในการตรวจสอบและประเมินผลแนวทางที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผล โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและขั้นตอนของการตรวจสอบและประเมินรูปแบบ ซึ่งมีความใกล้เคียงกับแนวคิดและทฤษฎีการประเมินแนวทาง จึงได้นำเอาแนวคิดและทฤษฎี มาใช้ในการประเมินแนวทาง โดยได้มีนักวิจัยกล่าวถึงการประเมินและตรวจสอบรูปแบบไว้ดังนี้

สมาน อัสวภูมิ (2549) ได้เสนอขั้นตอนสุดท้ายในการพัฒนารูปแบบ คือ การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ซึ่งโดยทั่วไปอาจจะเลือกวิธีใดวิธีหนึ่งต่อไปนี้ตามความเหมาะสมของรูปแบบ เวลา และงบประมาณในการดำเนินการ ดังนี้

1. การตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้วิจัยจะนำเสนอรูปแบบที่พัฒนาขึ้นต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 15-20 คน พร้อมกับแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบตลอดจนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่างๆ

2. ตรวจสอบโดยการประชุมสัมมนา โดยผู้วิจัยจัดประชุมสัมมนาบุคคลที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหนึ่ง แล้วนำเสนอรูปแบบที่พัฒนาขึ้น เสร็จแล้วให้เข้าร่วมประชุมสัมมนาวิพากษ์ประเมินรูปแบบทั้งในด้วยความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์พร้อมให้ข้อเสนอต่อไป

3. ตรวจสอบด้วยการทดลอง โดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นในสภาพจริงหรือเหตุการณ์จำลอง ตามแบบแผนที่ออกแบบไว้เพื่อสังเกต รวบรวมข้อมูลและความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงรูปแบบต่อไป หลังจากได้ข้อมูลจากการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยควรได้ดำเนินการปรับปรุงรูปแบบเพิ่มเติมพร้อมกับสรุปข้อมูลความคิดเห็นข้อเสนอแนะที่เห็นว่าสำคัญต่อรูปแบบและการนำรูปแบบไปใช้ต่อไป

อุทุมพร จามารมาน (2544) กล่าวว่า iva การตรวจสอบรูปแบบคุณลักษณะ 2 อย่าง คือ 1) การตรวจสอบความมากน้อยของความสัมพันธ์ความเกี่ยวข้องและเหตุผลระหว่างตัวแปร 2) การประมาณค่าพารามิเตอร์ของความสัมพันธ์ดังกล่าวซึ่งการประมาณค่านี้สามารถประมาณข้ามเวลา (Across Time) กลุ่มตัวอย่าง (Samples) หรือสถานที่ได้ (Sites) หรืออ้างอิงจากกลุ่มตัวอย่างไปหาประชากรก็ได้โดยผลการตรวจสอบนำไปสู่คำตอบ 2 ข้อคือ 2.1) การสร้างรูปแบบใหม่หรือ 2.2) การปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบเดิม

Madaus, Scriven และ Stufflebeam (1983) ได้เสนอข้อมาตรฐานการตรวจสอบรูปแบบเอาไว้ ดังต่อไปนี้

1. มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการนำไปปฏิบัติจริง

2. มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) เป็นการประเมินการสนองต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ

3. มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) เป็นการประเมินความเหมาะสมทางด้านกฎหมายและศีลธรรมจรรยา

4. มาตรฐานด้านความถูกต้อง ครอบคลุม (Accuracy Standards) เป็นการประเมินความน่าเชื่อถือและได้สาระครอบคลุมครบถ้วนตามกรอบที่ต้องการอย่างแท้จริง

ศิริชัย กาญจนวาสี (2550) ได้นำเสนอเกณฑ์การประเมินรูปแบบโดยกล่าวว่าหลักในการพิจารณาการประเมินที่มีคุณภาพนั้นสามารถตัดสินใจจากคุณค่าของการประเมินอย่างน้อย 3 ด้านคือ คำถามการประเมิน วิธีการประเมิน และผลการประเมิน ดังนี้

1. คำถามการประเมิน เกณฑ์สำคัญที่ควรใช้ตัดสินคุณภาพของการกำหนดคำถามการประเมินได้แก่ การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น และการมีส่วนร่วมของผู้ต้องการใช้สารสนเทศ กล่าวคือคำถามการประเมินควรตรงประเด็นกับความต้องการจำเป็นที่แท้จริงของการจัดกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ เพื่อเป็นแนวทางสู่การตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นที่แท้จริงตามเป้าหมายของการจัดกิจกรรมหรือโครงการ ในขณะเดียวกันคำถามการประเมินควรสนอง ความต้องการใช้สารสนเทศของผู้เกี่ยวข้องสำหรับการตัดสินใจปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนาสังคมต่อไปในอนาคต ดังนั้นการวิเคราะห์ถึงความต้องการจำเป็นที่แท้จริงและการมีส่วนร่วมในการกำหนดคำถามการประเมินของผู้ต้องการใช้สารสนเทศจึงมีความสำคัญต่อคุณภาพของคำถามการประเมิน

2. วิธีการประเมิน เกณฑ์สำคัญที่ควรใช้ตัดสินคุณภาพของวิธีการประเมิน ได้แก่ การมีวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการประเมินที่ชัดเจน มีความสอดคล้องกับประสบการณ์ ค่านิยมของผู้เกี่ยวข้องและสภาพแวดล้อมของการประเมิน กล่าวคือ วิธีการประเมินควรเป็นกระบวนการที่ตอบสนองต่อจุดมุ่งหมาย ของการประเมิน สามารถจัดกระทำให้บรรลุผลการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมินได้อย่างถูกต้องหรือเหมาะสม เนื่องจากคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมินขึ้นอยู่กับบริบท วิธีการประเมินจึงควรมีลักษณะที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบท ตลอดจนเป็นที่เข้าใจและยอมรับได้ของผู้เกี่ยวข้อง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบสำคัญที่จะนำไปสู่การเลือกวิธีการประเมินที่เหมาะสม ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการประเมินที่ชัดเจน สภาพแวดล้อมของการประเมิน ประสบการณ์ ค่านิยมนักประเมิน และผู้เกี่ยวข้อง

3. ผลการประเมิน เกณฑ์สำคัญที่ควรใช้ตัดสินคุณภาพของผลการประเมิน ได้แก่ สัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักประเมินกับผู้ต้องการให้ผลการประเมิน ความสมเหตุสมผลของเกณฑ์และการยอมรับเกณฑ์ของผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนนักประเมินจะต้องมีความเชี่ยวชาญในวิธีการประเมิน เนื้อเรื่องของสิ่งที่ประเมินและจรรยาบรรณ กล่าวคือ ผลการประเมินควรมีลักษณะสำคัญที่สุด คือ สามารถนำผลไปใช้ประโยชน์ได้เป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง ส่วนจะเป็นประโยชน์ต่อใครบ้าง ถือว่าเป็นหน้าที่ของนักประเมินที่จะต้องสามารถระบุตั้งแต่เริ่มทำการประเมินว่าใครบ้างที่อยู่ในข่ายจะเป็นผู้ใช้ผลการประเมิน เพื่อนักประเมินจะได้สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลเหล่านั้น จะทราบว่าการข้อมูลอะไรบ้างและเป็นแนวทางสู่ความร่วมมือด้านต่าง ๆ การให้ความสนใจการยอมรับผลการประเมิน และ

การใช้ผลการประเมินให้เป็นประโยชน์ ผลการประเมินควรมีความยุติธรรมในการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมิน โดยจะต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างรอบด้าน และจากผู้เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่าย มีการใช้เกณฑ์การตัดสินที่สมเหตุสมผลและยอมรับได้ พร้อมทั้งมีการเชื่อมโยงคุณค่าของสิ่งที่ประเมินภายใต้บริบทนั้นสู่คุณค่าของสิ่งนั้นในสายตาของสาธารณชน

นอกจากความเป็นประโยชน์และความยุติธรรมแล้ว ผลการประเมินควรมีความน่าเชื่อถือ คือ สามารถเปิดเผยความจริงเกี่ยวกับคุณค่าของสิ่งที่ประเมินได้ ตัวบ่งชี้สำคัญที่บ่งบอกถึงความน่าเชื่อถือของผลการประเมินอาจพิจารณาได้จากความน่าเชื่อถือของ “นักประเมิน” ในแง่ความเชี่ยวชาญในระเบียบวิธีการประเมิน เนื้อหา และจรรยาบรรณ ความสมเหตุสมผลของการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน มีการออกแบบและใช้วิธีการประเมินที่เชื่อถือได้ และจำเป็นต้องมีมาตรฐานในการประเมิน ดังนี้

Stufflebeam และ Shinkfield (2007) ได้กล่าวถึงมาตรฐานของการประเมินไว้ 30 ประการ เพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรมการประเมินซึ่งสามารถจัดได้ 4 หมวด ดังนี้

1. มาตรฐานการใช้ประโยชน์ (Utility Standards) เป็นมาตรฐานที่ต้องการประกันถึงความเป็นประโยชน์ของผลการประเมินในการตอบสนองต่อความต้องการใช้สารสนเทศของผู้เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม ทันเวลา และมีผลต่อการนำไปใช้ มาตรฐานการใช้ประโยชน์นี้ ประกอบด้วยเกณฑ์ A1-A8 มีคุณลักษณะดังนี้

- 1.1 การระบุผู้เกี่ยวข้องที่ต้องการใช้สารสนเทศ
- 1.2 ความเป็นที่เชื่อถือของผู้ประเมิน
- 1.3 การรวบรวมข้อมูลครอบคลุมและตอบสนองความต้องการใช้สารสนเทศของผู้เกี่ยวข้อง
- 1.4 การแปลความหมายและการตัดสินคุณค่ามีความชัดเจน
- 1.5 รายงานการประเมินมีความชัดเจนทุกขั้นตอน
- 1.6 การเผยแพร่ผลการประเมินไปยังผู้เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง
- 1.7 รายงานการประเมินเสร็จทันเวลาสำหรับนำไปใช้ประโยชน์
- 1.8 การประเมินส่งผลกระทบในการกระตุ้นให้มีการดำเนินการประเมินต่อไปอย่างต่อเนื่อง

2. มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) เป็นมาตรฐานที่ต้องการประกันถึงการประเมินที่มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เหมาะสมกับสถานการณ์ปฏิบัติได้ ยอมรับได้ ประหยัดและคุ้มค่า มาตรฐานความเป็นไปได้ ประกอบด้วยเกณฑ์ B1-B3 มีคุณลักษณะดังนี้

2.1 วิธีการประเมินสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

2.2 การเป็นที่ยอมรับได้ทางการเมือง

2.3 ผลที่ได้มีความคุ้มค่า

3. มาตรฐานความเหมาะสม (Propriety Standards) เป็นมาตรฐานที่ต้องการประกันว่าการประเมินได้ทำอย่างเหมาะสมตามกฎหมาย ระเบียบ จรรยาบรรณ มีการคำนึงถึงสวัสดิภาพของผู้เกี่ยวข้องในการประเมิน และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการประเมิน มาตรฐานความเหมาะสมประกอบด้วยเกณฑ์ C1-C8 มีคุณลักษณะดังนี้

3.1 การกำหนดข้อตกลงของการประเมินอย่างเป็นทางการ

3.2 การแก้ปัญหาความขัดแย้งในการประเมินด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใส

3.3 รายงานผลการประเมินอย่างตรงไปตรงมาเปิดเผยและคำนึงถึงข้อจำกัดของการประเมิน

3.4 การให้ความสำคัญต่อสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของสาธารณะ

3.5 การคำนึงถึงสิทธิส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง

3.6 การเคารพสิทธิในการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เกี่ยวข้อง

3.7 รายงานผลการประเมินที่สมบูรณ์ยุติธรรมและเสนอทั้งจุดเด่นและจุดด้อยของสิ่งที่ประเมิน

3.8 ผู้ประเมินทำการประเมินด้วยความรับผิดชอบและมีจรรยาบรรณ

4. มาตรฐานความถูกต้อง (Accuracy Standards) เป็นมาตรฐานที่ต้องการประกันว่าการประเมินได้มีการใช้เทคนิคที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อสรุป ข้อค้นพบ และสาระสนเทศที่เพียงพอสำหรับตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมิน มาตรฐานความถูกต้องประกอบด้วยเกณฑ์ D1-D11 มีคุณลักษณะดังนี้

4.1 การระบุวัตถุประสงค์ของการประเมินอย่างชัดเจน

4.2 การวิเคราะห์บริบทของการประเมินอย่างเพียงพอ

4.3 การบรรยายจุดประสงค์และกระบวนการประเมินอย่างชัดเจน

4.4 การบรรยายแหล่งข้อมูลและการได้มาอย่างชัดเจน

4.5 การพัฒนาเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความตรง

4.6 การพัฒนาเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความเที่ยง

4.7 การจัดระบบควบคุมสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์และรายงาน

- 4.8 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ
- 4.9 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
- 4.10 การลงข้อสรุปที่มีเหตุผลสนับสนุน
- 4.11 การเขียนรายงานมีความเป็นปรนัย

สรุปได้ว่า ในการวิจัย แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม การประเมินแนวทาง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การประเมินแนวทางใน 2 ประเด็น ได้แก่

1. ระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม
2. ระดับความเหมาะสมของคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

แนวคิดและหลักการของวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA)

1. ความหมายของวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA)

ได้มีนักวิชาการ นักการศึกษา ได้ให้นิยามความหมายของวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) ดังนี้
 วรภัทร์ ภูเจริญ (2541) ได้ให้ความหมายของวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) หมายถึง ระบบการบริหารงานที่มีคุณภาพเป็นที่รู้จักแพร่หลายระดับหนึ่ง ประกอบด้วยขั้นตอนการวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบหรือการประเมิน (Check) การนำผลการประเมินย้อนกลับไปปรับปรุงแก้ไขการทำงาน (Act) การใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่งต้องดำเนินการอย่างมีวินัยให้ครบวงจร หมุนเวียนไปไม่มีหยุดหย่อน

กรมวิชาการ (2546) ได้ให้ความหมายของวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) หมายถึง การดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้วงจรเดมมิ่ง หรือวงจรคุณภาพ PDCA (Plan-Do-Check-Act) ซึ่งเป็นวงจรการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากการกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานของสถานศึกษาแล้ววางแผน (P) เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนด จากนั้นจึงดำเนินการตามแผน (D) ในขณะที่

ดำเนินการก็ทำการตรวจสอบ (C) ว่าดำเนินการไปแล้ว นำไปสู่เป้าหมายหรือไม่เพียงใด แล้วนำผลการตรวจสอบมาใช้แก้ไขปรับปรุง (A) แล้ววางแผนให้การดำเนินงานในข้อต่อไปดีขึ้น ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวนี้จะต้องทำเป็นวงจรตลอดเวลา

นงลักษณ์ วิรัชชัย (2545) ได้ให้ความหมายของวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) หมายถึง ระบบคุณภาพที่กำหนดมาตรฐาน หรือเป้าหมายที่โรงเรียนต้องการพัฒนาและการวางแผนการดำเนินงานของโรงเรียนซึ่งตรงกับขั้นวางแผน (Plan = P) คือ การที่โรงเรียนกำหนดมาตรการและแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาสู่เป้าหมายหรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ กระบวนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการในขั้นนี้คือ ขั้นกระทำ (Do = D) การตรวจสอบหรือการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนตรงกับขั้นการตรวจสอบ (Check = C) และการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพตรงกับขั้นปฏิบัติ (Act = A) เพื่อปรับปรุงงาน ทั้งนี้กระบวนการดำเนินงานทั้งหมดต้องทำเป็นวงจรต่อเนื่องสม่ำเสมอ และมีการปรับปรุงทั้งระบบคุณภาพ การควบคุม และการตรวจสอบคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า วงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) หมายถึง ระบบการดำเนินงานที่มีคุณภาพเพื่อให้บรรลุมาตรฐานตามที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบหรือการประเมิน (Check) การปรับปรุงแก้ไขการทำงาน (Act)

2. ความสำคัญของวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA)

มีนักริชาการ นักการศึกษา ได้เสนอความสำคัญวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) ดังนี้

อิโตชิ คูมะ (2540) ได้เสนอความสำคัญวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) ไว้ว่า การบริหารคุณภาพวงจรเดมมิง และได้นำมาใช้กับทุกกิจกรรม จึงรู้จักกันอย่างแพร่หลาย PDCA การบริหารงานการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ

สมคิด พรหมจ้อย และสุพัตร์ พิบูลย์ (2544) ได้เสนอความสำคัญวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) ไว้ว่า เป็นกระบวนการดำเนินงานให้สถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการประกอบด้วย การดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Plan) การลงมือปฏิบัติ (Do or implementation) การตรวจสอบผลการปฏิบัติงานหรือประเมิน (Check or evaluation) การปรับปรุงแก้ไขการทำงาน (Act or adjust) เรียกย่อ ๆ ว่า วงจรการบริหารงานแบบวงจรคุณภาพ (PDCA)

3. ขั้นตอนของวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA)

นักริชาการ นักการศึกษา ได้เสนอขั้นตอนของวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) ดังนี้

ฮิโตชิ คูมะ (2540) ได้เสนอขั้นตอนของวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) โดยมีการดำเนินการดังนี้

1. Plan คือ การวางแผน เป็นการเริ่มต้นของโครงการ หรืองานเป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าเมื่อเกิดการผิดพลาดมีความสามารถรับมือได้ เพื่อให้การปรับปรุงงานและแก้ปัญหาอุปสรรคทำงานอย่างรอบคอบเป็นไปตามเป้าหมายหรือแผน แผนที่ดีประกอบด้วย SMART มีลักษณะ ดังนี้

S = Specific เฉพาะเจาะจง มีความชัดเจน

M = Measurable สามารถวัดได้

A = Attainable สามารถบรรลุผลได้สำเร็จ

R = Realistic พื้นฐานของความเป็นจริง

T = Timely มีกรอบเวลายำหนดการวางแผนที่ดี

2. Do คือ ปฏิบัติตามแผน การปฏิบัติตามแผนนั้นต้องเป็นไปตามขั้นตอนตามแนวทางที่วางแผนไว้ โดยพิจารณาไคร่ครวญก่อนลงมือปฏิบัติ

3. Check คือ ตรวจสอบ การทำงานนั้นนอกจากจะทำให้เสร็จแล้วจะต้องมีการตรวจสอบว่า ผลที่ปฏิบัติได้ผลคุ้มค่าเพียงไร มีข้อมูลใหม่ ๆ เกิดขึ้นบ้าง

4. Act คือ การดำเนินการให้เหมาะสมหลังจากที่ได้ผ่านกระบวนการต่าง ๆ ตามขั้นตอนกรณีผลที่เกิดขึ้นไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ให้วิเคราะห์และพิจารณาว่าจะดำเนินการอย่างไรโดยมองทางเลือกใหม่ ให้ความสำคัญให้มากขึ้น ขอความร่วมมือจากผู้อื่น หรือเปลี่ยนเป้าหมายใหม่

ปริทรรศน์ พันธบุรุษ (2545) ได้เสนอขั้นตอนของวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) ดังนี้

P (Plan) คือ จะเริ่มนับจากการแสวงหาจุดที่เป็นปัญหา ระหว่างระดับความแตกต่างจุดที่มุ่งหวังและสภาพที่เป็นจริง เมื่อจับจุดที่เป็นปัญหาได้แล้ว จัดทำแผนมาตรการในการแก้ไข แล้วจึงเข้าสู่ขั้น D หรือ do ต่อไป

D (Do) คือ การปฏิบัติตามแผนมาตรการแก้ไขแผนใหม่ล่าสุด เพราะแผนคือสิ่งที่ปรับปรุงแก้ไขได้อยู่เสมอ ต้องแน่ใจว่าแผนที่ลงมือปฏิบัติเป็นแผนที่ล่าสุดจริง ๆ

C (Check) คือ การเปรียบเทียบระหว่างผลลัพธ์กับค่าเป้าหมายเสมอ

A (Act) คือ การปฏิบัติหลังการตรวจสอบ ซึ่งเป็นไปได้หลายประการ ดังนี้

1. ในกรณีที่ผลลัพธ์ต่ำกว่าเป้าหมายจะต้องมีการทบทวนแผนของมาตรการแก้ไขแล้วดูสิ่งที่ยังคงเป็นปัญหายู่นั้นมีสิ่งใดที่ปฏิบัติได้ทันทีให้ลงมือปฏิบัติเลย ส่วนสิ่งที่ปฏิบัติไม่ได้ทันทีให้สะท้อนสู่แผนการแก้ไขปัญหารอบต่อไป

2. ในกรณีที่ผลลัพธ์ดีกว่าเป้าหมาย จะต้องมีการทบทวนการกำหนดเป้าหมายว่าต่ำเกินไปหรือไม่ ควรมีการปรับเป้าหมายให้ดีกว่าเดิมหรือไม่ ผลลัพธ์เหนือกว่าความคาดหวังโดยปัจจัยภายนอกอื่น ๆ หรือไม่

3. ในกรณีที่ผลลัพธ์ได้ตรงตามเป้าหมายให้ทบทวนดูว่าได้มีการปฏิบัติตามแผนมาตรการแก้ไขครบถ้วนหรือไม่ ถ้าใช่ แสดงว่าแผนนี้ถูกต้องและควรกำหนดเป็นวิธีการปฏิบัติงานมาตรฐานเพื่อรักษาให้ผลลัพธ์คงอยู่ในระดับที่ต้องการต่อไป

สมาน อัสวภูมิ (2549) ได้เสนอขั้นตอนของวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 คือ P-Planning (การวางแผน) คือ การกำหนดขึ้นล่วงหน้าว่าเป้าหมายเป็นอย่างไร และจะมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น หน้าที่ของการวางแผนจะต้องระบุผลงานที่ต้องการและหนทางที่จะทำให้ได้ผลงานนั้น การวางแผนเป็นการตัดสินใจของปัจจุบันจะเลือกวิธีการกระทำเพื่อให้ได้ผลตามความต้องการของอนาคต

ขั้นที่ 2 คือ D-Do (สภาพตามแผน) คือ การนำเอาแผนมาปฏิบัติให้เป็นไปตามเป้าหมาย และกำหนดของเวลา เพื่อให้เกิดผลตามที่กำหนดไว้ของแผน

ขั้นที่ 3 คือ C-Check (การตรวจสอบประเมินผล) คือ กระบวนการตรวจสอบสภาพงาน เปรียบเทียบผลงานกับเป้าหมายหรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ ติดตามกำกับดูแลความก้าวหน้าของงาน

ขั้นที่ 4 คือ A-Act (การปรับปรุงงาน) คือ การนำผลจากการประเมินผลมาปรับปรุงงาน แก้ไขงานเพื่อพัฒนาให้งานบรรลุตามเป้าหมาย

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2561) ได้เสนอขั้นตอนของวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

P คือ Plan หมายถึง การวางแผน โดยเลือกปัญหาและตั้งเป้าหมายร่วมกันทั้งผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงาน

D คือ Do หมายถึง การนำแผนหรือวิธีการแก้ไขปัญหาที่ได้กำหนดไว้ร่วมกันไปใช้ในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน เป็นการนำแผนแก้ปัญหาไปสู่การปฏิบัติ

C คือ Check หมายถึง การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยนำข้อมูลก่อนการดำเนินงานและหลังการดำเนินงานมาเปรียบเทียบกัน

A คือ Act หมายถึง ปรับปรุงการดำเนินการให้เหมาะสม

Deming (1995) ได้เสนอขั้นตอนของวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

Plan คือ กำหนดสาเหตุของปัญหา จากนั้นวางแผนเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือทดสอบเพื่อการปรับปรุงให้ดีขึ้น

Do คือ การปฏิบัติตามแผนหรือทดลองปฏิบัติเป็นการนำร่องในส่วนย่อย

Check คือ ตรวจสอบเพื่อทราบว่าบรรลุผลตามแผนหรือหากมีสิ่งใดที่ทำให้ผิดพลาดหรือได้เรียนรู้อะไรมาแล้วบ้าง

Act คือ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง หากบรรลุผลเป็นที่น่าพอใจหรือหากผลการปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผน ให้ทำซ้ำวงจรที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว

สรุปได้ว่า ขั้นตอนของวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) นักวิชาการ นักการศึกษา ได้เสนอขั้นตอนไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ P คือ Plan หมายถึง การวางแผน D คือ Do หมายถึง การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ C คือ Check หมายถึง การตรวจสอบหรือการเปรียบเทียบ A คือ Act หมายถึง ปรับปรุงการดำเนินการให้เหมาะสม

บริบทของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นการดำเนินงาน ประจำปี พ.ศ.2564 ดังนี้ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม, 2564)

วิสัยทัศน์

“ประชาชน ทุกกลุ่ม ทุกช่วงวัย ในจังหวัดมหาสารคามเข้าถึงโอกาสทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงเท่าเทียมเป็นพลเมืองดีและมีศักยภาพสามารถอยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีความสุขโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งเป็นพลังในการพัฒนาสังคมและชุมชน”

พันธกิจ

- 1) เป็นหน่วยงานในการส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- 2) ส่งเสริมประสานงานเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ภาคประชาชนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างและกระจายโอกาสการเรียนรู้บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

3) ส่งเสริมการกระจายแหล่งเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยีเพื่อตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ตลอดชีวิตบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง

4) พัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อให้สามารถดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้อย่างทั่วถึง ครอบคลุมทุกพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

5) กำกับติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

เป้าประสงค์

1) ประชาชนผู้ด้อย พลัด และขาดโอกาสทางการศึกษา รวมทั้งประชาชนทั่วไปได้รับโอกาสทางการศึกษาในรูปแบบการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตามอัธยาศัย ที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง เป็นไปตามสภาพ ปัญหา และความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

2) ประชาชนได้รับการยกระดับการศึกษา สร้างเสริมและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมือง อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน เพื่อพัฒนาไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม

3) ประชาชนได้รับโอกาสในการเรียนรู้ และมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมสามารถคิด วิเคราะห์ และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างสร้างสรรค์

4) ประชาชนได้รับการสร้างและส่งเสริมให้มีความรักการอ่านเพื่อการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

5) ชุมชนและภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ร่วมจัด ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งการขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชน

6) หน่วยงานและสถานศึกษาพัฒนา เทคโนโลยีทางการศึกษา เทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้ในการยกระดับคุณภาพในการจัดการเรียนรู้และเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ให้กับประชาชน

7) หน่วยงานและสถานศึกษาพัฒนาสื่อและการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่ตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลงบริบทด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งตามความต้องการของประชาชนและชุมชนในรูปแบบที่หลากหลาย

8) หน่วยงานและสถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

9) บุคลากรของหน่วยงานและสถานศึกษาได้รับการพัฒนาเพื่อเพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทภารกิจของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

1) จัดทำยุทธศาสตร์ เป้าหมายและแผนพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัด ให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษาชาติแผนพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตามสภาพของท้องถิ่นและชุมชน

2) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ ด้านการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

3) วิเคราะห์ จัดตั้ง จัดสรร เงินงบประมาณให้แก่สถานศึกษาและภาคีเครือข่ายที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

4) ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย

5) จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบตามที่กฎหมายกำหนด

6) ส่งเสริม สนับสนุนการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ และการเทียบระดับการศึกษา

7) ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาร่วมกับสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย

8) ระดมทรัพยากรด้านต่างๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดและพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

9) ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

10) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยและภาคีเครือข่าย

11) ส่งเสริม สนับสนุน ติดตามและรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ งานนโยบายพิเศษของรัฐบาลและงานเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ

12) กำกับ ดูแล นิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย

บริบทของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม มีข้อมูลที่เป็นบริบททั่วไปของสถานศึกษาดังนี้ (ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม, 2564)

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 ประวัติความเป็นมา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม มีเนื้อที่ 3 ไร่ 30 ตารางวา ตั้งอยู่เลขที่ 473 หมู่ที่ 3 ตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ รหัสไปรษณีย์ 44120 โทรศัพท์ 0-4379-9335, 08-4787-4334 โทรสาร 0-4379-9335 E-mail :Vapephatum-nfe@sarakham.go.th

1.2 สภาพทั่วไปสถานศึกษา

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม ได้จัดตั้งเป็นสถานศึกษาตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 29 สิงหาคม 2536 โดยมีบทบาทหน้าที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนทุกรูปแบบเพื่อให้บริการกลุ่มเป้าหมาย ประชาชนผู้พลาดโอกาสและผู้ด้อยโอกาส ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมหาสารคาม ได้สั่งการให้บุคลากรมาปฏิบัติหน้าที่ ผู้ประสานงานอำเภอวาปีปทุม เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งสถานศึกษาคือ นายวิบูลย์ ทองมูล

ต่อมากรมการศึกษานอกโรงเรียนได้แต่งตั้งให้ นางสุมาลี หนูห่วง อาจารย์ 2 ระดับ 6 ปฏิบัติราชการในตำแหน่งหัวหน้าศูนย์ เริ่มปฏิบัติงานในบทบาทของสถานศึกษาโดยใช้อาคารห้องสมุดประชาชนอำเภอวาปีปทุมเป็นสถานที่ปฏิบัติงาน ต่อมาปี พ.ศ.2543 ได้แยกสำนักงานออกจากห้องสมุดประชาชน ตั้งสำนักงานใหม่อยู่ทางทิศตะวันออกของห้องสมุดประชาชน

ในปี พ.ศ.2545 กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้มีคำสั่งแต่งตั้ง นายสถิตย์ แท่นทอง ปฏิบัติราชการ ตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอวาปีปทุม

ในปี พ.ศ.2551 ได้เปลี่ยนชื่อจาก ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอวาปีปทุม เป็นชื่อศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

วันที่ 1 ตุลาคม 2552 สำนักงาน กศน. ได้มีคำสั่งให้ นายศุภชัย วันนิทย์ ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

วันที่ 1 ธันวาคม 2554 สำนักงาน กศน. ได้มีคำสั่งให้ นายอวิรุทธิ์ ภักดีสุวรรณ ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2557 สำนักงาน กศน. ได้มีคำสั่งให้ นายศุภชัย วันนิทย์ ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2558 สำนักงาน กศน. ได้มีคำสั่งให้ นางบุญญรัตน์ พงษ์สมชาติ ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

วันที่ 8 มกราคม 2562 สำนักงาน กศน. ได้มีคำสั่งให้ นางวิมลรัตน์ จันทรวงศ์ ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม จนถึงปัจจุบัน

1.3 บทบาทหน้าที่ภารกิจ กศน.อำเภอ

1) สร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตของคนในชุมชน ตั้งแต่เด็กวัยก่อนเรียนจนถึงวัยผู้สูงอายุ

2) สนับสนุนงบประมาณตามแผนปฏิบัติงานประจำปี ของ “ศูนย์การเรียนรู้สำหรับทุกช่วงวัย กศน.” กศน.ตำบล

3) จัดซื้อ จัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่จำเป็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการให้บริการ

4) พัฒนาอาสาสมัคร และคณะกรรมการ “ศูนย์การเรียนรู้สำหรับทุกช่วงวัย กศน.” กศน.ตำบล

5) ประสานภาคีเครือข่ายเข้าร่วมจัดกิจกรรม ร่วมกับ “ศูนย์การเรียนรู้สำหรับทุกช่วงวัย กศน.” กศน.ตำบล

6) ร่วมกับ “ศูนย์การเรียนรู้สำหรับทุกช่วงวัย กศน.” กศน.ตำบล จัดกิจกรรมการเรียนรู้

7) นิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน “ศูนย์การเรียนรู้สำหรับทุกช่วงวัย กศน.” กศน.ตำบล

8) สรุป วิเคราะห์ ผลการดำเนินงาน “ศูนย์การเรียนรู้สำหรับทุกช่วงวัย กศน.” กศน.ตำบล ในระดับอำเภอรายงานสำนักงาน กศน.จังหวัด

9) จัดส่งบุคลากรเข้ารับการพัฒนาผ่านสำนักงาน กศน.จังหวัด

10) จัดหาทรัพยากรเพื่อจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

1.4 ข้อมูลบุคลากรและสถานที่จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม แสดงรายละเอียดดังตาราง 1 – 2

ตาราง 1 จำนวนบุคลากรสังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม จำแนกตามประเภทตำแหน่งและระดับการศึกษา

ประเภท/ตำแหน่ง	ต่ำกว่า ปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี	รวม
ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	-	2	1	3
พนักงานราชการ ตำแหน่งครูอาสาสมัครฯ	-	4	-	4
พนักงานราชการ ตำแหน่งครู กศน.ตำบล	-	15	-	15
จ้างเหมาเอกชนดำเนินงาน ตำแหน่ง ครูประจำ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	-	14	-	14
จ้างเหมาเอกชนดำเนินงาน ตำแหน่ง ครูผู้สอนคน พิการ	-	4	-	4
จ้างเหมาเอกชนดำเนินงาน ตำแหน่ง บรรณารักษ์	-	1	-	1
รวม	-	40	1	41

ตาราง 2 สถานที่จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของ ศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

ชื่อสถานที่/ประเภท	สถานที่ตั้ง	ผู้รับผิดชอบ
กศน. ตำบลหนองแสง	หมู่ที่ 3 ตำบลหนองแสง	นางทิพพารัตต์ ศิริเลิศ
กศน. ตำบลโคกสีทองกลาง	หมู่ที่ 10 ตำบลโคกสี ทองกลาง	นางสาวปรีณัฏร จันทวฤทธิ์
กศน. ตำบลหนองทุ่ม	หมู่ที่ 3 ตำบลหนองทุ่ม	นางกุลลาบ นาเจิมพลอย
กศน. ตำบลขามป้อม	หมู่ที่ 4 ตำบลขามป้อม	นางสาวสุวิภา แสงหัวช้าง
กศน. ตำบลงัวบา	หมู่ที่ 3 ตำบลงัวบา	นายไกรวุฒิ คงแสนคำ
กศน. ตำบลเสือโก้ก	หมู่ที่ 10 ตำบลเสือโก้ก	นายอนุวัฒน์ สีเผือก
กศน. ตำบลหนองแสน	หมู่ที่ 9 ตำบลหนองแสน	นายระมุล สุธรรม
กศน.ตำบลหนองไฮ	หมู่ที่ 13 ตำบลหนองไฮ	นางระเบียบ หาญสุวรรณ
กศน.ตำบลโพธิ์ชัย	หมู่ที่ 8 ตำบลโพธิ์ชัย	นางทิพย์วรรณ เหลืองชัยศรี
กศน.ตำบลหัวเรือ	หมู่ที่ 2 ตำบลหัวเรือ	นางสาวอรพิน ปะกิ้งเต
กศน.ตำบลประชาพัฒนา	หมู่ที่ 10 ตำบลประชาพัฒนา	นางสาวบุญโฮม เอกศิริ
กศน.ตำบลนาข่า	หมู่ที่ 10 ตำบลนาข่า	นายสมพงษ์ เจริญผิว
กศน.ตำบลแคน	หมู่ที่ 2 ตำบลแคน	นางศศิธร มูลเหลา
กศน.ตำบลดงใหญ่	หมู่ที่ 3 ตำบลดงใหญ่	นางจิราลักษณ์ ภิรมย์บุญ
กศน.ตำบลบ้านหวาย	หมู่ที่ 16 ตำบลบ้านหวาย	นายไกรสร เกตราษ
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเทศบาลตำบล วาปีปทุม	หมู่ที่ 3 ตำบลหนองแสง	นางสาวเหมวรรณ ปะกิริษำ
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโพธิ์	หมู่ที่ 10 ตำบลหนองแสง	นางสาวปิยะฉัตร จำปาไธ
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้าน หนองคูม่วง	หมู่ที่ 8 ตำบลหนองไฮ	นายสรารุศ ศรีวงศ์ญาติดี
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านมะแซว	หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านหวาย	นางสาวศิริประภา หอมขจร
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกช้าง	หมู่ที่ 11 ตำบลแคน	นางสาวเกษราภรณ์ เมิกข่วง

ตาราง 2 สถานที่จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของ ศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม (ต่อ)

ชื่อสถานที่/ประเภท	สถานที่ตั้ง	ผู้รับผิดชอบ
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านกุดนาดี	หมู่ที่ 5 ตำบลหนองแสน	-
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านธาราทิพย์	หมู่ที่ 16 ตำบลเสือโก้ก	นางสาวชลฤดี ชินวงศ์
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านประแหง	หมู่ที่ 2 ตำบลประชาพัฒนา	นายอรรถภณธ์ เดชบุรีรัมย์
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโนนจิว	หมู่ที่ 2 ตำบลขามป้อม	นางสาวกนกพลอย มีชาญ
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านวังปทุม	หมู่ที่ 18 ตำบลหัวเรือ	นางสาวประจิตรา มหาประโทธิ์
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบล บ้านโคกสี	หมู่ที่ 10 ตำบลโคกสี ทองหลวง	นางสาวธนาพร จันทร์ยาง
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านม่วงเผือก	หมู่ที่ 4 ตำบลหนองทุ่ม	-
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้าน หนองสระพัง	หมู่ที่ 3 ตำบลโพธิ์ชัย	นางสาวกาญจนา แสงหัวช้าง
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านหนองหว้า	หมู่ที่ 9 ตำบลจัวบา	นางอำพร แสงโทโพธิ์
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้าน หนองนกเขียน	หมู่ที่ 13 ตำบลดงใหญ่	นางสาวปณิชา ประวิสุทธิ
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านนาเมือง	หมู่ที่ 14 ตำบลนาข้า	นางสาวปริยากร นาครัตน์

2. การวิเคราะห์สถานภาพการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม มีผลการวิเคราะห์สถานภาพการจัดการศึกษา โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ดังตาราง 3 – 4

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร		
ประเด็นการ พิจารณา	จุดแข็ง (S : Strength)	จุดอ่อน (W : Weakness)
1.ด้านบุคลากร	- บุคลากรปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบเต็มความสามารถ - บุคลากรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ - ไฟ่เรียนรู้ มีความกระตือรือร้น เสียสละ และทุ่มเทเวลาในการปฏิบัติงาน ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างรวดเร็วและถูกต้อง และสามารถปรับตัวเข้ากับชุมชนได้เพราะส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ - มีการทำงานเป็นทีม มีความสามัคคี ยอมรับการตัดสินใจของทีมงาน มีความพร้อมในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ - บุคลากรมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง - การปฏิบัติงานของบุคลากรในพื้นที่สามารถปรับตัวเข้ากับชุมชนได้และครอบคลุมทุกหมู่บ้านปฏิบัติงานครอบคลุมตามภารกิจที่กำหนดด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตชุมชน ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ตำบล (ศส.ปชต.) และศูนย์ดิจิทัลชุมชน	- ครูมีภาระหน้าที่อื่นๆที่ต้องปฏิบัติ นอกเหนือจากการทำหน้าที่การเรียนการสอนทำให้ไม่มีเวลาในการคิด และพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ - ครูรับผิดชอบนักเรียนมากเกินไป ทำให้การบริการไม่ทั่วถึง และบางรายวิชาไม่มีความชำนาญ การในวิชาที่สอน

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม (ต่อ)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร		
ประเด็นการ พิจารณา	จุดแข็ง (S : Strength)	จุดอ่อน (W : Weakness)
2. ด้าน งบประมาณ	- มีการวางแผน บริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ - มีระบบในการบริหารจัดการที่ดี มีแผนการดำเนินงานประจำปี และสามารถตรวจสอบได้	- ขาดงบประมาณในการพัฒนาครูและจัดหาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัย - งบประมาณที่ใช้ในการบริหาร กศน.ตำบล มีน้อยไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายเกี่ยวกับ วัสดุสำนักงาน ค่าซ่อมแซมวัสดุครุภัณฑ์ ค่าถ่ายเอกสาร และการพัฒนาบุคลากร ในบางด้านและไม่มีความต่อเนื่อง - การรายงานข้อมูลล่าช้า ไม่เป็นปัจจุบัน
3. ด้าน สถานศึกษา	- มีหลักสูตรที่หลากหลาย สามารถที่จะดำเนินการจัดกิจกรรมให้กับกลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - การจัดองค์กร มีความชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้ - มีสื่อการเรียนที่ทันสมัย มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบ ETV และมีความหลากหลาย	- ขาดกระบวนการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาในการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง - ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขาดสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน - วัสดุอุปกรณ์ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ขาดสื่อการเรียนการสอน ICT ที่ทันสมัย สื่ออิเล็กทรอนิกส์ใน กศน.อำเภอ

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม (ต่อ)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร		
ประเด็นการ พิจารณา	จุดแข็ง (S : Strength)	จุดอ่อน (W : Weakness)
4. ด้านอาคาร สถานที่	- สถานที่ตั้ง กศน.ตำบล มีอาคารที่มีความมั่นคง แข็งแรง อยู่ในที่ที่มีการคมนาคมไปมาสะดวก - อาคารสถานที่ เป็นแหล่งการศึกษาของชุมชนพร้อมในการให้บริการทุกรูปแบบตามภารกิจ - มีการปรับปรุงทัศนียภาพให้น่าอยู่และน่าใช้บริการ - มี ครู กศน.ตำบลและครู ศรช. รับผิดชอบอาคารสถานที่	- ไม่มีห้องในการจัดการเรียนการสอนที่เป็นสัดส่วนเท่าที่ควร - ไม่มีงบประมาณซ่อมแซมและปรับปรุงอาคารสถานที่
5. ด้านภาคี เครือข่าย	- ภาคีเครือข่ายส่งเสริมและสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษาของสถานศึกษาโดยให้คำปรึกษา ร่วมนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ - มีอาสาสมัครส่งเสริมการอ่าน อาสาสมัคร กศน.อำเภอ อาสาสมัคร กศน.ตำบล ที่ให้การสนับสนุน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา การประชาสัมพันธ์และด้านอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ	- การกำหนดรูปแบบวิธีการทำงานของภาคีเครือข่ายยังไม่ชัดเจน - การขาดการให้สิ่งจูงใจ การสร้างขวัญกำลังใจให้กับอาสาสมัคร กศน. เช่น ไม่มีค่าตอบแทนในการทำงาน

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร		
ประเด็นการ พิจารณา	โอกาส (O : Opportunity)	อุปสรรค (T : Threat)
1. ด้านนโยบาย	- นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และนโยบายของสำนักงาน กศน.ประชาชนมีความตื่นตัวเห็นความสำคัญของการศึกษาเพิ่มขึ้น - นโยบายจุดเน้น สำนักงาน กศน. ให้จัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและพัฒนาให้มีคุณภาพมาตรฐาน - นโยบายสำนักงาน กศน. จังหวัดมหาสารคาม จัดให้มีบุคลากรที่ปฏิบัติงานครอบคลุมในพื้นที่เน้นชุมชนเป็นฐานการเรียนการสอน - นโยบายที่เปิดโอกาสและรูปแบบการจัดการศึกษาที่เอื้อประโยชน์และตรงกับความต้องการของประชาชนมากขึ้น เช่น การเทียบระดับการศึกษาขั้นสูงสุดของการศึกษาขั้นพื้นฐาน การเทียบโอนประสบการณ์	- นโยบายยังไม่มีเรื่องความมั่นคงในอาชีพ - นโยบายยังไม่สนับสนุนบุคลากรที่รับผิดชอบงานโดยตรง เช่น ตำแหน่งเจ้าหน้าที่แผน เจ้าหน้าที่การเงิน เจ้าหน้าที่พัสดุ และเจ้าหน้าที่ IT สารสนเทศโดยตรงให้กับสถานศึกษาจึงให้บุคลากรที่มีช่วยกันปฏิบัติแทน จึงทำให้ไม่สะดวกในการปฏิบัติงานในหน้าที่ - นโยบายที่กำหนดเรื่องใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูของบุคลากรครูผู้สอน ส่งผลให้ขาดครูผู้สอนเฉพาะด้าน
2.ด้านสังคมและวัฒนธรรม	- สืบสานประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน - จัดการเรียนการสอนยึดหยุ่น สอดคล้องกับวิถีชีวิต	- ประชาชนเยาวชนในพื้นที่ตำบลไม่เห็นความสำคัญในการสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนเนื่องจากเรียนแบบจากสื่อและต่างชาติ

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม (ต่อ)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร		
ประเด็นการพิจารณา	โอกาส (O : Opportunity)	อุปสรรค (T : Threat)
3. ด้านเศรษฐกิจ/ด้านอาชีพ	- มีกลุ่มวิสาหกิจในชุมชน ทำให้มีระบบเศรษฐกิจชุมชน - มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมร่วมสร้างชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง	- นักศึกษามาร่วมกิจกรรมน้อยเนื่องจากค่าครองชีพสูง ต้องทำมาหาเลี้ยงชีพ - เครือข่าย / ชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมค่อนข้างน้อย หวังค่าตอบแทนเป็นหลัก

2. ทิศทางในการพัฒนาสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

วิสัยทัศน์

“ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม เพื่อให้เกิดสังคมฐานความรู้มีอาชีพสามารถแข่งขันในประชาคมอาเซียนอย่างยั่งยืน”

พันธกิจ (Mission)

1. จัดและส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้มีคุณภาพเพื่อยกระดับการศึกษา สมรรถนะในการเรียนรู้และการแก้ปัญหา พัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตและสังคม และมีความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ของประชาชนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของภาคีเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศอาเซียน
3. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

4. พัฒนาระบบการบริหารจัดการให้สามารถดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์การพัฒนาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม เป็นสถานศึกษาที่มีบทบาทและภารกิจในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต เพื่อขับเคลื่อนภารกิจหลักตามแผนพัฒนาประเทศ และนโยบาย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายและจุดเน้นของสำนักงาน กศน. โดย ที่คำนึงถึงหลักการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ การสร้างบรรยากาศในการทำงานและการเรียนรู้ ตลอดจนการใช้ทรัพยากรด้านการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตามอัธยาศัย ใน 4 ประเด็นใหญ่ ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้คุณภาพ

1.1 การน้อมนำพระบรมราโชบายสู่การปฏิบัติ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทุกโครงการ และโครงการอันเกี่ยวเนื่องจากราชวงศ์

1.2 จัดการเรียนรู้ที่สนองตอบยุทธศาสตร์ชาติ และนโยบายของรัฐมนตรีว่าการ และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

1.3 จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย การเรียนรู้ที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม สร้างวินัย จิตสาธารณะ และอุดมการณ์ ความยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติ รวมถึงการมีจิตอาสา ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ

1.4 ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรทุกระดับทุกประเภทให้สอดคล้องกับการพัฒนาคน ทิศทางการพัฒนาประเทศ สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง ความต้องการและความหลากหลายของผู้เรียน/ผู้รับบริการ

1.5 ปรับระบบทดสอบ วัดผล และประเมินผล โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือให้ผู้เรียน สามารถเข้าถึงการประเมินผลการเรียนรู้ได้ตามความต้องการ เพื่อการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ ให้มีความสำคัญกับ การเทียบระดับการศึกษา และการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ พัฒนาระบบการประเมินสมรรถนะผู้เรียน

1.6 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ในระบบออนไลน์ด้วยตนเอง ทั้งการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตามอัธยาศัย

1.7 พัฒนาระบบนิเทศการศึกษา การกำกับ ติดตาม ทั้งในระบบ On-Site และ Online รวมทั้ง ส่งเสริมการวิจัยเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาการดำเนินงานการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2. การสร้างสมรรถนะและทักษะคุณภาพ

2.1 จัดการศึกษาตลอดชีวิตที่เน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับแต่ละช่วงวัย และการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมายและบริบทพื้นที่

2.2 พัฒนาหลักสูตรอาชีพระยะสั้นที่เน้น New skill Up skill และ Re skill ที่สอดคล้องกับบริบท พื้นที่ ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ความต้องการของตลาดแรงงาน และกลุ่มอาชีพใหม่ที่รองรับ Disruptive Technology

2.3 ยกระดับผลิตภัณท์ สินค้า บริการจากโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ที่เน้น “ส่งเสริมความรู้ สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี” ให้มีคุณภาพมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของตลาด ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม พัฒนาสู่วิสาหกิจชุมชน ตลอดจนเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์ และช่องทางการจำหน่าย

2.4 จัดการศึกษาของผู้สูงอายุเพื่อให้เป็น Active Ageing Workforce และมี Life Skill ในการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับช่วงวัย

2.5 จัดพัฒนาทักษะดิจิทัลและทักษะด้านภาษาให้กับบุคลากรและผู้เรียนเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศ

2.6 ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียน กศน.

2.7 สร้าง อาสาสมัคร กศน. เพื่อเป็นเครือข่ายในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ในชุมชน

2.8 ส่งเสริมการสร้างและพัฒนานวัตกรรมของบุคลากร กศน. รวมทั้งรวบรวมและเผยแพร่เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

3. สถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้คุณภาพ

3.1 ยกระดับมาตรฐาน กศน.ตำบล และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ให้เป็นพื้นที่การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สำคัญของชุมชน

3.2 ปรับรูปแบบกิจกรรมในห้องสมุดประชาชนโดยเน้น Library Delivery เพื่อเพิ่มอัตรา
การอ่าน และการรู้หนังสือของประชาชน

4. การบริหารจัดการคุณภาพ

4.1 ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการจัดการศึกษาและ
การเรียนรู้

4.2 ปรับปรุงระบบฐานข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาเพื่อการบริหารจัดการอย่างเป็น
ระบบ

4.3 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการอย่างเต็ม
รูปแบบ

4.4 เสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรทุกประเภทในรูปแบบต่าง ๆ

4.5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ให้พร้อมจัดการศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชน

จะเห็นได้ว่าการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม จัดทำเพื่อขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และ
ยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัด ในด้านการพัฒนาคุณภาพนักศึกษาหรือผู้เรียน
กศน.ด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต การเพิ่มพูนความรู้และเสริมสร้างทักษะประสบการณ์ในการ
ทำงาน สร้างความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ซึ่งจะทำให้ นักศึกษามีความรู้ควบคู่กับมีคุณลักษณะที่
พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม
และประเทศชาติต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สุภักขญา ทศไกร (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของ กศน.อำเภอ สังกัดสำนักงาน กศน.จังหวัด เพชรบูรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาาระดับระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนและคุณภาพของผู้เรียนการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของ กศน.อำเภอ สังกัดสำนักงาน กศน.จังหวัดเพชรบูรณ์ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนกับคุณภาพของ ผู้เรียนการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของ ของ กศน.อำเภอ สังกัดสำนักงาน กศน.จังหวัดเพชรบูรณ์ และ 3) สร้างสมการพยากรณ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ ผู้เรียนที่สามารถทำนายคุณภาพของผู้เรียนการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของ กศน.อำเภอ สังกัดสำนักงาน กศน.จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน และคุณภาพของผู้เรียนการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของ ของ กศน.อำเภอ สังกัดสำนักงาน กศน.จังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับคุณภาพของผู้เรียนโดย มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่าง .674 - .768 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา สามารถทำนายคุณภาพของผู้เรียนได้ร้อยละ 65.70 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และ ความต้องการจำเป็นของพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 และเพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกันและลำดับความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียน มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ส่วนด้านที่มี

ความต้องจำเป็นน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งต่อ แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) ความมุ่งหมาย 3) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ 3.1) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3.2) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 3.3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน 3.4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญา และ 3.5) ด้านการส่งต่อ 4) กลไกการดำเนินงาน และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ธรรมรัตน์ คงดี (2563) ได้ทำการวิจัย กลยุทธ์การช่วยเหลือผู้เรียนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้เรียนที่ไม่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่โครงสร้างหลักสูตรกำหนด และเพื่อสร้างกลยุทธ์การช่วยเหลือผู้เรียน ให้สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่โครงสร้างหลักสูตรกำหนด ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือของผู้เรียนที่ไม่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่โครงสร้างหลักสูตรกำหนด ด้านบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริการและสวัสดิการ และด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อผู้เรียนเรียนตามลำดับและกลยุทธ์ที่สร้างจากการรวบรวมข้อมูลของสภาพปัญหา ความต้องการ และวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ และทำการตรวจสอบกลยุทธ์ ได้กลยุทธ์ทั้งหมด 5 กลยุทธ์ เรียงตามลำดับได้ดังนี้ 1) กลยุทธ์พัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในทศวรรษที่ 21 2) กลยุทธ์พัฒนาครูให้เป็นเลิศในการจัดการเรียนการสอน 3) กลยุทธ์การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและติดตามผู้เรียน 4) กลยุทธ์การบริการด้วยคุณภาพ 5) กลยุทธ์การจัดการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

สรล อินธิแสง (2563) ได้ทำการวิจัยการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 5 โดยมีวัตถุประสงค์วิจัยเพื่อศึกษาเพื่อศึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน เขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 และเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามพัฒนาขึ้นมาจากการทบทวนวรรณกรรมจำนวน 24 ข้อไปเก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงเรียนหัวหน้ากลุ่มสาระวิชา จำนวน 334 คน มาวิเคราะห์ผลด้วยสถิติวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ t-test F-test ผลการวิจัยพบว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้านอีกทั้งยังพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามอายุ รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งปัจจุบัน ประสบการณ์ทำงานและความเห็นเกี่ยวกับคุณค่าความเป็นมนุษย์ ความรับผิดชอบของครูประจำชั้น รวมถึงกลุ่มนักเรียนที่ต้องดูแลช่วยเหลือก่อนกลุ่มอื่น ส่วนในทางปฏิบัตินั้น ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูประจำชั้นสามารถนำไปสร้างกิจกรรมหรือโครงการหลากหลายเพื่อสนองตอบต่อคุณค่าความเป็นมนุษย์ที่เน้นความรับผิดชอบต่อครูประจำชั้นภายใต้ระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน

อารียา ก่อกุล (2563) ได้ทำการวิจัย แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนประจำ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดลพบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและหาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประจำ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในจังหวัดลพบุรี วิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือศึกษาปัญหา การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประจำ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูประจำชั้น และ ครูประจำหอพัก จำนวนทั้งสิ้น 140 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประจำ การหาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประจำ โดยการจัดสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประจำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประจำ ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนควรจัดให้มีการประชุมผู้ปกครองและมีช่องทางการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น 2) การคัดกรองนักเรียน โรงเรียนควรจัดอบรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลของนักเรียน เพื่อให้การดำเนินการจัดทำแผนสอดคล้องกับผลการคัดกรอง 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โรงเรียนตรวจสอบแผนการสอนเฉพาะบุคคลของนักเรียนให้สอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอ 4) การป้องกันและการแก้ไขปัญหา ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้พัฒนาความรู้และทักษะด้านการดำเนินงานโดยทำงานอย่างมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5) การส่งต่อนักเรียน โรงเรียนควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการหาแนวทางที่เหมาะสมในการส่งต่อผู้เรียนเพื่อแก้ไขปัญหา

จิตรพร สุทธิสาร (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 1 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาองค์ประกอบในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ

นักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 และเพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สถานศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนสถานศึกษาเอกชน และครูที่ปรึกษาสถานศึกษาเอกชน รวมทั้งสิ้น จำนวน 269 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตาราง Krejcie and Morgan ใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ(Stratified Sampling) และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในระยะที่ 3 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือของสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 จำนวน 3 ผลการวิจัยปรากฏ พบว่า องค์ประกอบของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญ สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) องค์ประกอบด้านการคัดกรองนักเรียน 3) องค์ประกอบด้าน การส่งเสริมนักเรียน 4) องค์ประกอบด้านการป้องกันและแก้ไขปัญา 5) องค์ประกอบด้านการส่งต่อนักเรียน สภาพปัจจุบันในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่าประกอบไปด้วย องค์ประกอบ 5 ด้านได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญา 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน

จันทร์ฉาย ไทรัตน์ (2561) ได้ศึกษาการบริหารและการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารและการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ศึกษาเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพการบริหารและการจัดการ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และเพื่อเสนอแนวทางการบริหารและการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อให้บรรลุตามภาพอนาคตที่พึงประสงค์ แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ข้อมูลปฐมภูมิ มาจากผู้บริหาร

สถานศึกษา หัวหน้างาน หัวหน้าระดับการศึกษา และครู ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ศึกษาจากเอกสารข้อมูลของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารและการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง เหตุปัจจัยสำคัญแยกเป็น 2 ส่วนคือ ปัจจัยที่สนับสนุน ได้แก่ มีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีโครงสร้างชัดเจน แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีทัศนคติที่ดี เหตุปัจจัยที่อุดร้ง ได้แก่ บุคคลครูบางคนขาดความรู้ความเข้าใจในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและจิตวิทยาแนะแนว ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย ขาดความเข้มงวดในการกำกับ ติดตามในการดำเนินงานจากทีม ผู้รับผิดชอบและวิธีการยังขาดความทันสมัยในการจัดการเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศ โครงการ กิจกรรม ควรจัดให้เหมาะสมกับนักเรียนโดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา ปัญหา ด้าน การสื่อสารกับเครือข่ายในชุมชนค่อนข้างมีน้อยและขาดการทำวิจัยที่เกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโดยตรง แนวทางการบริหารและการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของโรงเรียนเชียงรายวิทยาคมให้บรรลุตามภาพอนาคตที่พึงประสงค์ แนวทางการ ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเชียงราย วิทยาคม ในช่วงปีการศึกษา 2561-2565 ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาผู้เรียน ให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรและยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนา คุณภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความเข้มแข็งขึ้น เพื่อเป็นยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหา สภาพการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และปัจจัยอุดร้งที่เกิดขึ้นกับระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนเชียงราย วิทยาคม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายวิทยาคม

วีราภรณ์ บุตรพรม (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยใช้แบบสอบถามกับผู้บริหารและครู จำนวน 434 คนระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยศึกษาและสังเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ที่ใช้พัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากผู้บริหารและครูและจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

โรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง ร่างเป็นแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แนวทางการพัฒนาระบบช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 พบว่า มีแนวทางการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรมีเครื่องมือในการใช้ขั้นตอนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างหลากหลายครอบคลุมทุกรายละเอียดพฤติกรรมทุกด้านของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง และมีการวางแผนจัดการเวลาในการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนให้ครบทุกคน
- 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน มีจัดอบรมเพื่อสร้างองค์ความรู้ตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเกิดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการที่ถูกต้อง พร้อมทั้งมีการใช้เครื่องมือในการคัดกรองนักเรียนที่หลากหลาย
- 3) ด้านการส่งเสริมนักเรียนควรมีการจัดงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างหลากหลายตามความเหมาะสม
- 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายต่อเนื่องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา นักเรียนอย่างจริงจัง สร้างความรู้ที่ถูกต้องและเพียงพอในการให้ความช่วยเหลือนักเรียนและเพิ่มบทบาทหน้าที่ให้ครูที่ปรึกษาได้ดูแลและแก้ไขปัญหาเบื้องต้นสามารถให้คำปรึกษาแก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน มีการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงตามสภาพปัญหา มีการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกที่สามารถแก้ไขปัญหาของนักเรียนจากผู้เชี่ยวชาญได้อย่างถูกวิธี

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Ayyash (2010) ศึกษาเรื่องการให้คำปรึกษาโรงเรียนในเลบานอนโรงเรียนเอกชนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมต่างประเทศ รางวัลการให้คำแนะนำโรงเรียนที่ปรึกษาโรงเรียน อิทธิพลทางการเมืองความขัดแย้ง สำรวจทัศนคติการทำงาน ภาพรวมที่ชี้ให้เห็นจุดอ่อนในระบบการศึกษา เรียกร้องให้มีการให้คำปรึกษา ผลทางจิตวิทยาของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น ความไม่แน่นอนทางการเมืองในประเทศเลบานอน ตัวอย่างของการให้คำปรึกษาในโรงเรียนรัฐและเอกชนได้ทำการ สำรวจที่ปรึกษาของโรงเรียนเอกชนรายงานให้เกิดความเครียดและผลตอบแทนที่น้อยลงกว่าไม่คู่ของพวกเขารในโรงเรียนรัฐบาล

Cekerol (2010) ได้ศึกษาตรวจสอบหลักสูตรการให้คำปรึกษาทางวิชาการเป็นบริการสนับสนุนในการเรียนรู้ทางไกล พบว่า การศึกษาทางไกลการฝึกอบรมให้คำปรึกษาการให้คำแนะนำประเทศต่างประเทศเปิดการศึกษาหลักสูตรการให้คำปรึกษาทางวิชาการซึ่งสามารถให้การสนับสนุนผู้เรียนในสภาพแวดล้อมแบบตัวต่อตัวเพื่อรักษาความสำคัญและความต่อเนื่องของพวกเขาตั้งแต่จุดเริ่มต้นของระบบการศึกษาทางไกลในมหาวิทยาลัย หลักสูตรการให้คำปรึกษาทางวิชาการซึ่งดำเนินการโดยได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่ดำเนินการโดยนอากาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาและผู้เรียนร่วมกันในสถานที่ที่จัดไว้ล่วงหน้านอกเวลาทำการ (ในช่วงเย็นในวันธรรมดาและวันหยุดสุดสัปดาห์) ผู้เรียนสามารถใช้ประโยชน์จากบริการโดยถามคำถามเกี่ยวกับเนื้อหา ที่พวกเขาไม่เข้าใจ คุยปรึกษาและให้คำปรึกษาผู้สอน ในการศึกษานี้ได้ผ่านการตรวจสอบทัศนคติต่อสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และอาจารย์ เรียนรู้พฤติกรรมในการให้คำปรึกษาทางวิชาการ ผลการวิจัยพบว่าคนที่มีความมั่นใจจะให้คำปรึกษาทางวิชาการหลักสูตรมีทัศนคติที่ดีต่อทั้งผู้สอนและสิ่งแวดล้อม

Garfinkel (2010) ศึกษาการปรับปรุงการมีส่วนร่วมของครอบครัวสำหรับเด็กและเยาวชน ผู้กระทำผิดด้วยอารมณ์/ความผิดปกติและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องจากการกระทำผิดซ้ำในศาลเด็กและเยาวชน การมีส่วนร่วมบิดามารดา การมีส่วนร่วมในครอบครัวความผิดปกติของ พฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนมีความยุติธรรมเด็กและเยาวชน กระทำผิด รุนแรงอารมณ์ พิกการไม่สมส่วน เยาวชนมีปัญหาและอุปสรรค เยาวชนมีความผิดปกติ ทางอารมณ์และพฤติกรรม และอื่น ๆ ซึ่งในหลายกรณียังไม่ได้รับการแทรกแซงและการสนับสนุนที่จำเป็นในโรงเรียน ในระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน บทความนี้จะพิจารณาว่าพ่อแม่ของเยาวชน สามารถมีส่วนร่วมมากขึ้นในกระบวนการเมื่อบุตรของพวกเขาจะเรียกว่าศาลเยาวชนจึงช่วยลดโอกาสในการกระทำผิดซ้ำ แม้จะมีอุปสรรคที่มีอยู่เพื่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน ผู้ปกครองควรจะได้รับแจ้งถึงสิทธิการศึกษาของเยาวชนของพวกเขาในโรงเรียนศาลเยาวชนและออกจากบ้าน นอกจากนี้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมที่เพิ่มขึ้นและลดการกระทำผิดซ้ำ เป้าหมายทำได้คือครอบครัวและเยาวชนเป็นศูนย์กลาง กลยุทธ์และโปรแกรมที่ได้แสดงให้เห็นความสำเร็จในการรักษาเยาวชนกับออกจากระบบงานยุติธรรม

Blackwell et al (2007) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับความฉลาด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก โดยที่มวิจัยให้เด็กนักเรียนแรกเข้าชั้น ม. 1 ทำแบบทดสอบเพื่อประเมินความเชื่อเกี่ยวกับความฉลาด จากนั้นแบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เชื่อว่าความฉลาดสามารถเปลี่ยนแปลงได้ และ กลุ่มที่ 2 เชื่อว่าความฉลาดไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ร่วมกับติดตามผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของเด็กทั้ง 2 กลุ่ม เป็นระยะเวลา 2 ปี ตั้งแต่ ม.1 เทอมต้น จน สิ้นสุด ม.2 ผลการศึกษา

พบว่าเด็กในกลุ่มที่ 1 คือกลุ่มที่มีความเชื่อแบบ Growth Mindset นั้น มีผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ในช่วง ม.2 เทอมปลาย สูงกว่ากลุ่มที่มี Fixed Mindset อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเด็กที่มี Growth Mindset มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จทางการเรียนมากกว่าเด็กที่มี Fixed Mindset

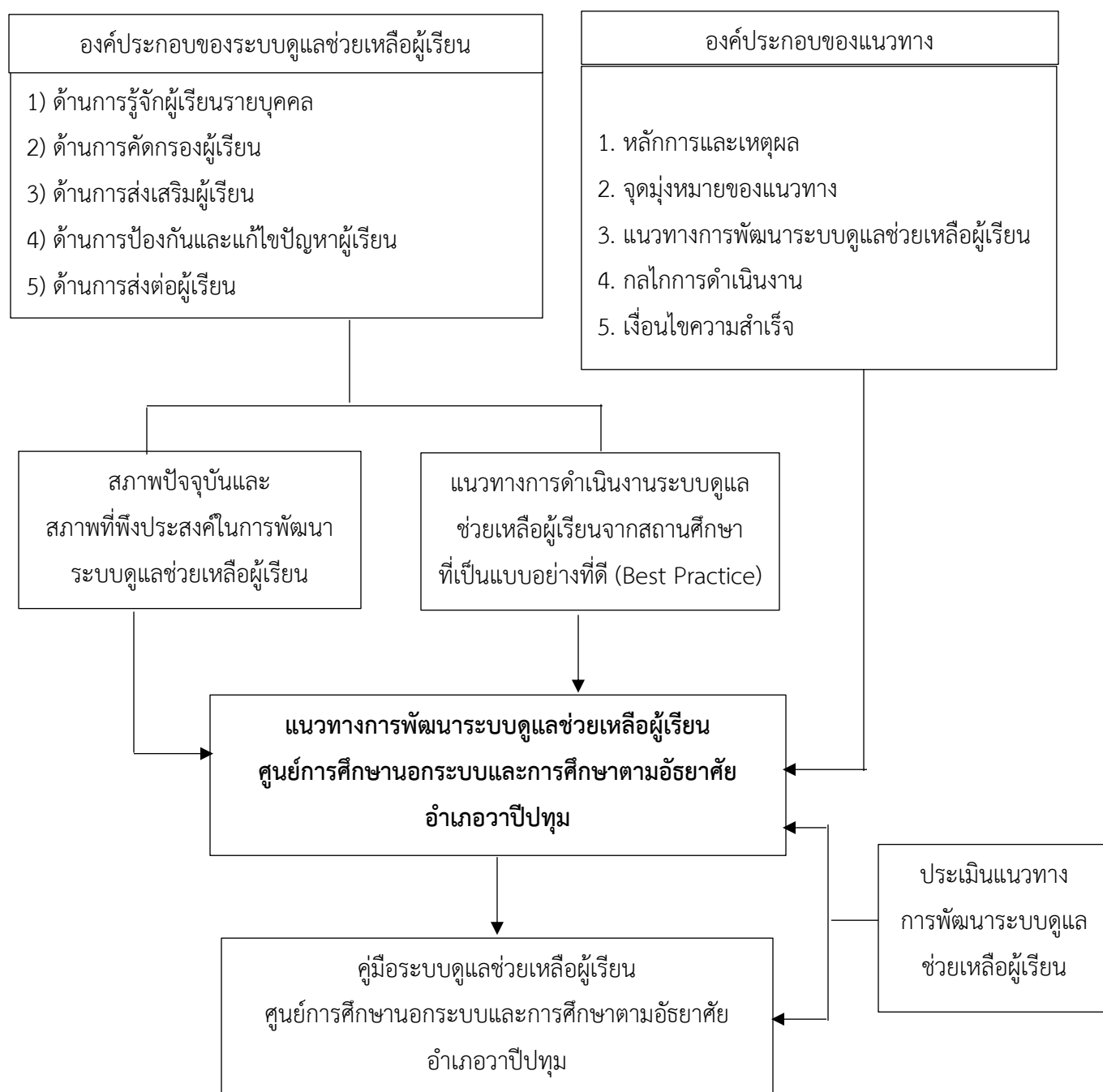
Glazier (2004) ได้ศึกษาเรื่อง การสำรวจทัศนคติของนักวิชาการการศึกษาสามัญในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาและประสิทธิภาพด้านการยอมรับตนเองของนักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในคณะทำงานเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ ทัศนคติของครูนักวิชาการการศึกษาสามัญในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาและประสิทธิภาพด้านการยอมรับตนเองของนักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในคณะทำงาน เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการวิจัยได้แก่ ตัวแทนของครูนักวิชาการการศึกษาสามัญ ในโรงเรียนประถมศึกษา Patrick Henry Elementary School ในเขตตอนใต้ของแคลิฟอร์เนีย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างของครูนักวิชาการการศึกษาสามัญ ซึ่งมีทัศนคติในด้านบวกต่อกระบวนการบริหารงานของคณะทำงานเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีแนวโน้มสูงในการมองว่า ตนเองมีศักยภาพในการทำงาน และมีความพร้อมที่จะจัดการกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียนที่จัด อยู่ในกลุ่มเสี่ยงมากกว่า นอกจากนี้ครูกับนักวิชาการการศึกษาสามัญในโรงเรียนประถมศึกษา (Patrick Henry Elementary School) ส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงของพวกเขา และมีความเต็มใจที่จะทำการปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมและการจัดการเรียนการสอนเพื่อที่จะช่วยให้นักเรียนเหล่านั้นดีขึ้น สุดท้ายมีข้อเสนอแนะให้ดำเนินการจัดการประเมินผล ตามระดับชั้นเรียนเพื่อนำไปทำการวางแผนงานด้านการพัฒนาบุคลากร ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการบริหารงาน ของคณะทำงานเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา (Patrick Henry Elementary School)

Goodman et al (2003) ได้ศึกษาการใช้แบบคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล (SDQ) เพื่อคัดกรองนักเรียนที่มีความผิดปกติทางจิตใจเยาวชนในชุมชนที่รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้ปกครอง ครู เพื่อนเยาวชน พบว่า ทุกกลุ่มให้ความเห็นว่าเป็นความผิดปกติทางจิตใจที่เกิดขึ้น เฉพาะบุคคล และเป็นความแปรปรวนทางอารมณ์ของบุคคลโดยมีพฤติกรรมส่วนบุคคล พฤติกรรมอยู่ไม่สุขหรือไม่อยู่นิ่ง พวกซึมเศร้าและพวกที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อื่น ๆ ความกลัวสิ่งของหรือ สัตว์เฉพาะบุคคล ถูกทอดทิ้งในวัยเด็ก และพฤติกรรมการกินไม่เหมาะสม ทำให้การคัดกรองเยาวชนที่ ผิดปกติทางจิตใจมีความแม่นยำและแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมมากกว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูและเพื่อนเยาวชนเพียงอย่างเดียว

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศและผลการวิจัยต่างประเทศ ในการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติงานยังไม่เหมาะสม เพราะไม่เข้าใจระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษามีปัญหา การจัดกิจกรรมตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของผู้เรียน และขาดความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน นอกจากนี้ในด้านการบริหารจัดการประสบปัญหาการขาดงบประมาณในการบริหารงาน ดังนั้นการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ตามองค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนซึ่งประกอบด้วย การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองผู้เรียน การส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน การป้องกันและการแก้ไขปัญหาผู้เรียนและ การส่งต่อผู้เรียน จะทำให้สถานศึกษามีระบบดูแลช่วยเหลือผู้ที่เป็นระบบ มีขั้นตอน ครูที่ปรึกษาซึ่งเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและนอกสถานศึกษา มีกรอบแนวทางที่จะร่วมกันดูแลช่วยเหลือผู้เรียนและพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่ดีเป็นพลเมืองที่ดีต่อสังคมต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน จาก กรมสุขภาพจิต (2551), กระทรวงศึกษาธิการ (2551), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552), สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552) และ ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2560) ได้กรอบเนื้อหาที่จะใช้ในการดำเนินการวิจัย ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

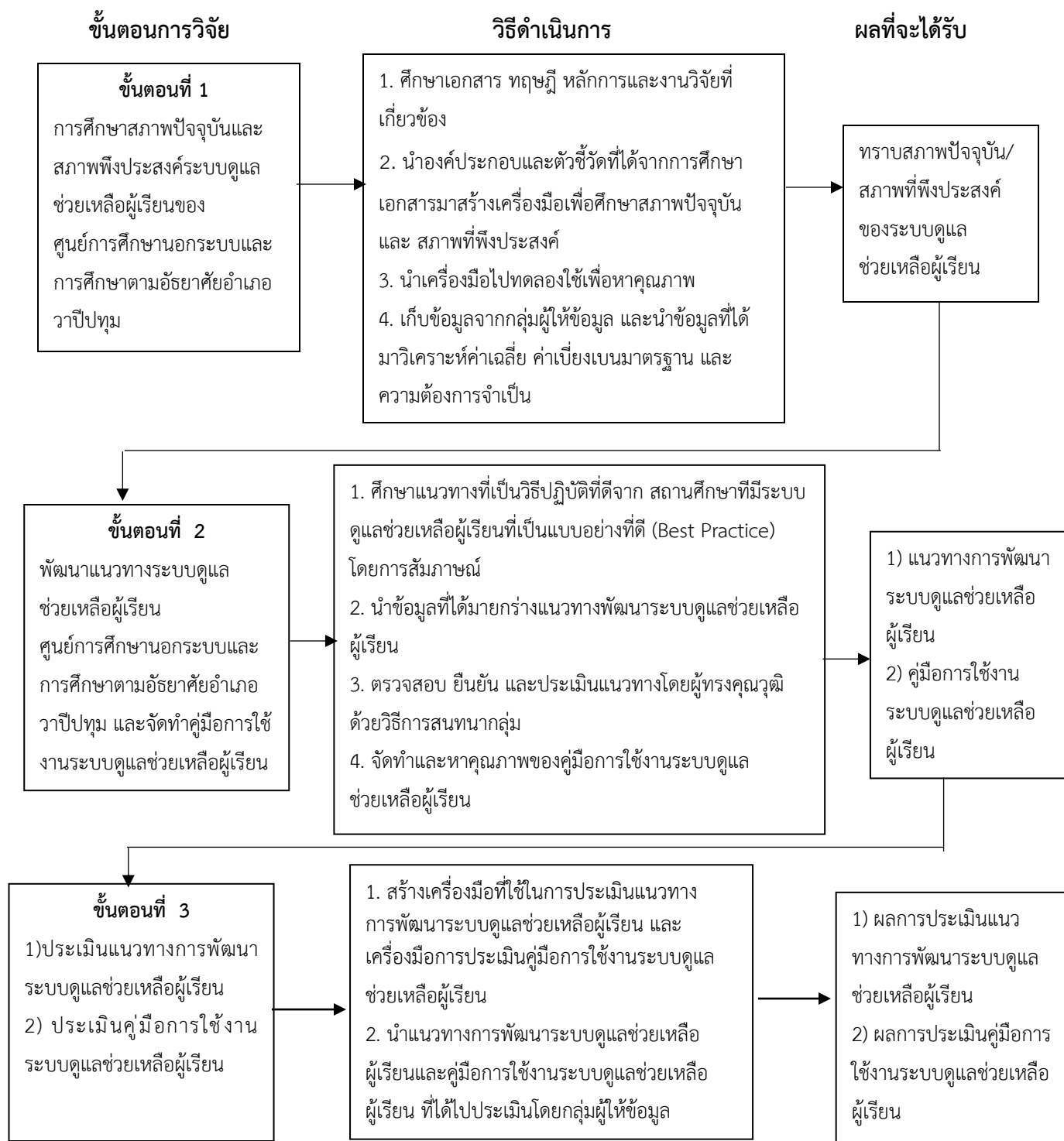
การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม โดยผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแนวทางระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอโดยแผนภาพ ปรากฏดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

**ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม**

1. วิธีดำเนินการวิจัย

ในขณะนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและ
ตัวชี้วัดของการพัฒนาแนวทางระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

1.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการสร้าง
แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

1.3 สร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาระบบดูแล
ช่วยเหลือผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงาน
ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

1.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ และนำไปทดลองใช้
(Try out) ก่อนนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.5 นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1.6 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือ
ผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม และวิเคราะห์หาคำดัชนีความต้องการจำเป็น
(Priority Needs Index) โดยการคำนวณ PNI modified เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนจากการศึกษาแนวคิด
ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ได้แก่ กรมสุขภาพจิต (2551),
กระทรวงศึกษาธิการ (2551), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552), สำนักวิชาการและ
มาตรฐานการศึกษา (2552) และ ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2560)

แล้วสังเคราะห์ออกมาได้ องค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่เป็นกรอบในการวิจัยครั้งนี้ 5 ด้าน ดังนี้

- 2.1 ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล
- 2.2 ด้านการคัดกรองผู้เรียน
- 2.3 ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียน
- 2.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน
- 2.5 ด้านการส่งต่อผู้เรียน

3. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ประจำปี พ.ศ.2563 รวมทั้งสิ้นจำนวน 38 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา

ขั้นตอนการศึกษาการดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการศึกษาระหว่างเดือนเมษายน พ.ศ.2564 ถึง เดือนมิถุนายน 2564

5. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน กศน. เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองผู้เรียน 3) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน 5) ด้านการส่งต่อผู้เรียน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุดซึ่ง มีค่าคะแนนและความหมาย ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการพัฒนามากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการพัฒนามาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการพัฒนาปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการพัฒนาน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการพัฒนาน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามลักษณะคำถามปลายเปิด

6. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

6.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของและ ตัวชี้วัดของการพัฒนาแนวทางระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

6.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบใน การสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

6.3 สร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในการพัฒนาระบบดูแล ช่วยเหลือผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

6.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุม ของเนื้อหา เพื่อนำไปตรวจสอบคุณภาพโดยตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยให้ ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาความสอดคล้องระหว่างประเด็นข้อคำถามในแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์หรือ ข้อมูลที่ต้องการในขั้นตอนนี้ได้ประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ความสอดคล้องแบบ IOC จากความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญโดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยการ

วิเคราะห์ค่า Index of Congruence (IOC) ของแบบสอบถามเป็นรายข้อแล้วพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 – 1.00 โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ มีจำนวน 5 คน ประกอบด้วย

6.4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานิตย์ อาษานอก ตำแหน่ง อาจารย์ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

6.4.2 นางสาวนพกนก บุรุษนันท์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์

6.4.3 ดร.นุชรรัตน์ ประสิทธิ์ศิลป์ชัย ตำแหน่ง รองศึกษาธิการจังหวัดนครพนม

6.4.4 ดร.วิเชียรโชติ โสอุบล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

6.4.5 นายบุญส่ง ทองเชื่อม ข้าราชการบำนาญ อดีต ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองขอนแก่น วิทย์ฐานะ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ

6.5 ปรับปรุงแบบสอบถามตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

6.6 นำแบบสอบถามไป Try out กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเบรบือ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม) จำนวน 30 คน

6.7 นำข้อมูลที่ได้จากการ Try out มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบาร์ค (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) พบว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.925 และ 0.863 ตามลำดับ

6.8 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

7. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

7.1 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยประชุมชี้แจงเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำวิจัย จากบุคลากรศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

7.2 ผู้วิจัยมอบหมายให้บุคลากรในสังกัด และผู้เกี่ยวข้องดำเนินการตอบแบบสอบถามให้ครบตามจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้

8. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

8.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเป็นค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

8.2 ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษาชนบทและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม มีการดำเนินการดังนี้

8.2.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของแบบสอบถาม

8.2.2 ตรวจสอบให้คะแนนแบบสอบถามตามเกณฑ์ต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

มีการปฏิบัติ/มีความต้องการพัฒนา มากที่สุด ให้ค่าคะแนน 5 คะแนน

มีการปฏิบัติ/มีความต้องการพัฒนา มาก ให้ค่าคะแนน 4 คะแนน

มีการปฏิบัติ/มีความต้องการพัฒนา ปานกลาง ให้ค่าคะแนน 3 คะแนน

มีการปฏิบัติ/มีความต้องการพัฒนา น้อย ให้ค่าคะแนน 2 คะแนน

มีการปฏิบัติ/มีความต้องการพัฒนา น้อยที่สุด ให้ค่าคะแนน 1 คะแนน

8.2.3 นำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยมีการแปลความค่าเฉลี่ยดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการ มากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการ มาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการ ปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการ น้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการ น้อยที่สุด

8.3 ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดกลุ่มและใช้การพรรณนาวิเคราะห์ (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแนวทางระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยนำผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม โดยมีวิธีดำเนินการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น เป็นการประเมินผลต่าง (Gap) ของสภาพที่เป็นจริง ในปัจจุบันกับสภาพที่คาดหวัง แล้วนำมาเรียงลำดับความต้องการจำเป็น โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น Modified Priority Need Index (PNI) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

2. ศึกษาการดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ โดยดำเนินการดังนี้

2.1 สร้างแบบสัมภาษณ์ แนวทางที่เป็นวิธีปฏิบัติที่ดีของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน โดยแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย แนวทางการพัฒนาจำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองผู้เรียน 3) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน 5) ด้านการส่งต่อผู้เรียน

2.2 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้สร้างขึ้นนำไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล สถานศึกษาละ 2 คน รวม 6 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.3 ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาสรุปประเด็นด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ (Content Analysis) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการร่างแนวทาง

3. ร่างแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ตามองค์ประกอบของแนวทาง ซึ่งประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ 3) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน 4) กลไกการดำเนินงาน 5) เงื่อนไขความสำเร็จ

ดำเนินการตรวจสอบ ยืนยันแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ

การศึกษาตามอัยาศัยจังหวัดมหาสารคาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มด้วยตนเอง

4. จัดทำคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยจังหวัดมหาสารคาม โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่พัฒนาขึ้น รวมถึงแนวคิดหลักการ จุดมุ่งหมาย และกระบวนการ เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาสาระของแนวทาง ตลอดจนวิเคราะห์ความต้องการของกลุ่มผู้ใช้ เพื่อให้คู่มือที่จัดทำขึ้นสอดคล้องกับศักยภาพและบริบทของผู้ใช้

2. ออกแบบโครงสร้างคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน โดยกำหนดโครงสร้างและเนื้อหาหลักของคู่มือ ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 บทนำ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ นิยามศัพท์ ส่วนที่ 2 แนวคิดของระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ส่วนที่ 3 กลไกการดำเนินงานและขั้นตอนการนำระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนไปใช้ และส่วนที่ 4 การประเมินผลแนวทางระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน และเงื่อนไขความสำเร็จ

3. จัดทำร่างคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน โดยเน้นความชัดเจน ถูกต้อง ครบถ้วน และจัดทำในลักษณะคู่มือปฏิบัติที่ผู้ใช้สามารถนำไปใช้ได้ทันที

4. นำร่างคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และความชัดเจน เพื่อให้คู่มือมีคุณภาพและตรงตามวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มเดียวกับที่ตรวจสอบยืนยันแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยจังหวัดมหาสารคาม มีขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

2.1 ขอบเขตเนื้อหาในการศึกษาการดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามกรอบแนวคิด 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองผู้เรียน 3) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน และ 5) ด้านการส่งต่อผู้เรียน

2.2 ขอบเขตเนื้อหาในการยกร่างแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนตามองค์ประกอบของแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและ

การศึกษาตามอัยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 3.1) ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล 3.2) ด้านการคัดกรองผู้เรียน 3.3) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียน 3.4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน และ 3.5) ด้านการส่งต่อผู้เรียน 4) กลไกการดำเนินงาน และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ

2.3 ขอบเขตเนื้อหาของคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 บทนำ ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ และนิยามศัพท์ ส่วนที่ 2 แนวคิดของระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ส่วนที่ 3 กลไกการดำเนินงานและขั้นตอนวิธีการนำระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนไปใช้ และส่วนที่ 4 การประเมินผลระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

3. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย

3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการศึกษาการดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง รวมทั้งสิ้น 6 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา สถานศึกษาละ 1 คน รวม 3 คน ครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน สถานศึกษาละ 1 คน รวม 3 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ประกอบด้วย

3.1.1 เป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัย

3.1.2 เป็นสถานศึกษาที่มีผลงานในด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่ดี ได้รับการยอมรับ หรือสถานศึกษาได้รับรางวัลในด้านที่เกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนจากหน่วยงานต่าง ๆ หรือมีผู้บริหารสถานศึกษา หรือครูที่รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนได้รับรางวัลที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกสถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง ประกอบด้วย 1) ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยอำเภอน้ำพอง สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยจังหวัดขอนแก่น 2) ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยอำเภอท่าคันโท

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ และ
3) ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสุวรรณภูมิ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด

3.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ในการตรวจสอบ ยืนยัน แนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของ
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอกุฉินารายณ์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม และคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการบริหารกิจการ
นักศึกษา การบริหารกิจการนักเรียน องค์กรนักศึกษา หรือด้านการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
จำนวน 7 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

3.2.1 ดร.อัจฉรา สากระจาย ตำแหน่ง ข้าราชการบำนาญ อดีตรองเลขาธิการสำนักงาน
ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

3.2.2 นางนลินี ศรีสารคาม จันทร์ตรี ตำแหน่ง ผู้อำนวยการส่วนอำนวยการ สำนักงาน
ลูกเสือแห่งชาติ

3.2.3 นายสุรติ วิภักดิ์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด

3.2.4 นายคมสัน สารแสน ตำแหน่งรองผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์

3.2.5 นายศุภชัย วันนิมิตต์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอเมืองมหาสารคาม

3.2.6 นายครรชิต ศรีกุลคร ตำแหน่ง ศึกษาพิเศษชำนาญการพิเศษ สำนักงานส่งเสริม
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

3.2.7 นางวิจิตราวลิน พรปัญญาภัทร ตำแหน่ง ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการ
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองขอนแก่น สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา

ขั้นตอนการยกร่างและตรวจสอบยืนยันร่างแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอกุฉินารายณ์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม และการจัดทำคู่มือการใช้งานระบบดูแล

ช่วยเหลือผู้เรียน ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการศึกษาระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ.2564 ถึง เดือนธันวาคม 2564

5. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย

5.1 แบบสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

5.2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

6. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างแบบสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

6.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของและ ตัวชี้วัดของการพัฒนาแนวทางระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

6.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

6.3 สร้างแบบสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

6.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญชุดเดียวกับ ที่ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในขั้นตอนที่ 1 ตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหา โดยใช้การวิเคราะห์ความสอดคล้องแบบ IOC จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยการวิเคราะห์ค่า Index of Congruence (IOC) ของแบบสัมภาษณ์รายข้อ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์พบว่ามีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 – 1.00

6.5 ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและจัดพิมพ์ เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

7. การเก็บรวบรวมข้อมูล

7.1 การศึกษาการดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

7.1.1 ผู้วิจัยจัดทำหนังสือราชการไปยังสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์

7.1.2 ผู้วิจัยได้นัดหมายสถานศึกษาที่จะให้ข้อมูลโดยดำเนินการนัดหมายวันเวลาสัมภาษณ์ และสถานที่ที่กำหนด นัดสัมภาษณ์ 1 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที โดยการสัมภาษณ์มีการบันทึกเสียงและกรอกข้อมูลในแบบสัมภาษณ์

7.1.3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ตามวันเวลาและสถานที่ที่ได้นัดหมายไว้

7.2 การตรวจสอบ ยืนยัน แนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม และคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

7.2.1 ผู้วิจัยจัดทำหนังสือราชการไปยังผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

7.2.2 ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มตามวัน เวลาและสถานที่ที่ได้นัดหมายกับผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้เครื่องมือแบบบันทึกการสนทนากลุ่มในการจัดเก็บข้อมูล

7.2.3 ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม และคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้สมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมจัดทำคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

7.2.4 ผู้วิจัยดำเนินการนำแนวทางฉบับสมบูรณ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง และคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน โดยการส่งเอกสารแนวทาง และคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน พร้อมทั้งแบบประเมินให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางไปรษณีย์ และผู้ทรงคุณวุฒิส่งผลการประเมินกลับครบทั้ง 7 ท่าน

8. การวิเคราะห์ข้อมูล

8.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในด้านการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนมาวิเคราะห์และสรุปประเด็นโดยใช้การพรรณนา

วิเคราะห์ Content Analysis ให้ได้ถึงแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

8.2 ตรวจสอบผลคะแนนการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม และคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน มีเกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

แนวทางมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ มากที่สุด ให้ค่าคะแนน 5

แนวทางมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ มาก ให้ค่าคะแนน 4

แนวทางมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ ปานกลาง ให้ค่าคะแนน 3

แนวทางมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ น้อย ให้ค่าคะแนน 2

แนวทางมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ น้อยที่สุด ให้ค่าคะแนน 1

8.3 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม และคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปและแปลความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.51 – 5.00 ความหมายว่า แนวทางมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ มากที่สุด

3.51 – 4.50 ความหมายว่า แนวทางมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ มาก

2.51 – 3.50 ความหมายว่า แนวทางมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ ปานกลาง

1.51 – 2.50 ความหมายว่า แนวทางมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ น้อย

1.00 – 1.50 ความหมายว่า แนวทางมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ น้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

1. วิธีดำเนินการวิจัย

1.1 ผู้วิจัยศึกษาการดำเนินงานแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 สร้างแบบประเมินแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนและคู่มือการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย

1.2.1 แบบประเมินตามองค์ประกอบของแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

1.2.2 แบบประเมินคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ตามขั้นตอนกระบวนการจัดทำคู่มือ ซึ่งมีองค์ประกอบของแนวทาง ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองผู้เรียน ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน ด้านการส่งต่อผู้เรียน 4) กลไกการดำเนินงาน และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ

1.3 ผู้วิจัยนำแบบประเมินที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหาการประเมิน โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างประเด็นการประเมินกับวัตถุประสงค์ของการประเมิน โดยการวิเคราะห์ค่า Index of Congruence (IOC) ของแบบประเมินเป็นรายข้อ โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญชุดเดียวกับที่ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในขั้นตอนที่ 1

1.4 นำแบบประเมินไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล และนำผลที่ได้จากการประเมินมาสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลผลการประเมิน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การประเมินแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคามและคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ประกอบด้วย

2.1 ประเมินตามองค์ประกอบของแนวทาง ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 3.1) ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล 3.2) ด้านการคัดกรองผู้เรียน 3.3) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียน 3.4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน และ 3.5) ด้านการส่งต่อผู้เรียน 4) กลไกการดำเนินงาน และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ

2.2 ประเมินคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ตามขั้นตอนกระบวนการจัดทำคู่มือ

3. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม และคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน จำนวนทั้งสิ้น 45 คน ประกอบด้วย

3.1 ผู้บริหารและครูในสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ประจำปี พ.ศ.2565 จำนวน 38 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.2 ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการบริหารกิจการนักศึกษา การบริหารกิจการนักเรียน องค์กรนักศึกษา หรือด้านการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน จำนวน 7 คน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดียวกับที่ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา

ขั้นตอนการประเมินแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม และคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการศึกษาระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ.2565 ถึง เดือนมีนาคม 2565

5. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม และคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ประกอบด้วย

5.1 แบบประเมินตามองค์ประกอบของแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

5.2 แบบประเมินคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

6. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในขั้นตอนการประเมินแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม และคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน มีดังนี้

6.1 การสร้างและการหาคุณภาพแบบประเมินตามองค์ประกอบของแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ดำเนินการดังนี้

6.1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของและตัวชี้วัดของการประเมินระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

6.1.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบประเมิน

6.1.3 สร้างแบบประเมินตามองค์ประกอบของแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

6.1.4 นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญชุดเดียวกับที่ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในขั้นตอนที่ 1 ตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาความสอดคล้องระหว่างประเด็นข้อคำถามในแบบประเมินกับวัตถุประสงค์หรือข้อมูลที่ต้องการ โดยใช้การวิเคราะห์ความสอดคล้องแบบ IOC จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยการวิเคราะห์ค่า Index of Congruence (IOC) ของ

แบบประเมินเป็นรายชื่อ ผลการวิเคราะห์แบบประเมินพบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 – 1.00

6.1.5 จัดพิมพ์แบบประเมินฉบับจริงเพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

6.2 การสร้างและการหาคุณภาพแบบประเมินคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม และคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ดำเนินการดังนี้

6.2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของและตัวชี้วัดของการประเมินระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

6.2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบประเมินคู่มือ

6.2.3 สร้างแบบประเมินคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

6.2.4 นำแบบประเมินคู่มือที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญชุดเดียวกับที่ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในขั้นตอนที่ 1 ตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาความสอดคล้องระหว่างประเด็นข้อคำถามในแบบประเมินกับวัตถุประสงค์หรือข้อมูลที่ต้องการ โดยใช้การวิเคราะห์ความสอดคล้องแบบ IOC จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยการวิเคราะห์ค่า Index of Congruence (IOC) ของแบบประเมินเป็นรายชื่อ ผลการวิเคราะห์แบบประเมินพบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 – 1.00

6.2.5 จัดพิมพ์แบบประเมินคู่มือฉบับจริงเพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

7. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

7.1 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยประชุม ชี้แจงเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำวิจัย จากบุคลากรศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

7.2 ผู้วิจัยมอบหมายให้บุคลากรในสังกัด และผู้เกี่ยวข้องดำเนินการตอบแบบประเมิน ใ้ ครบตามจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้

7.3 ดำเนินส่งเอกสารแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน พร้อมด้วยคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม และแบบประเมินให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางไปรษณีย์ และผู้ทรงคุณวุฒิส่งผลการประเมินกลับครบทั้ง 7 ท่าน

8. การวิเคราะห์ข้อมูล

8.1 วิเคราะห์ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม โดยดำเนินการดังนี้

8.1.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของแบบประเมิน

8.1.2 ตรวจให้คะแนนแบบสอบถามตามเกณฑ์ต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

แนวทางการพัฒนาอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ให้ค่าคะแนน 5 คะแนน

แนวทางการพัฒนาอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ให้ค่าคะแนน 4 คะแนน

แนวทางการพัฒนาอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ให้ค่าคะแนน 3 คะแนน

แนวทางการพัฒนาอยู่ในระดับเหมาะสมน้อย ให้ค่าคะแนน 2 คะแนน

แนวทางการพัฒนาอยู่ในระดับเหมาะสมน้อยที่สุด ให้ค่าคะแนน 1 คะแนน

8.1.3 นำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยมีการแปลความค่าเฉลี่ยดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.51 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

8.1.4 ตอนที่เสนอแนะวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดกลุ่มและใช้การพรรณนาวิเคราะห์ Content Analysis

8.2 วิเคราะห์ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
ของศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม โดยดำเนินการดังนี้

8.2.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของแบบประเมิน

8.2.2 ตรวจสอบให้คะแนนแบบสอบถามตามเกณฑ์ต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

คู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ให้ค่า
คะแนน 5

คู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ให้ค่า
คะแนน 4

คู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ให้ค่า
คะแนน 3

คู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอยู่ในระดับเหมาะสมน้อย ให้ค่า
คะแนน 2

คู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอยู่ในระดับเหมาะสมน้อยที่สุด ให้ค่า
คะแนน 1

8.2.3 นำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบน
มาตรฐานโดยมีการแปลความค่าเฉลี่ยดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.51 – 5.00 หมายถึง คู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนมีความ
เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง คู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนมีความ
เหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง คู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนมีความ
เหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง คู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนมีความ
เหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง คู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนมีความ
เหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

8.2.4 ตอนที่แปดข้อเสนอแนะวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดกลุ่มและใช้การพรรณนาวิเคราะห์ Content Analysis

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

1.1 ค่าความเที่ยงของเนื้อหา (Validity) ของแบบสอบถามกับจุดมุ่งหมายโดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดมุ่งหมาย
	R	แทน	ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

$$\alpha = \left(\frac{k}{k-1} \right) \left(1 - \frac{\sum s_t^2}{s^2} \right)$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	k	แทน	จำนวนข้อคำถาม
	$\sum s_t^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของข้อคำถามแต่ละข้อ
	s^2	แทน	ความแปรปรวนรวมของแบบสอบถามทั้งฉบับ

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ค่าร้อยละ (Percentage) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ค่าร้อยละกลุ่มตัวอย่าง

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นค่าร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2.2 ค่าเฉลี่ย (μ) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

$$\mu = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ μ แทน คะแนนเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่าง

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนประชากร

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

$$\sigma = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ σ แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนในกลุ่ม

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N แทน จำนวนประชากร

2.4 ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) (สุวิมล ว่องวานิช,

2558)

$$PNI_{\text{Modified}} = \frac{(I-D)}{D}$$

เมื่อ PNI แทน ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

I แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพที่ควรจะเป็น

D แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นอยู่

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ตามลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแนวทางระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม แสดงดังตาราง 5 – 11

ตาราง 5 ความถี่และร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

N = 38

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	36	94.73
สูงกว่าปริญญาตรี	2	5.27
ตำแหน่ง		
ข้าราชการครู	2	5.26
ครูอาสาสมัครฯ	4	10.53
ครู กศน.ตำบล	15	39.47
ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	17	44.74
ประสบการณ์ในการทำงาน กศน.		
ไม่เกิน 5 ปี	4	10.53
5 – 10 ปี	6	15.79
มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป	28	73.68
รวม	38	100.00

จากตาราง 5 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 94.73 มีตำแหน่งเป็น ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ร้อยละ 44.74 และมีประสบการณ์ในการทำงาน กศน. มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 73.68

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม โดยรวม และรายด้าน

N = 38

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ	μ	σ	ระดับความต้องการ
1. ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล	3.00	.792	ปานกลาง	4.62	.486	มากที่สุด
2. ด้านการคัดกรองผู้เรียน	2.96	.661	ปานกลาง	4.78	.417	มากที่สุด
3. ด้านการส่งเสริมผู้เรียน	3.13	.616	ปานกลาง	4.84	.364	มากที่สุด
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน	3.12	.728	ปานกลาง	4.88	.324	มากที่สุด
5. ด้านการส่งต่อผู้เรียน	2.53	.526	ปานกลาง	4.60	.491	มากที่สุด
เฉลี่ย	2.95	.665	ปานกลาง	4.74	.417	มากที่สุด

จากตาราง 6 พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ในภาพรวมมีการปฏิบัติเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน คือ ด้านการส่งเสริมผู้เรียน ($\mu = 3.13$) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน ($\mu = 3.12$) ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล ($\mu = 3.00$) ด้านการคัดกรองผู้เรียน ($\mu = 2.96$) และด้านการส่งต่อผู้เรียน ($\mu = 2.53$) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคามในภาพรวม มีความต้องการพัฒนาเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน ($\mu = 4.88$) ด้านการส่งเสริมผู้เรียน ($\mu = 4.84$) ด้านการคัดกรองผู้เรียน ($\mu = 4.78$) ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล ($\mu = 4.62$) และด้านการส่งต่อผู้เรียน ($\mu = 4.60$) ตามลำดับ

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล

N = 38

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ	μ	σ	ระดับความต้องการ
1. ครูที่ปรึกษาเข้าใจขั้นตอนการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล	2.64	.678	ปานกลาง	4.25	.441	มาก
2. สถานศึกษากำหนดให้ครูวางแผนในการจัดทำระเบียบข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล	2.93	.716	ปานกลาง	4.57	.504	มากที่สุด
3. ครูที่ปรึกษาจัดทำระเบียบข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลครบทุกคน	3.11	.685	ปานกลาง	4.86	.356	มากที่สุด
4. สถานศึกษานำระบบสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือและระบบการจัดเก็บข้อมูลของผู้เรียนรายบุคคลที่ถูกต้องเป็นปัจจุบันสามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว	2.71	.659	ปานกลาง	4.64	.488	มากที่สุด
5. สถานศึกษามีโครงการเยี่ยมบ้านผู้เรียน	3.79	.568	มาก	4.93	.262	มากที่สุด
6. สถานศึกษาใช้แบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) และใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) กับผู้เรียน	2.39	.685	น้อย	4.36	.488	มาก

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล (ต่อ)

N = 38

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ	μ	σ	ระดับความต้องการ
7. สถานศึกษาดำเนินการปรับปรุงข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลให้ถูกต้องเป็นปัจจุบันอยู่เสมอทุกภาคเรียน	3.68	.612	มาก	4.89	.315	มากที่สุด
8. ครูที่ปรึกษามีการศึกษาผู้เรียนเป็นรายกรณี (Case study) ทุกครั้งที่พบผู้เรียนที่มีปัญหา	2.75	.585	ปานกลาง	4.46	.508	มาก
เฉลี่ย	3.00	.792	ปานกลาง	4.62	.486	มากที่สุด

จากตาราง 7 พบว่าสภาพปัจจุบันของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล ในภาพรวมมีการปฏิบัติเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ คือ สถานศึกษามีโครงการเยี่ยมบ้านผู้เรียน ($\mu = 3.79$) สถานศึกษาดำเนินการปรับปรุงข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลให้ถูกต้องเป็นปัจจุบันอยู่เสมอทุกภาคเรียน ($\mu = 3.68$) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อ คือ ครูที่ปรึกษาจัดทำระเบียบข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลครบทุกคน ($\mu = 3.11$) สถานศึกษากำหนดให้ครูวางแผนในการจัดทำระเบียบข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล ($\mu = 2.93$) ครูที่ปรึกษามีการศึกษาผู้เรียนเป็นรายกรณี (Case study) ทุกครั้งที่พบผู้เรียนที่มีปัญหา ($\mu = 2.75$) สถานศึกษานำระบบสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือและระบบการจัดเก็บข้อมูลของผู้เรียนรายบุคคลที่ถูกต้องเป็นปัจจุบันสามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ($\mu = 2.71$) และครูที่ปรึกษาเข้าใจขั้นตอนการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล

($\mu = 2.64$) ตามลำดับ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย 1 ข้อ คือ สถานศึกษาใช้แบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) และใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) กับผู้เรียน ($\mu = 2.39$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล ในภาพรวมเฉลี่ยมีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ คือ สถานศึกษามีโครงการเยี่ยมบ้านผู้เรียน ($\mu = 4.93$) สถานศึกษาดำเนินการปรับปรุงข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลให้ถูกต้องเป็นปัจจุบันอยู่เสมอทุกภาคเรียน ($\mu = 4.89$) ครูที่ปรึกษาจัดทำระเบียบข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลครบทุกคน ($\mu = 4.86$) สถานศึกษานำระบบสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือและระบบการจัดเก็บข้อมูลของผู้เรียนรายบุคคลที่ถูกต้องเป็นปัจจุบันสามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ($\mu = 4.64$) และสถานศึกษากำหนดให้จัดครูวางแผนในการทำระเบียบข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล ($\mu = 4.57$) ตามลำดับ มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ คือ ครูที่ปรึกษามีการศึกษาผู้เรียนเป็นรายกรณี (Case study) ทุกครั้งที่พบผู้เรียนที่มีปัญหา ($\mu = 4.46$) สถานศึกษาใช้แบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) และใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) กับผู้เรียน ($\mu = 4.36$) และครูที่ปรึกษาเข้าใจขั้นตอนการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ($\mu = 4.25$) ตามลำดับ

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการคัดกรองผู้เรียน

N = 38

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการคัดกรองผู้เรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ	μ	σ	ระดับความต้องการ
1. สถานศึกษาเชิญผู้เชี่ยวชาญในด้านการคัดกรองผู้เรียนเพื่อจัดทำเกณฑ์และเครื่องมือคัดกรองผู้เรียน	2.32	.476	น้อย	4.46	.508	มาก
2. สถานศึกษามีการประชุมครูเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจและอบรมพัฒนาการคัดกรองและจัดกลุ่มผู้เรียน	3.29	.600	ปานกลาง	4.71	.460	มากที่สุด
3. สถานศึกษาจัดทำแผนงานปฏิบัติงาน ในการคัดกรองผู้เรียน	3.54	.508	มาก	4.93	.262	มากที่สุด
4. ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดแนวทางและผู้รับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือให้กับผู้เรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา	2.61	.567	ปานกลาง	4.79	.418	มากที่สุด
5. สถานศึกษามีการจัดทำคู่มือในการดำเนินการคัดกรองผู้เรียนให้ครูปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง	2.39	.497	น้อย	4.96	.189	มากที่สุด
6. ผู้เรียน ทุกคนทุกคนได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองโดยครูที่ปรึกษาคัดกรองผู้เรียนเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา	3.18	.390	ปานกลาง	4.82	.390	มากที่สุด

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการคัดกรองผู้เรียน (ต่อ)

N = 38

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการคัดกรองผู้เรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ	μ	σ	ระดับความต้องการ
7. มีการประมวลผลและบันทึกข้อมูลการคัดกรองผู้เรียนในระบบสารสนเทศของสถานศึกษา	3.07	.604	ปานกลาง	4.86	.356	มากที่สุด
8. สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนวให้คำปรึกษาและช่วยเหลือผู้เรียนตามการคัดกรอง	3.25	.441	ปานกลาง	4.68	.476	มากที่สุด
เฉลี่ย	2.96	.661	ปานกลาง	4.78	.417	มากที่สุด

จากตาราง 8 พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการคัดกรองผู้เรียน ในภาพรวมมีการปฏิบัติเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ คือ สถานศึกษาจัดทำแผนงานปฏิทินงาน ในการคัดกรองผู้เรียน ($\mu = 3.54$) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อ คือ สถานศึกษามีการประชุมครูเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจและอบรมพัฒนาการคัดกรองและจัดกลุ่มผู้เรียน ($\mu = 3.29$) สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนวให้คำปรึกษาและช่วยเหลือผู้เรียนตามการคัดกรอง ($\mu = 3.25$) ผู้เรียน ทุกคนได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองโดยครูที่ปรึกษาคัดกรองผู้เรียนเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ($\mu = 3.18$) มีการประมวลผลและบันทึกข้อมูลการคัดกรองผู้เรียนในระบบสารสนเทศของสถานศึกษา ($\mu = 3.07$) และผู้บริหารสถานศึกษากำหนดแนวทางและผู้รับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือให้กับผู้เรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา ($\mu = 2.61$) ตามลำดับ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย 2 ข้อ คือ สถานศึกษามีการจัดทำคู่มือในการ

ดำเนินการคัดกรองผู้เรียนให้ครูปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ($\mu = 2.39$) และสถานศึกษาเชิญผู้เชี่ยวชาญในด้าน การคัดกรองผู้เรียนเพื่อจัดทำเกณฑ์และเครื่องมือคัดกรองผู้เรียน ($\mu = 2.32$) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการคัดกรองผู้เรียนในภาพรวมเฉลี่ยมีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด 7 ข้อ คือ สถานศึกษามีการจัดทำคู่มือในการดำเนินการคัดกรองผู้เรียนให้ครูปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ($\mu = 4.96$) สถานศึกษาจัดทำแผนงานปฏิบัติงาน ในการคัดกรองผู้เรียน ($\mu = 4.93$) มีการประมวลผลและบันทึก ข้อมูลการคัดกรองผู้เรียนในระบบสารสนเทศของสถานศึกษา ($\mu = 4.86$) ผู้เรียน ทุกคนได้รับการ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองโดยครูที่ปรึกษาคัดกรองผู้เรียนเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ($\mu = 4.82$) ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดแนวทางและผู้รับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือให้กับผู้เรียนที่ จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา ($\mu = 4.79$) สถานศึกษามีการประชุมครูเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจและ อบรมพัฒนาการคัดกรองและจัดกลุ่มผู้เรียน ($\mu = 4.71$) และสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนว ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือผู้เรียนตามการคัดกรอง ($\mu = 4.68$) ตามลำดับ มีความต้องการพัฒนาอยู่ใน ระดับมาก 1 ข้อ คือ สถานศึกษาเชิญผู้เชี่ยวชาญในด้าน การคัดกรองผู้เรียนเพื่อจัดทำเกณฑ์และเครื่องมือ คัดกรองผู้เรียน ($\mu = 4.46$)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการส่งเสริมผู้เรียน

N = 38

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการส่งเสริมผู้เรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ	μ	σ	ระดับความต้องการ
1. สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา	3.18	.390	ปานกลาง	4.82	.390	มากที่สุด
2. สถานศึกษาสำรวจความต้องการของผู้เรียนก่อนจัดตั้งชมรม กลุ่ม หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของผู้เรียน	2.64	.621	ปานกลาง	4.68	.476	มากที่สุด
3. สถานศึกษาให้การสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน	3.68	.476	มาก	4.96	.189	มากที่สุด
4. สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดงความสามารถพิเศษของผู้เรียนด้านการแข่งขันกีฬา	3.36	.559	ปานกลาง	4.93	.262	มากที่สุด
5. สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดงความสามารถพิเศษของผู้เรียนด้านดนตรี	2.75	.585	ปานกลาง	4.89	.315	มากที่สุด
6. สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดงความสามารถพิเศษของผู้เรียนด้านศิลปะ	2.96	.429	ปานกลาง	4.86	.356	มากที่สุด

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการส่งเสริมผู้เรียน (ต่อ)

N = 38

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการส่งเสริมผู้เรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ	μ	σ	ระดับความต้องการ
7. สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริม การแสดงความสามารถพิเศษของ ผู้เรียนด้านทักษะทางวิชาการ	3.46	.576	ปานกลาง	4.82	.390	มากที่สุด
8. สถานศึกษามีการนำเสนอ ประชาสัมพันธ์ ยกย่องเชิดชูผู้เรียน ที่เป็นแบบอย่างที่ดี	2.96	.508	ปานกลาง	4.79	.418	มากที่สุด
เฉลี่ย	3.13	.616	ปานกลาง	4.84	.364	มากที่สุด

จากตาราง 9 พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการส่งเสริมผู้เรียน ในภาพรวมมีการปฏิบัติเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ คือ สถานศึกษาให้การสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ($\mu = 3.68$) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 7 ข้อ คือ สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดงความสามารถพิเศษของผู้เรียนด้านทักษะทางวิชาการ ($\mu = 3.46$) สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดงความสามารถพิเศษของผู้เรียนด้านการแข่งขันกีฬา ($\mu = 3.36$) สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ($\mu = 3.18$) สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดงความสามารถพิเศษของผู้เรียนด้านศิลปะและสถานศึกษามีการนำเสนอ ประชาสัมพันธ์ ยกย่องเชิดชูผู้เรียนที่เป็นแบบอย่างที่ดีที่ค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\mu = 2.96$) สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดงความสามารถพิเศษของผู้เรียน

ด้านดนตรี ($\mu = 2.75$) และสถานศึกษาสำรวจความต้องการของผู้เรียนก่อนจัดตั้งชมรม กลุ่ม หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของผู้เรียน ($\mu = 2.64$) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการส่งเสริมผู้เรียน ในภาพรวมเฉลี่ยมีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.84$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ คือ สถานศึกษาให้การสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ($\mu = 4.96$) สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดงความสามารถพิเศษของผู้เรียนด้านการแข่งขันกีฬา ($\mu = 4.93$) สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดงความสามารถพิเศษของผู้เรียนด้านดนตรี ($\mu = 4.89$) สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดงความสามารถพิเศษของผู้เรียนด้านศิลปะ ($\mu = 4.86$) สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา และสถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดงความสามารถพิเศษของผู้เรียนด้านทักษะทางวิชาการ ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\mu = 4.82$) สถานศึกษามีการนำเสนอ ประชาสัมพันธ์ ยกย่องเชิดชูผู้เรียนที่เป็นแบบอย่างที่ดี ($\mu = 4.79$) และสถานศึกษาสำรวจความต้องการของผู้เรียนก่อนจัดตั้งชมรม กลุ่ม หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของผู้เรียน ($\mu = 4.68$) ตามลำดับ

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบดูแล
ช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน

N = 38

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ผู้เรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ	μ	σ	ระดับความต้องการ
1. สถานศึกษาจัดโครงการ กิจกรรม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาตามข้อมูลสารสนเทศและผลการคัดกรองผู้เรียน	2.79	.499	ปานกลาง	4.79	.418	มากที่สุด
2. สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีความรู้ มีทักษะ เทคนิคในการให้คำปรึกษา เบื้องต้นแก่ผู้เรียน	2.57	.573	ปานกลาง	4.86	.356	มากที่สุด
3. สถานศึกษามีการจัดสถานที่ หรือ มุมการบริการให้คำปรึกษา	3.93	.466	มาก	4.93	.262	มากที่สุด
4. สถานศึกษาดำเนินการประชุมครู กลุ่มย่อยเพื่อแก้ไขปัญหาผู้เรียนเป็น รายกรณี	2.54	.508	ปานกลาง	4.82	.390	มากที่สุด
5. มีการประสานความร่วมมือ ระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครองเพื่อ ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	2.64	.488	ปานกลาง	4.89	.315	มากที่สุด
6. สถานศึกษาจัดโครงการจัดค่าย คุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียนเพื่อ เพิ่มพูนความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม	3.54	.508	มาก	4.96	.189	มากที่สุด
7. สถานศึกษาจัดโครงการจัดค่าย กิจกรรมป้องกันยาเสพติดให้กับผู้เรียน	3.57	.573	มาก	5.00	.000	มากที่สุด

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน (ต่อ)

N = 38

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ผู้เรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ	μ	σ	ระดับความต้องการ
8. สถานศึกษาจัดโครงการกิจกรรมค่ายทักษะวิชาการ กิจกรรมสอนเสริมเพื่อแก้ไขปัญหาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน	3.54	.508	มาก	4.93	.262	มากที่สุด
9. สถานศึกษามีการประเมินผลการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียนเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	3.00	.720	ปานกลาง	4.75	.441	มากที่สุด
เฉลี่ย	3.12	.728	ปานกลาง	4.88	.324	มากที่สุด

จากตาราง 10 พบว่า สภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน ในภาพรวมมีการปฏิบัติเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ คือ สถานศึกษามีการจัดสถานที่ หรือมุมการบริการให้คำปรึกษา ($\mu = 3.93$) สถานศึกษาจัดโครงการจัดค่าย กิจกรรมป้องกันยาเสพติดให้กับผู้เรียน ($\mu = 3.57$) สถานศึกษาจัดโครงการจัดค่ายคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม และสถานศึกษาจัดโครงการกิจกรรมค่ายทักษะวิชาการ กิจกรรมสอนเสริม เพื่อแก้ไขปัญหาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\mu = 3.54$) ตามลำดับ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อ คือ สถานศึกษามีการประเมินผลการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียนเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ($\mu = 3.00$) สถานศึกษาจัดโครงการ กิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาตามข้อมูลสารสนเทศและผลการคัดกรองผู้เรียน

($\mu = 2.79$) มีการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือแก้ไขปัญหาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ($\mu = 2.64$) สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีความรู้ มีทักษะ เทคนิคในการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่ผู้เรียน ($\mu = 2.57$) และสถานศึกษาดำเนินการประชุมครูกลุ่มย่อยเพื่อแก้ไขปัญหาผู้เรียนเป็นรายกรณี ($\mu = 2.54$) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน ในภาพรวมเฉลี่ยมีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.88$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ คือ สถานศึกษาจัดโครงการจัดค่าย กิจกรรมป้องกันยาเสพติดให้กับผู้เรียน ($\mu = 5.00$) สถานศึกษาจัดโครงการจัดค่ายคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม ($\mu = 4.96$) สถานศึกษามีการจัดสถานที่ หรือมุมการบริการให้คำปรึกษา และสถานศึกษาจัดโครงการกิจกรรมค่ายทักษะวิชาการ กิจกรรมสอนเสริม เพื่อแก้ไขปัญหาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\mu = 4.93$) มีการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือแก้ไขปัญหาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ($\mu = 4.89$) สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีความรู้ มีทักษะ เทคนิคในการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่ผู้เรียน ($\mu = 4.86$) สถานศึกษาดำเนินการประชุมครูกลุ่มย่อยเพื่อแก้ไขปัญหาผู้เรียนเป็นรายกรณี ($\mu = 4.82$) สถานศึกษาจัดโครงการ กิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาตามข้อมูลสารสนเทศและผลการคัดกรองผู้เรียน ($\mu = 4.79$) และสถานศึกษามีการประเมินผลการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียนเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ($\mu = 4.75$) ตามลำดับ

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการส่งต่อผู้เรียน

N = 38

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการส่งต่อผู้เรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ	μ	σ	ระดับความต้องการ
1. มีคณะกรรมการระบบการดูแลของสถานศึกษาเพื่อพิจารณาการส่งต่อผู้เรียน	2.86	.448	ปานกลาง	4.75	.441	มากที่สุด
2. ครูที่ปรึกษาได้ชี้แจงแนวทางความสำคัญและจำเป็นในการส่งต่อเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับผู้เรียนได้ทราบ	2.54	.508	ปานกลาง	4.61	.497	มากที่สุด
3. ครูที่ปรึกษามีการส่งต่อผู้เรียนภายในสถานศึกษาเพื่อให้ความช่วยเหลือ	2.57	.634	ปานกลาง	4.57	.504	มากที่สุด
4. คณะกรรมการระบบการดูแลของสถานศึกษามีการวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลเพื่อส่งต่อผู้เรียนที่มีปัญหาไปยังหน่วยงานภายนอก	2.46	.508	น้อย	4.64	.488	มากที่สุด
5. กรณีมีการส่งต่อผู้เรียนไปยังหน่วยงานภายนอก สถานศึกษาดำเนินการประสานงานและชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง	2.29	.460	น้อย	4.43	.504	มาก
6. สถานศึกษามีการกำหนดระบบขั้นตอน วิธีการการส่งต่อผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกอย่างชัดเจน	2.50	.509	น้อย	4.75	.441	มากที่สุด

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการส่งต่อผู้เรียน (ต่อ)

N = 38

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการส่งต่อผู้เรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ	μ	σ	ระดับความต้องการ
7. มีการประสานและติดตามระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและผู้เรียนภายหลังการส่งต่อไปยังหน่วยงานภายนอก	2.43	.504	น้อย	4.46	.508	มาก
8. สถานศึกษามีการประเมินผลการดำเนินการส่งต่อผู้เรียนเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	2.61	.497	ปานกลาง	4.57	.504	มากที่สุด
เฉลี่ย	2.53	.526	ปานกลาง	4.60	.491	มากที่สุด

จากตาราง 11 พบว่า สภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการส่งต่อผู้เรียน ในภาพรวมมีการปฏิบัติเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ คือ มีคณะกรรมการระบบการดูแล ของสถานศึกษาเพื่อพิจารณาการส่งต่อผู้เรียน ($\mu = 2.86$) สถานศึกษามีการประเมินผลการดำเนินการส่งต่อผู้เรียนเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ($\mu = 2.61$) ครูที่ปรึกษามีการส่งต่อผู้เรียนภายในสถานศึกษาเพื่อให้ความช่วยเหลือ ($\mu = 2.57$) และครูที่ปรึกษาได้ชี้แจงแนวทางความสำคัญและจำเป็นในการส่งต่อเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับผู้เรียนได้ทราบ ($\mu = 2.54$) ตามลำดับ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย 4 ข้อ คือ สถานศึกษามีการกำหนดระบบ ขั้นตอน วิธีการการส่งต่อผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกอย่างชัดเจน ($\mu = 2.50$) คณะกรรมการระบบการดูแลของสถานศึกษามีการวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลเพื่อส่งต่อผู้เรียนที่มีปัญหาไปยังหน่วยงานภายนอก ($\mu = 2.46$) มีการประสานและ

ติดตามระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและผู้เรียนภายหลังการส่งต่อไปยังหน่วยงานภายนอก ($\mu = 2.43$) และกรณีมีการส่งต่อผู้เรียนไปยังหน่วยงานภายนอก สถานศึกษาดำเนินการประสานงานและชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง ($\mu = 2.29$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการส่งต่อผู้เรียน ในภาพรวมเฉลี่ยมีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด 6 ข้อ คือ มีคณะกรรมการระบบการดูแล ของสถานศึกษาเพื่อพิจารณาการส่งต่อผู้เรียน และสถานศึกษามีการกำหนดระบบ ขั้นตอน วิธีการการส่งต่อผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกอย่างชัดเจน ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\mu = 4.75$) คณะกรรมการระบบการดูแลของสถานศึกษามีการวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลเพื่อส่งต่อผู้เรียนที่มีปัญหาไปยังหน่วยงานภายนอก ($\mu = 4.64$) ครูที่ปรึกษาได้ชี้แจงแนวทาง ความสำคัญและจำเป็นในการส่งต่อเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับผู้เรียนได้ทราบ ($\mu = 4.61$) ครูที่ปรึกษามีการส่งต่อผู้เรียนภายในสถานศึกษาเพื่อให้ความช่วยเหลือ และสถานศึกษามีการประเมินผลการดำเนินการส่งต่อผู้เรียนเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\mu = 4.57$) มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ คือ มีการประสานและติดตามระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและผู้เรียนภายหลังการส่งต่อไปยังหน่วยงานภายนอก ($\mu = 4.46$) และกรณีมีการส่งต่อผู้เรียนไปยังหน่วยงานภายนอก สถานศึกษาดำเนินการประสานงานและชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง ($\mu = 4.43$) ตามลำดับ

ตาราง 12 ความถี่ ข้อเสนอแนะของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

N = 38

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1. ควรมีการพัฒนาครูที่ปรึกษาให้มีทักษะและมีเทคนิคในการให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน	12
2. สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น	10
3. สถานศึกษาควรส่งเสริมกิจกรรมด้านกีฬา ดนตรี และศิลปะ ให้ผู้เรียนเพื่อพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนให้ห่างไกลจากสารเสพติด	8
4. สถานศึกษาควรพัฒนาระบบสารสนเทศและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน	6
5. ควรมีการพัฒนาเกณฑ์และเครื่องมือที่ใช้ในการคัดกรองผู้เรียนให้มีมาตรฐานและชี้แจงวิธีการใช้เครื่องมือแก่ครูที่ปรึกษา	4

จากตารางที่ 12 พบว่า ข้อเสนอแนะของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม เรียงตามลำดับความถี่มากไปหาน้อย ประกอบด้วย ควรมีการพัฒนาครูที่ปรึกษาให้มีทักษะและมีเทคนิคในการให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น สถานศึกษาควรส่งเสริมกิจกรรมด้านกีฬา ดนตรี และศิลปะ ให้ผู้เรียนเพื่อพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนให้ห่างไกลจากสารเสพติด สถานศึกษาควรพัฒนาระบบสารสนเทศและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน และควรมีการพัฒนาเกณฑ์และเครื่องมือที่ใช้ในการคัดกรองผู้เรียนให้มีมาตรฐานและชี้แจงวิธีการใช้เครื่องมือแก่ครูที่ปรึกษา ตามลำดับ

**ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแนวทางระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษาจากระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม**

1. ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) และลำดับ
ความต้องการจำเป็น แสดงดังตาราง 13 – 18

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็น
ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล	D	I	$PNI_{modified}$	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1. ครูที่ปรึกษาเข้าใจขั้นตอนการรู้จักผู้เรียนเป็น รายบุคคล	2.64	4.25	0.61	4
2. สถานศึกษากำหนดให้จัดครูวางแผนในการทำ ระเบียนข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล	2.93	4.57	0.56	5
3. ครูที่ปรึกษาจัดทำระเบียนข้อมูลผู้เรียน รายบุคคลครบทุกคน	3.11	4.86	0.56	5
4. สถานศึกษานำระบบสารสนเทศมาใช้เป็น เครื่องมือและระบบการจัดเก็บข้อมูลของผู้เรียน รายบุคคลที่ถูกต้องเป็นปัจจุบันสามารถสืบค้น ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว	2.71	4.64	0.71	2
5. สถานศึกษามีโครงการเยี่ยมบ้านผู้เรียน	3.79	4.93	0.30	8
6. สถานศึกษาใช้แบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) และใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) กับผู้เรียน	2.39	4.36	0.82	1

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็น
 ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล (ต่อ)

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล	D	I	$PNI_{modified}$	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
7. สถานศึกษาดำเนินการปรับปรุงข้อมูลผู้เรียน รายบุคคลให้ถูกต้องเป็นปัจจุบันอยู่เสมอทุกภาค เรียน	3.68	4.89	0.33	7
8. ครูที่ปรึกษามีการศึกษาผู้เรียนเป็นรายกรณี (Case study) ทุกครั้งที่พบผู้เรียนที่มีปัญหา	2.75	4.46	0.62	3

จากตาราง 13 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
 ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1
 สถานศึกษาใช้แบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) และใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) กับผู้เรียน
 ($PNI_{modified} = 0.82$) ลำดับที่ 2 สถานศึกษานำระบบสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือและระบบการจัดเก็บ
 ข้อมูลของผู้เรียนรายบุคคลที่ถูกต้องเป็นปัจจุบันสามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ($PNI_{modified} = 0.71$)
 ลำดับที่ 3 ครูที่ปรึกษามีการศึกษาผู้เรียนเป็นรายกรณี (Case study) ทุกครั้งที่พบผู้เรียนที่มีปัญหา
 ($PNI_{modified} = 0.62$) ลำดับที่ 4 ครูที่ปรึกษาเข้าใจขั้นตอนการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล
 ($PNI_{modified} = 0.61$) ลำดับที่ 5 สถานศึกษากำหนดให้จัดครูวางแผนในการทำระเบียนข้อมูลผู้เรียน
 รายบุคคล และครูที่ปรึกษาจัดทำระเบียนข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลครบทุกคน ที่ค่าดัชนีความต้องการ
 เท่ากัน ($PNI_{modified} = 0.56$) ลำดับที่ 7 สถานศึกษาดำเนินการปรับปรุงข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลให้ถูกต้อง
 เป็นปัจจุบันอยู่เสมอทุกภาคเรียน ($PNI_{modified} = 0.33$) และลำดับที่ 8 สถานศึกษามีโครงการเยี่ยมบ้าน
 ผู้เรียน ($PNI_{modified} = 0.30$)

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็น
 ด้านการคัดกรองผู้เรียน

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการคัดกรองผู้เรียน	D	I	$PNI_{modified}$	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1. สถานศึกษาเชิญผู้เชี่ยวชาญในด้านการคัดกรองผู้เรียนเพื่อจัดทำเกณฑ์และเครื่องมือคัดกรองผู้เรียน	2.32	4.46	0.92	2
2. สถานศึกษามีการประชุมครูเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจและอบรมพัฒนาการคัดกรองและจัดกลุ่มผู้เรียน	3.29	4.71	0.43	7
3. สถานศึกษาจัดทำแผนงานปฏิบัติงาน ในการคัดกรองผู้เรียน	3.54	4.93	0.39	8
4. ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดแนวทางและผู้รับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือให้กับผู้เรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา	2.61	4.79	0.84	3
5. สถานศึกษามีการจัดทำคู่มือใน การดำเนินการคัดกรองผู้เรียนให้ครูปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง	2.39	4.96	1.08	1
6. ผู้เรียน กศน.ทุกคนได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองโดย ครูที่ปรึกษาคัดกรองผู้เรียนเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา	3.18	4.82	0.52	5
7. มีการประมวลผลและบันทึกข้อมูลการคัดกรองผู้เรียนในระบบสารสนเทศของสถานศึกษา	3.07	4.86	0.58	4
8. สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนวให้คำปรึกษาและช่วยเหลือผู้เรียนตามการคัดกรอง	3.25	4.68	0.44	6

จากตาราง 14 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนด้านการคัดกรองผู้เรียน เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 สถานศึกษา มีการจัดทำคู่มือใน การดำเนินการคัดกรองผู้เรียนให้ครูปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ($PNI_{\text{modified}} = 1.08$) ลำดับที่ 2 สถานศึกษาเชิญผู้เชี่ยวชาญในด้านการคัดกรองผู้เรียนเพื่อจัดทำเกณฑ์และเครื่องมือคัดกรองผู้เรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.92$) ลำดับที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดแนวทางและผู้รับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือให้กับผู้เรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา ($PNI_{\text{modified}} = 0.84$) ลำดับที่ 4 มีการประมวลผลและบันทึกข้อมูลการคัดกรองผู้เรียนในระบบสารสนเทศของสถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.58$) ลำดับที่ 5 ผู้เรียน ทุกคนได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองโดยครูที่ปรึกษาคัดกรองผู้เรียนเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ($PNI_{\text{modified}} = 0.52$) ลำดับที่ 6 สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนวให้คำปรึกษาและช่วยเหลือผู้เรียนตามการคัดกรอง ($PNI_{\text{modified}} = 0.44$) ลำดับที่ 7 สถานศึกษามีการประชุมครูเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจและอบรมพัฒนาการคัดกรองและจัดกลุ่มผู้เรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.43$) และลำดับที่ 8 สถานศึกษาจัดทำแผนงานปฏิบัติงานในการคัดกรองผู้เรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.39$)

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
 ด้านนี้ความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็น
 ด้านการส่งเสริมผู้เรียน

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการส่งเสริมผู้เรียน	D	I	$PNI_{modified}$	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1. สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนา ผู้เรียนทั้งกลุ่มปกติกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา	3.18	4.82	0.52	5
2. สถานศึกษาสำรวจความต้องการของผู้เรียน ก่อนจัดตั้งชมรม กลุ่ม หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของผู้เรียน	2.64	4.68	0.77	2
3. สถานศึกษาให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน	3.68	4.96	0.35	8
4. สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดง ความสามารถพิเศษของผู้เรียนด้านการแข่งขัน กีฬา	3.36	4.93	0.47	6
5. สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดง ความสามารถพิเศษของผู้เรียนด้านดนตรี	2.75	4.89	0.78	1
6. สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดง ความสามารถพิเศษของผู้เรียนด้านศิลปะ	2.96	4.86	0.64	3
7. สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดง ความสามารถพิเศษของผู้เรียนด้านทักษะทาง วิชาการ	3.46	4.82	0.39	7
8. สถานศึกษามีการนำเสนอ ประชาสัมพันธ์ ยกย่องเชิดชูผู้เรียนที่เป็นแบบอย่างที่ดี	2.96	4.79	0.62	4

จากตาราง 15 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการส่งเสริมผู้เรียน เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 สถานศึกษา จัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดงความสามารถพิเศษของผู้เรียนด้านดนตรี ($PNI_{\text{modified}} = 0.78$) ลำดับที่ 2 สถานศึกษาสำรวจความต้องการของผู้เรียนก่อนจัดตั้งชมรม กลุ่ม หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของผู้เรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.77$) ลำดับที่ 3 สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดงความสามารถพิเศษของผู้เรียนด้านศิลปะ ($PNI_{\text{modified}} = 0.64$) ลำดับที่ 4 สถานศึกษามีการนำเสนอ ประชาสัมพันธ์ ยกย่องเชิดชูผู้เรียนที่เป็นแบบอย่างที่ดี ($PNI_{\text{modified}} = 0.62$) ลำดับที่ 5 สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนทั้งกลุ่มปกติกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ($PNI_{\text{modified}} = 0.52$) ลำดับที่ 6 สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดงความสามารถพิเศษของผู้เรียนด้านการแข่งขันกีฬา ($PNI_{\text{modified}} = 0.47$) ลำดับที่ 7 สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดงความสามารถพิเศษของผู้เรียนด้านทักษะทางวิชาการ ($PNI_{\text{modified}} = 0.39$) และลำดับที่ 8 สถานศึกษาให้การสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.35$)

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็น
 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหผู้เรียน

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหผู้เรียน	D	I	$PNI_{modified}$	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1. สถานศึกษาจัดโครงการ กิจกรรมเพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหตามข้อมูลสารสนเทศและผล การคัดกรองผู้เรียน	2.79	4.79	0.72	4
2. สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีความรู้ มีทักษะ เทคนิคในการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่ผู้เรียน	2.57	4.86	0.89	2
3. สถานศึกษามีการจัดสถานที่ หรือมุมการ บริการให้คำปรึกษา	3.93	4.93	0.25	9
4. สถานศึกษาดำเนินการประชุมครูกลุ่มย่อย เพื่อแก้ไขปัญหผู้เรียนเป็นรายกรณี	2.54	4.82	0.90	1
5. มีการประสานความร่วมมือระหว่าง สถานศึกษา ผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือแก้ไขปัญห ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	2.64	4.89	0.85	3
6. สถานศึกษาจัดโครงการจัดค่ายคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม	3.54	4.96	0.40	6
7. สถานศึกษาจัดโครงการจัดค่ายกิจกรรม ป้องกันยาเสพติดให้กับผู้เรียน	3.57	5.00	0.40	6
8. สถานศึกษาจัดโครงการกิจกรรมค่ายทักษะ วิชาการ กิจกรรมสอนเสริม เพื่อแก้ไขปัญห ผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน	3.54	4.93	0.39	8

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็น
 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน (ต่อ)

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน	D	I	$PNI_{modified}$	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
9. สถานศึกษามีการประเมินผลการจัดกิจกรรม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียนเพื่อการ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง	3.00	4.75	0.58	5

จากตาราง 16 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับ
 ที่ 1 สถานศึกษาดำเนินการประชุมครูกลุ่มย่อย เพื่อแก้ไขปัญหาผู้เรียนเป็นรายกรณี ($PNI_{modified} = 0.90$)
 ลำดับที่ 2 สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีความรู้ มีทักษะ เทคนิคในการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่ผู้เรียน
 ($PNI_{modified} = 0.89$) ลำดับที่ 3 มีการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือ
 แก้ไขปัญหาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ($PNI_{modified} = 0.85$) ลำดับที่ 4 สถานศึกษาจัดโครงการ กิจกรรมเพื่อ
 ป้องกันและแก้ไขปัญหาตามข้อมูลสารสนเทศและผลการคัดกรองผู้เรียน ($PNI_{modified} = 0.72$) ลำดับที่ 5
 สถานศึกษามีการประเมินผลการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียนเพื่อการพัฒนาอย่าง
 ต่อเนื่อง ($PNI_{modified} = 0.58$) ลำดับที่ 6 สถานศึกษาจัดโครงการจัดค่ายคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน
 เพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม และสถานศึกษาจัดโครงการจัดค่ายกิจกรรมป้องกันยาเสพติด
 ให้กับผู้เรียน ที่ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นที่เท่ากัน ($PNI_{modified} = 0.40$) ลำดับที่ 8 สถานศึกษาจัด
 โครงการกิจกรรมค่ายทักษะวิชาการ กิจกรรมสอนเสริม เพื่อแก้ไขปัญหาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน
 ($PNI_{modified} = 0.39$) และลำดับที่ 9 สถานศึกษามีการจัดสถานที่ หรือมุมบริการให้คำปรึกษา
 ($PNI_{modified} = 0.25$)

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็น
 ด้านการส่งต่อผู้เรียน

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการส่งต่อผู้เรียน	D	I	$PNI_{modified}$	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1. มีคณะกรรมการระบบการดูแล ของ สถานศึกษาเพื่อพิจารณาการส่งต่อผู้เรียน	2.86	4.75	0.66	8
2. ครูที่ปรึกษาได้ชี้แจงแนวทาง ความสำคัญและ จำเป็นในการส่งต่อเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับผู้เรียน ได้ทราบ	2.54	4.61	0.81	6
3. ครูที่ปรึกษามีการส่งต่อผู้เรียนภายใน สถานศึกษาเพื่อให้ความช่วยเหลือ	2.57	4.57	0.78	7
4. คณะกรรมการระบบการดูแลของสถานศึกษา มีการวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลเพื่อส่งต่อ ผู้เรียนที่มีปัญหาไปยังหน่วยงานภายนอก	2.46	4.64	0.89	3
5. กรณีมีการส่งต่อผู้เรียนไปยังหน่วยงาน ภายนอก สถานศึกษาดำเนินการประสานงาน และชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง	2.29	4.43	0.93	1
6. สถานศึกษามีการกำหนดระบบ ขั้นตอน วิธีการการส่งต่อผู้เรียนทั้งภายในและภายนอก อย่างชัดเจน	2.50	4.75	0.90	2
7. มีการประสานและติดตามระหว่างสถานศึกษา กับผู้ปกครองและผู้เรียนภายหลังการส่งต่อไปยัง หน่วยงานภายนอก	2.43	4.46	0.84	4
8. สถานศึกษามีการประเมินผลการดำเนินการส่ง ต่อผู้เรียนเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	2.61	4.57	0.82	5

จากตาราง 17 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการส่งต่อผู้เรียน เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 กรณีมีการส่งต่อผู้เรียนไปยังหน่วยงานภายนอก สถานศึกษาดำเนินการประสานงานและชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง ($PNI_{\text{modified}} = 0.93$) ลำดับที่ 2 สถานศึกษามีการกำหนดระบบ ขั้นตอน วิธีการการส่งต่อผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกอย่างชัดเจน ($PNI_{\text{modified}} = 0.90$) ลำดับที่ 3 คณะกรรมการระบบการดูแลของสถานศึกษามีการวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลเพื่อส่งต่อผู้เรียนที่มีปัญหาไปยังหน่วยงานภายนอก ($PNI_{\text{modified}} = 0.89$) ลำดับที่ 4 มีการประสานและติดตามระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและผู้เรียน ภายหลังการส่งต่อไปยังหน่วยงานภายนอก ($PNI_{\text{modified}} = 0.84$) ลำดับที่ 5 สถานศึกษามีการประเมินผลการดำเนินการส่งต่อผู้เรียนเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ($PNI_{\text{modified}} = 0.82$) ลำดับที่ 6 ครูที่ปรึกษาได้ชี้แจงแนวทาง ความสำคัญและจำเป็นในการส่งต่อเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับผู้เรียนได้ทราบ ($PNI_{\text{modified}} = 0.81$) ลำดับที่ 7 ครูที่ปรึกษามีการส่งต่อผู้เรียนภายในสถานศึกษาเพื่อให้ความช่วยเหลือ ($PNI_{\text{modified}} = 0.78$) และลำดับที่ 8 มีคณะกรรมการระบบการดูแล ของสถานศึกษาเพื่อพิจารณาการส่งต่อผู้เรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.66$)

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็น
 ในภาพรวม

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน	D	I	$PNI_{modified}$	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1. ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล	3.00	4.62	0.54	5
2. ด้านการคัดกรองผู้เรียน	2.96	4.78	0.61	2
3. ด้านการส่งเสริมผู้เรียน	3.13	4.84	0.55	4
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน	3.12	4.88	0.56	3
5. ด้านการส่งต่อผู้เรียน	2.53	4.60	0.82	1

จากตาราง 18 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
 ในภาพรวม เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการส่งต่อผู้เรียน
 ($PNI_{modified} = 0.82$) ลำดับที่ 2 ด้านการคัดกรองผู้เรียน ($PNI_{modified} = 0.61$) ลำดับที่ 3 ด้านการป้องกัน
 และแก้ไขปัญหาผู้เรียน ($PNI_{modified} = 0.56$) ลำดับที่ 4 ด้านการส่งเสริมผู้เรียน ($PNI_{modified} = 0.55$) และ
 ลำดับที่ 5 ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล ($PNI_{modified} = 0.54$)

2. การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดมหาสารคาม

การศึกษาการดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี
 (Best Practice) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวนทั้งสิ้น 6 คน
 ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา สถานศึกษาละ 1 คน รวม 3 คน ครูหัวหน้างานระบบดูแล
 ช่วยเหลือผู้เรียน สถานศึกษาละ 1 คน รวม 3 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive
 Sampling) ประกอบด้วย

1) ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ผู้ให้
 ข้อมูลคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูที่ทำหน้าที่ดูแลระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

2) ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์
ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูที่ทำหน้าที่ดูแลระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

3) ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูที่ทำหน้าที่ดูแลระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
และได้ผลการสัมภาษณ์ดังนี้

1. แนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 1

“...สถานศึกษามีการรวบรวมข้อมูลด้านความสามารถของผู้เรียน ข้อมูลการศึกษา
ข้อมูลประวัติส่วนตัวของผู้เรียน และข้อมูลด้านสุขภาพของผู้เรียน เพื่อนำมาใช้ในการรู้จักผู้เรียน
รายบุคคล...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2564 : การสัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 2

“...สถานศึกษาส่งเสริมให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลผู้เรียนเป็น
รายบุคคล...”

(ครู, 2564 : การสัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 3

“...สถานศึกษามีระบบสารสนเทศของผู้เรียนรายบุคคล เพื่อให้ครูที่ปรึกษานำไปใช้ในการ
การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2564 : การสัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 4

“...ครูที่ปรึกษานำข้อมูลผู้เรียนจากระบบสารสนเทศที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น มาใช้
วิเคราะห์เพื่อวางแผนดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน...”

(ครู, 2564 : การสัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 5

“...สถานศึกษานำแบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) มาใช้ประเมินผู้เรียนรายบุคคล และจัดเก็บข้อมูลในระบบสารสนเทศผู้เรียนของสถานศึกษา...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2564 : การสัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 6

“...สถานศึกษามีกระบวนการพัฒนาครูในการใช้แบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) เพื่อให้ครูสามารถประเมินผู้เรียนรายบุคคลได้อย่างถูกต้องและสามารถนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ได้...”

(ครู, 2564 : การสัมภาษณ์)

2. แนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนด้านการคัดกรองผู้เรียน

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 1

“...สถานศึกษาดำเนินการจัดประชุมเพื่อกำหนดเกณฑ์การจัดกลุ่มและคัดกรองผู้เรียน โดยจัดให้มีคณะกรรมการในการกำหนดเกณฑ์การคัดกรองผู้เรียนของสถานศึกษา...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2564 : การสัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 2

“...สถานศึกษาสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ปกครองถึงแนวทางการกำหนดเกณฑ์ในการจัดกลุ่มและคัดกรองผู้เรียน โดยใช้กิจกรรมการเยี่ยมบ้านผู้เรียนเพื่อทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง และผู้เรียนเป็นรายบุคคล...”

(ครู, 2564 : การสัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 3

“...สถานศึกษากำหนดให้มีคณะกรรมการเพื่อช่วยเหลือผู้เรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา....”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2564 : การสัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 4

“...ครูที่ปรึกษานำข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลมาวิเคราะห์และคัดกรองผู้เรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา โดยยึดเกณฑ์การคัดกรองที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น...”

(ครู, 2564 : การสัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 5

“...สถานศึกษากำหนดนโยบายให้มีกิจกรรมหรือโครงการที่พัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา โดยการติดตามที่ใกล้ชิดจากครูที่ปรึกษา...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2564 : การสัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 6

“...ครูที่ปรึกษาได้รับการพัฒนาโดยการประชุมหรืออบรมสร้างความเข้าใจในกระบวนการคัดกรองและจัดกลุ่มผู้เรียน...”

(ครู, 2564 : การสัมภาษณ์)

3. แนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนด้านการส่งเสริมผู้เรียน

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 1

“... สถานศึกษาดำเนินการจัดตั้งองค์กรนักศึกษา กศน. เพื่อขับเคลื่อนการจัดกิจกรรมพัฒนาความสามารถของนักศึกษา...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2564 : การสัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 2

“...ครูจัดกิจกรรมช่วยเหลือนักศึกษา กศน.ด้านวิชาการ ด้านให้คำปรึกษาแนะแนว เพื่อใช้ในการส่งเสริมผู้เรียน...”

(ครู, 2564 : การสัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 3

“...สถานศึกษานับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน โดยเน้นด้านกีฬา กิจกรรมดนตรี และศิลปะ...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2564 : การสัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 4

“...ครูร่วมกับผู้เรียนจัดเวทีส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ...”

(ครู, 2564 : การสัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 5

“...สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ผู้เรียนที่เป็นแบบอย่างในช่องทางต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้เรียน...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2564 : การสัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 6

“...ครูปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนในการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับชุมชนและสังคมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเอง...”

(ครู, 2564 : การสัมภาษณ์)

4. แนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา
ผู้เรียน

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 1

“...สถานศึกษานำข้อมูลสารสนเทศจากการคัดกรองผู้เรียนมาวางแผนการจัด
โครงการ กิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2564 : การสัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 2

“...ครูที่ปรึกษาใช้ความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาของผู้เรียน...”

(ครู, 2564 : การสัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 3

“...กำหนดให้มีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ชุมชนและผู้ปกครอง เพื่อพัฒนากิจกรรมการแก้ปัญหาและประเมินผลการแก้ไขปัญหาของผู้เรียน...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2564 : การสัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 4

“...สถานศึกษาส่งเสริมการจัดโครงการค่ายคุณธรรมจริยธรรมและค่ายกิจกรรมป้องกันยาเสพติดให้กับผู้เรียน...”

(ครู, 2564 : การสัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 5

“...กำหนดให้สถานศึกษามีกระบวนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขเพื่อใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียนกลุ่มเสี่ยง...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2564 : การสัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 6

“...ครูได้รับการพัฒนาทักษะเพื่อเป็นวิทยากรกระบวนการในการส่งเสริมกิจกรรมด้านการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา...”

(ครู, 2564 : การสัมภาษณ์)

5. แนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนด้านการส่งต่อผู้เรียน

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 1

“...สถานศึกษากำหนดให้มีคณะกรรมการพิจารณาการส่งต่อผู้เรียนที่มีปัญหา ไปยังหน่วยงานภายนอก...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2564 : การสัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 2

“...สถานศึกษากำหนดให้มีการพัฒนาครูในด้านการให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการส่งต่อผู้เรียน...”

(ครู, 2564 : การสัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 3

“...สถานศึกษากำหนดให้ครูบันทึกผลการช่วยเหลือการส่งต่อของผู้เรียนและมีระบบติดตามผลการส่งต่ออย่างเป็นระบบ...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2564 : การสัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 4

“...สถานศึกษามีกระบวนการพัฒนาครูให้มีทักษะในการประสานงานชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครองกรณีมีการส่งต่อผู้เรียนไปยังหน่วยงานภายนอก...”

(ครู, 2564 : การสัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 5

“...สถานศึกษากำหนดให้มีคณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อวิเคราะห์และส่งต่อผู้เรียนไปหน่วยงานภายนอก...”

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา, 2564 : การสัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 6

“...มีกระบวนการพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการส่งต่อผู้เรียนจากผู้เชี่ยวชาญในด้านระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน...”

(ครู, 2564 : การสัมภาษณ์)

ผลจากการศึกษาการดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวนทั้งสิ้น 6 คน และผลจากการศึกษาลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้สรุปแนวทาง ดังตาราง 19

ตาราง 19 ผลการสังเคราะห์แนวทางการดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน	แนวทางการดำเนินงานพัฒนา
1. ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล	1. ผู้บริหาร ครูที่ปรึกษาร่วมดำเนินการประชุมวางแผนการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล 2. สถานศึกษารวบรวมข้อมูลที่จำเป็นของผู้เรียน เพื่อนำมาใช้ในการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล 3. ครูที่ปรึกษามีการจัดทำข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคลในความรับผิดชอบครบทุกคน 4. สถานศึกษาส่งเสริมให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล 5. สถานศึกษามีระบบสารสนเทศของผู้เรียนรายบุคคล เพื่อให้ครูที่ปรึกษานำไปใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน 6. ครูที่ปรึกษานำข้อมูลผู้เรียนจากระบบสารสนเทศที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น ใช้วิเคราะห์เพื่อวางแผนดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

ตาราง 19 ผลการสังเคราะห์แนวทางการดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน (ต่อ)

ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน	แนวทางการดำเนินงานพัฒนา
1. ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล	7. สถานศึกษาใช้แบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) เพื่อประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคลและจัดเก็บข้อมูลในระบบสารสนเทศของสถานศึกษา 8. สถานศึกษาพัฒนาครูในการใช้แบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) ให้ครูสามารถประเมินผู้เรียนรายบุคคลได้ถูกต้องและนำข้อมูลมาใช้รู้จักผู้เรียนรายบุคคล 9. สถานศึกษามอบหมายให้ครูจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านผู้เรียนรายบุคคล
2. ด้านการคัดกรองผู้เรียน	1. สถานศึกษาจัดทำเกณฑ์เพื่อจัดกลุ่มและคัดกรองผู้เรียน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการคัดกรองผู้เรียน 2. สถานศึกษาร่วมกับครูจัดทำแผนงาน ปฏิทินการดำเนินงานคัดกรองผู้เรียน 3. สถานศึกษามีกระบวนการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครองถึงแนวทางการจัดกลุ่มและคัดกรองผู้เรียน ด้วยกิจกรรมเยี่ยมบ้านผู้เรียนเป็นรายบุคคล 4. สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการช่วยเหลือผู้เรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา 5. สถานศึกษาจัดทำคู่มือในการดำเนินงานคัดกรองผู้เรียนให้ครูปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง 6. สถานศึกษากำหนดนโยบายให้มีกิจกรรมโครงการพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา 7. สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาครูที่ปรึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจกระบวนการคัดกรองและจัดกลุ่มผู้เรียน

ตาราง 19 ผลการสังเคราะห์แนวทางการดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือ (ต่อ)

ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน	แนวทางการดำเนินงานพัฒนา
2. ด้านการคัดกรองผู้เรียน (ต่อ)	8. สถานศึกษามีกระบวนการประสานความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญในการคัดกรองผู้เรียนและให้ความรู้แก่ครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
3. ด้านการส่งเสริมผู้เรียน	1. สถานศึกษาใช้การจัดตั้งองค์กรนักศึกษา กศน. เพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาความสามารถของผู้เรียน 2. สถานศึกษาสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนโดยเน้นด้านกีฬา กิจกรรมดนตรี และศิลปะ 3. ครูจัดกิจกรรมช่วยเหลือนักศึกษา กศน.ด้านวิชาการ ด้านให้คำปรึกษาแนะแนวเพื่อใช้ในการส่งเสริมผู้เรียน 4. ครูที่ปรึกษาร่วมกับผู้เรียนจัดเวทีส่งเสริมการความสามารถของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ 5. สถานศึกษาใช้การประชาสัมพันธ์ผู้เรียนที่เป็นแบบอย่างผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้เรียน 6. ครูเป็นอย่างให้กับผู้เรียนด้วยการเข้าร่วมจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับชุมชนและสังคมเพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเอง 7. สถานศึกษาจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนทุกกลุ่มคือกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา
4. ด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหาผู้เรียน	1. สถานศึกษาใช้ข้อมูลสารสนเทศจากการคัดกรองผู้เรียนวางแผนการจัดโครงการและกิจกรรมป้องกันแก้ไขปัญหาผู้เรียน 2. สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะตลอดจนเทคนิคในการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียน 3. ครูที่ปรึกษาร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนดำเนินกิจกรรมและโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน 4. มีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ชุมชนและผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาของผู้เรียน

ตาราง 19 ผลการสังเคราะห์แนวทางการดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน (ต่อ)

ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน	แนวทางการดำเนินงานพัฒนา
4. ด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหาผู้เรียน (ต่อ)	5. จัดโครงการค่ายคุณธรรมจริยธรรมและค่ายกิจกรรมป้องกัน ยาเสพติดให้ผู้เรียน 6. สถานศึกษาจัดให้มีสถานที่ ห้อง หรือมุมสำหรับบริการให้ คำปรึกษาและแนะแนวผู้เรียน 7. ใช้กระบวนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติด และอบายมุขเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียนกลุ่มเสี่ยง 8. สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีทักษะการเป็นวิทยากร กระบวนการเพื่อส่งเสริมกิจกรรมป้องกันยาเสพติดให้ผู้เรียน
5. ด้านการส่งต่อผู้เรียน	1. สถานศึกษากำหนดให้มีคณะกรรมการร่วมกันวิเคราะห์และ พิจารณาข้อมูลผู้เรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อภายนอก 2. สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีทักษะการให้คำปรึกษาแก่ ผู้ปกครองในการส่งต่อผู้เรียน 3. สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีทักษะการประสานงานกับ หน่วยงานภายนอกที่ส่งต่อผู้เรียน 4. สถานศึกษากำหนดให้ครูบันทึกผลการช่วยเหลือการส่งต่อ ของผู้เรียนและมีระบบติดตามผลการส่งต่ออย่างเป็นระบบ 5. สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการ ส่งต่อผู้เรียนจากผู้เชี่ยวชาญด้านระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน 6. สถานศึกษาจัดทำระบบติดตามผลการช่วยเหลือและส่งต่อ ผู้เรียนและมอบหมายให้ครูดำเนินการติดตามอย่างใกล้ชิด

3. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน มาร่างแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ตามองค์ประกอบของแนวทาง ซึ่งกำหนดในกรอบการวิจัย ได้ดังนี้

4. ดำเนินการตรวจสอบ ยืนยัน ร่างแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ด้วยวิธีดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

การจัดสนทนากลุ่มจัดขึ้นเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2564 เวลา 14.00 น.-17.00 น. ณ ห้องประชุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง สามารถสรุปผลการสนทนากลุ่ม ปรากฏดังตาราง 20

ตาราง 20 บทสรุปการตรวจสอบยืนยัน ร่างแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ร่างแนวทางการพัฒนาระบบ ดูแลช่วยเหลือผู้เรียน	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ	การปรับปรุงแก้ไข
หลักการและเหตุผล	ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอให้ เพิ่มเติมเนื้อหาในส่วนของที่มา ในการกำหนดองค์ประกอบ ของแนวทาง และที่มาในส่วน ขององค์ประกอบของระบบ ดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพิ่มเติม	- เพิ่มเติมเนื้อหาที่มาในการ กำหนดองค์ประกอบของ แนวทาง - เพิ่มเติมเนื้อหาในส่วนของ ที่มาขององค์ประกอบของ ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ วาปีปทุม สำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด มหาสารคาม
จุดมุ่งหมายของแนวทาง	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบและ เสนอให้คงไว้	-

ตาราง 20 บทสรุปการตรวจสอบยืนยัน ร่างแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) (ต่อ)

ร่างแนวทางการพัฒนาระบบ ดูแลช่วยเหลือผู้เรียน	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ	การปรับปรุงแก้ไข
แนวทางการพัฒนาระบบดูแล ช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการรู้จัก ผู้เรียนเป็นรายบุคคล	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบและ เสนอให้คงไว้	-
แนวทางการพัฒนาระบบดูแล ช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการคัดกรองผู้เรียน	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบและ เสนอให้คงไว้	-
แนวทางการพัฒนาระบบดูแล ช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการส่งเสริมผู้เรียน	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบและ เสนอให้คงไว้	-
แนวทางการพัฒนาระบบดูแล ช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหาผู้เรียน	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบและ เสนอให้คงไว้	-
แนวทางการพัฒนาระบบดูแล ช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการส่งต่อผู้เรียน	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบและ เสนอให้คงไว้	-
กลไกการดำเนินงาน	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบและ เสนอให้คงไว้	-
เงื่อนไขความสำเร็จ	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบและ เสนอให้คงไว้	-

ตาราง 20 บทสรุปการตรวจสอบยืนยัน ร่างแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) (ต่อ)

ร่างแนวทางการพัฒนาระบบ ดูแลช่วยเหลือผู้เรียน	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ	การปรับปรุงแก้ไข
ข้อเสนอแนะอื่น ๆ	ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะให้มีการ นำเสนอกลไกการดำเนินงาน ตามหลักการวงจรคุณภาพ PDCA ของแนวทางการพัฒนา ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ทั้ง 5 ด้านให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น	ปรับการนำเสนอแนวทาง การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือ ผู้เรียนทั้ง 5 ด้านให้มี กระบวนการของกลไก การดำเนินงานตามหลักการ วงจรคุณภาพ PDCA

5. ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และจัดทำเป็นแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ได้ดังนี้

แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
ศูนย์การศึกษาอนุกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

หลักการและเหตุผล

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เป็นการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ บทบาทของการศึกษาคือ การพัฒนาบุคคลในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม ทำให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีสันติสุข สามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของประเทศในทุก ๆ การศึกษาจึงมีความมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ เพื่อให้มีความสุขในการดำเนินชีวิตในสังคม และการที่สังคมปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การดำรงชีวิตต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคหลายอย่างตามสภาพความซับซ้อนของสังคม ทำให้ผู้คนในสังคมปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นเด็ก หรือผู้ใหญ่ ต้องประสบกับปัญหานานัปการ ซึ่งหากไม่มีการป้องกันแก้ไขจะเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาประเทศ ประกอบกับการมีเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยรวดเร็ว ได้ส่งผลกระทบต่องานดำรงชีวิตและจิตใจของผู้คนอย่างมาก เขาชนได้รับผลกระทบอย่างหนักหน่วง จึงต้องการความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ต้องการคำแนะนำปรึกษาอย่างมีเทคนิควิธี การดูแลช่วยเหลือให้ผู้เรียนรู้จักการดำเนินชีวิต เพื่อให้มีชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขท่ามกลางภาวะสังคมที่เปลี่ยนแปลง จึงเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของสถานศึกษา ในการป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553)

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้มีความสุขสมบูรณ์พร้อมอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้าน ร่างกาย สติปัญญา ความรู้ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนให้มีทักษะในการดำรงชีวิต จึงจำเป็นที่ทุกสถานศึกษาต้องรับผิดชอบในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้เรียน และแก้วิกฤติสังคม จึงควรนำระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนมาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเป็นระบบหนึ่งที่ช่วยในการแก้ปัญหาผู้เรียนดังกล่าว ซึ่งมาตรฐานการแนะแนว กรมวิชาการร่วมกับกรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดแนวทาง ในระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนไว้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองผู้เรียน 3) การส่งเสริมผู้เรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหผู้เรียน และ 5) การส่งต่อผู้เรียน การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด จึงมีบทบาทหน้าที่ตามแนวทางการดำเนินงาน คือ การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีการศึกษาเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ

คัดกรองผู้เรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด สรุปลผลจำแนกผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม ดำเนินการส่งเสริมพัฒนาและจัดกิจกรรม การป้องกันและแก้ไขปัญหา การช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเหมาะสม การดูแลช่วยเหลือผู้เรียน มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนทุกคน ดังนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เป็นระบบที่ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างครู กับผู้เรียนเป็นไปด้วยดี (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2550)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน นักศึกษา โดยส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียน นักศึกษา ได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้มีความสามารถในการสื่อสาร คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานเป็นกลุ่มได้อย่างเป็นกัลยาณมิตร และยึดมั่น ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จึงมีนโยบายให้หน่วยงานและ สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษา กศน. จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา สถานศึกษาและชุมชน โดยกำหนดให้ดำเนินการจัดตั้งองค์กรนักศึกษา กศน.เพื่อทำหน้าที่ด้านการบริหารงานและเป็นศูนย์ประสานงานในการจัดกิจกรรมทั้งภายในสถานศึกษาและ นอกสถานศึกษาและให้ถือว่าเป็นงานที่สำคัญ ซึ่งจะทำให้นักศึกษา กศน. ได้เรียนรู้ทั้งด้านการศึกษาและ การพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นการเพิ่มพูนความรู้ และเสริมสร้างทักษะประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน ให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งจะทำให้นักศึกษามีความรู้และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษานอกโรงเรียนและเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2560)

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กำหนดนโยบายให้หน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษา กศน. จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา สถานศึกษาและชุมชน นอกเหนือจากภารกิจจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยกำหนดให้สถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังแนวทางปฏิบัติให้แก่ผู้เรียน เพื่อช่วยลดปัญหาพฤติกรรมในด้านความประพฤติของผู้เรียนได้โดยมีกฎข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ ตลอดจนวินัยในสถานศึกษาที่ได้กำหนดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีของผู้เรียน อีกทั้งได้กำหนดให้ดำเนินการจัดตั้งองค์กรนักศึกษา กศน.เพื่อทำหน้าที่ด้านการบริหารงานและเป็นศูนย์ประสานงานในการจัดกิจกรรมทั้งภายในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาและให้ถือว่าเป็นงานที่สำคัญ ซึ่งจะทำให้นักศึกษา กศน. ได้เรียนรู้ทั้งด้านการศึกษาและ

การพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นการเพิ่มพูนความรู้และเสริมสร้างทักษะประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน ให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งจะทำให้ นักศึกษามีความรู้และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษานอกโรงเรียนและเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2560)

การดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็งมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีทักษะในการดำรงชีวิตจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาของผู้เรียนตลอดจนการสร้างระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะครูในการให้การดูแลช่วยเหลือผู้เรียนในการป้องกันและแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ผู้เรียนสามารถเลือกและตัดสินใจได้อย่างฉลาดและถูกต้องเหมาะสม รู้จักพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพแต่ที่ผ่านมาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนยังไม่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาพฤติกรรมผู้เรียนซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นเท่าที่ควร เหตุสำคัญเพราะครูมีภาระงานอื่นที่มาก จนไม่มีเวลาเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างเต็มที่ ประกอบกับการที่สถานศึกษายังไม่มีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้เรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครูอย่างทั่วถึงโดยมีผู้ปกครอง ชุมชนหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม มีแนวทางในการปรับเปลี่ยนบทบาทและเจตคติของผู้บริหารและครูให้ส่งเสริมดูแลพัฒนาผู้เรียนทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาอารมณ์และสังคม มีการวางระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่าผู้เรียนทุกคนมีครูคอยให้ความช่วยเหลือดูแลอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง มีการประสานงานระหว่างสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจุบันร่วมกันเป็นเครือข่ายเฝ้าระวังดูแลช่วยเหลือผู้เรียน และมีกระบวนการส่งต่อและรับช่วงการแก้ไขส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในรูปแบบสหวิทยาการ (กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา, 2550)

จากผลการศึกษาสภาพปัญหาของนักศึกษาในสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม พบว่า มีนักศึกษาจำนวนไม่น้อยได้รับผลกระทบจากปัญหาและสภาพแวดล้อมที่ไม่สร้างสรรค์ในสังคม ทำให้มีพฤติกรรมแตกต่างไปจากผู้เรียนในอดีต ซึ่งจากการประมวลสถิติและข้อมูลสถานการณ์ปัญหาของผู้เรียนหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนหนึ่งมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ การติดเกมคอมพิวเตอร์จนถึงขั้นเรียนรู้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากเกมไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความสูญเสียแก่ตนเองและสังคม ปัญหาการมีพฤติกรรมการใช้รถจักรยานยนต์ในการประลองความเร็วและไม่ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร มีการใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหาและมีการขัดแย้งทะเลาะวิวาท จับกลุ่มรวมตัวกันสร้างปัญหาในชุมชน

ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์และตั้งครรภ์ในวัยที่ยังไม่พร้อม มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกันส่งผลให้เกิดโรคติดต่อจากเพศสัมพันธ์ ปัญหาการเข้าถึงและใช้สารเสพติดและมีพฤติกรรมเลียนแบบการใช้สารเสพติดในกลุ่มเพื่อน และปัญหาผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญของหลักศาสนา ค่านิยมความเป็นไทย ไม่เห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนสังคม การติดสื่อและหลงเชื่อสิ่งที่อยู่ในสื่อโซเชียลมีเดียจนทำให้เกิดค่านิยมที่ผิดในการดำรงชีวิต รวมไปถึงผู้เรียนบางคนมีปัจจัยเสี่ยงที่เกิดจากสภาพครอบครัวที่แตกแยก พ่อแม่ผู้ปกครองไม่ได้ดูแลอย่างใกล้ชิด ขาดความอบอุ่นจากคนในครอบครัว (ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม, 2563)

ดังนั้นการป้องกันและแก้ไขปัญหาก็บูรณาการและเท่าทันสถานการณ์โดยเฉพาะการดูแลผู้เรียนซึ่งเป็นเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ต้องอาศัยการทำงานเป็นทีมของทุกภาคส่วนอย่างจริงจัง และต้องสร้างความสมดุลระหว่างการปกป้องและการสนับสนุนให้ใช้สื่อออนไลน์ เพื่อไม่ทำให้เป็นการปิดกั้นมากเกินไปและไม่เป็นการสนับสนุนมากเกินไป ที่สำคัญคือการมีกฎหมายและการบังคับใช้ อีกทั้งผู้เรียนใช้วิธีติดต่อเพื่อนทางโลกออนไลน์มากขึ้น ผู้ปกครอง ครู และผู้นำชุมชนต้องรู้เท่าทัน จากการกล่าวมา ข้างต้น ปัญหาในการดูแลผู้เรียนที่เป็นเยาวชนในอนาคตของประเทศต้องได้รับการเอาใจใส่ ปกป้อง แก้ไข อย่างเป็นระบบนับตั้งแต่ผู้เรียนก้าวย่างเข้าสู่สถานศึกษาจนสำเร็จจากสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ บนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงเป็นกลไกหลักในการที่จะช่วยเหลือผู้เรียนและเป็นการกิจที่สำคัญงานหนึ่งของสถานศึกษาที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคนทั้งในและนอกสถานศึกษาจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ดังนั้นแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม จึงพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นนวัตกรรมที่เป็นกลไกในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน โดยคาดหวังว่าระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนจะช่วยผู้เรียนที่เป็นเยาวชนพัฒนาตนเองให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมอารมณ์ สติปัญญา มีทักษะที่ดีรวมทั้งเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมที่สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อันเป็นประโยชน์สูงสุดต่อเยาวชน ครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน และประเทศชาติต่อไป

จุดมุ่งหมายของแนวทาง

1. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

2. เพื่อให้ผู้บริหารและครูในสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม ได้มีวิธีการดำเนินกิจกรรมตามแบบแผนกระบวนการในการเสริมสร้างและพัฒนา ความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน กศน.

แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม เป็นกระบวนการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ที่พัฒนาตามกรอบที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข กำหนดเป็นแนวทางในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ประกอบด้วยกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูและบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครองหรือบุคคลภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ทั้งนี้รวมถึงการปฏิบัติงานด้านการรณรงค์นักศึกษา และงานด้านแนะแนวเพื่อประโยชน์ในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน โดยจำแนกออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นกิจกรรมการศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานซึ่งครูที่ปรึกษาเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้ครูได้รู้ข้อมูลที่แท้จริงเกี่ยวกับผู้เรียนทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัวและด้านอื่น ๆ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง มีแนวทางในการพัฒนา ได้แก่

- 1.1 ผู้บริหาร ครูที่ปรึกษาร่วมดำเนินการประชุมวางแผนการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล
- 1.2 สถานศึกษารวบรวมข้อมูลที่จำเป็นของผู้เรียน เพื่อนำมาใช้ในการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล
- 1.3 ครูที่ปรึกษามีการจัดทำข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคลในความรับผิดชอบครบทุกคน
- 1.4 สถานศึกษาส่งเสริมให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล
- 1.5 สถานศึกษามีระบบสารสนเทศของผู้เรียนรายบุคคล เพื่อให้ครูที่ปรึกษานำไปใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
- 1.6 ครูที่ปรึกษานำข้อมูลผู้เรียนจากระบบสารสนเทศที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น ใช้วิเคราะห์เพื่อวางแผนดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

1.7 สถานศึกษาใช้แบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) เพื่อประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคลและจัดเก็บข้อมูลในระบบสารสนเทศของสถานศึกษา

1.8 สถานศึกษาพัฒนาครูในการใช้แบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) ให้ครูสามารถประเมินผู้เรียนรายบุคคลได้ถูกต้องและนำข้อมูลมาใช้รู้จักผู้เรียนรายบุคคล

1.9 สถานศึกษามอบหมายให้ครูจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านผู้เรียนรายบุคคล

2. ด้านการคัดกรองผู้เรียน เป็นกิจกรรมการวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้เรียนทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักผู้เรียนรายบุคคลของครูที่ปรึกษาแล้วนำมาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดเพื่อจัดกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มพิเศษ แล้วจัดทำสรุปลงในแบบสรุปผลการคัดกรองและช่วยเหลือผู้เรียนรายบุคคลตามแบบฟอร์มที่กำหนดมีแนวทางในการพัฒนา ได้แก่

2.1 สถานศึกษาจัดทำเกณฑ์เพื่อจัดกลุ่มและคัดกรองผู้เรียน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการคัดกรองผู้เรียน

2.2 สถานศึกษาร่วมกับครูจัดทำแผนงาน ปฏิทินการดำเนินงานคัดกรองผู้เรียน

2.3 สถานศึกษามีกระบวนการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครองถึงแนวทางการจัดกลุ่มและคัดกรองผู้เรียน ด้วยกิจกรรมเยี่ยมบ้านผู้เรียนเป็นรายบุคคล

2.4 สถานศึกษาแต่งตั้งมีคณะกรรมการช่วยเหลือผู้เรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา

2.5 สถานศึกษาจัดทำคู่มือในการดำเนินงานคัดกรองผู้เรียนให้ครูปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

2.6 สถานศึกษากำหนดนโยบายให้มีกิจกรรมโครงการพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา

2.7 สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาครูที่ปรึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจกระบวนการคัดกรองและจัดกลุ่มผู้เรียน

2.8 สถานศึกษามีกระบวนการประสานความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญในการคัดกรองผู้เรียนและให้ความรู้แก่ครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

3. ด้านการส่งเสริมผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่ครูที่ปรึกษาร่วมกับสถานศึกษาดำเนินการเพื่อสนับสนุนหรือส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนไม่ว่าเป็นผู้เรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา หรือกลุ่มพิเศษ ได้มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ แล้วดำเนินการบันทึก สรุป ประเมินการดำเนินกิจกรรม ซึ่งผลที่ได้จะเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้เรียนกลายเป็นผู้เรียนกลุ่มเสี่ยงและเป็นการช่วยเหลือผู้เรียนกลุ่มเสี่ยงกลับมาเป็นผู้เรียนกลุ่มปกติเป็นบุคคลที่มีคุณภาพมากขึ้น มีแนวทางในการพัฒนา ได้แก่

3.1 สถานศึกษาใช้การจัดตั้งองค์กรนักศึกษา กศน. เพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาความสามารถของผู้เรียน

3.2 สถานศึกษาสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน โดยเน้นด้านกีฬา กิจกรรมดนตรี และศิลปะ

3.3 ครูจัดกิจกรรมช่วยเหลือนักศึกษา กศน.ด้านวิชาการ ด้านให้คำปรึกษาแนะแนวเพื่อใช้ในการส่งเสริมผู้เรียน

3.4 ครูที่ปรึกษาร่วมกับผู้เรียนจัดเวทีส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ

3.5 สถานศึกษาใช้การประชาสัมพันธ์ผู้เรียนที่เป็นแบบอย่าง ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้เรียน

3.6 ครูเป็นแบบอย่างให้กับผู้เรียนด้วยการเข้าร่วมจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับชุมชนและสังคมเพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเอง

3.7 สถานศึกษาจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนทุกกลุ่ม คือกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่ครูที่ปรึกษา ดำเนินการกับผู้เรียน ที่ผ่านการคัดกรองแล้วอยู่ในกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา หรือกลุ่มพิเศษ ด้วยวิธีการให้คำปรึกษาเบื้องต้น การเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด การหาวิธีการช่วยเหลือ และประสานงานกับผู้ปกครองหรือผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหของผู้เรียน แล้วบันทึกลงในแบบบันทึกรายงานผลการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ตามแบบฟอร์มที่สถานศึกษากำหนด มีแนวทางในการพัฒนา ได้แก่

4.1 สถานศึกษาใช้ข้อมูลสารสนเทศจากการคัดกรองผู้เรียนวางแผนการจัดโครงการและกิจกรรมป้องกันแก้ไขปัญหผู้เรียน

4.2 สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะตลอดจนเทคนิคในการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียน

4.3 ครูที่ปรึกษาร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนดำเนินกิจกรรมและโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหผู้เรียน

4.4 มีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ชุมชนและผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหของผู้เรียน

4.5 จัดโครงการค่ายคุณธรรมจริยธรรมและค่ายกิจกรรมป้องกันยาเสพติดให้ผู้เรียน

4.6 สถานศึกษาจัดให้มีสถานที่ ห้อง หรือมุมสำหรับบริการให้ คำปรึกษาและแนะแนว
ผู้เรียน

4.7 ใช้กระบวนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขเพื่อป้องกัน
และแก้ไขปัญหาผู้เรียนกลุ่มเสี่ยง

4.8 สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีทักษะการเป็นวิทยากรกระบวนการเพื่อส่งเสริมกิจกรรม
ป้องกันยาเสพติดให้ผู้เรียน

5. ด้านการส่งต่อผู้เรียน เป็นกิจกรรมหรือกระบวนการที่ครูที่ปรึกษาซึ่งได้ดำเนินการป้องกัน
และแก้ไขปัญหาของนักเรียนแล้ว แต่พบว่ายังไม่สามารถช่วยเหลือผู้เรียนให้มีพฤติกรรมที่ดีขึ้น จึง
จำเป็นต้องส่งต่อไปให้ยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในด้านที่ผู้เรียนมีปัญหาทั้งภายในสถานศึกษาหรือภายนอก
สถานศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาของผู้เรียนให้ดีขึ้น ผู้เรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกวิธีและรวดเร็ว โดย
ดำเนินการจัดส่งให้เป็นไปตามระบบที่สถานศึกษากำหนด มีแนวทางในการพัฒนา ได้แก่

5.1 สถานศึกษากำหนดให้มีคณะกรรมการร่วมกันวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลผู้เรียนที่มี
ปัญหาเพื่อการส่งต่อภายนอก

5.2 สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีทักษะการให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการส่งต่อผู้เรียน

5.3 สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีทักษะการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่ส่งต่อผู้เรียน

5.4 สถานศึกษากำหนดให้ครูบันทึกผลการช่วยเหลือการส่งต่อของผู้เรียนและมีระบบ
ติดตามผลการส่งต่ออย่างเป็นระบบ

5.5 สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการส่งต่อผู้เรียนจากผู้เชี่ยวชาญ
ด้านระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

5.6 สถานศึกษาจัดทำระบบติดตามผลการช่วยเหลือและส่งต่อผู้เรียนและมอบหมายให้ครู
ดำเนินการติดตามอย่างใกล้ชิด

กลไกการดำเนินงาน

แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด
มหาสารคาม ใช้กลไกการดำเนินงานตามหลักการแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA ในการพัฒนาระบบ
ช่วยเหลือผู้เรียน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนเพื่อเตรียมการปฏิบัติ (Plan-P) เพื่อให้ผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้อง ได้ศึกษาแนวทางทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล โดยดำเนินการ การกำหนดเป้าหมาย นโยบายการจัดการศึกษา โดยอาศัยข้อมูลสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง และจะต้องปรับปรุงแก้ไขพัฒนาอะไรบ้าง การวางแผนการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. การวางแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม การวางแผนกลยุทธ์จะมุ่งเน้นการคาดคะเนสถานการณ์ในอนาคตและหากกลยุทธ์กำกับการปฏิบัติงานของ ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกการวางแผนกลยุทธ์ มีขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์สภาพสถานศึกษา ครูและบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis เพื่อที่จะทำให้รู้ว่าสถานศึกษาโรงเรียนมีจุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunity) และอุปสรรค (Threat) อะไรบ้าง 2) การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) และเป้าหมาย (Goal) 3) การกำหนดกลยุทธ์ (Strategies) ของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย กลยุทธ์ระดับองค์กร กลยุทธ์ระดับแผนงาน และกลยุทธ์ ระดับโครงการ

2. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี จากการวางแผนกลยุทธ์ สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำ

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Do-D) การปฏิบัติตามแผนเป็นการบริหารแผน แผนงาน หรือโครงการของแต่ละคนตามลักษณะงานที่ได้รับมอบหมาย นำแนวทางการพัฒนาระบบช่วยเหลือผู้เรียนไปจัดการศึกษาจัดทำแผนการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาตามลำดับ อย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดอบรมและพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ สามารถนำแนวการพัฒนา ระบบช่วยเหลือผู้เรียน การบริหาร การจัดการและการเรียนการสอน ส่งเสริมสนับสนุน และอำนวยความสะดวก รวมทั้งการกำกับติดตามเพื่อให้บุคลากรทุกฝ่ายปฏิบัติทั้งที่รับผิดชอบงานเฉพาะตัวหรืองานเป็นกลุ่มได้ปฏิบัติงานโดยราบรื่นมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบและประเมินผล (Check-C) การตรวจสอบและประเมินผล เป็นขั้นตอนต่อเนื่องจากการปฏิบัติเพื่อให้ทราบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนประสบผลสำเร็จเป็นไปตาม วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้มากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขวิธีการทำงาน เป็นการหาข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนางาน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1) การระบุสภาพความสำเร็จของงานในช่วงเวลาที่จะตรวจสอบ โดยปกติแล้วในการปฏิบัติงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า จะมีข้อมูลที่บอกให้เราทราบว่างานนั้นมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายอะไรบ้าง มากน้อยแค่ไหน ภายในระยะเวลาตามที่วางแผนไว้ ในการระบุความสำเร็จของงานในขั้นตอนนี้ก็ต้องดูช่วงเวลาที่จะทำการตรวจสอบ

2) การตรวจสอบวัดผลการดำเนินงาน เป็นการตรวจวัดผลการปฏิบัติงานจริง ๆ ณ วันที่ทำการตรวจสอบว่าสำเร็จมากน้อยแค่ไหน ในการตรวจวัดก็อาศัยเครื่องมือและวิธีการในการตรวจวัดที่แตกต่างกัน เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม การทดสอบเป็นลายลักษณ์อักษร การดูผลการปฏิบัติงานจริง เป็นต้น

3) การประเมินผลการดำเนินงาน เป็นการเปรียบเทียบ เพื่อตีค่าการดำเนินงานว่าดี มีความเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด โดยการเปรียบเทียบผลจากการวัด (Measurement) กับเกณฑ์ (Criteria) ก็คือหลักของการประเมิน (Evaluation) โดยทั่วไป การประเมินกรณีนี้อาจกล่าวได้ว่าสภาพความสำเร็จของงานถือเป็นเกณฑ์ ผลการดำเนินงานถือเป็นการวัด ดังนั้น เมื่อจะทำการประเมินเรื่องใดก็ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั้งสองอย่างของการประเมิน คือเกณฑ์ และผลจากการตรวจวัด ถ้าองค์ประกอบทั้งสองอย่างไม่ครบถ้วนก็ไม่สามารถจะประเมินได้

4) การให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ เป็นการเสนอข้อคิดเห็นของผู้ตรวจสอบและประเมินจากผลการประเมินในขั้นตอนที่ 3 เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ปรับปรุงแก้ไข ทำให้การดำเนินงานในเรื่องนั้นเป็นผลดีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน (Act-A) การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน เป็นการปรับแก้ตามผลการตรวจสอบ และประเมินในขั้นตอนก่อนหน้านี้ ถ้าผลการประเมินพบว่างานยังไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ก็ต้องเร่งรัด ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน เพื่อจะสามารถทำงานที่คาดหวังไว้แล้วให้สำเร็จซึ่งการบริหารตามแนวคิด วงจรคุณภาพ (PDCA) ที่ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การดำเนินการตามแผน (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Act) โดยการวางแผน การลงมือปฏิบัติตามแผนการตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้และหากไม่ได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหวังไว้ จะต้องทำการทบทวนแผนการโดยเริ่มต้นใหม่และทำตามวงจรคุณภาพซ้ำอีก เมื่อวงจรคุณภาพหมุนเข้าไปเรื่อย ๆ

จะทำให้เกิดการปรับปรุงงานและระดับผลลัพธ์ที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งหลักการดังกล่าวจึงได้นำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาจะช่วยพัฒนาบุคลากรและผู้เรียนให้มีคุณภาพ

แนวทางการนำไปใช้ ประกอบด้วยแนวทางในการปฏิบัติในระดับนโยบายและระดับผู้ปฏิบัติ ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อม

1.1 การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการบริหารให้เกิดในตัวผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจนถึงขั้นสามารถนำไปปฏิบัติอย่างเหมาะสม

1.2 พัฒนาตัวผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจแนวทางการพัฒนาระบบช่วยเหลือผู้เรียน

1.3 ประเมินความพร้อมของสถานศึกษา

1.4 วางแผนกำหนดเป้าหมายการพัฒนาสถานศึกษา

2. การดำเนินงาน

2.1 จัดประชุมสัมมนาร่วมกันกำหนดเป้าหมายการพัฒนา

2.2 จัดทำคู่มือแนวทางการพัฒนาระบบช่วยเหลือผู้เรียนให้ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการดูแลระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ศึกษาและใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม

2.3 จัดทำปฏิทินปฏิบัติงานตามแนวการพัฒนาระบบช่วยเหลือผู้เรียน

2.4 แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบงาน

2.5 ดำเนินการนิเทศ ติดตาม ตามปฏิทินปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบช่วยเหลือผู้เรียน

2.6 ประชุมสรุปผลการดำเนินงานระบบช่วยเหลือผู้เรียน เพื่อพัฒนาปรับปรุงแก้ไข

3. การประเมินผล

3.1 วางกรอบการประเมิน

3.2 สร้างแบบประเมินตามองค์ประกอบที่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจน

3.3 ประเมินผลการบริหารจัดการโดยผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

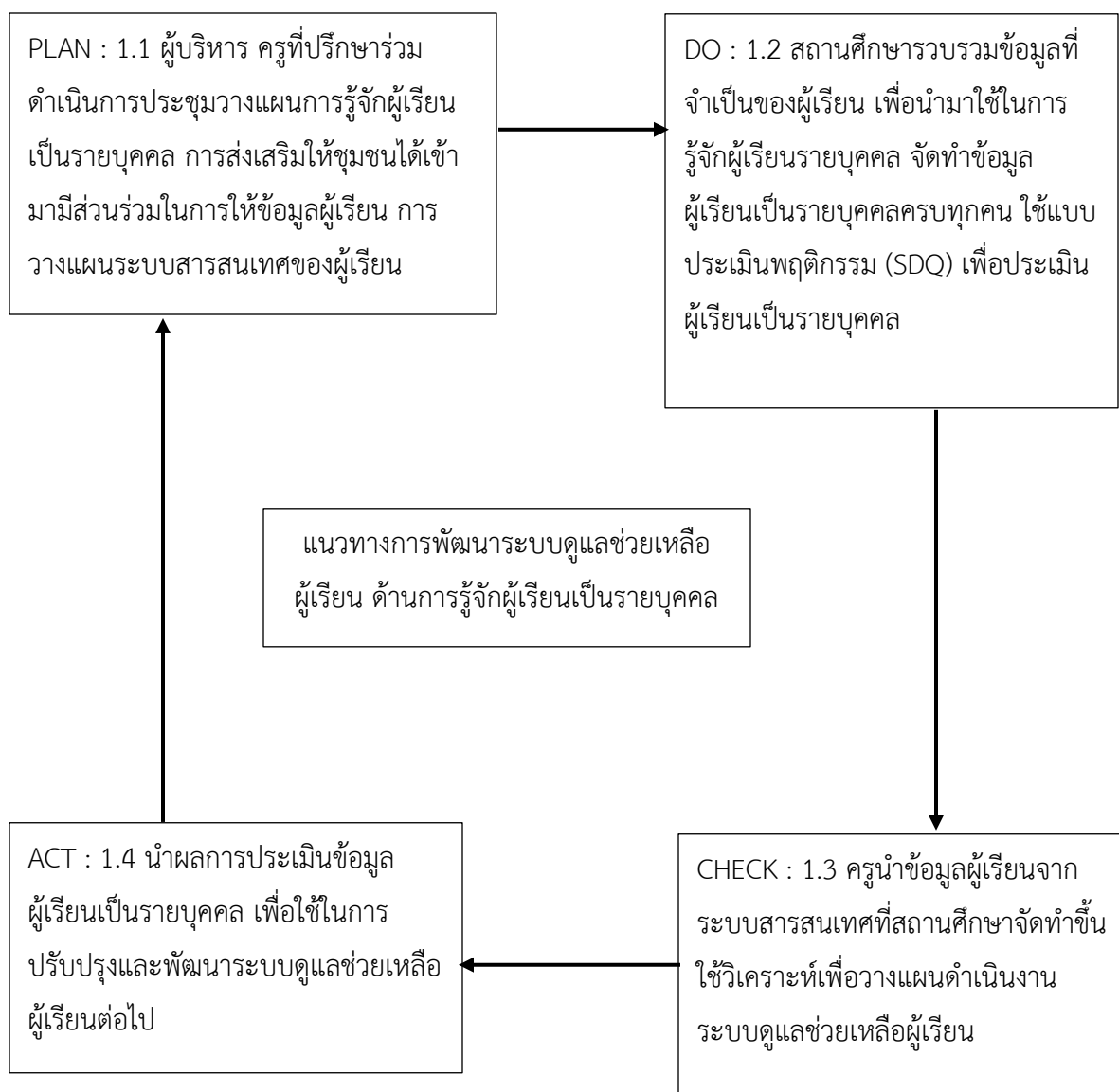
3.4 วิเคราะห์และแปลผลข้อมูล

3.5 ตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพการประเมิน

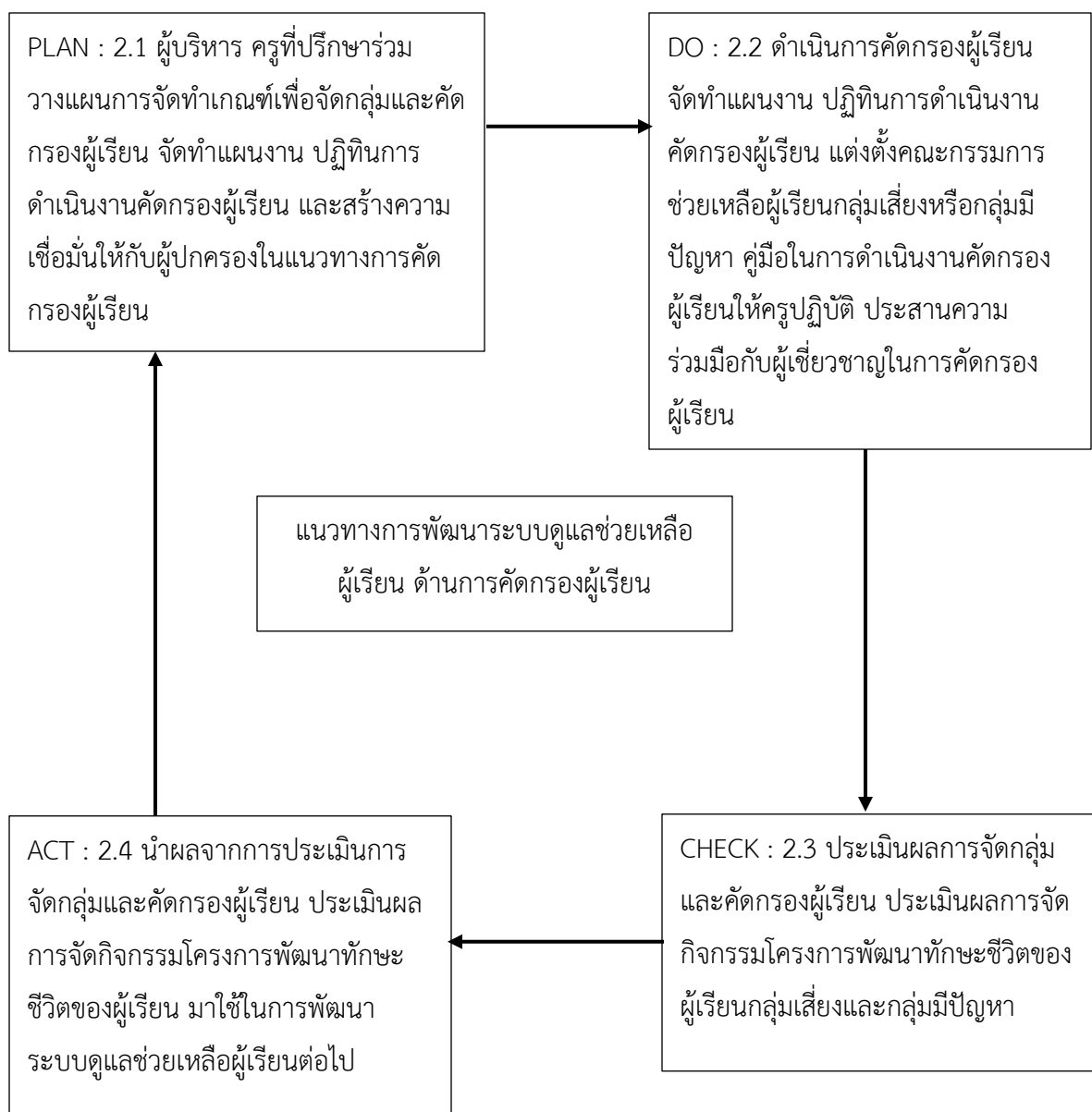
4. การรายงานผล

- 4.1 นำผลสะท้อนจากการประเมินไปปรับปรุงแก้ไข
- 4.2 จัดทำข้อมูลสารสนเทศ
- 4.3 รายงานผลให้หน่วยงานต้นสังกัดและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบ

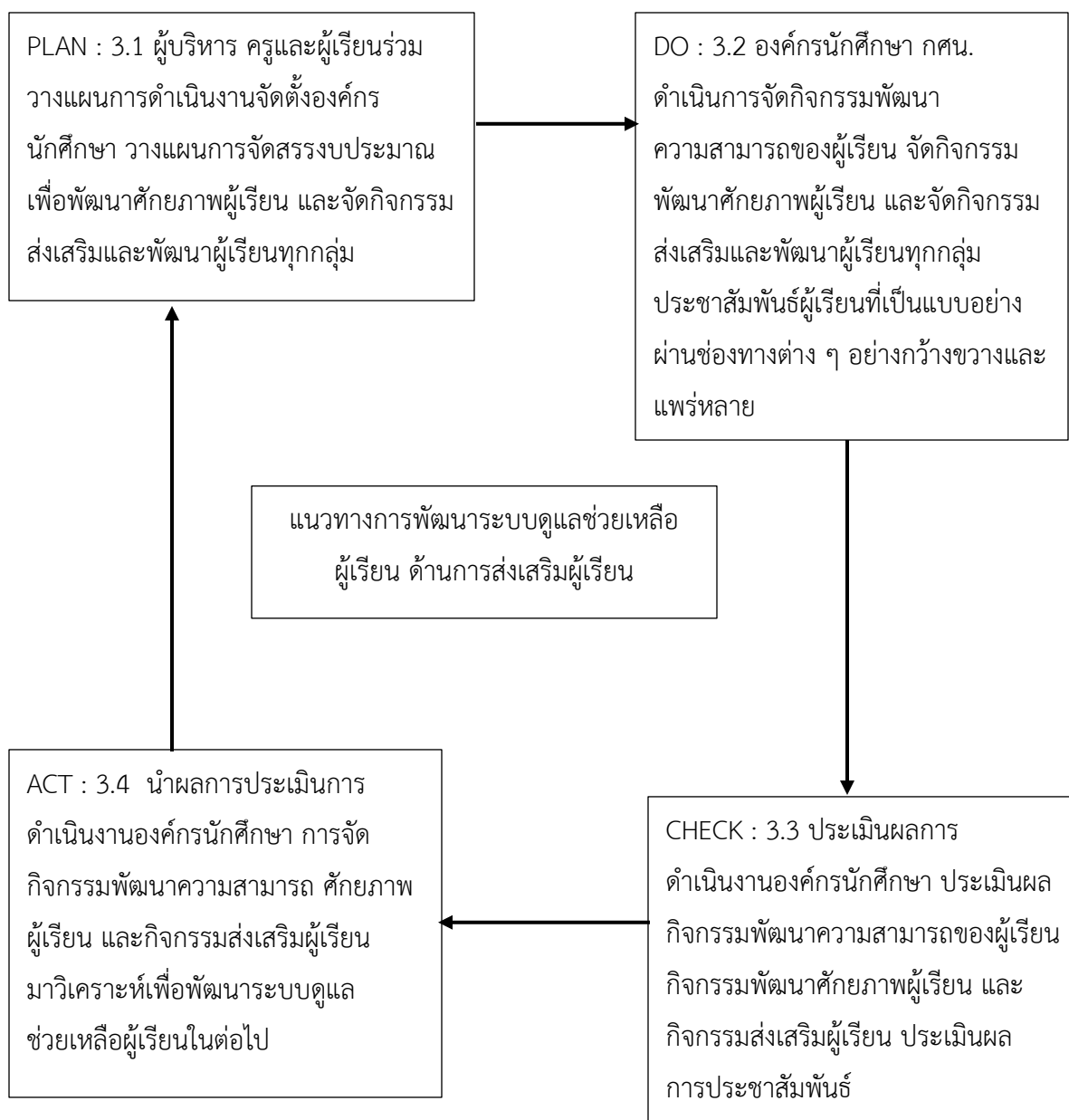
แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนทั้ง 5 ด้านภายใต้กระบวนการของกลไกการดำเนินงานตามหลักการวงจรคุณภาพ PDCA นำเสนอแผนภาพ

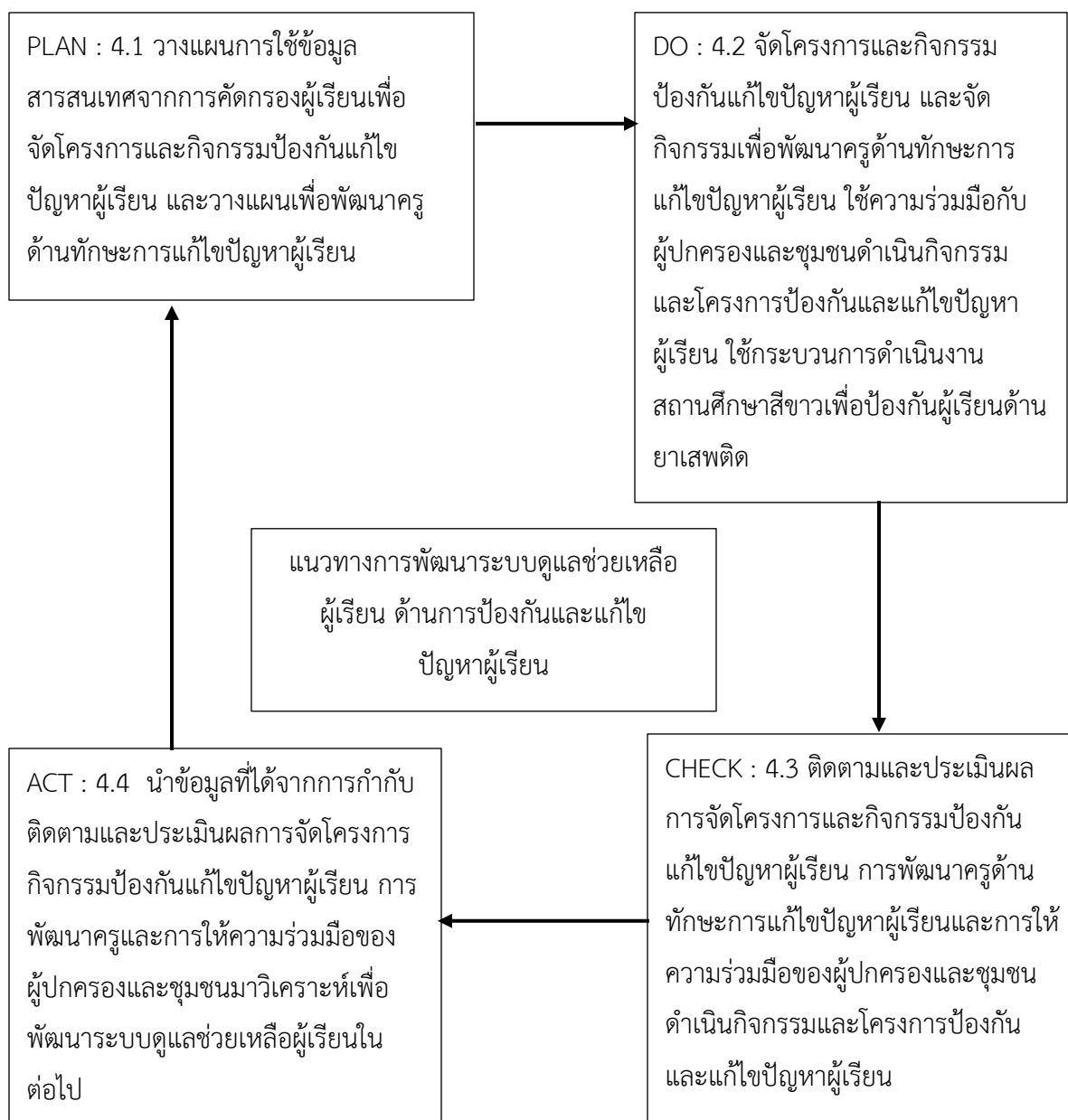
ภาพประกอบ 5 แผนภาพวงจรคุณภาพ PDCA กระบวนการดำเนินงานแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล

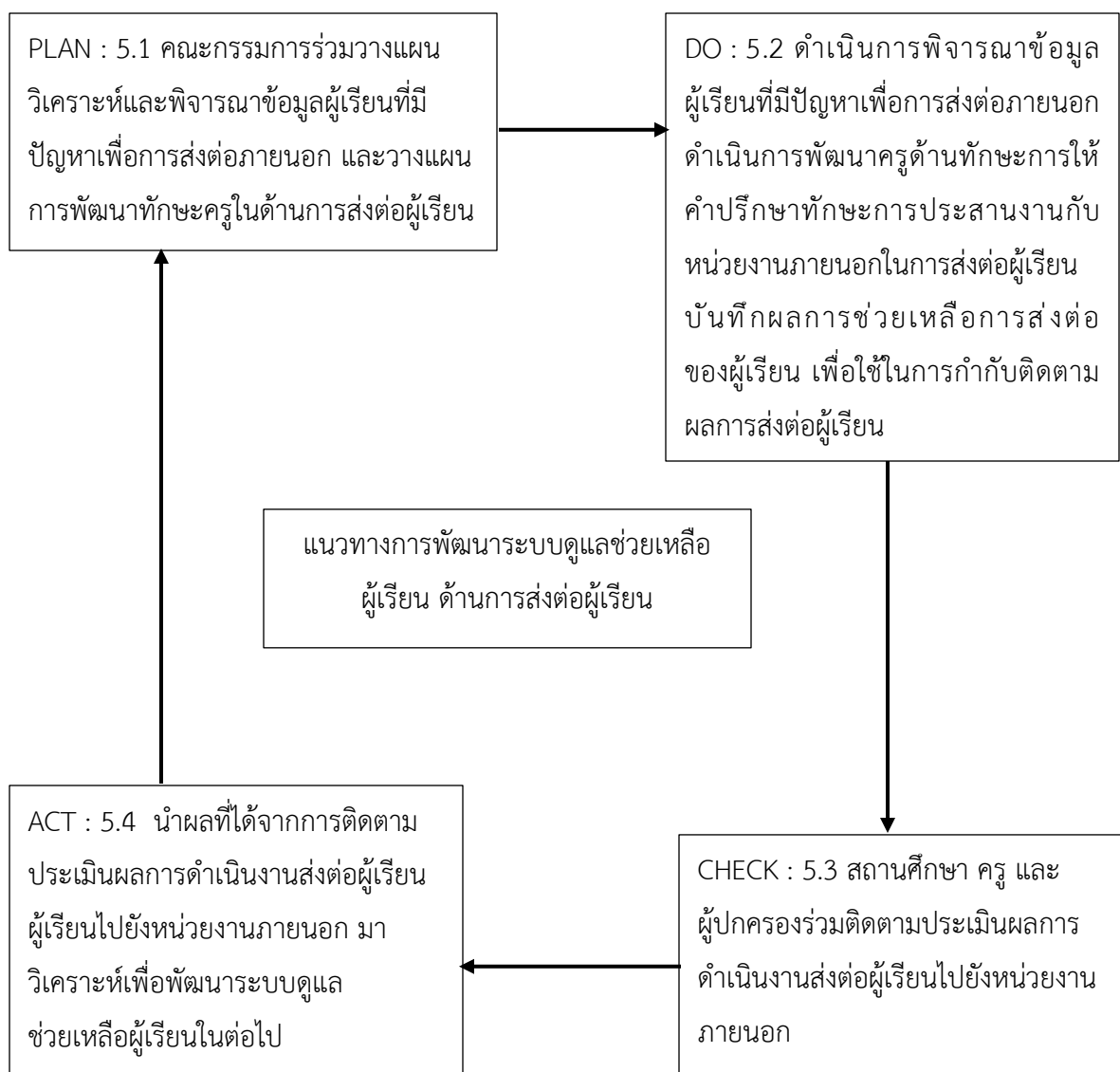
ภาพประกอบ 6 แผนภาพวงจรคุณภาพ PDCA กระบวนการดำเนินงานแนวทางการพัฒนาระบบดูแล
ช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการคัดกรองผู้เรียน

ภาพประกอบ 7 แผนภาพวงจรคุณภาพ PDCA กระบวนการดำเนินงานแนวทางการพัฒนาระบบดูแล
ช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการส่งเสริมผู้เรียน

ภาพประกอบ 8 แผนภาพวงจรคุณภาพ PDCA กระบวนการดำเนินงานแนวทางการพัฒนาระบบดูแล
ช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน

ภาพประกอบ 9 แผนภาพวงจรคุณภาพ PDCA กระบวนการดำเนินงานแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการส่งต่อผู้เรียน

เงื่อนไขความสำเร็จ

เงื่อนไขความสำเร็จของการนำแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ไปใช้มีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษา ถือเป็นกลไกหลักในการนำแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคามไปใช้ โดยต้องมีความเข้าใจถึงนโยบายในการจัดพัฒนาคุณภาพ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน และนโยบายในการพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ดังนั้นนอกเหนือจากการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ภาวะผู้นำทางวิชาการและนวัตกรรมการเรียนรู้

2) ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ และสนับสนุนงบประมาณทั้งการใช้พัฒนาบุคลากร พัฒนาด้านอาคารสถานที่ พัฒนาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่มีคุณภาพ รวมทั้งการสนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้จัดกิจกรรม โครงการส่งเสริมคุณลักษณะที่ดีให้กับผู้เรียน รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาภาคีเครือข่ายของสถานศึกษา ชุมชนอย่างเข้มแข็ง

3) ครู และบุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ต้องมีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีความสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน และต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นและทักษะการปฏิบัติงานตามภารกิจ รวมทั้งต้องมีทักษะการทำงานเป็นทีม

4) สถานศึกษาต้องกำหนดค่าเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ การพัฒนาการนิเทศภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน โดยมีเกณฑ์มาตรฐานและตัวบ่งชี้ความสำเร็จที่สามารถวัดได้จริง

5) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามแนวทาง วิธีการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม อย่างมีส่วนร่วม

6) คณะกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของสถานศึกษา ใช้กระบวนการกำกับ นิเทศ ติดตาม เพื่อยกระดับคุณภาพการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน โดยมีเครื่องมือในการกำกับ นิเทศติดตาม และมีการรายงานผลอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ

7) ผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดมหาสารคาม ทุกฝ่ายให้ความร่วมมือ ทำงานเป็นทีม มีการสื่อสารทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

8) ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคามมีส่วนร่วมและมีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินผลการใช้แนวทาง เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง

6. เมื่อได้แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดมหาสารคาม เรียบร้อยแล้วจึงนำมาจัดทำคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน โดยกำหนดให้ มีองค์ประกอบของคู่มือการใช้งาน 4 ส่วน ตามขอบเขตเนื้อหาของคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 บทนำ ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ และนิยามศัพท์ ส่วนที่ 2 แนวคิดของระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ส่วนที่ 3 กลไกการดำเนินงานและขั้นตอนวิธีการนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนไปใช้ และส่วนที่ 4 การประเมินผลระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

1. ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล แสดงดังตาราง 21

ตาราง 21 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาระบบ
ดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

N = 45

รายการประเมิน		μ	σ	ระดับความเหมาะสม
1	หลักการและเหตุผล	4.73	.495	มากที่สุด
2	จุดมุ่งหมายของแนวทาง	4.84	.367	มากที่สุด
3	แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน			
	3.1 ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล	4.60	.539	มากที่สุด
	3.2 ด้านการคัดกรองผู้เรียน	4.67	.477	มากที่สุด
	3.3 ด้านการส่งเสริมผู้เรียน	4.80	.405	มากที่สุด
	3.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ผู้เรียน	4.69	.468	มากที่สุด
	3.5 ด้านการส่งต่อผู้เรียน	4.53	.505	มากที่สุด
4	กลไกการดำเนินงาน	4.78	.420	มากที่สุด
5	เงื่อนไขความสำเร็จ	4.62	.490	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.70	.163	มากที่สุด

จากตาราง 21 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของ แนวทางการพัฒนาระบบดูแล
ช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริม
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคามเฉลี่ยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ
มากที่สุด ($\mu = 4.70$) โดยประเด็นที่มีผลการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่
จุดมุ่งหมายของแนวทาง ($\mu = 4.84$) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการส่งเสริม
ผู้เรียน ($\mu = 4.80$) และกลไกการดำเนินงาน ($\mu = 4.78$) ส่วนประเด็นที่มีผลการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับ
ต่ำสุด คือ แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการส่งต่อผู้เรียน ($\mu = 4.53$)

2. ผลการประเมินคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล แสดงดังตาราง 22

ตาราง 22 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

N = 45

รายการประเมิน		μ	σ	ระดับความเหมาะสม
1	หลักการและเหตุผลในคู่มือแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นและความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน	4.69	.514	มากที่สุด
2	จุดมุ่งหมายของแนวทางในคู่มือมีความชัดเจนครอบคลุมและสามารถดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายได้	4.82	.387	มากที่สุด
3	การกำหนดนิยามศัพท์ในคู่มือมีความชัดเจนทำให้ผู้ใช้งานมีความเข้าใจระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนได้	4.53	.505	มากที่สุด
4	คู่มืออธิบายแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้	4.67	.522	มากที่สุด
5	คู่มืออธิบายแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการคัดกรองผู้เรียน ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้	4.73	.447	มากที่สุด
6	คู่มืออธิบายแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการส่งเสริมผู้เรียน ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้	4.87	.344	มากที่สุด

ตาราง 22 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม (ต่อ)

N = 45

	รายการประเมิน	μ	σ	ระดับความเหมาะสม
7	คู่มืออธิบายแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้	4.76	.435	มากที่สุด
8	กลไกการดำเนินงานในคู่มือ ทำให้สามารถเข้าใจวิธีการดำเนินระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนได้	4.60	.495	มากที่สุด
9	ส่วนประกอบและการจัดทำรูปแบบของคู่มือมีความเหมาะสมและทำให้อ่านเข้าใจ	4.80	.405	มากที่สุด
10	การอธิบายรายละเอียดและขั้นตอนของการนำแนวทางไปใช้ในคู่มือชัดเจน	4.71	.458	มากที่สุด
11	ความเข้าใจการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนจากการศึกษาคู่มือการใช้	4.64	.484	มากที่สุด
12	เอกสารและแบบฟอร์มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในคู่มือการใช้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนได้เป็นอย่างดี	4.71	.458	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.71	.167	มากที่สุด

จากตาราง 22 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของ คู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม เฉลี่ยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.71$) โดยประเด็นที่มีผลการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ คู่มืออธิบายแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการส่งเสริมผู้เรียน ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้ ($\mu = 4.87$) จุดมุ่งหมายของแนวทางในคู่มือมีความชัดเจนครอบคลุมและสามารถ

ดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายได้ ($\mu = 4.82$) ส่วนประกอบและการจัดทำรูปแบบของคู่มือมีความเหมาะสมและทำให้นำไปใช้งานมีความเข้าใจ ($\mu = 4.80$) ส่วนประเด็นที่มีผลการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำสุด คือ การกำหนดนิยามศัพท์ในคู่มือมีความชัดเจนทำให้ผู้ใช้งานมีความเข้าใจระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนได้ ($\mu = 4.53$)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้นำเสนอ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคามสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคามในภาพรวม มีการปฏิบัติเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน คือ ด้านการส่งเสริมผู้เรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล ด้านการคัดกรองผู้เรียน และด้านการส่งต่อผู้เรียน ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ ของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคามในภาพรวม มีความต้องการพัฒนาเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบที่มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน ด้านการส่งเสริมผู้เรียน ด้านการคัดกรองผู้เรียน ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล และด้านการส่งต่อผู้เรียน ตามลำดับ

2. การพัฒนาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

2.1 ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ในภาพรวม มีดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการส่งต่อผู้เรียน ลำดับที่ 2 ด้านการคัดกรองผู้เรียน ลำดับที่ 3 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน ลำดับที่ 4 ด้าน การส่งเสริมผู้เรียน และลำดับที่ 5 ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล

2.2 องค์ประกอบของแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วยหลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของแนวทางแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีแนวทางในการพัฒนา 9 ประเด็น 2) ด้านการคัดกรองผู้เรียน มีแนวทางในการพัฒนา 8 ประเด็น 3) ด้านการส่งเสริมผู้เรียน มีแนวทางในการพัฒนา 7 ประเด็น 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน มีแนวทางในการพัฒนา 8 ประเด็น 5) ด้านการส่งต่อผู้เรียน มีแนวทางในการพัฒนา 6 ประเด็น กลไกการดำเนินงาน ใช้กลไกการดำเนินงานตามหลักการแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA และเงื่อนไขความสำเร็จ

2.3 องค์ประกอบของคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 บทนำ ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ และนิยามศัพท์ ส่วนที่ 2 แนวคิดของระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ส่วนที่ 3 กลไกการดำเนินงานและขั้นตอนวิธีการนำระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนไปใช้ และส่วนที่ 4 การประเมินผลระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

3. การประเมินแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

3.1 ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เกลี่ยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ เกลี่ยมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ในภาพรวมมีการปฏิบัติเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมผู้เรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล ด้านการคัดกรองผู้เรียน และด้านการส่งต่อผู้เรียน ตามลำดับสภาพที่พึงประสงค์ ของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ในภาพรวม มีความต้องการพัฒนาเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน ด้านการส่งเสริมผู้เรียน ด้านการคัดกรองผู้เรียน ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล และด้านการส่งต่อผู้เรียน ตามลำดับเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม ได้ให้ความสำคัญ และ ส่งเสริมการคัดกรองผู้เรียนภายในสถานศึกษาอันเนื่องจากสถานศึกษาเล็งเห็นว่าการคัดกรองผู้เรียนเป็น กระบวนการที่ช่วยให้สามารถแยกแยะลักษณะทั้งภายในและภายนอกของผู้เรียน ได้ดียิ่งขึ้น ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ระบุว่า การคัดกรองผู้เรียนเป็นการพิจารณาข้อมูล เกี่ยวกับผู้เรียนเพื่อการจัดกลุ่มผู้เรียนซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการหาวิธีที่เหมาะสม ในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นด้วยความรวดเร็วและถูกต้องแม่นยำ ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาจจัดกลุ่มผู้เรียนตามผลการคัดกรองเป็น 2 ,3 หรือ 4 กลุ่มก็ได้ตามขอบข่ายและเกณฑ์การคัดกรองที่สถานศึกษากำหนด เช่น กลุ่มปกติ ซึ่งควรได้รับการสร้างภูมิคุ้มกัน และการส่งเสริมพัฒนา กลุ่มเสี่ยง ซึ่งสถานศึกษาต้องให้การป้องกันและแก้ไขตามกรณี กลุ่มมีปัญหา ซึ่งสถานศึกษาต้องช่วยเหลือและแก้ปัญหาโดยเร่งด่วน และกลุ่มพิเศษ ซึ่งสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพความสามารถพิเศษนั้น จนถึงขั้นสูงสุด การรู้จักผู้เรียนรายบุคคลเป็นวิธีการสำคัญที่ช่วยให้ครูทราบถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของผู้เรียนแต่ละคนโดยวิธีการที่ หลากหลายเช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน การศึกษาข้อมูลและการตรวจสอบ เพื่อให้สามารถนำไปวางแผนในการ ป้องกันช่วยเหลือส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม โดยข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน ที่ควรทราบและรวบรวมไว้ได้แก่ด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว ด้านสารเสพติด

ด้านความปลอดภัยพฤติกรรมทางเพศ และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้วยความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกันหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการรู้จักข้อมูลที่เป็นเกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะช่วยให้ครูมีความเข้าใจผู้เรียนมากขึ้นสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อคัดกรองผู้เรียนเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมป้องกันและแก้ปัญหาผู้เรียนได้ถูกทาง การคัดกรองนักเรียน เป็นการดำเนินงานระบบช่วยเหลือผู้เรียนมีความสำคัญในการแก้ปัญหาการศึกษา เพราะปัจจุบันความสามารถในการแข่งขันของประเทศและคุณภาพเด็กและเยาวชนไทย มีแนวโน้มลดน้อยลงต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งเกิดจากความล้มเหลวของ ระบบการศึกษาไทย จากปัญหานี้ หลายภาคส่วน ได้เห็นความสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศ โดยร่วมดำเนินการผ่าน “สถานศึกษา” ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเยาวชนในวัยเรียนส่วนมากอยู่ใน ระบบสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นต้องเสริมสร้างศักยภาพ และพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถบริหารจัดการ และจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีคุณภาพได้ การส่งเสริมการป้องกันช่วยเหลือและการป้องกันและแก้ไขปัญหา ในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ครูที่ปรึกษาควรให้ความสนใจใส่กับผู้เรียนทุกคนเท่าเทียมกัน สำหรับผู้เรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา นั้นจำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลใส่ใจอย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกันและการแก้ปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหาของผู้เรียนจึงเป็นภาระงานที่มีคุณค่าในการพัฒนาให้ผู้เรียนให้เติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป การส่งต่อ นั้นมีความสำคัญต่อผู้เรียนที่มีกรณีปัญหาความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ซึ่งควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อปัญหาของผู้เรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็ว ซึ่งหากปล่อยเป็นหน้าที่ของครูที่ปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่ง อาจส่งผลให้มีความยุ่งยาก ของปัญหาอาจมีมากขึ้น หรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากที่จะแก้ไขของผู้เรียนได้ จากเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้ สภาพปัจจุบันของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ผลที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาริยา ก่อกุล (2563) ได้ทำการวิจัย

แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนประจำ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนประจำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตราพร สุทธิสาร (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผลการวิจัยปรากฏ พบว่า สภาพปัจจุบัน ในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดมหาสารคาม มีองค์ประกอบ ได้แก่ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของแนวทาง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองผู้เรียน 3) ด้านการส่งเสริมผู้เรียน มีแนวทางในการพัฒนา 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน 5) ด้านการส่งต่อผู้เรียน กลไกการ และเงื่อนไขความสำเร็จ และมีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดมหาสารคาม เฉลี่ยมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ดำเนินการพัฒนาแนวทางเป็นไปตามโครงสร้างของหลักวิชาการในเรื่องแนวทางการปฏิบัติในการปรับเปลี่ยนองค์กร (ปรีชา กองจินดา, 2549) ผ่านขั้นตอนและวิธีการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการศึกษาศถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ แล้วนำมาร่างแนวทาง และผ่านการประเมินแนวทาง โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่ยอมรับในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการพยายามเสริมสร้างครู ให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถมีความรู้ มีทักษะการทำงาน ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีสำหรับการทำงานพร้อมทั้ง มีคุณธรรมจริยธรรมบุคลิกเหมาะสมของการเป็นครู ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของสถานศึกษา การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม พัฒนาตามกระบวนการการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่มีขั้นตอนชัดเจนพร้อมทั้งมีวิธีและเครื่องมือที่มีมาตรฐานมีคุณภาพและมีหลักฐาน การทำงานที่ตรวจสอบได้ มีการ

กำหนดให้บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษาอันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร และครูทุกคนเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข อีกทั้ง ระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่ได้พัฒนาขึ้น ยึดตามกรอบแนวคิดของการบริหารงานเชิงระบบที่มีโครงสร้างสำคัญ 3 องค์ประกอบ คือ ปัจจัย (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) โดยที่แต่ละองค์ประกอบจะมีรายละเอียดและมีปฏิสัมพันธ์กัน สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงพัฒนาระบบให้มีประสิทธิภาพ ทั้งองค์ประกอบปัจจัย ซึ่งได้แก่คณะผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา ครู บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง ชุมชนและงบประมาณ องค์ประกอบของกระบวนการ ซึ่งได้แก่ การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองผู้เรียน การส่งเสริมผู้เรียน การป้องกันและแก้ปัญหาผู้เรียน การส่งต่อผู้เรียน และองค์ประกอบผลผลิต ซึ่งได้แก่ ปริมาณผู้เรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาลดน้อยลง ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เป็นไปตามที่สถานศึกษากำหนด และผู้เรียนมีคุณลักษณะ มีคุณภาพตามที่สถานศึกษากำหนด ประกอบกับปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม กำหนดให้นำมาใช้ในการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา มีความเข้าใจถึงนโยบายในการจัดพัฒนาคุณภาพ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน และนโยบายในการพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ภาวะผู้นำทางวิชาการและนวัตกรรมการเรียนรู้ ผู้บริหารให้ความสำคัญ และสนับสนุนงบประมาณทั้งการใช้พัฒนาบุคลากร พัฒนาสิ่งที่เป็นในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน สนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้จัดกิจกรรม โครงการส่งเสริมคุณลักษณะที่ดีให้กับผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ มีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีความสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน และต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นและทักษะการปฏิบัติงานตามภารกิจ รวมทั้งต้องมีทักษะการทำงานเป็นทีม สถานศึกษากำหนดค่าเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ การพัฒนาการนิเทศภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามแนวทาง วิธีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างมีส่วนร่วม ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือมีส่วนร่วมและมีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินผลการใช้แนวทาง เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างแท้จริง จากเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม เฉลี่ยมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ผลที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) ความมุ่งหมาย 3) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ 3.1) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3.2) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 3.3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน 3.4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 3.5) ด้านการส่งต่อ โดยผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สรล อินธิแสง (2563) ได้ทำการวิจัยการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรากานต์ บุตรพรม (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาระบบช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 พบว่า มีแนวทางการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน และมีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด เป็นไปได้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1.1 ควรมีการพัฒนาครูที่ปรึกษาให้มีทักษะและมีเทคนิคในการให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน

1.2 สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น

1.3 สถานศึกษาควรส่งเสริมกิจกรรมด้านกีฬา ดนตรี และศิลปะ ให้ผู้เรียนเพื่อพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนให้ห่างไกลจากสารเสพติด

1.4 สถานศึกษาควรพัฒนาระบบสารสนเทศและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

1.5 ควรมีการพัฒนาเกณฑ์และเครื่องมือที่ใช้ในการคัดกรองผู้เรียนให้มีมาตรฐานและชี้แจงวิธีการใช้เครื่องมือแก่ครูที่ปรึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 สถานศึกษาควรศึกษาแนวทางดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เข้าใจ โดยเฉพาะองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ขั้นตอนและวิธีการประเมิน แล้วทำการประเมินระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำผลการประเมินมาพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขกระบวนการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของสถานศึกษาต่อไป

2.2 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม หรือสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอื่น ๆ ควรพิจารณาสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัดนำแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนไปใช้หรือไปพัฒนาต่อยอดในการดำเนินการคัดกรองผู้เรียน การส่งเสริมผู้เรียนและการส่งต่อผู้เรียนเพื่อพัฒนาการบริหารงานด้านดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของสถานศึกษา

2.3 สถานศึกษาควรมีแนวทางในการส่งเสริมงบประมาณที่ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อนำนโยบายที่กำหนดไว้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนไปสู่การปฏิบัติได้จริงและเป็นรูปธรรม

2.4 ควรมีการพัฒนาครูที่ปรึกษาให้มีทักษะและมีเทคนิคในการให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน

2.5 สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น

2.6 สถานศึกษาควรส่งเสริมกิจกรรมด้านกีฬา ดนตรี และศิลปะ ให้ผู้เรียนเพื่อพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนให้ห่างไกลจากสารเสพติด

2.7 สถานศึกษาควรพัฒนาระบบสารสนเทศและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

2.8 ควรมีการพัฒนาเกณฑ์และเครื่องมือที่ใช้ในการคัดกรองผู้เรียนให้มีมาตรฐานและชี้แจงวิธีการใช้เครื่องมือแก่ครูที่ปรึกษา

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หรือสถานศึกษาในสังกัดอื่น

3.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

3.3 ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ : การสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมสุขภาพจิต. (2546). *คู่มือการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 – 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6)*. กรุงเทพฯ : องค์การส่งเสริมสุขภาพจิต.
- กรมสุขภาพจิต. (2547). *คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ: ยูเรนัสอิมเมจกรุ๊ป.
- กรมสุขภาพจิต. (2551). *คู่มือครูระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 – 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพฯ: อรุณ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักการ แนวคิด และทิศทางในการดำเนินงาน*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- เกษม วรวรรณ ณ อยุธยา. (2550). *เอกสารการพัฒนาข้าราชการครูเพื่อให้มีหรือเลื่อนวิทยฐานะเป็นครูชำนาญการพิเศษ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์. (2553). *การบริหารกิจการนักเรียน เล่ม 9*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการ.
- จันทร์ฉาย ไทรัตน์. (2561). *การบริหารและการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนโรงเรียนเชิงราชวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย*. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- จิตราพร สุทธิสาร. (2562). *การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จุฑาทิพย์ พงษา. (2558). *สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 19*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ณัฐวิภา คำปันศรี. (2559). *สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทรงชนะ เลี้ยงรักษา. (2557). *สภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อป้องกันปัญหา ยาเสพติดของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จังหวัดสมุทรปราการ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ทิตนา แคมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธรรมรัตน์ คงดี. (2563). *กลยุทธ์การช่วยเหลือผู้เรียนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด*. วารสารวิจัยรำไพพรรณี, ปีที่ 14 ฉบับที่ 1, หน้า 171-181
- นงลักษณ์ ใจฉลาด. (2555). *หลักการบริหารงานกิจการและกิจกรรมนักเรียนนักศึกษา*. พิษณุโลก: ภาควิชาบริการการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2545). *กระบวนการปฏิรูปเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ : การประเมินและการประกัน : รายงานผลการดำเนินงานโครงการนำร่องระดับชาติ*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- บังอร จันกรม. (2552). *การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. มหาสารคาม : สุวีริยาสาส์น.
- ปณิกฤกษ์ เลิศล้ำ. (2555). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารกิจการนักเรียนกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

- ปริทรรศน์ พันธบุรุษย์. (2545). *TQM ภาควิชาปฏิบัติ : เทคนิคการแก้ปัญหาแบบสียาม่า*. กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- ประมวล วิลานนท์. (2555). *การพัฒนารูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนนักศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ภักธิญา วรณอ่อน. (2555). *การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบัวงามวิทยา อำเภอดงหลวง สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา. (2560). *การพัฒนาคู่มือนิเทศการสอนของโรงเรียน*. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.
- มหาวิทยาลัยมหิดล. (2560). *เทคนิคและวิธีการสร้างสรรค์คู่มือการปฏิบัติงาน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. (2558). *การพัฒนาคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ*. นครปฐม : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. (2553). *การเขียนคู่มือการปฏิบัติงาน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์. (2564). *แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วรภัทร์ ภูเจริญ. (2541). *แนวทางการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.
- วิราภรณ์ บุตรพรม. (2560). *แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). *ทฤษฎีการประเมิน*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม. (2563). รายงานการประเมินตนเอง ประจำปี พ.ศ.2563 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม.
มหาสารคาม : กลุ่มอำนวยการ.
- สมาน อัครภูมิ. (2549). การพัฒนารูปแบบการบริหารการประถมศึกษาในระดับจังหวัด. ดุษฎีนิพนธ์.
ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมคิด พรหมจ้อย และ สุพัตร์ พิบูลย์. (2544). การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. นนทบุรี :
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมคิด มาวงค์. (2554). การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน
ตามความคิดเห็นของครูสังกัดโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด.
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สมพิศ ไหมงาม. (2550). การจัดการและการบริหารงานกิจการนักเรียน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหาร
การศึกษาและอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมยศ นาวิการ. (2554). การบริหารเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ : อักษรไทย.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2556). ผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการและการใช้แหล่งเรียนรู้. กรุงเทพฯ :
บริษัทสำนักพิมพ์เดอะบุคส์.
- สร้อย อินธิแสง. (2563). สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 5. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัย
การจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 17(1), 166-171.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5. (2554). การบริหารกิจการนักเรียนของสถานศึกษา
ในสังกัด. สิงห์บุรี : กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3. (2555). แนวทางการบริหารกิจการ
นักเรียน ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม
เขต 3. มหาสารคาม : กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ : ครูสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *คู่มือการจัดการอบรมการแนะแนวสำหรับ
วิทยากร*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: องค์การ รับผิดชอบต่อสังคมและผลิตภัณฑ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2554). *คู่มือการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน*. กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564)*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง
(พ.ศ.2552 – 2561)*. กรุงเทพฯ: บริษัทกราฟฟิคจำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 –2579*. กรุงเทพฯ:
บริษัทกราฟฟิคจำกัด.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2552). *มาตรฐานการปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา
พ.ศ. 2552*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2550). *การประชุมปฏิบัติการพัฒนาความเข้มแข็งระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน 4 ภูมิภาคคู่มือการจัดอบรมยุวชนแนะแนว*. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). *การพัฒนาความเข้มแข็งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
หลักสูตรครูที่ปรึกษา*. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2560). *คู่มือการดำเนินงาน องค์การ
นักศึกษา กศน.* กรุงเทพฯ : กลุ่มส่งเสริมปฏิบัติการ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัย.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2564). *นโยบายและจุดเน้นการ
ดำเนินงาน สำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ :
บริษัทกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม. (2564).

แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564. มหาสารคาม : กลุ่มยุทธศาสตร์และการพัฒนา

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม.

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2554). *หลักการ ทฤษฎี และนวัตกรรมการบริหารการศึกษา*.

มหาสารคาม : สารคามการพิมพ์.

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2561). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหาร*

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 13(2), 169–182.

สุธี สุทธิสมบุรณ์ และสมาน รังสียกฤษณ์. (2549). *หลักการบริหารเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ : ประชาชน.

สุภัคชญา ทศไกร. (2565). *ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนการศึกษานอกระบบ*

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของ กศน.อำเภอ สังกัดสำนักงาน กศน.จังหวัดเพชรบูรณ์.

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ สำนักงานบริหารและสังคมศาสตร์,

8(2), -142 - 156.

สุรัฐ ศิลปอนันต์. (2545). *กระบวนการปฏิรูปโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : องค์การคำครุสภา.

สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรพิมพ์ ธงไชย. (2553). *สภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียน สังกัด*

เทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา

การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

อาทิตยา เวชกรณ์. (2559). *แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*

สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในจังหวัดนครสวรรค์ เขต 1.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

อารียา ก่อกุล. (2563). *แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประจำสังกัด*

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.

นครสวรรค์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

อุทุมพร จามรمان. (2544). *วิธีทำประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน*. กรุงเทพฯ :

พินี พับลิชชิ่ง.

- อีโตชิ คุมะ. (2540). *Management by Quality (MBQ)* แปลโดย ปรีชา ลีลานุกรม. กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- Ayyash, A. (2010). School Counseling in Lebanon: Past, Present, and Future. *Journal of Counseling & Development*, 88(1), 13–17.
- Blackwell, L. A., Trzesniewski, K. H., and Dweck, C. S. (2007). Theories of intelligence and achievement across the junior high school transition: A longitudinal study and an intervention. *Child Development*, 78(1), 246–263.
- Cekerol, K. (2010). Examining the Academic Counseling Courses as a Support Service in distance Learning. *Hachette University Journal of Education*, 39(1), 109–120.
- Garfinkel, L. (2010). Improving Family Involvement for Juvenile Offenders with Emotional/Behavioral Disorders and Related Disabilities. *SAGE Journals*, 36(1), 52–60.
- Glazier, S. Y. (2004). General Education' Perception of at-Risk Student and Self- Perceived Efficacy in Relationship to Participation in a Student Assistance Team Model. *Dissertation Abstracts International*, 65(3), 833-A. 158
- Goodman, R., Ford, T., Simmons, H., Gatward, R. and Meltzer, H. (2003). Using the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) to screen for child psychiatric disorders in a community sample. *International Review of Psychiatry*, 15(1–2), 166–172.
- Guskey, T. R. (2000). *Evaluating professional development*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Madaus, Scriven and Stufflebeam. (1983). *Evaluation model, Viewpoints on Education and Human Service Evaluation*. Boston : Kluwer-Nijhoff Publisher.
- Schlotthauer, R. (2020). *The importance of an operations manual* [Unpublished master's thesis]. California State University Monterey Bay.
- Stufflebeam, Daniel L.; and Shinkfield, Anthony J. (2007). *Evaluation Theory, Models, & Application*. San Francisco : John Wilwy.

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย ขั้นตอนที่ 1

แบบสอบถามความคิดเห็นสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามนี้ตามความคิดเห็นของท่านตามข้อเท็จจริง เพื่อผู้วิจัยจะได้นำข้อมูลมาดำเนินการวิเคราะห์ เพื่อการพัฒนาโปรแกรมที่มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ให้กับครู กศน.ต่อไป และขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

(นางวิมลรัตน์ จันทร์ยาง)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

1. ระดับการศึกษา

() ปริญญาตรี () สูงกว่าปริญญาตรี

2. ตำแหน่ง

() ข้าราชการครู

() ครูอาสาสมัครฯ

() ครู กศน.ตำบล

() ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

3. ประสบการณ์ในการทำงาน กศน.

() ไม่เกิน 5 ปี

() 5 – 10 ปี

() มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องตามความคิดเห็นของท่านโดยพิจารณาตามเกณฑ์ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง มีการปฏิบัติในปัจจุบัน/มีความต้องการ อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มีการปฏิบัติในปัจจุบัน/มีความต้องการ อยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง มีการปฏิบัติในปัจจุบัน/มีความต้องการ อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง มีการปฏิบัติในปัจจุบัน/มีความต้องการ อยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง มีการปฏิบัติในปัจจุบัน/มีความต้องการ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	การจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล สำหรับครู กศน.	สภาพปัจจุบัน				
		5	4	3	2	1
1. ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล (ต่อ)						
8	ครูที่ปรึกษามีการศึกษาผู้เรียนเป็นรายกรณี (Case study) ทุกครั้งที่พบผู้เรียนที่มีปัญหา					
2. ด้านการคัดกรองผู้เรียน						
1	สถานศึกษาเชิญผู้เชี่ยวชาญในด้านการคัดกรองผู้เรียนเพื่อจัดทำเกณฑ์และเครื่องมือคัดกรองผู้เรียน					
2	สถานศึกษามีการประชุมครูเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจและอบรมพัฒนาการคัดกรองและจัดกลุ่มผู้เรียน					
3	สถานศึกษาจัดทำแผนงานปฎิทินงาน ในการคัดกรองผู้เรียน					
4	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดแนวทางและผู้รับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือให้กับผู้เรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา					
5	สถานศึกษามีการจัดทำคู่มือในการดำเนินการคัดกรองผู้เรียนให้ครูปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง					

สภาพที่พึงประสงค์					
5	4	3	2	1	

ข้อ	สมรรถนะ	สภาพปัจจุบัน				
		5	4	3	2	1
2. ด้านการคัดกรองผู้เรียน (ต่อ)						
6	ผู้เรียน ทุกคนได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองโดย ครูที่ปรึกษาคัดกรองผู้เรียนเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา					
7	มีการประมวลผลและบันทึกข้อมูลการคัดกรองผู้เรียนในระบบสารสนเทศของสถานศึกษา					
8	สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนวให้คำปรึกษาและช่วยเหลือผู้เรียนตามการคัดกรอง					
3. ด้านการส่งเสริมผู้เรียน						
1	สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา					
2	สถานศึกษาสำรวจความต้องการของผู้เรียนก่อนจัดตั้งชมรม กลุ่ม หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของผู้เรียน					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะวิธีการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

กรุณาระบุข้อเสนอแนะแนวทางหรือวิธีการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เครื่องมือการวิจัย ขั้นตอนที่ 2

การศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดมหาสารคาม โดยการสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ในการดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของการดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน จากสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประกอบในการพัฒนาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลประเด็นในการดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล ด้านการคัดกรองผู้เรียน ด้านการส่งเสริมผู้เรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน และด้านการส่งต่อผู้เรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....สกุล.....

ที่อยู่ปัจจุบัน

.....

หมายเลขโทรศัพท์.....

ตำแหน่งของผู้ให้สัมภาษณ์

() ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอ () ครู

ประสบการณ์ในการทำงาน กศน.ของผู้ให้สัมภาษณ์.....ปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลประเด็นแนวปฏิบัติที่ดีของการดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

1. แนวปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษาในการดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล ที่ได้ดำเนินการ ประกอบด้วย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. แนวปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษาในการดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
ด้านการคัดกรองผู้เรียน ที่ได้ดำเนินการ ประกอบด้วย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. แนวปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษาในการดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
ด้านการส่งเสริมผู้เรียน ที่ได้ดำเนินการ ประกอบด้วย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. แนวปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษาในการดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน ที่ได้ดำเนินการ ประกอบด้วย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. แนวปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษาในการดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
ด้านการส่งต่อผู้เรียน ที่ได้ดำเนินการ ประกอบด้วย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้

เครื่องมือการวิจัย ขั้นตอนที่ 3

แบบประเมินแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

คำชี้แจงในการตอบแบบประเมิน

1. แบบประเมินนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
ศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม โดยแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณ
ค่า 5 ระดับ (Likert's Rating Scale) ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ขอให้ท่านพิจารณาแนวทางที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และโปรดพิจารณาประเมินโดยทำเครื่องหมาย

✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านตามเกณฑ์พิจารณาดังนี้

- 5 หมายถึง มีความเห็นว่าคุณเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเห็นว่าคุณเหมาะสม อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความเห็นว่าคุณเหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความเห็นว่าคุณเหมาะสม อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความเห็นว่าคุณเหมาะสม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์ในครั้งนี้

(นางวิมลรัตน์ จันทร์ยาง)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

ที่	รายการประเมิน แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือ ผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
1	หลักการและเหตุผล					
2	จุดมุ่งหมายของแนวทาง					
3	แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน					
3.1	ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล					
3.2	ด้านการคัดกรองผู้เรียน					
3.3	ด้านการส่งเสริมผู้เรียน					
3.4	ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน					
3.5	ด้านการส่งต่อผู้เรียน					
4	กลไกการดำเนินงาน					
5	เงื่อนไขความสำเร็จ					

ข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เครื่องมือการวิจัย ขั้นตอนที่ 3

แบบประเมินคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

คำชี้แจงในการตอบแบบประเมิน

1. แบบประเมินนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม โดยแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert's Rating Scale) ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ขอให้ท่านพิจารณาคู่มือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และโปรดพิจารณาประเมินโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านตามเกณฑ์พิจารณาดังนี้

- 5 หมายถึง มีความเห็นว่าคุณเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเห็นว่าคุณเหมาะสม อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความเห็นว่าคุณเหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความเห็นว่าคุณเหมาะสม อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความเห็นว่าคุณเหมาะสม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์ในครั้งนี้

(นางวิมลรัตน์ จันทร์ยาง)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

ที่	รายการประเมิน คู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
1	หลักการและเหตุผลในคู่มือแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นและความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน					
2	จุดมุ่งหมายของแนวทางในคู่มือมีความชัดเจนครอบคลุมและสามารถดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายได้					
3	การกำหนดนิยามศัพท์ในคู่มือมีความชัดเจนทำให้ผู้ใช้งานมีความเข้าใจระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนได้					
4	คู่มืออธิบายแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้					
5	คู่มืออธิบายแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนด้านการคัดกรองผู้เรียน ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้					
6	คู่มืออธิบายแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนด้านการส่งเสริมผู้เรียน ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้					
7	คู่มืออธิบายแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้					
8	กลไกการดำเนินงานในคู่มือ ทำให้สามารถเข้าใจวิธีการดำเนินระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนได้					
9	ส่วนประกอบและการจัดทำรูปแบบของคู่มือมีความเหมาะสมและทำให้ผู้นำไปใช้งานมีความเข้าใจ					
10	การอธิบายรายละเอียดและขั้นตอนของการนำแนวทางไปใช้ในคู่มือชัดเจน					
11	ความเข้าใจการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนจากการศึกษาคู่มือการใช้					
12	เอกสารและแบบฟอร์มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในคู่มือการใช้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนได้เป็นอย่างดี					

ข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 23 ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามความคิดเห็นสภาพปัจจุบัน
สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	ค่าเฉลี่ย	ความ สอดคล้อง
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล								
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
ด้านการคัดกรองผู้เรียน								
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
ด้านการส่งเสริมผู้เรียน								
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้

ตาราง 23 ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามความคิดเห็นสภาพปัจจุบัน
สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม (ต่อ)

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	ค่าเฉลี่ย	ความ สอดคล้อง
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ด้านการส่งเสริมผู้เรียน (ต่อ)								
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน								
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
ด้านการส่งต่อผู้เรียน								
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้

ตาราง 23 ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามความคิดเห็นสภาพปัจจุบัน
สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม (ต่อ)

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	ค่าเฉลี่ย	ความ สอดคล้อง
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ด้านการส่งต่อผู้เรียน (ต่อ)								
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 24 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความคิดเห็นสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์
 การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
 อำเภอบางบาล สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด
 มหาสารคาม

ข้อที่	ค่าความเชื่อมั่น (α)		ข้อที่	ค่าความเชื่อมั่น (α)	
	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์		สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล					
1	0.931	0.852	5	0.924	0.869
2	0.927	0.822	6	0.913	0.824
3	0.918	0.805	7	0.932	0.805
4	0.936	0.846	8	0.942	0.814
ด้านการคัดกรองผู้เรียน					
1	0.894	0.817	5	0.908	0.834
2	0.915	0.814	6	0.896	0.847
3	0.903	0.825	7	0.903	0.842
4	0.917	0.834	8	0.915	0.805
ด้านการส่งเสริมผู้เรียน					
1	0.887	0.865	5	0.902	0.863
2	0.897	0.833	6	0.899	0.841
3	0.913	0.852	7	0.894	0.853
4	0.899	0.818	8	0.895	0.817
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน					
1	0.927	0.825	6	0.852	0.874
2	0.942	0.845	7	0.936	0.853
3	0.875	0.871	8	0.924	0.812
4	0.894	0.904	9	0.846	0.816

ตาราง 24 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความคิดเห็นสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์
 การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
 อำเภอลำปลายมาศ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด
 มหาสารคาม (ต่อ)

ข้อที่	ค่าความเชื่อมั่น (α)		ข้อที่	ค่าความเชื่อมั่น (α)	
	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่ พึงประสงค์		สภาพปัจจุบัน	สภาพที่ พึงประสงค์
5	0.907	0.865			
ด้านการส่งต่อผู้เรียน					
1	0.916	0.887	5	0.924	0.911
2	0.863	0.932	6	0.874	0.862
3	0.806	0.896	7	0.877	0.854
4	0.817	0.852	8	0.823	0.917

จากตาราง 24 พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน เท่ากับ 0.914 และ
 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.834

ตาราง 25 ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินแนวทางการพัฒนาระบบ
ดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ
วาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด
มหาสารคาม

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	ค่าเฉลี่ย	ความ สอดคล้อง
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล								
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3.1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3.2	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
3.3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3.4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3.5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 26 ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินคู่มือการใช้งานระบบ
ดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ
วาปีปทุม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด
มหาสารคาม

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	ค่าเฉลี่ย	ความ สอดคล้อง
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ด้านการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล								
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

กิตติ.มหาสารคาม

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๕๗/ ๔๕๓

สำนักงาน กศน.จังหวัดมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ๔๕๐๐๐

๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอวาปีปทุม

อ้างถึง หนังสือศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม ที่ ศธ ๐๒๑๐.๕๗๑๒/๔๒๔ ลงวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตอบรับผลงานการวิจัย

ตามหนังสือที่อ้างถึง ศูนย์การศึกษาอิสระและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม ได้จัดทำผลงานทางวิชาการงานวิจัย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษาอิสระและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุมสำนักงาน กศน.จังหวัดมหาสารคาม” เป็นแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมหรือการจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของหน่วยงานหรือสถานศึกษาที่มีคุณภาพ นั้น

การนี้ สำนักงาน กศน.จังหวัดมหาสารคาม เห็นว่าผลงานทางวิชาการงานวิจัย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอกว้างใหญ่” สำนักงาน กศน.จังหวัดมหาสารคาม” เป็นประโยชน์ต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การนำไปใช้ประโยชน์ ให้กับหน่วยงานหรือสถานศึกษาที่มีคุณภาพต่อไป

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบ
 และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม
 จักรีนมาเพื่อทราบ

[illegible]

จึงเรียนมาเพื่อทราบ/โปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางชนกพร จุฑาสงษ์)

ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดมหาสารคาม

มอบ ☒ งานอำนวยการ ☐ งานนโยบายและแผน

○ งานพัสดุ

○ งานพื้นฐาน

○ งานอัยการคดี

○ งานต่อเนื่อง

○ งานการเงิน

○ งานเครือข่าย

משרד החינוך

○ เห็นชอบ

☒ อนุญาต

○ อนุมัติ

(นางวิมลรัตน์ จันทรวง)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

กลุ่มยุทธศาสตร์และการพัฒนา : งานสารสนเทศและการรายงาน

ໂທຣ ໐ ດຳລາ ໑໑໑໑

โทรสาร ๐ ๔๓๗๒ ๒๐๑๔

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์: mk_nfe@sarakham.nfe.go.th

แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

๑. ชื่อหน่วยงาน/สถานศึกษา กศน. อำเภอมะนัง

๒. ได้รับเอกสารผลงานทางวิชาการเรื่อง "แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอมะนัง สำนักงาน กศน.จังหวัดมหาสารคาม" เป็นที่
เรียบร้อยแล้ว และจะนำไปเผยแพร่ให้บุคลากรในหน่วยงาน/สถานศึกษา ได้เรียนรู้ รวมทั้งนำไปใช้ประโยชน์
ในการพัฒนาการส่งเสริมหรือการจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพแก่ผู้เรียน กศน.ต่อไป

๓. ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาและปรับปรุงผลงานทางวิชาการ ดังต่อไปนี้ (ถ้ามี)

- ๑)
- ๒)
- ๓)
- ๔)
- ๕)

๔. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ (ถ้ามี)

.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ [ลายเซ็น] ผู้ตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
(นางชนกพร จุฑาสงฆ์)
ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดมหาสารคาม
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดมหาสารคาม
วันที่ 24 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2565

แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการ

เรื่อง รายงานผลงานทางวิชาการ เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอก
ระบบและการศึกษา ตามอัยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงาน กศน.จังหวัดมหาสารคาม

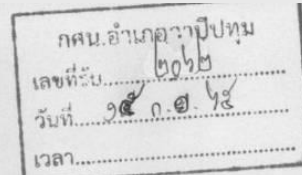
ข้าพเจ้า นางสาวสุดารัตน์ จำภา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับเอกสารการเผยแพร่ผลงานวิชาการเรื่อง
แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภอวาปีปทุม สำนักงาน กศน.จังหวัดมหาสารคาม มีความคิดเห็นดังนี้

.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....

(นางสาวสุดารัตน์ จำภา)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ กศน อำเภอปทุมรัตน์

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอธวัชบุรี อำเภอธวัชบุรี
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๒๑๐

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการ

เรื่อง รายงานผลงานทางวิชาการ เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอก
ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงาน กศน.จังหวัดมหาสารคาม

ข้าพเจ้า นางละไม ไชยทุม ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัยอำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับเอกสารการเผยแพร่ผลงานวิชาการเรื่อง แนวทางการพัฒนา
ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงาน
กศน.จังหวัดมหาสารคาม เรียบร้อยแล้ว

ลงชื่อ.....

(นางละไม ไชยทุม)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอธวัชบุรี

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๕๗๐๗ / ๓๓๐

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภอนาเชือก ถนนนาเชือก-พยุหะ มค ๔๔๓๗๐

กศน.อำเภอวาปีปทุม
เลขที่รับ.....๕๓๕
วันที่.....๑ ก.ค. ๖๕
เวลา.....

๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง แบบตอบรับเผยแพร่ผลงานวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

อ้างถึง หนังสือ กศน.อำเภอวาปีปทุม ที่ ศธ ๐๒๑๐.๕๗๑๒/๔๓๔ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการ จำนวน ๑ ฉบับ

ตามที่ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม จังหวัด
มหาสารคาม ได้จัดส่งหนังสือเผยแพร่ผลงานวิชาการ ของนางวิมลรัตน์ จันทร์ยาง ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงาน กศน.จังหวัดมหาสารคาม
ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

ในการนี้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม ได้รับเอกสาร
เผยแพร่ผลงานวิชาการเรียบร้อยแล้ว และได้เผยแพร่ให้ครู และผู้เกี่ยวข้อง ได้นำไปประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์
ต่อการศึกษาในหน่วยงานต่อไป

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม
ด้วย กศน.อำเภอวาปีปทุม ขอแจ้งให้ทราบ
ขอเรียนมาเพื่อโปรดทราบ
ถึงเรียนมาเพื่อทราบ/โปรดพิจารณา

๑ ก.ค. ๖๕
กลุ่มงานอำนวยการ
โทร./โทรสาร.๐-๔๓๗๗๙-๔๐๗

ขอแสดงความนับถือ

(นางคำหล้า พันหนองหว้า)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม
อำเภอวาปีปทุม
☐ งานพัสดุ ☐ งานพื้นฐาน
☐ งานอำนวยการ ☐ งานต่อเนื่อง
☐ งานการเงิน ☐ งานเครือข่าย
☒ ทราบ
☐ เห็นชอบ
☐ อนุญาต
☐ อนุมัติ
(นางวิมลรัตน์ จันทร์ยาง)
ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการ

เรื่อง รายงานผลงานทางวิชาการ เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอก
ระบบและการศึกษา ตามอัยาศัยอำเภอลำปำปทุม สำนักงาน กศน.จังหวัดมหาสารคาม

ข้าพเจ้า นางคำหล้า พันหนองหว้า ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัยาศัยอำเภอลำปำปทุม ได้รับเอกสารการเผยแพร่ผลงานวิชาการเรื่อง แนวทางการพัฒนา
ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัยาศัยอำเภอลำปำปทุม สำนักงาน
กศน.จังหวัดมหาสารคาม มีความคิดเห็นดังนี้

มีความสมบูรณ์ของเนื้อหาสาระ ความถูกต้องของหลักวิชาการ ความคิดสร้างสรรค์และมีการ
พิมพ์และจัดรูปเล่มที่น่าสนใจ มีประโยชน์ต่อความก้าวหน้าทางวิชาการหรือวิชาชีพเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน
ครู และบุคลากรทางการศึกษา

ลงชื่อ

(นางคำหล้า พันหนองหว้า)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัย
อำเภอลำปำปทุม

กศน.อำเภอโกสุมพิสัย

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๕๗๐๕/๔๔๗๓

ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ๔๔๑๔๐

๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง ตอบรับเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

อ้างถึง หนังสือศน.อำเภอวาปีปทุม ที่ ศธ.๐๒๑๐.๕๗๑๒/๓๓๖ ลงวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบตอบรับผลการวิจัย

จำนวน ๑ ฉบับ

ตามที่ ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม ได้จัดทำผลงานทางวิชาการ งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน” จึงขอความอนุเคราะห์ตอบแบบตอบรับเผยแพร่ผลงานวิชาการ นั้น

กศน.อำเภอโกสุมพิสัย ได้นำสื่อดังกล่าวจัดเผยแพร่เผยแพร่ประโยชน์ต่อการพัฒนาการส่งเสริมหรือการจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนและได้ตอบแบบตอบรับเผยแพร่ผลงานวิชาการ เป็นที่เรียบร้อยแล้วตามรายละเอียดเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

อ.อ. กศน.อำเภอโกสุมพิสัย

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวสรวง สุวรรณโสภะ)

ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอโกสุมพิสัย

จึงเรียนมาเพื่อทราบ/โปรดพิจารณา

๕ มิ.ย. ๒๕๖๕

มอบ ☒ งานอำนวยการ ☐ งานนโยบายและแผน

☐ งานพัสดุ ☐ งานพื้นฐาน

☐ งานอัยการ ☐ งานต่อเนื่อง

☐ งานการเงิน ☐ งานเครือข่าย

ทราบ

☒ เห็นชอบ

☐ อนุญาต

☐ อนุมัติ

(นางวิมลรัตน์ จันทร์ยาง)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

กลุ่มงานส่งเสริมการศึกษาจากระบบ

โทร ๐-๔๓๗๖-๑๔๔๖

โทรสาร ๐-๔๓๗๖-๑๔๔๖

แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

๑. ชื่อหน่วยงาน/สถานศึกษา.....ศศน.อำเภอโกสุมพิสัย

๒. ได้รับเอกสารผลงานทางวิชาการเรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงาน กศน.จังหวัดมหาสารคาม” เป็นที่
เรียบร้อยแล้ว และจะนำไปเผยแพร่ให้บุคลากรในหน่วยงาน/สถานศึกษา ได้เรียนรู้ รวมทั้งนำไปใช้ประโยชน์
ในการพัฒนาการส่งเสริมหรือการจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพแก่ผู้เรียน กศน.ต่อไป

๓. ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาและปรับปรุงผลงานทางวิชาการ ดังต่อไปนี้ (ถ้ามี)

- ๑)
- ๒)
- ๓)
- ๔)
- ๕)

๔. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ (ถ้ามี)

.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้ตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
(นางสาวสังวาล สุวรรณโสภณ)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโกสุมพิสัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๕๗๑๐/๔๘๗

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย อ.วิจิตรราษฎร์บำรุง ต.ปะหลาน
อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ๔๕๑๑๐

กศน.อำเภอวาปีปทุม
เลขที่รับ.....๕๕๐
วันที่ ๖ ก.ค. ๖๕

๑ กรกฎาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ตอบรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอวาปีปทุม

อ้างถึง หนังสือที่ ศธ ๐๒๑๐.๕๗๑๒/๔๓๕ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๕ เรื่อง เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

จำนวน ๑ ฉบับ

ตามที่ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคามได้
จัดส่งหนังสือเผยแพร่ผลงานวิชาการ ของนางวิมลรัตน์ จันทร์ยาง ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอวาปีปทุม
ความรายละเอียดแจ้งแล้วนั้น

ในการนี้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพยัคฆภูมิพิสัยได้รับเอกสาร
เผยแพร่ผลงานวิชาการเรียบร้อยแล้ว และได้เผยแพร่ให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้นำไปประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์
ต่อการศึกษาในหน่วยงานต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม
ด้วย กศน.อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย ได้รับ
ตอบรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการ

ขอแสดงความนับถือ

(นายอำนาจ โตน้ำ)

ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย

จึงเรียนมาเพื่อทราบ/โปรดพิจารณา

๖ ก.ค. ๖๕

กลุ่มงานอำนวยการ

โทร. ๐-๔๓๗๙ ๐๓๕๑

โทรสาร ๐-๔๓๗๙ ๐๓๕๑

E-mail : payakapumpisai@sarakham.nfe.go.th

มอบ ☒ งานอำนวยการ ☐ งานนโยบายและแผน
☐ งานพัสดุ ☐ งานพื้นฐาน
☐ งานอัยการ ☐ งานต่อเนื่อง
☐ งานการเงิน ☐ งานเครือข่าย

☒ ทราบ

☐ เห็นชอบ

☐ อนุญาต

☐ อนุมัติ

(นางวิมลรัตน์ จันทร์ยาง)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษามตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการ

เรื่อง รายงานผลงานทางวิชาการ เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอก
ระบบและการศึกษา ตามอัยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงาน กศน.จังหวัดมหาสารคาม

ข้าพเจ้า นายอำนาจ ใต้น้ำ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย ได้รับเอกสารการเผยแพร่ผลงานวิชาการเรื่อง แนวทางการพัฒนา
ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงาน
กศน.จังหวัดมหาสารคาม มีความคิดเห็นดังนี้

ลงชื่อ.....

(นายอำนาจ ใต้น้ำ)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย

กศน.อำเภอกาบังปทุม
เลขที่รับ ๔๕๒
วันที่ ๗ ก.ค. ๕๖
เวลา
ศูนย์การศึกษาอรรณพและควรศึกษา
ตามอัยยาคัยอำเภอกาบัง จังหวัดมหาสารคาม

๑ กรกฎาคม ๒๕๖๕

เรื่อง แบบตอบรับเผยแพร่ผลงานวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

อ้างถึง หนังสือ กศน.อำเภอวาปีปทุม ที่ ศธ.๐๒๑๐.๕๗๑๒/๔๕๖ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบตอบรับผลงานวิชาการ จำนวน ๒ ฉบับ

ตามที่ ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ได้จัดส่งหนังสือเผยแพร่ผลงานวิชาการ ของนางวิมลรัตน์ จันทรวงศ์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอวาปีปทุม ความรายละเอียดแจ้งแล้วนั้น

ในการนี้ ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอภูตรัง ได้รับเอกสารเผยแพร่ผลงานวิชาการเรียบร้อยแล้ว และได้เผยแพร่ให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้นำไปประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาในหน่วยงานต่อไป

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาและการบริการ
และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม
อ.น. กศน. วาปี ๐๓๐๑๖ ๒๕๖๔ ๒๖๗๐๑๖๒๖๖
ผญ./พร.พดวณ.วิชากรร

จึงเรียนมาเพื่อทราบโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายภาสกร ชมภูบุตร)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหาดวัง

กลุ่มอำนาจการ

โทร. ๐๔๓-๗๒๘๑๓๑

ไม่ตอบ ☒ งานด้านวิชาการ ☐ งานนโยบายและแผน

☐ งานพัสดุ ☐ งานพื้นฐาน

☐ งานอัยการคดี ☐ งานต่อเนื่อง

☐ งานการเงิน ☐ งานเครือข่าย

สำหรับ

☐ เห็นชอบ

☒ อนุญาต

☐ ถอนผิด

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาอิสระและ
การศึกษาตามอัธยาศัย - นอวาปิพทุม

แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

๑. ชื่อหน่วยงาน/สถานศึกษา..... กพร. อีเวอเทค

๒. ได้รับเอกสารผลงานทางวิชาการเรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงาน กศน.จังหวัดมหาสารคาม” เป็นที่
เรียบร้อยแล้ว และจะนำไปเผยแพร่ให้บุคลากรในหน่วยงาน/สถานศึกษา ได้เรียนรู้ รวมทั้งนำไปใช้ประโยชน์
ในการพัฒนาการส่งเสริมหรือการจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพแก่ผู้เรียน กศน.ต่อไป

๓. ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาและปรับปรุงผลงานทางวิชาการ ดังต่อไปนี้ (ถ้ามี)

- ๑)
- ๒)
- ๓)
- ๔)
- ๕)

๔. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ (ถ้ามี)

.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ..... ผู้ตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
(นายภาสกร ขมภูบุตร)

ตำแหน่ง...ผู้อำนวยการ.กศน.อำเภออุดร...

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๕๗๑๑/๔๑๙

ศูนย์การศึกษนอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอวังสราษ
ถนนวังสราษ ๔๕๒๑๐

๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง ตอบรับผลงานทางวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวังสราษ

อ้างถึง หนังสือ กศน.อำเภอวังสราษ ที่ ศธ ๐๒๑๐.๕๗๑๑/๔๑๙ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตอบรับผลงานทางวิชาการ

จำนวน ๑ ฉบับ

ตามหนังสือที่อ้างถึง ศูนย์การศึกษนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวังสราษ
จังหวัดมหาสารคาม ได้จัดส่งหนังสือเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบดูแล
ช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวังสราษ” ของ นางวิมลรัตน์
จันทร์ยาง ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอวังสราษ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

ในการนี้ ศูนย์การศึกษนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวังสราษ ได้รับเอกสาร
เผยแพร่ผลงานทางวิชาการเรียบร้อยแล้ว และขอส่งแบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการดังกล่าว
รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษนอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวังสราษ

ลงชื่อ กศน.อำเภอวังสราษ นาง
วิมลรัตน์ จันทร์ยาง

จึงเรียนมาเพื่อทราบ/โปรดพิจารณา

งานผู้อำนวยการ กศน.อำเภอวังสราษ
โทร. ๐ ๔๓๗๒ ๕๑๒๐ ก.อ. ๒๕

ขอแสดงความนับถือ

นางนิมอญงค์ ใจโสภาพ

(นางนิมอญงค์ ใจโสภาพ)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภอวังสราษ

มอบ ☒ งานผู้อำนวยการ ☐ งานนโยบายและแผน
☐ งานพัสดุ ☐ งานพื้นฐาน
☐ งานอัยการ ☐ งานต่อเนื่อง
☐ งานการเงิน ☐ งานเครือข่าย

☐ ทราบ
☐ เห็นชอบ
☐ อนุมัติ
☐ อนุมัติ

(นางวิมลรัตน์ จันทร์ยาง)
ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษนอกระบบและ
การศึกษตามอัธยาศัยอำเภอวังสราษ

แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

๑. ชื่อหน่วยงาน/สถานศึกษา...กศน.อำเภอขามเฒ่า...

๒. ได้รับเอกสารผลงานทางวิชาการเรื่อง "การพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล สำหรับครู กศน. ศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอขามเฒ่า สำนักงาน กศน. จังหวัดมหาสารคาม" เป็นที่ เรียบร้อยแล้ว และจะนำไปเผยแพร่ให้บุคลากรในหน่วยงาน/สถานศึกษา ได้เรียนรู้ รวมทั้งนำไปประยุกต์ใช้เป็น แนวทางสำหรับพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะดิจิทัล และนำไปใช้จัดการกระบวนการเรียนรู้ดิจิทัลให้เกิด ประสิทธิภาพแก่นักศึกษา กศน. ต่อไป

๓. ทั้งนี้ขอเสนอแนะเพื่อพัฒนาและปรับปรุงผลงานทางวิชาการ ดังต่อไปนี้ (ถ้ามี)

- ๑)
- ๒)
- ๓)
- ๔)
- ๕)

๔. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ (ถ้ามี)

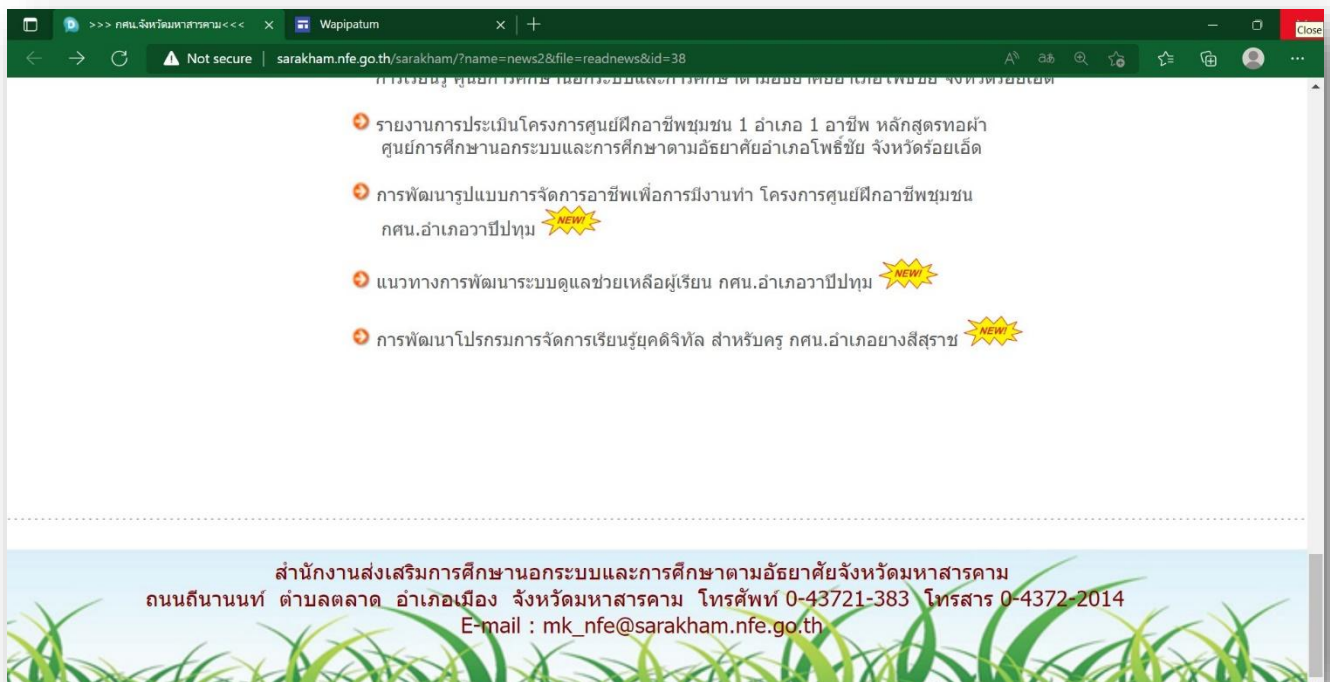
ควรมีคู่มือครูที่ปรึกษา ระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน การส่งต่อป้องกัน แก้ไข ส่งเสริม คัดกรอง และรู้จัก ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและเป็นการพัฒนา ส่งเสริมการจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพแก่ผู้เรียน กศน. ต่อไป

ลงชื่อ.....ผู้ตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

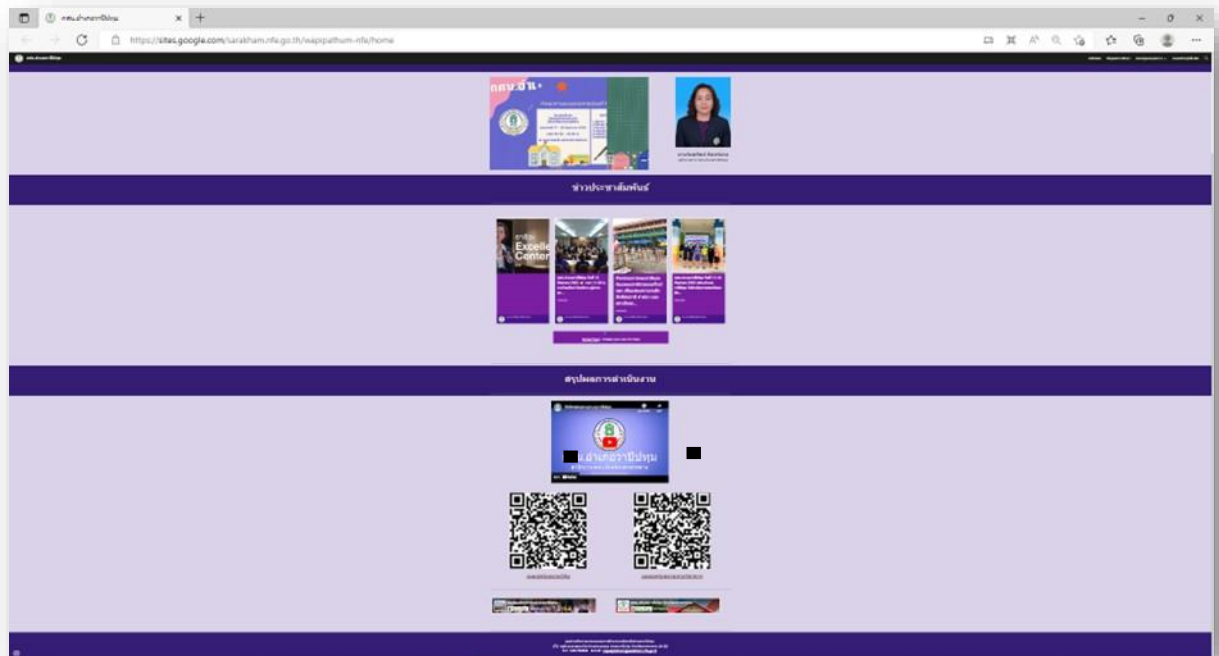
(นางนิมิต นงค์ ใจโสภภาพ)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอขามเฒ่า

วันที่ ๒๔ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕

การเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานทางวิชาการผ่านเว็บไซต์สำนักงาน กศน.จังหวัดมหาสารคาม

ภาคผนวก ง

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม

รายชื่อสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างคู่มือและยกร่างเกณฑ์การประเมินคู่มือการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือ

ผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานิตย์ อาษานอก ตำแหน่ง อาจารย์ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. นางสาวนพกนก บุรุษนันท์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์
3. ดร.นุชรัตน์ ประสิทธิศิลป์ชัย ตำแหน่ง รองศึกษาธิการจังหวัดนครพนม
4. ดร.วิเชียรโชติ โสอุบล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
5. นายบุญส่ง ทองเชื้อม ข้าราชการบำนาญ อดีต ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองขอนแก่น วิทยฐานะ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

- 1) ดร.อัจฉรา สากระจ่าย ตำแหน่ง ข้าราชการบำนาญ อดีตรองเลขาธิการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- 2) นางนลินี ศรีสารคาม จันทร์ตรี ตำแหน่ง ผู้อำนวยการส่วนอำนวยการ สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ
- 3) นายสุรติ วิภักดิ์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด
- 4) นายคมสัน สารแสน ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์
- 5) นายศุภชัย วันนิตย์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองมหาสารคาม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม
- 6) นายครรชิต ศรีกุลคร ตำแหน่ง ศึกษาพิเศษชำนาญการพิเศษ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม
- 7) นางวิจิตราวลิน พรปัญญาภัทร ตำแหน่ง ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองขอนแก่น สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

**รายชื่อสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแล
ช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม สำนักงาน
กศน.จังหวัดมหาสารคาม**

- 1) ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอน้ำพอง สำนักงานส่งเสริม
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา
และครูที่ทำหน้าที่ดูแลระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
- 2) ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าคันโท สำนักงานส่งเสริม
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา
และครูที่ทำหน้าที่ดูแลระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
- 3) ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสว่างแดนดิน สำนักงานส่งเสริม
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา
และครูที่ทำหน้าที่ดูแลระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

คำสั่งศูนย์การศึกษาณกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอลำปำ
ที่ ๑๕/๒๕๖๕
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างคู่มือและยกร่างเกณฑ์การประเมินคู่มือการใช้ระบบดูแล
ช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษาณกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอลำปำ

ตามที่ศูนย์การศึกษาณกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอลำปำ ได้ดำเนินการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษาณกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอลำปำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีวิธีการและกระบวนการเพื่อใช้เสริมสร้างระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ โดยมีองค์ประกอบ 5 ส่วน ได้แก่ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน กลไกการดำเนินงาน และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยมีคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติ ซึ่งจากการกำหนดให้มีคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ซึ่งเป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางและวิธีปฏิบัติในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เพื่อให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องใช้ดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง

เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาคู่มือการใช้งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ตามแนวทางทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของศูนย์การศึกษาณกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอลำปำ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนา อาศัยอำนาจตามคำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ๔๘๘/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๑ เรื่อง มอบอำนาจให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาศูนย์การศึกษาณกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ และผู้อำนวยการสถานศึกษาศูนย์การศึกษาณกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตปฏิบัติราชการแทน จึงแต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างคู่มือและยกร่างเกณฑ์การประเมินคู่มือการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษาณกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอลำปำ ดังนี้

๑. นางวิมลรัตน์ จันทร์ยาง ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอลำปำ

ประธานกรรมการ

๒. นางสาวศิริินภา ศรีหาบุตร บรรณารักษ์ปฏิบัติการ

รองประธานกรรมการ

/๓. นางบุญเลิง...

- ๒ -

๓. นางสาวสุชวดี ชัยศรี	ครูอาสาสมัคร	กรรมการ
๔. นางทิพพารัตต์ ศิริเลิศ	ครู กศน. ตำบล	กรรมการ
๕. นางสาวปรีฉัตร จันทวฤทธิ	ครู กศน. ตำบล	กรรมการ
๖. นายไกรวุฒิ คงแสนคำ	ครู กศน. ตำบล	กรรมการ
๗. นายอนุวัฒน์ สีเผือก	ครู กศน. ตำบล	กรรมการ
๘. นายสมพงษ์ เจริญผิว	ครู กศน. ตำบล	กรรมการ
๙. นางอมรรัตน์ สุรินทร์	ครู กศน. ตำบล	กรรมการ
๑๐. นายรัฐพล พันธุ์โพธิ์	ครู กศน. ตำบล	กรรมการและเลขานุการ
๑๑. นางสาวสุกัญญา บุญไทย	ครู ศรช.	ผู้ช่วยเลขานุการ
๑๒. นางสาวปรียากร นาครัตน์	ครู ศรช.	ผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง มีหน้าที่ยกร่างคู่มือและยกร่างเกณฑ์การประเมินคู่มือการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษาณอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม และนำร่างคู่มือและร่างเกณฑ์การประเมิน นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และจัดทำให้เป็นแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ศูนย์การศึกษาณอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม ต่อไป

ทั้งนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๕

(นางวิมลรัตน์ จันทร์ยาง)
ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอวาปีปทุม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล

นางวิมลรัตน์ จันทร์ยาง

วันเกิด

วันที่ 4 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2513

สถานที่อยู่ปัจจุบัน

เลขที่ 367 หมู่ 12 ตำบล บัวแดง

อำเภอ ปทุมรัตน์ จังหวัด ร้อยเอ็ด

รหัสไปรษณีย์ 45190

ตำแหน่ง

ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาพิเศษ

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวาปีปทุม

สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

จังหวัด มหาสารคาม 473 หมู่ 3 ตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม จังหวัด

มหาสารคาม 44120

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2554

ระดับ ปริญญาโท (ศษ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร

พ.ศ.2551

ระดับ ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2537

ระดับ ปริญญาตรี (ศศ.บ.) สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์

สถาบันการศึกษา วิทยาลัยครูมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2539	รับราชการ ตำแหน่ง ระดับ 2 ห้องสมุดประชาชนอำเภอปทุมรัตน์ กศน.อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2541	รับราชการ ตำแหน่ง ระดับ 3 ห้องสมุดประชาชนอำเภอปทุมรัตน์ กศน.อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2543	รับราชการ ตำแหน่ง บรรณารักษ์ ระดับ 4 ห้องสมุดประชาชนอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2546	รับราชการ ตำแหน่ง อาจารย์ 1 ระดับ 5 ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2548	รับราชการ ตำแหน่ง ครู ค.ศ.1 ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2552	รับราชการ ตำแหน่ง รักษาการรองผู้อำนวยการศูนย์ฝึกอุตสาหกรรม จังหวัดอุดรธานี
พ.ศ. 2554	รับราชการ ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการศูนย์ฝึกอุตสาหกรรม จังหวัดอุดรธานี รักษาการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา กศน.อำเภอยางสีสุราช วิทยฐานะชำนาญการ จังหวัดมหาสารคาม
พ.ศ. 2556	รับราชการ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา กศน.อำเภอนาคู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จังหวัดมหาสารคาม
พ.ศ. 2562 - ปัจจุบัน	รับราชการ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา กศน.อำเภอวาปีปทุม วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จังหวัดมหาสารคาม